

**REGIONALNY
PROGRAM OPERACYJNY
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO
NA LATA 2007 – 2013**

Katowice, 28 sierpnia 2007 roku

Spis treści

WPROWADZENIE	4
I. CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO.....	6
1.1 ANALIZA.....	6
1.2 ANALIZA SWOT	42
1.3 ANALIZA I OCENA WYKORZYSTANIA WSPARCIA KRAJOWEGO I ZAGRANICZNEGO.	46
II. STRATEGIA REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2007 – 2013.....	57
2.1 STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2000 – 2020 – SYNTEZA	57
2.2 CEL GŁÓWNY REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2007 – 2013 I STRATEGIA JEGO OSIĄGNIĘCIA	60
2.3 CELE SZCZEGÓŁOWE RPO	62
2.4 ODNIESIENIE PRIORYTETÓW REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2007 – 2013 DO STRATEGICZNYCH WYTYCZNYCH WSPÓLNOTY, NARODOWYCH STRATEGICZNYCH RAM ODNIESIENIA, STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2000 – 2020 I KRAJOWEGO PROGRAMU REFORM	74
2.5 STRATEGIA RPO A KWESTIE HORYZONTALNE.....	79
2.6 KOMPLEMENTARNOŚĆ I DEMARKACJA RPO Z POZOSTAŁYMI PROGRAMAMI REALIZOWANYMI W RAMACH POLITYKI SPÓJNOŚCI ORAZ W RAMACH INNYCH POLITYK WE	83
2.7 KOORDYNACJA REALIZACJI RPO Z POZOSTAŁYMI PROGRAMAMI REALIZOWANYMI W RAMACH POLITYKI SPÓJNOŚCI ORAZ W RAMACH INNYCH POLITYK WE	85
III. PRIORYTETY REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2007 – 2013.....	86

IV. PRZEPISY WYKONAWCZE	140
V. SZACUNKOWY PLAN FINANSOWY	161
ZAŁĄCZNIK 1 INDYKATYWNY WYKAZ DUŻYCH PROJEKTÓW	167
ZAŁĄCZNIK 2 WYNIKI ZEWNĘTRZNYCH OCEN DOKONANYCH NA POTRZEBY PRZYGOTOWANIA REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO	168
ZAŁĄCZNIK 3 KONSULTACJE Z PARTNERAMI SPOŁECZNYMI I GOSPODARCZYMI REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO 2007 - 2013	175
ZAŁĄCZNIK 4 NR WSKAŹNIKI KONTEKSTOWE RPO.....	180
ZAŁĄCZNIK 5 WYKAZ MAP, RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL	184

WPROWADZENIE

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 (RPO) stanowi najistotniejszy instrument polityki regionalnej województwa w okresie 2007-2013, spajający większość zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz inne jednostki publiczne i prywatne w ramach funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Realizuje on zapisy zawarte w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020, przyjętej przez Sejmik Województwa Śląskiego dnia 4 lipca 2005 roku.

RPO stworzony został w oparciu o zapisy zawarte w: Rozporządzeniu Rady ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności¹, Strategicznych Wytycznych Wspólnoty (SWW) dotyczących spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej, Narodowej Strategii Spójności 2007 – 2013 (Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia 2007-2013 *wspierających wzrost gospodarczy i zatrudnienie*). W pracach nad Programem kierowano się takimi wartościami, jak: spójność i solidarność społeczna oraz zrównoważony rozwój.

Program ma charakter operacyjny i zawiera opis oraz uzasadnienie wybranych priorytetów w kontekście celów i priorytetów określonych w Strategicznych Wytycznych Wspólnoty, a także w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego². Ponadto, dokument przedstawia indykatywne alokacje środków na priorytety oraz system realizacji. Zgodnie z zasadą jednofunduszowości, „Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013” będzie współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Program opracowany został przy zachowaniu następujących zasad:

- programowania – określającego w wieloletnim układzie priorytety, ich finansowanie oraz system zarządzania i kontroli,
- partnerstwa – osiągania celów w ścisłej współpracy z partnerami społecznymi, zarówno na etapie przygotowywania programu, jak i jego realizacji,
- dodatkowości – środki wspólnotowe nie zastępują środków przeznaczanych na realizację celów regionalnych, lecz są dla nich „dźwignią”,
- równoważenia rozwoju – równego dostępu do środków dla obszarów wiejskich i miejskich oraz biegunów wzrostu i obszarów problemowych.

Program zawiera przede wszystkim:

- analizę sytuacji społeczno-gospodarczej regionu, wskazującą na nierówności potencjału rozwojowego, zarówno w układzie zewnętrznym, jak wewnętrznym,
- informację na temat dotychczasowej pomocy zewnętrznej dla regionu, zarówno krajowej, jak i wspólnotowej, w zakresie interwencji programu wraz z jej oceną,
- opis strategii programu ze wskazaniem na najważniejsze priorytety oraz sposób realizacji celów i priorytetów,
- indykatywną, roczną alokację środków na poszczególne priorytety,
- opis systemu wdrażania, oceny i kontroli,

¹ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 roku ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności i uchylające Rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz.U. UE L 210 z 31.07.2006 r., str. 25-78,

² Rozporządzenie nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 roku w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) 1783/1999 (Dz.U. UE L 210 z 31.07.2006 r., str. 1)

- sprawozdanie z przeprowadzonych konsultacji społecznych,
- streszczenie wyników prognozy oddziaływania na środowisko.

Zgodnie z przyjętą zasadą programowania, przygotowując Program oparto się na celach wynikających z dokumentów programowych wyższego rzędu, takich jak: z jednej strony „Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020”, z drugiej zaś – Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013(NSS) i Krajowy Program Reform na lata 2005-2008. Wyznaczono priorytety rozwoju województwa, które są zgodne z zapisami osi priorytetowych z rozporządzenia KE w sprawie EFRR. Na podstawie doświadczenia z okresu 2004-2006, zgłaszanych przez potencjalnych beneficjentów potrzeb, jak również uwzględniając założenia Strategii Lizbońskiej, ustalono ramy finansowania RPO. Przygotowując inżynierię finansową programu, w szczególny sposób zwracano uwagę, aby środki EFRR stanowiły dodatkową finansową bazę rozwoju województwa, a nie zastępowały dostępnych, przeznaczonych na ten cel, środków regionalnych.

Program zakłada równomierne wsparcie dla wszystkich obszarów województwa, zarówno tych problemowych, jak i ośrodków wzrostu. W ramach RPO ok. 20% środków skierowanych jest na wsparcie obszarów wiejskich. Na rozwój sfery gospodarczej przeznaczonych zostało natomiast ok. 40% wsparcia z EFRR. Taki podział środków finansowych w ramach Programu pozwoli na zintegrowany rozwój całego regionu.

W celu sprawnej realizacji RPO określony został system zarządzania i kontroli, który zostanie szczegółowo opisany w podręczniku procedur.

Realizując zasadę partnerstwa, RPO był pisany w otwartych konsultacjach, w systemie warsztatów, konferencji, spotkań konsultacyjnych, również z wykorzystaniem dostępnych narzędzi informatycznych oraz promocyjnych. W celu zachowania zasady partnerstwa Regionalny Program Operacyjny będzie realizowany w ścisłej współpracy z beneficjentami, a efekty jego realizacji będą podane do wiadomości opinii publicznej.

I. Charakterystyka Województwa Śląskiego

1.1 Analiza

Charakterystyka województwa śląskiego została przeprowadzona w formie diagnozy strategicznej. Stanowi więc ona swoisty „wyciąg” z szerokiego opisu społeczno-gospodarczego zawartego w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020. Analizowane obszary zostały wybrane pod kątem osi priorytetowych dopuszczonych do wsparcia Rozporządzeniem ogólnym³. Opracowując diagnozę, respektowano nadrzędne cele ustalone w Strategii Lizbońskiej i Strategii Goeteborskiej. Analiza odzwierciedla również wnioski płynące z Prognozy oddziaływania na środowisko wstępnego projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013”.

1.1.1. Informacje ogólne

Województwo śląskie położone jest w centralnej części Europy Środkowej, na południu Polski, u wrót Bramy Morawskiej, stanowiącej korytarz łączący położone po obu stronach masywy górskie – Sudety i Karpaty oraz obszary wielkich nizin: Niziny Węgierskiej i Niziny Polskiej. Region zajmuje szczególne miejsce w krajowej i europejskiej przestrzeni geograficznej, usytuowany jest w miejscu węzłowym dwóch korytarzy wymiany i komunikacji w Europie Środkowej: głównego korytarza relacji północ – południe oraz korytarza łączącego zachodnią i wschodnią część kontynentu.

Region graniczy od zachodu z województwem opolskim, od północy z województwem łódzkim, od wschodu z województwem świętokrzyskim i małopolskim oraz od południa z Samorządowym Krajem Żylińskim na Słowacji i z Krajem Morawsko-Śląskim w Republice Czeskiej.

Cechą charakterystyczną województwa śląskiego jest duże zróżnicowanie morfologiczne i geologiczne jego obszaru, przejawiające się występowaniem różnych form terenu, charakterystycznych dla krajobrazów: górskiego, wyżynnego, czy nizinnego. Ponadto, jest to region bogaty w zasoby naturalne, tj. węgiel kamienny, złoża cynku i ołowiu, rudy molibdenowo – wolframowo – miedziowe, ruda żelaza, sól kamienną, pokłady metanu, gazu ziemnego, złoża margli, wapieni oraz kruszywa naturalnego, złoża wód leczniczych, mineralnych i termalnych. Tak licznie występujące w regionie surowce naturalne przyczyniły się do powstania największego w skali kraju okręgu przemysłowego, który odgrywa decydującą rolę w bilansie paliwowo-energetycznym Polski.

Region zajmuje obszar 12.331 km², z czego subregion północny zajmuje 3047 km², południowy 2352 km², centralny 5578 km², zachodni 1354 km². Pod względem powierzchni województwo znajduje się na 14. miejscu w Polsce (3,9% powierzchni kraju). W 2005 roku region zamieszkiwało 4,7 mln ludzi, co stanowiło 12,3% ludności kraju. Pod względem liczby ludności zajmował więc drugą pozycję wśród regionów. W poszczególnych subregionach w 2005 roku liczba ludności była porównywalna i oscylowała w granicach 0,6 mln, oprócz subregionu centralnego, który zamieszkiwało 2,9 mln ludzi.

Liczba ludności w województwie systematycznie się zmniejsza. W latach 1995 – 2005 spadła o ponad 220 tys. osób i należy spodziewać się, iż tendencja ta będzie się utrzymywać w przyszłości (wykres 1). Wraz ze spadkiem ludności zmienia się również struktura demograficzna. Choć malejąca stopniowo grupa osób w wieku produkcyjnym może wpłynąć korzystnie na poziom bezrobocia, to w dłuższym okresie czasu należy liczyć się

³ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006, op. cit.

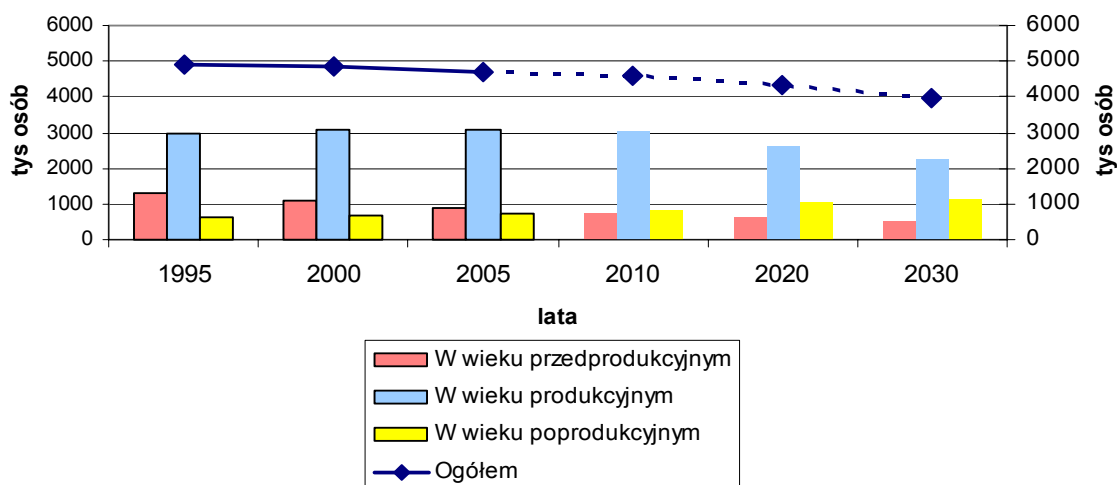
z negatywnymi efektami starzenia społeczeństwa m.in. zwiększonym obciążeniem służby zdrowia.

Mapa 1. Województwo śląskie w przestrzeni Unii Europejskiej

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego

Wykres 1. Struktura wiekowa ludności województwa w latach 1995 - 2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS i US w Katowicach

Region cechuje także najwyższa w kraju gęstość zaludnienia - 380 osób/km² w 2005 roku (średnia krajowa 122 osoby/km², UE-25 115,7osoby/km²). W układzie terytorialnym województwo dzieli się na 167 gmin (49 miejskich, 22 miejsko-wiejskich i 96 wiejskich) zgrupowanych w 36 powiatach (19 grodzkich i 17 ziemskich).

Województwo śląskie posiada system osadniczy, który składa się z 1 582 miejscowości, w tym z 71 miast, które tworzą sieć o gęstości 58 miast/na 10 tys. km², tj. ponad dwukrotnie większą niż średnia krajowa. Województwo śląskie jest najbardziej zurbanizowanym regionem w kraju, aż 78,6% ludności województwa zamieszkuje tereny miejskie (2005 rok), Ludność zamieszkująca miasta województwa stanowi 15,7% ludności miejskiej kraju.

Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego, wyróżnia się 4 subregiony stanowiące obszary polityki rozwoju województwa, tożsame z poziomem NUTS 3 obecnego podziału stosowanego przez Urząd Statystyczny Unii Europejskiej - Eurostat.

Tabela 1. Wybrane charakterystyki województwa śląskiego w przekroju subregionalnym

Wyszczególnienie	Powierzchnia w km ²	Ludność w tys. osób	Aglomeracja	
Subregion	Centralny	5.578	2.860,6	Górnośląska
	Południowy	2.352	647,5	Bielska
	Północny	3.047	537,1	Częstochowska
	Zachodni	1.354	640,6	Rybnicka

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Województwo Śląskie 2005 – Podregiony, powiaty, gminy (Urząd Statystyczny w Katowicach), Śląskie w liczbach 2006 (Urząd Statystyczny w Katowicach), Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020 (Urząd Marszałkowski)

Mapa 2. Subregiony województwa

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego

Głównymi elementami systemu osadniczego województwa są 4 aglomeracje miejskie. Aglomerację Górnośląską, o znaczeniu europejskim, tworzy 14 miast na prawach powiatu (Bytom, Chorzów, Dąbrowa Górnicza, Jaworzno, Gliwice, Katowice, Mysłowice, Piekary Śląskie, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, Tychy, Zabrze), na obszarze których mieszka ponad 2 mln ludności (ok. 40% ludności województwa). Jest to obszar o największej w kraju i jednej z największych w Europie koncentracji osadnictwa miejskiego. Ponadto, w systemie osadnictwa wyróżnia się trzy aglomeracje mające charakter regionalny: Bielską – tworzy ją duże miasto na prawach powiatu, które liczy ok. 180 tys. mieszkańców, Częstochowską – tworzoną przez duże miasto na prawach powiatu, liczące ok. 260 tys. mieszkańców oraz Rybnicką, którą tworzą trzy duże miasta na prawach powiatu: Rybnik, Jastrzębie Zdrój, Żory i miasto powiatowe Wodzisław Śląski oraz przyległe gminy miejskie: Pszów, Radlin, Rydułtowy.

Agglomeracje posiadają wielosektorową, nowoczesną strukturę gospodarczą, prowadzą działalność badawczo-naukową, reprezentowaną przez dużą ilość instytutów i uczelni wyższych, są również ważnymi ośrodkami kultury.

Poza aglomeracjami miejskimi, ważnymi ośrodkami województwa śląskiego o znaczeniu ponadlokalnym są miasta: Cieszyn, Lubliniec, Myszków, Pszczyna, Racibórz, Tarnowskie Góry, Zawiercie i Żywiec.

Przemiany gospodarcze i społeczne zachodzące w województwie wpływają niekorzystnie na procesy zachodzące w miastach, powodując ich depopulację, degradację przestrzeni miejskich oraz spadek jakości obiektów użyteczności publicznej. Wiele miast regionu wymaga modernizacji struktury urbanistycznej, rewitalizacji centrów miast i dzielnic o zabudowie historycznej oraz stworzenia warunków do wypoczynku i rekreacji. Większość miast regionu zauważa ten problem i prowadzi działania w oparciu o Lokalne Programy Rewitalizacji. Jest to jednak utrudnione z powodu braku rozwiązań w sferze legislacyjnej – brak ustawy rewitalizacyjnej. Problem tak wysoko zurbanizowanego regionu stanowi również krajobraz, złożony z dużej ilości terenów przemysłowych i obszarów zdegradowanych wymagających rekultywacji, wpływający negatywnie na wizerunek województwa.

Rynek pracy

Mimo głębokiej restrukturyzacji przemysłu ciężkiego w województwie śląskim, w sektorze przemysłu i budownictwa w 2005 roku wciąż pracowało 44,8% ogółu zatrudnionych. Najwięcej zatrudnionych przypada na sektor usług, tj. 54,6% (w tym 31,3% w usługach rynkowych). Na skutek zmian strukturalnych w gospodarce regionu wskaźnik ten może podlegać dalszemu wzrostowi.

Uznaje się, że wskaźnik aktywności ekonomicznej⁴ powinien oscylować wokół poziomu 70% (według założeń Strategii Lizbońskiej)⁵. Aktywność ekonomiczna Polaków w 2005 roku wynosiła 54,9% (mężczyźni 62,8%, kobiety 47,7 %). Aktywność ekonomiczna mieszkańców województwa śląskiego wynosiła 52,2 % (mężczyźni 59,4%, kobiety 45,9%).

Wskaźnikiem świadczącym o jakości zasobów ludzkich województwa śląskiego jest podział osób aktywnych zawodowo ogółem według posiadanego wykształcenia. Atutem regionu jest duża liczba osób z wykształceniem wyższym - 20% (w kraju 19,6%). Jednakże ciągle istotny problem stanowi duża grupa osób posiadająca wykształcenie zasadnicze zawodowe, bądź niższe – 40,2 % (2005 r.). Grupa ta ze względu na kwalifikacje należy do najbardziej zagrożonych bezrobociem. Pozytywnym symptomem jest tendencja spadkowa liczby osób z

⁴ Wg BAEL

⁵ Ekspertyza Zmiany demograficzne i ich wpływ na kształtowanie usług społecznych i rozwój gospodarki regionu, Grupa doradcza Sienna, Warszawa 2005

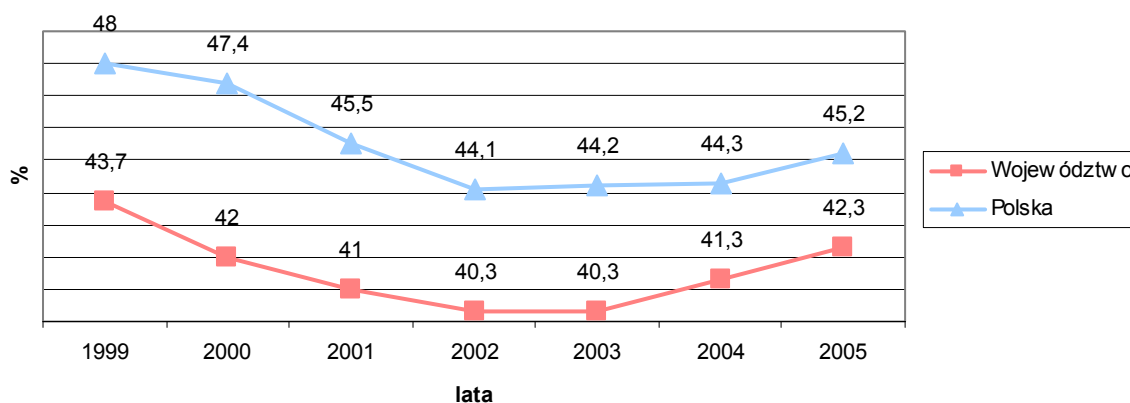
niskim wykształceniem (o 10 % od 1999 roku), jednakże wskaźnik nadal pozostaje poniżej średniej krajowej. Najmniej liczna grupa to osoby o wykształceniu średnim ogólnokształcącym.

Wśród pracujących w 2005 r. stosunkowo niski był udział ludzi młodych w wieku 15-24 lat (9,4%) oraz ludzi po 54 roku życia (6,7%). Co drugi pracujący był w wieku 25-44 lat, co trzeci - w wieku 45-54 lat.

Województwo śląskie cechuje bardzo niski na tle kraju wskaźnik zatrudnienia, który na przełomie lat 1999 - 2003 nieustannie spadał, a w 2005 roku wyniósł 42,3% (kraj 45,2%, UE 27 63,4%), co daje 12 miejsce w kraju (wykres 2). Tendencja ta wywołana jest trwającymi nadal procesami restrukturyzacji.

Podobnie jak w skali całego kraju, wskaźnik zatrudnienia kobiet jest niższy – 36,1% (w UE 27 56,2%, w Polsce 38,6%), niż mężczyzn – 49,4% (2005 r.).

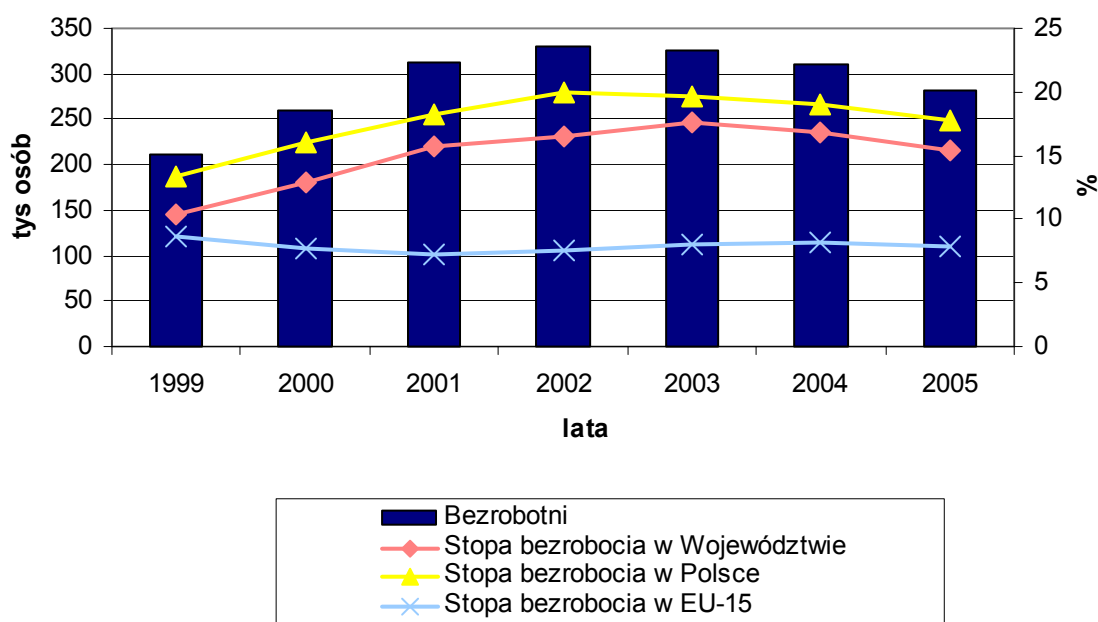
Wykres 2. Wskaźnik zatrudnienia w latach 1999 – 2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, US w Katowicach i Eurostat

Mimo tendencji spadkowej, problemem regionu nadal pozostaje wysoka bezwzględna liczba zarejestrowanych bezrobotnych - 281,3 tys. osób według stanu na koniec 2005 r., co stanowiło 10,1% zbiorowości polskich bezrobotnych (drugie miejsce w kraju po województwie mazowieckim). Stopa bezrobocia w województwie na przestrzeni lat odzwierciedla efekty transformacji ustrojowej, równocześnie kształtuje się stale przynajmniej 2% poniżej stopy krajowej. Na koniec grudnia 2005 r. stopa bezrobocia rejestrowanego wynosiła 15,4% (podobnie w subregionach), natomiast w kraju - 17,6% (wykres 3).

Wykres 3. Bezrobocie rejestrowane w latach 1999 – 2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, US w Katowicach i Eurostat

W populacji bezrobotnych województwa przeważają kobiety (56,7%), co jest związane z występującą nadal monokulturą przemysłową. Wskaźnik ten jest najwyższy w subregionie zachodnim i wynosi 63,7%.

Mimo malejącej presji demograficznej, w 2005 r. nadal prawie połowa bezrobotnych (48,7%) to ludzie młodzi, do 34 roku życia. Najliczniejszą grupę wśród zarejestrowanych stanowią osoby w wieku od 25 do 34 lat (27,4%), druga grupa to bezrobotni w przedziale wiekowym 45-54 lata (25,1%). Co piąty zarejestrowany jest osobą młodą, do 25 roku życia. Upowszechnianie wykształcenia wyższego sprawia, że trudności na rynku pracy mają również osoby z wykształceniem wyższym, w tym absolwenci szkół.

Ponadto, problemem województwa jest wysoki (na skutek transformacji) odsetek osób długoterminowo bezrobotnych nie posiadających uprawnień do zasiłku. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych blisko połowa (49,3%) poszukuje zatrudnienia nieprzerwanie powyżej 12 miesięcy, a 88,7% nie posiada uprawnień do zasiłku⁶. Współczynnik długookresowej stopy bezrobocia w UE-27 wynosi 4,1%, natomiast w Polsce 10,2%.

⁶ Wg BAEL – Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności pracujący to osoby, które w badanym tygodniu wykonywały pracę przynoszącą zarobek lub dochód albo pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej oraz osoby, które nie wykonały pracy (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych), ale formalnie miały pracę.

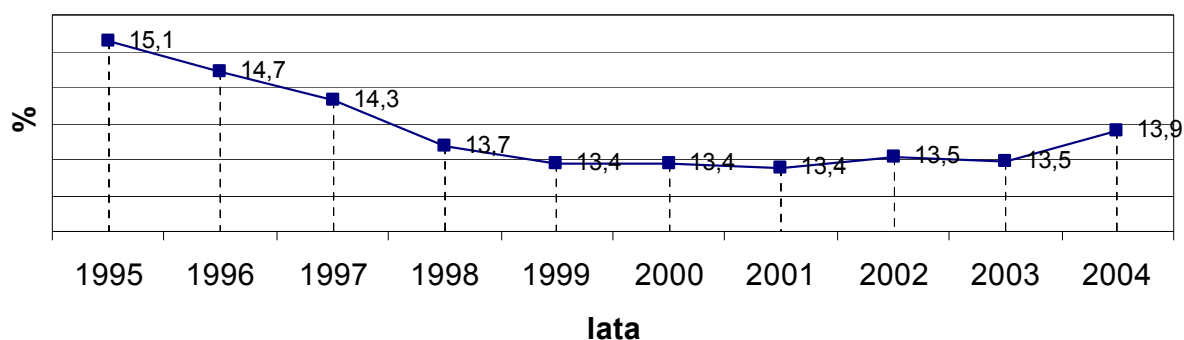
Wnioski:

- Wysoka bezwzględna liczba zarejestrowanych bezrobotnych,
- Prawie połowa bezrobotnych to ludzie młodzi, do 34 roku życia,
- Niekorzystna proporcja osób pracujących do osób w wieku produkcyjnym, zdolnych do pracy,
- Wysoki odsetek osób długoterminowo bezrobotnych nie posiadających uprawnień do zasiłku.

1.1.2. Gospodarka i innowacje

Województwo śląskie mieści się w grupie najsilniejszych gospodarczo regionów Polski. Pod względem Produktu Krajowego Brutto (PKB) województwo zajmuje drugie miejsce w kraju (woj. mazowieckie 20,4%), wytwarzając 13,9% krajowego PKB (2004 r.). Udział w tworzeniu PKB uległ jednak znacznemu spadkowi na przestrzeni 10 lat (wykres 4), co stanowi syntetyczny obraz problemów, z którymi na skutek przemian ustrojowych zmagają się województwo tradycyjnego przemysłu. Największy udział w PKB województwa ma subregion centralny, wytwarzając 65,8%, wartość PKB w pozostałych subregionach waha się w granicach 11,4%.

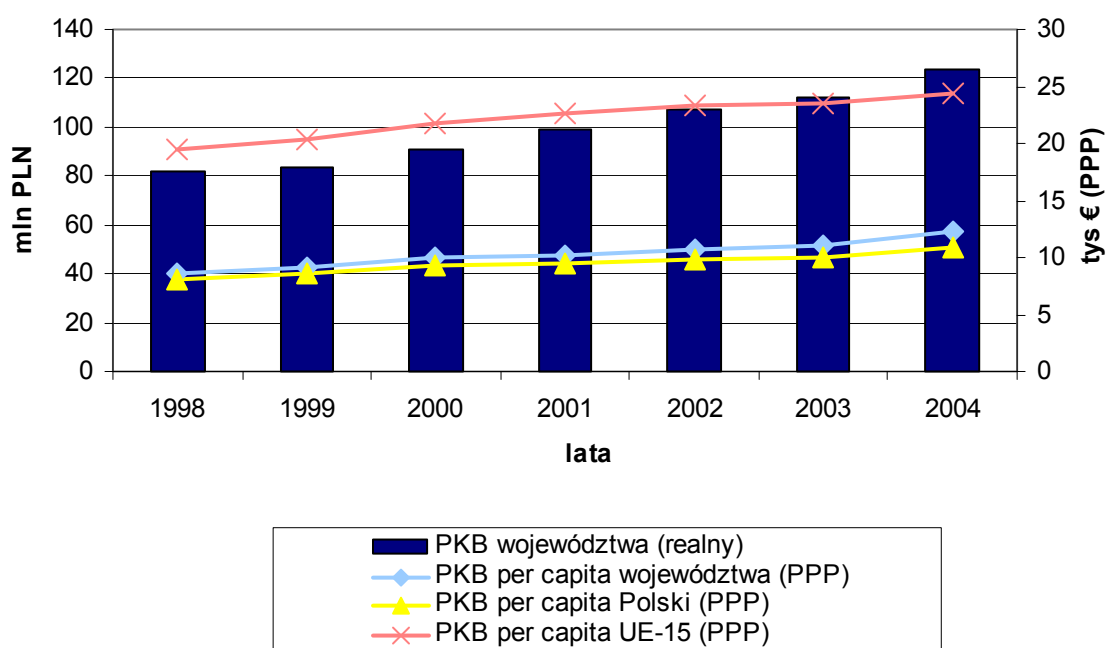
Wykres 4. Udział województwa śląskiego w tworzeniu PKB Polski w latach 1995 – 2004

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

W regionie wytwarza się 18,3% (126,1 mld zł, 2005 r.) krajowej produkcji sprzedanej przemysłu, z czego 74% przypada na sektor prywatny. PKB na 1 mieszkańca (per capita) w regionie wynosi 27 tys. zł i jest wyższy od średniej krajowej, wynoszącej 24 tys. zł. PKB per capita według parytetu siły nabywczej w okresie 1998-2004 stabilnie wzrastał. Procentowy dystans regionu do PKB UE-15 zmniejszył się nieznacznie (ok. 1,5%), ale w wartościach bezwzględnych wzrósł o ponad 1500 €. PKB województwa na osobę stanowił w 2003 r. zaledwie 47% PKB UE-15, co mimo pozornej siły na tle Polski pokazuje faktyczny dystans rozwojowy dzielący województwo śląskie od „starych” krajów Unii Europejskiej (wykres 5). PKB per capita regionu w PPS w 2004 wyniósł 12,3 tys. € (UE-27 - 21,5 tys. €, Polska - 10,9 tys. €).

Wykres 5. Produkt Krajowy Brutto w latach 1998 - 2004

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

Pod względem gospodarczym region jest bardzo silnie zróżnicowany, co uwidacznia się zarówno w przekroju przestrzennym (subregionalnym), jak i branżowym. Na bazie zasobów surowcowych (węgiel kamienny, złoża rud żelaza oraz metali nieżelaznych i inne) w województwie rozwinęło się górnictwo i kopalnictwo, a także przemysł związany z hutnictwem i energetyką. Region odgrywa kluczową rolę jako podstawa krajowego bilansu paliwowo-energetycznego.

Województwo Śląskie to region mający decydujące znaczenie w sektorze energetycznym. Są tu 34 kopalnie węgla kamiennego, a jego wydobycie kształtuje się na poziomie 90% produkcji krajowej.

Produkcja energii elektrycznej w województwie jest najwyższa (obok łódzkiego) w kraju i wynosi 31697 GWh, co stanowi ok. 20% produkcji krajowej, natomiast moc zainstalowana wynosi 7394 MW i stanowi 20,9% krajowej mocy zainstalowanej. Województwo zajmuje również drugie miejsce w pozyskiwaniu energii ze źródeł odnawialnych - 650 GWh, przy mocy zainstalowanej 536 MW. Widoczna jest jednakże dysproporcja pomiędzy produkcją energii w elektrowniach cieplnych i elektrowniach wodnych, wiatrowych, biogazowych. Oszacowany na podstawie "Programu wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego" poziom potencjału technicznego dla poszczególnych źródeł energii odnawialnych pokazuje, iż najbardziej zasobnym w energię elektryczną i ciepłą jest biogaz:

- oczyszczalnie ścieków - energia elektryczna - 6205 MWh/rok, energia cieplna 10,5 TJ/rok,
- składowiska - 20,511 GWh/rok, 34,812 TJ/rok,
- gospodarstwa rolnicze - 76701 MWh/rok, 1301 GJ/rok.

Dla energii wiatrowej potencjał techniczny w większej części województwa śląskiego jest niski i waha się w granicy 0 - 200 kWh/m²/rok (za wyjątkiem części północnej i południowej 200-1000 kWh/m²/rok). Możliwości pozyskania energii elektrycznej pochodzącej z ogniw fotowoltanicznych wynoszą 160 - 180 kWh/m²/rok.

Potencjał tzw. dużej energetyki wodnej w województwie śląskim jest wyczerpany. Ilość możliwej do wytworzenia w małych bądź mikroelektrowniach wodnych energii elektrycznej wynosi 20769 MWh/rok. W zakresie energii wód termalnych możliwe jest uzyskanie 81,51 TJ/rok.

Struktura gospodarki województwa jest bogata i zróżnicowana. Region skupia 12% wszystkich jednostek gospodarczych kraju, co stanowi 426,3 tys. podmiotów gospodarki narodowej województwa (2005 r.). Najwięcej przedsiębiorstw w skali regionu zarejestrowanych jest w subregionie centralnym – 266,8 tys. (dla porównania – subregion północny-46,4 tys., południowy - 66,5 tys. zachodni - 46,6tys.).

Wśród liczby wszystkich przedsiębiorstw województwa 76,6% to prowadzące działalność gospodarczą osoby fizyczne, 23,4% to osoby prawne i jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej, z których 4,5% to spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego (4 511 podmioty), a 0,1% przedsiębiorstwa państwowe (tj. 128 przedsiębiorstw stanowiących 12,3% krajowych przedsiębiorstw państwowych). Na sektor prywatny przypada 95,7% podmiotów, co stanowi 11,9% krajowych podmiotów prywatnych, zatrudniających 64,9% pracujących osób w regionie i 10,7% w kraju.

W województwie śląskim wyższy od średniego w kraju jest udział firm wprowadzających nowe rozwiązania w zakresie produktu, metody produkcji lub organizacji (44% udział przedsiębiorstw prowadzących działalność innowacyjną w 2003 r., przy średniej wartości 39,3% dla kraju). Jednakże z przeprowadzonych badań wynika, że na przestrzeni lat 2002-2006 wzrósł udział firm, które w ogóle nie wprowadzają zmian w produktach lub procesach⁷.

Udział regionu w krajowym eksporcie wynosi około 17,3% (2000 rok), a w imporcie 9,8% (2000 rok). Pod względem obrotów handlu zagranicznego województwo śląskie plasuje się na drugiej pozycji - po województwie mazowieckim - odnotowując jednocześnie najwyższe dodatnie saldo bilansu handlu zagranicznego w kraju. Około 75% obrotów handlu zagranicznego odbywa się z krajami Unii Europejskiej.

Restrukturyzacja

Restrukturyzacja gospodarki jest jednym z najważniejszych warunków podniesienia konkurencyjności regionu. Niestety tempo restrukturyzacji jest niższe niż oczekiwano. Do istotnych przyczyn tego stanu należy zaliczyć niekorzystną sytuację finansową restrukturyzowanych przedsiębiorstw oraz silny opór społeczny powodowany zagrożeniami wynikającymi ze zwolnień.

Pomimo zachodzących w regionie zmian strukturalnych, w dalszym ciągu w jego gospodarce istotną rolę odgrywają tradycyjne gałęzie przemysłu, takie jak: górnictwo węgla kamiennego i hutnictwo żelaza i stali.

Nagromadzenie przemysłu ciężkiego wymagającego gruntownej reorganizacji oraz zaniedbania w sferze społecznej i gospodarczej powodują nawarstwianie się problemów związanych z rozwojem regionu. Dziedzictwo tradycyjnego przemysłu przekłada się również na niski potencjał rozwojowy firm sektora MSP.

⁷ Raport z badania innowacyjności przedsiębiorstw z sektora MSP w województwie śląskim, Katowice 2006.

W wyniku procesu przekształceń zmniejszyła się rola i znaczenie sektora publicznego, który reprezentowany jest w województwie przez takie dziedziny, jak: górnictwo, hutnictwo, energetykę, przemysł chemiczny, w większości zdominowane przez jednostki nierentowne i trudne w restrukturyzacji.

Proces restrukturyzacji górnictwa zapoczątkowany został w latach pięćdziesiątych dwudziestego wieku i trwa do dnia dzisiejszego. W jego rezultacie roczne wydobycie spadło z ok. 128 mln ton w 1997 r. do niecałych 88 mln ton w 2005 r. (produkcja UE-25 w 2005 r. wyniosła 228 mln ton). Zatrudnienie spadło z ok. 243 tys. osób w 1997 r. do 118,6 tys. osób we wrześniu 2005 roku (zatrudnienie UE-25 w 2005 r. wyniosło 333 tys. osób). Rozmiar tradycyjnych sektorów i ciągle trwający proces ich restrukturyzacji ma niewątpliwie bezpośredni wpływ na problemy społeczne regionu – m.in. bardzo wysoką liczbę zarejestrowanych bezrobotnych oraz dużą liczbę osób z niskim wykształceniem na rynku pracy.

Inwestycje

Województwo śląskie jest regionem o wysokim potencjale inwestycyjnym⁸. Czynnikiem wpływającym na poziom inwestycji są: wysoka w skali kraju dostępność transportowa, bogate zasoby ludzkie, duży rynek zbytu oraz dobrze rozwinięta infrastruktura gospodarcza i trochę słabiej społeczna. Jednak w rankingu aktywności województw wobec inwestorów, region śląski zajął dopiero 7. miejsce - działalność informacyjno – promocyjna oraz stopień przygotowania ofert dla inwestorów znajdują się na niewystarczającym poziomie⁹.

Działający na rynku polskim inwestorzy zagraniczni uważają rynek śląski za stabilny, rozwojowy i atrakcyjny. Szczególnie korzystne warunki inwestowania tworzy Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna (KSSE) zajmująca ponad 1.000 ha, składająca się z 4 podstref zlokalizowanych w różnych częściach regionu. Regionalny podział ilości bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) w latach 2003 – 2004 plasuje województwo śląskie na drugim miejscu, jednak dystans do województwa mazowieckiego jest ogromny (ponad dwukrotnie mniejsza liczba lokalizacji i procent ogółu BIZ)¹⁰.

Przedsiębiorczość

Wśród podmiotów gospodarczych województwa 71,7% prowadzi działalność w zakresie usług rynkowych, 6,9% w zakresie usług nierynkowych, 20,2% to przemysł i budownictwo, a 1,2% to rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo.

Bardzo ważną rolę w funkcjonowaniu gospodarki regionu odgrywają małe i średnie przedsiębiorstwa. Od kilkunastu lat zmienia się struktura własnościowa i organizacyjna przedsiębiorstw województwa. Przybywa małych i średnich firm prywatnych, prowadzących różnorodną działalność gospodarczą. W 2004 r. w województwie śląskim w sektorze prywatnym pracowało 967,8 tys. osób, tj. 64,9% pracujących ogółem (w kraju 72,7%).

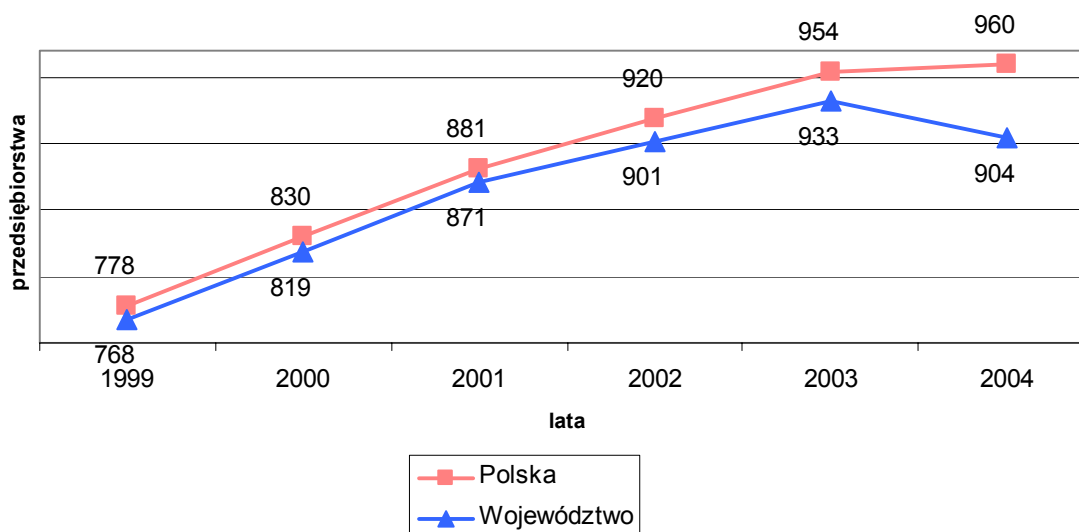
W ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych regionu największy udział (94,5%) stanowią mikroprzedsiębiorstwa, 4,5% to firmy o liczbie pracujących od 10 do 49 osób, a tylko 1% stanowią przedsiębiorstwa, zatrudniające 50 osób i więcej.

⁸ Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2005, praca zbiorowa pod red. T. Kalinowskiego, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk 2005, s. 77

⁹ Ibidem

¹⁰ Potencjał rozwoju województwa śląskiego opartego na inwestycjach krajowych i zagranicznych, GARR S.A., Katowice 2005

Wykres 6. Liczba MSP na 10 000 mieszkańców w latach 1999 - 2004

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PARP

Pomimo dużego udziału sektora MSP w gospodarce regionalnej, jego kondycja nie jest zadowalająca. Liczba MSP w województwie od 2001 r. przyrastała wolniej niż średnio w kraju, a w 2004 r. uległa znacznemu bezwzględному spadkowi (wykres 6). Nakłady inwestycyjne MSP w 2002 roku zmniejszyły się o ponad 36% w stosunku do roku 2000. Udział MSP w eksporcie stanowi tylko 10,6%.

Kluczowym czynnikiem determinującym transformację gospodarki regionu jest rozwijanie instytucji sektora otoczenia biznesu. W regionie działa blisko dwieście instytucji zorientowanych na kreowanie przedsiębiorczości, ale zakres ich usług jest niedostosowany do potrzeb rynku. Wśród nich istotną rolę odgrywiają regionalne i lokalne izby gospodarcze, izby branżowe oraz regionalne i lokalne agencje rozwoju. Aktywne są również fundusze pożyczkowe, poręczeniowe i venture capital. Do wsparcia rozwoju działań innowacyjnych w regionie przyczyniają się 3 centra innowacji i transferu technologii.

Działalność badawcza i rozwojowa – zabezpieczenie trwałej konkurencyjności gospodarczej

Podstawą kreowania trwałej pozycji konkurencyjnej regionu jest działalność badawczo-rozwojowa, szczególnie w zakresie wdrożeń technologii innowacyjnych. W 2005 r. na terenie województwa śląskiego znajdowało się 12% jednostek badawczo-rozwojowych w Polsce. Jest to drugi co do wielkości, po województwie mazowieckim, ośrodek badawczy w kraju. Swoją siedzibę mają tutaj 132 jednostki badawczo-rozwojowe, w tym: 33 jednostki naukowe i badawczo-rozwojowe i 14 szkół wyższych prowadzących badania¹¹. W dobie restrukturyzacji całych branż potrzebą staje się jednak przeorientowanie rynkowe posiadanego potencjału badawczo-rozwojowego.

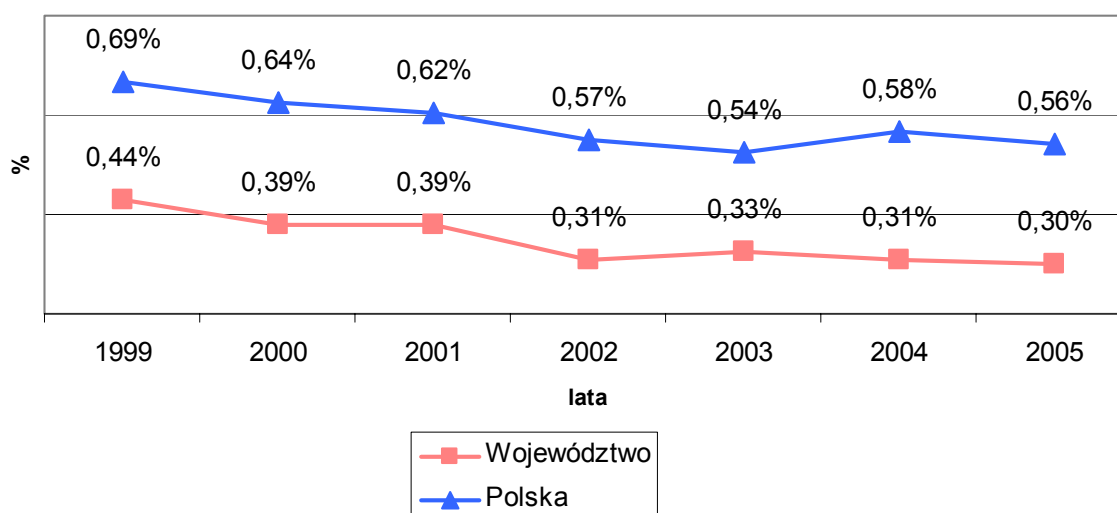
Na 1 000 aktywnych zawodowo mieszkańców regionu w 2005 r. tylko 2,5 osób zatrudnionych było w sektorze badawczo-rozwojowym (średnio w kraju 3,2 osoby). Na korzyść regionalnego sektora badań i rozwoju (B+R) przemawia jednak wysoki udział pracowników naukowo-badawczych wśród ogółu zatrudnionych w sektorze badawczo-

¹¹ Zgodnie z klasyfikacją Rocznika Statystycznego Województwa Śląska 2005, Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2005

rozwojowym, sięgający 80,5%. Ich liczba stanowi 9,5% zatrudnionych pracowników naukowo-badawczych kraju (3. miejsce po województwie mazowieckim i małopolskim).

Ważnym aspektem zawartym w regionalnej strategii innowacyjnej jest rynkowa adaptacja wyników prac badawczo-rozwojowych. Wzajemna sieć współpracy pomiędzy sferą gospodarczą, a sferą badań i rozwoju jest niezbędnym warunkiem poprawy pozycji konkurencyjnej regionu. Dla wzmocnienia współpracy pomiędzy sferą badawczo-rozwojową a gospodarką w województwie działają trzy konsorcja naukowo-przemysłowe: Śląskie Centrum Zaawansowanych Technologii, Centrum Zaawansowanych Technologii Energia-Środowisko-Zdrowie, oraz Centrum Zaawansowanych Technologii dla Ochrony i Promocji Zdrowia. Zmiana warunków makroekonomicznych spowodowała rozszerzenie obszaru działalności regionalnych instytucji badawczo-rozwojowych oraz ich ukierunkowanie na biotechnologię, ochronę środowiska, energetykę, automatykę, informatykę i telekomunikację, elektronikę oraz budownictwo.

Wykres 7. Nakłady na działalność badawczą i rozwojową jako % PKB w latach 1999 - 2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

Niepokojącym zjawiskiem są stale zmniejszające się i pozostające wyraźnie poniżej krajowej nakłady na działalność badawczą i rozwojową, liczone jako % PKB (wykres 7). Nakłady w 2005 r. wyniosły 438,5 mln zł, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca stanowiło 86 zł (średnia krajowa 135 zł), dając 7. pozycję w rankingu województw. Relacja nakładów na działalność badawczo-rozwojową do PKB ($GERD^{12}/PKB$) w województwie śląskim wynosi jedynie 0,3%, w porównaniu do średniej krajowej 0,56%.

Innym niepokojącym zjawiskiem jest struktura wydatków w sektorze badawczo-rozwojowym. Jedynie 20% nakładów B+R przeznaczanych było w regionie na wydatki inwestycyjne, zaś 80% stanowiło wydatki bieżące (rok 2005). Statystyka ta była nieznacznie gorsza od średniej krajowej, gdzie 20,9% środków przeznaczano na inwestycje. Dowodzi to postępującej dekapitalizacji bazy materialnej działalności badawczo-rozwojowej.

Liczba wynalazków zgłoszonych do ochrony patentowej w województwie śląskim w roku 2005 stanowiła 17,3% zgłoszonych wynalazków krajowych i zwiększyła się w stosunku do

¹² GERD: Gross Domestic Expenditure on R&D – suma nakładów wewnętrznych poniesionych w danym roku na działalność B+R przez wszystkie jednostki prowadzące tę działalność w danym kraju.

roku poprzedniego o 0,1%. Na 351 zgłoszonych wynalazków patent uzyskało jedynie 186 z nich, co stanowiło 17,7% udzielonych patentów krajowych. Prawie 19% krajowych wzorów użytkowych zgłoszonych zostało z województwa śląskiego, prawa ochronne uzyskało 149 wzorów (18%).

Społeczeństwo informacyjne

Ostatnie lata to dynamiczna informatyzacja regionu, stwarzająca podstawy budowy społeczeństwa informacyjnego. Informatyzacja administracji (e-Government) umożliwia dostarczenie obywatelom efektywnych kosztowo i łatwo osiągalnych usług administracyjnych oraz usprawnia wymianę informacji.

Województwo śląskie należy do liderów w kraju pod względem ilości gmin mających własne serwisy internetowe. W latach 2001 - 2003 procent gmin posiadających strony internetowe wynosił odpowiednio 66%, 67% i 81%, co daje regionowi 3. miejsce w kraju. Do maja 2003 roku na 167 gmin własne serwisy internetowe miało 135 gmin. Mimo wyraźnej poprawy w upowszechnianiu e-usług administracji publicznej, nadal odbiegają one, zarówno pod względem ilości oraz jakości, od standardu Unii Europejskiej.

Sytuacja w zakresie nasycenia siecią telefoniczną województwa śląskiego uległa w ostatnich latach poprawie, lecz tzw. system łącznościowy w regionie nadal pozostaje niewystarczający w stosunku do istniejących potrzeb. Województwo posiada w dalszym ciągu niższy od średniej krajowej wskaźnik nasycenia siecią telefoniczną, mierzony liczbą abonentów na 1 tys. mieszkańców, wynoszący 287 abonentów.

W regionie oprócz klasycznych usług telekomunikacyjnych dostępne są także:

- Usługi tzw. sieci inteligentnej IN (infolinia 800, Country - Direct, Centrem),
- Usługi w sieci cyfrowej z integracją ISDN,
- Pakietowa transmisja danych w sieci POLPAK (publiczna sieć teleinformatyczna),
- Poczta elektroniczna POLKOM (publiczny szyfrowy system obsługi wiadomości),
- Metropolitalna sieć komputerowa KATMAN,
- Regionalna sieć komputerowa, obejmująca Śląską Akademicką Sieć Komputerową (ŚASK) oraz sieć uczelnianą Politechniki Śląskiej.

W ostatnich latach nastąpił szybki wzrost użytkowników sieci Internet. W 2003 r. liczba deklarujących dostęp do sieci wzrosła do 32% badanych osób. Region plasuje się na 2. miejscu w kraju pod względem liczby użytkowników Internetu, którzy stanowią 11% ogółu internautów w kraju, wynik ten jest jednak konsekwencją dużej liczby ludności regionu. W 2005 roku z istniejących w województwie gospodarstw domowych zaledwie 41,7% wyposażonych było w komputery osobiste, w tym z dostępem do Internetu 27,3 % (4. miejsce w kraju), gdy średnia krajowa wynosi 38,6%, (z dostępem do Internetu w Polsce – 22,5%, w krajach UE-27 - 49%).

W województwie śląskim znajduje się największa ilość szkół z pracownikami komputerowymi, jednak stopień komputeryzacji wszystkich ośrodków dydaktycznych w regionie (udział procentowy szkół z pracownikami komputerowymi w ogólnej liczbie szkół), wynosi 63,9% (kraj 63,1%), co daje 8-10. miejsce na liście rankingowej województw. Z ponad 32 tys. komputerów przeznaczonych do użytku dla uczniów w szkołach (od podstawowych do policealnych) 83,5% to komputery z dostępem do Internetu.

Wskaźnik wyposażenia szkół w sprzęt komputerowy w stosunku do lat ubiegłych uległ zdecydowanej poprawie, jednak stan i jakość sprzętu w ponad 50% (w szczególności w szkołach podstawowych, liceach ogólnokształcących i średnich szkołach zawodowych)

uniemożliwia korzystanie z wielu programów (sprzęt przestarzały i wyeksploatowany). Wskaźnik nasycenia szkół komputerami, zdefiniowany liczbą uczniów przypadających na jeden komputer w regionie w 2004 r., wyższy jest średniej krajowej i wynosi 23 uczniów (kraj 21 uczniów), a wskaźnik liczby uczniów na 1 komputer z dostępem do Internetu w szkołach wszystkich typów w 2004 roku wyniósł w województwie śląskim 27, co daje 13. miejsce wśród regionów.

Wnioski:

- Spadek potencjału ekonomicznego regionu,
- Wysoki potencjał inwestycyjny regionu,
- Spadek nakładów inwestycyjnych w sektorze MSP,
- Niskie nakłady na B+R,
- Nierównomierna gęstość sieci teleinformatycznej na terenie województwa.

1.1.3. Turystyka

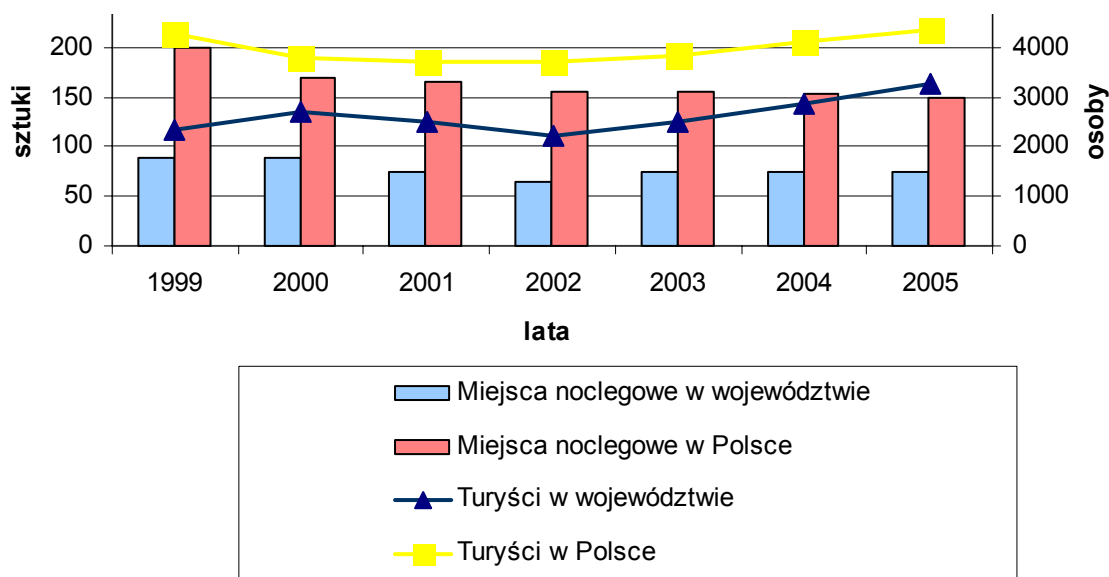
Walory przyrodnicze i kulturowe stanowią podstawę atrakcyjności turystycznej województwa. Województwo śląskie obejmuje swym zasięgiem jedne z najciekawszych przyrodniczo obszarów południowej Polski: Wyżynę Krakowsko-Częstochowską, Pogórze Śląskie oraz Beskid Zachodni.

Region to poważny ośrodek turystyki pielgrzymkowej (także w skali międzynarodowej), skoncentrowanej głównie w sanktuariach maryjnych, wśród których poczesne miejsce zajmuje Klasztor Jasnogórski w Częstochowie, sanktuarium w Piekarach Śląskich oraz inne miejsca kultu religijnego (szlak sakralnej architektury drewnianej).

Obszar centralnej części województwa to głównie teren rozwoju turystyki biznesowej i przemysłowej (indywidualnej). Położenie przy najważniejszych trasach komunikacyjnych stwarza także szanse rozwoju turystyki tranzytowej.

Bogata historia miast województwa oraz liczne zabytki architektury i techniki stanowią atut sprzyjający rozwojowi turystyki miejskiej i kulturowej. Ponadto, położenie nadgraniczne oraz liczne przejścia graniczne stwarzają warunki do rozwoju turystyki przygranicznej, a ukształtowanie powierzchni sprzyja rozwojowi turystyki aktywnej i specjalistycznej (tereny górskie) oraz agroturystyki (tereny wiejskie).

Wykres 8. Turysty i miejsca noclegowe na 10 000 mieszkańców w latach 1999 - 2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

Na przestrzeni lat 1999-2005 liczba turystów odwiedzających rocznie województwo wzrosła o prawie 18,6%, mimo równoczesnego spadku ilości miejsc noclegowych (o ok. 16,2%). Dynamika obu zjawisk była korzystniejsza w województwie niż średnio w kraju. Mimo to nadal w województwie śląskim na 10 tys. ludności przypada jedynie 80 miejsc noclegowych (w hotelach 25 miejsc), najwięcej w subregionie południowym bo aż 302,1, z kolei w kraju odpowiednio 149 miejsc (wykres 8), w hotelach 32 miejsca. Niższa niż w kraju jest również liczba turystów korzystających z oferty noclegowej: niecałe 326 turystów na 1000 mieszkańców w województwie, przy 435 turystach w kraju. Jeszcze bardziej niekorzystna jest proporcja na 1 000 mieszkańców w odniesieniu do turystów zagranicznych: 56,2 turystów w województwie przy 276 w kraju (2005 r.).

Walory przyrodnicze tradycyjnych obszarów turystycznych (Beskidy, Wyżyna Krakowsko-Częstochowska) tworzą znakomite warunki do prowadzenia turystyki, które nie są w pełni wykorzystywane. Baza gastronomiczna i noclegowa jest stosunkowo uboga, a zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne poszczególnych subregionów zróżnicowane.

Wnioski

- Atrakcyjne warunki krajobrazowo – przyrodnicze,
- Niewystarczające nasycenie infrastrukturą turystyczną.

1.1.4. Kultura

Region śląski charakteryzuje wielokulturowość wykształcona na kanwie wielopokoleniowych doświadczeń historycznych. Jej przejawem są układy urbanistyczne (fabryczne zespoły patronackie), zabytki architektury militarnej, dziedzictwo kultury przemysłowej i technicznej (podziemne wyrobiska w Tarnowskich Górach - „Sztolnia Czarnego Pstrąga”, zabytkowa Kopalnia Rud Srebronośnych), pojedyncze zabytki i budowle sakralne, architektura lat trzydziestych XX wieku (gmach Sejmu Śląskiego) oraz współczesna (Spodek, gmach Biblioteki Śląskiej).

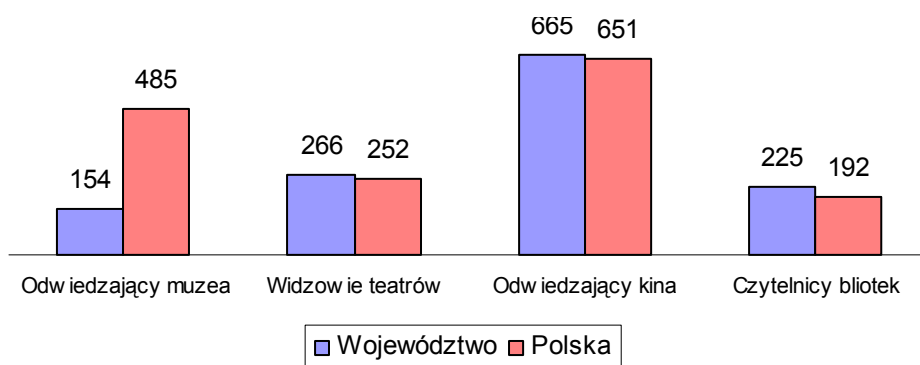
Województwo jest ważnym ośrodkiem kultury, a jego instytucjonalną bazą są działające tu

instytucje kultury (muzea, teatry, kina i biblioteki) oraz szkoły artystyczne wszystkich stopni. Ważną rolę pełnią środowiska twórcze. Szeroko znane, nie tylko w kraju, jest środowisko muzyczne skupione wokół Akademii Muzycznej w Katowicach, ale również Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia w Katowicach, Śląski Teatr Tańca w Bytomiu, filharmonie: w Katowicach, Zabrze i Częstochowie, Opera Śląska w Bytomiu, Teatr Muzyczny w Gliwicach, Zespół Pieśni i Tańca „Śląsk” im. S. Hadyny z siedzibą w Koszęcinie.

Województwo to znaczący ośrodek teatralny (15 teatrów, w tym 3 lalkowe). Działalność wystawiennicza realizowana jest w licznych galeriach, a także w muzeach (m.in. Muzeum Śląskie w Katowicach, Muzeum Górnośląskie w Bytomiu). Region uchodzi za jeden z wiodących w kraju ośrodków plastycznych, podkreślić tu należy zwłaszcza dużą rolę Akademii Sztuk Pięknych. Twórczość tego środowiska prezentowana jest w galeriach i salach wystawowych regionu (m.in. Górnośląskiego Centrum Kultury).

Rozwijanie sektora kultury przyczynia się do rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez poprawę wizerunku województwa, warunkującą atrakcyjność inwestycyjną regionu oraz prowadzącą do wzrostu atrakcyjności turystycznej i poprawy jakości życia mieszkańców.

Wykres 9. Uczestniczący w kulturze na 1 000 mieszkańców w 2005 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

Jak wynika z powyższego wykresu, średnio co piąty mieszkaniec województwa korzysta z biblioteki publicznej, liczba ta jest wyższa od średniej krajowej. Liczba osób oglądająca spektakle w teatrach i słuchająca koncertów jest zbliżona do poziomu krajowego, natomiast zdecydowanie mniej osób niż średnio w kraju odwiedza muzea (wykres 9).

Problemem województwa śląskiego są dysproporcje w rozmieszczeniu instytucji kultury. Ponadto, problemem województwa jest zły stan techniczny obiektów kultury i ich wyposażenia. Pomimo iż pod względem procentowego udziału wydatków na kulturę w wydatkach ogółem jednostek samorządów terytorialnych, województwo zajmuje czwarte miejsce wśród innych regionów, nakłady te pozostają wciąż niewystarczające w stosunku do istniejących potrzeb.

Kolejną ważną kwestią jest niedostateczna informacja o ofercie kultury docierająca do poszczególnych grup społecznych.

Wnioski:

- Słaby stan techniczny obiektów kultury,
- Różnorodność kulturowa regionu wynikająca z jego historii.

1.1.5. Środowisko i przestrzeń

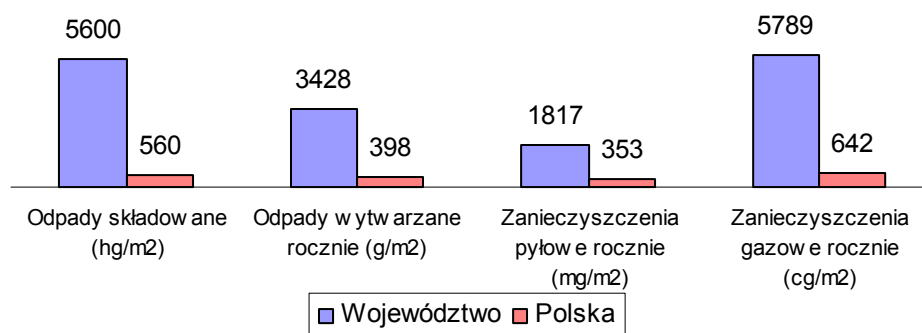
Województwo śląskie jest jednym z najbardziej zróżnicowanych regionów w kraju. O jego obrazie decyduje nie tylko silnie ukształtowany wizerunek przemysłu ciężkiego, lecz także bogactwo przestrzeni kulturowej oraz atrakcyjne turystycznie tereny Jury Krakowsko-Częstochowskiej i Beskidów.

Doskonałym odzwierciedleniem charakteru regionu jest stan jego środowiska naturalnego. Wysoki stopień koncentracji przemysłu i urbanizacji spowodował trwałe przeobrażenia tego obszaru. Ogrom zjawisk pogarszających stan środowiska oraz ilość wytwarzanych w województwie odpadów jest nieporównywalna z jakimkolwiek innym regionem w Polsce. Mimo obserwowanej w ostatnim dziesięcioleciu poprawy w tym zakresie, związanej z zamykaniem najbardziej uciążliwych zakładów przemysłowych, wieloletnie zaburzenia równowagi ekologicznej skutkują katastrofalnym stanem wszystkich komponentów środowiska, co zdecydowanie negatywnie wpływa na warunki bytowe ludności.

W 2005 roku na składowiskach, zwałowiskach i hałdach nagromadzonych było 39,4% ogółu odpadów krajowych, w ciągu roku wytwarza się tutaj na 1 km² blisko dziewięciokrotnie więcej niż w kraju odpadów przemysłowych, w tym najwięcej w subregionie zachodnim (8 887,7 ton) i centralnym (5 191 ton), ze względu na Górnośląski Okręg Przemysłowy (GOP) i Rybnicki Okręg Węglowy (ROW). Niezrekultywowane tereny składowania odpadów zajmują w województwie śląskim powierzchnię 2 450,6 ha. W 2005 r. w województwie emitowanych było 21,5% krajowych zanieczyszczeń pyłowych i 35,6% zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla). Na 1 km² w regionie opada rocznie 1,8 tony pyłów (subregion północny 0,5 t/km²; południowy 0,4 t/km²; centralny 2,5 t/km²; zachodni 4,6 t/km²) i 57,9 tony zanieczyszczeń gazowych (subregion północny 3,4 t/km²; południowy 3,6 t/km²; centralny 91,6 t/km²; zachodni 136 t/km²). Z wytworzonych w 2005 r. przemysłowych zanieczyszczeń pyłowych redukcji poddanych zostało 99,4% (subregion północny 96,1%; południowy 99%; centralny 99,4%; zachodni 99,5%), tyle samo, co średnio w kraju, gazowych natomiast 28,6 % (subregion północny 0,1%; południowy 23,1; centralny 32,9%; zachodni 15,5%), w kraju 49,5% (wykres 10).

Promowanym przez KE jako obiecujące rozwiązaniem w zakresie ograniczania emisji gazów cieplarnianych, jest technologia przechwytywania i składowania CO² (CCS). Złożoność tej technologii, stopień zaawansowania rozwoju oraz relacja kosztów do skali przedsięwzięcia ogranicza możliwości jej stosowania na poziomie RPO. Rozważenie możliwości wsparcia rozwoju CCS byłoby wskazane w ramach programów operacyjnych zarządzanych na szczeblu krajowym.

Wykres 10. Stan środowiska w 2005 r.

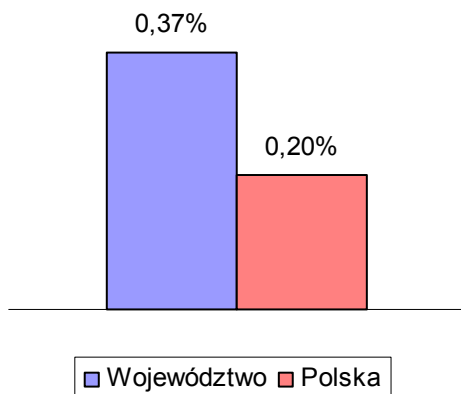
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

Silnie zurbanizowany, z nadmierną koncentracją przemysłu, obszar województwa śląskiego rodzi wiele problemów w zakresie stosunków wodnych. Największe zagrożenia ekologiczne w województwie śląskim dotyczą wód powierzchniowych. Ze względu na przemysłowy charakter województwa oraz wysoką gęstość zaludnienia region zajmuje pierwsze miejsce w kraju pod względem ilości wytwarzanych ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia. Odprowadzane z regionu ścieki stanowią 4% ogólnej ilości ścieków w kraju. W 2005 r. ogólna ilość odprowadzonych ścieków przemysłowych i komunalnych (z wodami chłodniczymi) wynosiła 362,2 hm³, a ścieków wymagających oczyszczenia 358,6 hm³. Z ogółu odprowadzanych w 2005 r. w województwie ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia zostało oczyszczonych 87,8%, z czego najwięcej w subregionie północnym i południowym. Ilość nieoczyszczonych ścieków przemysłowych i komunalnych na 1 km² wynosiła 3,5 dam³ (w 2003 r. 3,8 dam³/1 km²). Niewielki w stosunku do produkcji udział ścieków przemysłowych jest wynikiem powszechnego stosowania w przemyśle obiegów zamkniętych. Około 87,4% ścieków wymagających oczyszczenia odprowadzonych do wód powierzchniowych w województwie śląskim wytwarza górnictwo i kopalnictwo, hutnictwo oraz energetyka.

Do problemów województwa zaliczyć należy również uciążliwe źródła hałasu. Stałe zwiększanie się jego poziomu i zasięgu wynika z postępującej urbanizacji i rozwoju komunikacji. Mimo generacji pojazdów coraz cichszych, przyrost dróg, wzrost liczby użytkowników pojazdów samochodowych, zwiększająca się prędkość przemieszczania, powodują zwiększenie zasięgu uciążliwości hałasu, zarówno pod względem poziomu jego natężenia, czasu działania, jak również zasięgu oddziaływania.

Powierzchnia nieużytków oraz terenów zdewastowanych i zdegradowanych w województwie stanowi ogółem 4 602 ha, tj. 7,1% zdewastowanej i zdegradowanej powierzchni kraju. Znaczący procent stanowią tereny poprzemysłowe powstałe na skutek eksploatacji węgla kamiennego oraz kopalnictwa piasku, w szczególności występujące w centralnej (subregion centralny) i południowo-zachodniej (subregion zachodni) części województwa. Odrębnym problemem ekologicznym województwa są hałdy górnicze znajdujące się w pobliżu osiedli mieszkaniowych, powodujące ciągłą emisję zanieczyszczeń do atmosfery oraz wód powierzchniowych i gruntowych. Na stan powierzchni ziemi decydujący wpływ mają szkody górnicze przyczyniające się do deformacji powierzchni w stopniu dewastującym zasoby przyrody, obiekty budowlane i urządzenia techniczne.

Wykres 11. Odsetek powierzchni nieużytków oraz terenów zdewastowanych i zdegradowanych w 2005 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

Stan środowiska ulega jednak systematycznej poprawie. W 2005 r. z ogólnej powierzchni terenów zdewastowanych i zdegradowanych stanowiących 0,37% powierzchni regionu (wykres 11), 2,4% (114 ha) zostało zrekultywowanych, natomiast 1,2% (55 ha) zagospodarowanych. Poprawiający się stan środowiska naturalnego (występuje ciągle tendencja obniżania się poziomu zanieczyszczenia) jest odzwierciedleniem procesu restrukturyzacji przemysłu ciężkiego, rosnącej świadomości ekologicznej mieszkańców regionu i przeprowadzonych inwestycji proekologicznych.

W porównaniu do 2003 r. emisja zanieczyszczeń pyłowych zmniejszyła się o 9,5%, natomiast o 7% wzrosła emisja zanieczyszczeń gazowych, w tym dwutlenku węgla (o 2 697 tys. ton). W roku 2005 emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych pochodząca z górnictwa węgla kamiennego i brunatnego wyniosła kolejno 1,1 tys. ton i 959,3 tys. ton. Emisja zanieczyszczeń pyłowych stanowi 4,9%, natomiast emisja zanieczyszczeń gazowych - 2,3% całkowitej emisji zanieczyszczeń w województwie.

Jakość środowiska w ujęciu regionalnym poprawia znaczna lesistość województwa. Ponad 31% (391,1 tys. ha) powierzchni regionu zajmują lasy z dobrze zachowanymi zespołami roślinnymi i różnorodnością szaty roślinnej. Pod tym względem region zajmuje 5. miejsce w kraju, gdzie średnia wynosi 28,7%. Tereny o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronione stanowią 22% powierzchni ogólnej województwa (kraj 32,5%). W regionie znajduje się duża ilość zachowanych skarbów przyrody z przepięknymi parkami krajobrazowymi (8 parków o powierzchni 229 325,1 ha), 61 rezerwatami przyrody (o powierzchni 3 725 ha), 16 zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi i otuliną Babiogórskiego Parku Narodowego (w znacznej części przynależnego do województwa małopolskiego).

W województwie śląskim wyznaczono do tej pory 4 obszary ochrony siedliskowej stanowiące powierzchnię 39 696,7 ha (ok. 3,2% powierzchni województwa) oraz 1 obszar ochrony ptaków o powierzchni równej 24 767,5 ha (2,02% powierzchni województwa). Do obszarów ochrony siedlisk należą: Cieszyńskie Źródła Tufowe, Madohora, Podziemia Tarnogórsko-Bytomskie oraz Szachownica, natomiast obszarem ochrony ptaków jest Dolina Górnej Wisły.

W działania służące wyznaczaniu obszarów NATURA 2000 zaangażowane są także ekologiczne organizacje pozarządowe. Wynikiem ich prac jest przedłożona lista nowych obszarów określona jako "Shadow list". Lista ta obejmuje w województwie śląskim 12 nowych obszarów ochrony siedliskowej oraz 2 nowe obszary ochrony ptaków. W najbliższym czasie obszar sieci w województwie powiększony zostanie o powierzchnie siedliskowe i ochrony ptaków tj. 44 413,12 ha (3,6% powierzchni województwa).

Wnioski:

- Pierwsze miejsce w kraju pod względem ilości wytwarzanych ścieków,
- Dziesięciokrotnie większa ilość wytwarzanych odpadów przemysłowych,
- Wysoki poziom niskiej emisji, wysokie stężenie zanieczyszczeń pyłowych i gazowych,
- Duża powierzchnia terenów zdegradowanych i zdewastowanych,
- Duży stopień lesistości terenu oraz powierzchni obszarów zielonych na terenach miejskich.

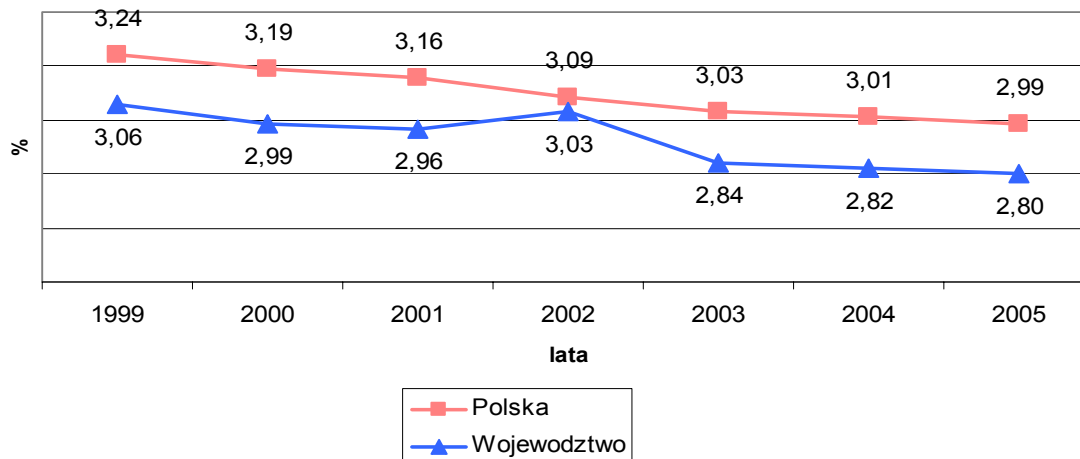
1.1.6. Infrastruktura mieszkaniowa

Na województwo śląskie przypada 13,1% krajowych zasobów mieszkaniowych (1 673,7 tys. mieszkań). Około 82% z nich skupionych jest w miastach województwa (1 368,8 tys.).

Potrzeby mieszkaniowe w województwie (mierzone liczbą osób na mieszkanie) są zaspokajane lepiej niż w kraju i sytuacja ta na skutek zmian demograficznych stale poprawia się (wykres 12). Niedogodnością mieszkalnictwa jest jednak substandardowy charakter większego niż w kraju odsetka zasobów mieszkaniowych. Miejskie zasoby mieszkaniowe województwa charakteryzują się niższym niż średnio w kraju wskaźnikiem wyposażenia w podstawowe instalacje użytkowe i sanitarne, za wyjątkiem sieci wodociągowej. Korzystniej niż w kraju przedstawiają się warunki mieszkaniowe na wsiach należących do województwa.

Problemem regionu jest konieczność dokonywania wyburzeń substancji mieszkaniowej w związku ze złym stanem technicznym, eksploatacją górniczą, a także koniecznością przebudowy układu komunikacyjnego. Ponad 22% eksploatowanych mieszkań w województwie śląskim pochodzi sprzed 1945 roku, a jedynie 6,3% wybudowanych zostało w ostatnim dziesięcioleciu.

Wykres 12. Liczba osób na jedno mieszkanie w latach 1999 – 2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

Wnioski:

- Niski stan techniczny infrastruktury mieszkaniowej.

1.1.7. Infrastruktura transportowa

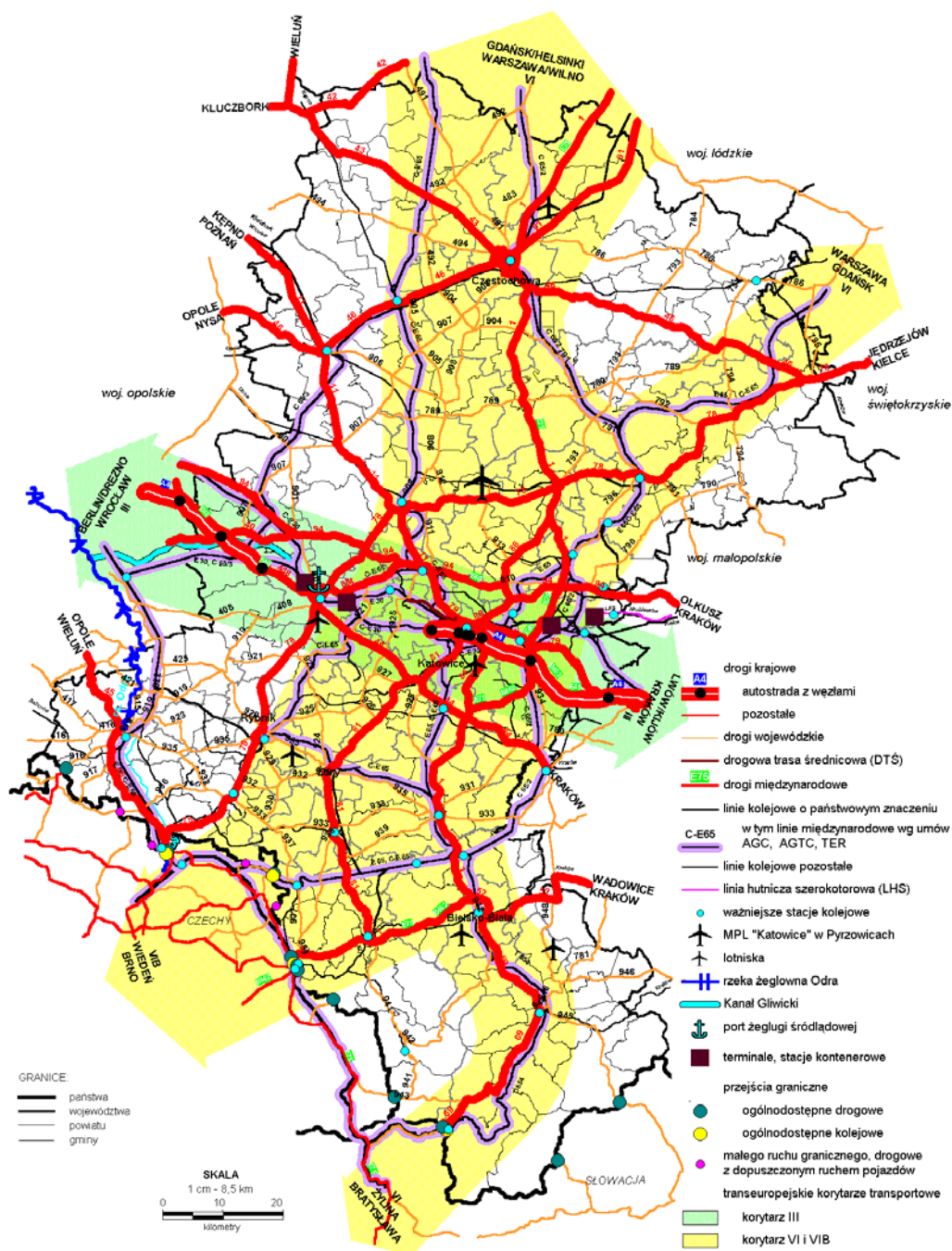
Infrastruktura drogowa i kolejowa

Województwo śląskie to wielki węzeł komunikacji drogowej i kolejowej, obszar dużej wymiany towarowej, znacznego ruchu tranzytowego o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Teren województwa, w szczególności główne miasta Aglomeracji Górnośląskiej, przecinają magistralne linie kolejowe, zapewniające połączenia krajowe i międzynarodowe. Region położony jest na skrzyżowaniu transeuropejskich szlaków komunikacyjnych, zarówno drogowych (trasy A1, A4), jak i kolejowych (droga kolejowa E30 oraz E65, na odcinku Gdańsk – Warszawa – Brno/Bratysława – Wiedeń, przez Katowice, stanowiąca projekt nr 23 sieci TEN-T). Na obszarze tym spotykają się dwie drogi międzynarodowe: Lwów – Kraków – Katowice – Wrocław - Zgorzelec (A4) oraz Gdańsk – Bratysława (A1), która jest projektem priorytetowym nr 25 dla Transeuropejskich Sieci Transportowych (TEN-T). Północną część województwa przecina również szlak łączący Kijów (przez Lublin – Kielce – Częstochowę – Opole) z Drezniem i z Pragą (przez Kudowę). Łączna długość autostrad w UE-25 w 2005 r. wynosiła 55 tys. km, w Polsce 552 km, natomiast w Województwie Śląskim 64,9 km. Na 1000km² autostrad współczynnik kształtuje się następująco UE-25 17,2 km², Polska 1,8 km², Województwo Śląskie 5,2 km².

Jedną z poważnych uciążliwości życia w aglomeracji górnośląskiej jest nieuporządkowany układ komunikacyjny, przestarzały i niewydolny, przebiegający wzdłuż zwartej i ciasnej zabudowy, utrudniający dalszy rozwój regionu. Dużym mankamentem jest brak dostatecznej ilości miejsc postojowo-parkingowych, szczególnie w centrach miast oraz na osiedlach mieszkaniowych. Wykształcony układ komunikacyjny niesie za sobą szereg niedogodności (nakładanie się potoku ruchu regionalnego, wewnątrzmijskiego i tranzytowego powoduje przekraczanie przepustowości, wydłużenie czasu przejazdu, zwiększenie wypadkowości tras). Ścisła zabudowa ulic uniemożliwia ich modernizację, a potrzeba poprawy stanu komunikacji

wymusza konieczność budowy nowych tras. Oddane do użytku drogi szybkiego ruchu oraz istniejące obwodnice miast nie nadążają za rozwojem transportu drogowego. Podstawowym elementem projektowanego układu drogowego regionu na szlaku wschód-zachód jest realizowana Drogowa Trasa Średnicowa, zwana autostradą miejską, posiadająca wysokie parametry techniczne i eksploatacyjne, mająca ułatwić komunikację wewnątrz regionu i zwiększyć jej efektywność.

Mapa 3. System transportowy

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego

Transport publiczny

Układ drogowy województwa, w szczególności aglomeracji górnośląskiej, charakteryzuje się jednym z największych w kraju obciążeniem przewozowym transportu pasażerskiego i towarowego. Największe natężenie ruchu przekraczające 30 tys. pojazdów na dobę występuje na drogach krajowych i wojewódzkich w wielu miastach Aglomeracji Górnośląskiej. Wypadki drogowe oraz rosnące zatłoczenie miast wymuszają poszukiwanie nowych systemów transportu alternatywnego względem samochodowego (transport lotniczy, żegluga śródlądowa, transport szynowy). Przewozy pasażerów transportem samochodowym w 2005 r. wynosiły 77,3 mln osób (9,5% przewozów krajowych), przewozy ładunków transportem samochodowym stanowiły tylko 1,8% przewozów krajowych ogółem (tj. 17,1 mln ton). Codziennie przewozi się w województwie ponad 1 mln ton ładunków i 3 mln pasażerów. W strukturze przewozów województwa 56% przewozów przypada na przewozy koleją, 43% na transport samochodowy i zaledwie 0,6% na żeglugę śródlądową (Kanał Gliwicki).

Sieć połączeń komunikacyjnych w regionie należy do lepiej zorganizowanych w kraju. W regionie w 2005 r. działało ponad 1 375 linii regularnej komunikacji autobusowej, których łączna długość wynosi ponad 60 tys. km. Komunikacją miejską objętych jest 50 miast województwa. Długość miejskich linii komunikacyjnych wynosi w regionie 11758 km, co stanowi 21,8% miejskich linii krajowych. Jednakże nawet tak dobrze rozwinięta sieć jest niewystarczająca w stosunku do potrzeb występujących w regionie. W ciągu roku komunikacją miejską posługuje się około 664 mln pasażerów (2. miejsce w kraju po woj. mazowieckim), co stanowi 16% krajowych przewozów pasażerskich. W obsłudze pasażerskiej największa liczba osób korzysta ze środków komunikacji zbiorowej, głównie z autobusów, którymi podróżuje około 65% pasażerów.

W systemach publicznego transportu zbiorowego coraz wyraźniej zauważalne są wieloletnie zaniedbania inwestycyjne. Dekapitalizacja infrastruktury szczególnie widoczna jest w odniesieniu do dworców kolejowych. Na sieci kolejowej województwa, stanowiącej niecałe 11% sieci krajowej, koncentruje się ponad 60% ładunków przewożonych w kraju i 11% przewozów pasażerskich. Obciążenie sieci kolejowej w regionie śląskim jest 7-krotnie wyższe aniżeli w kraju.

Istotnym elementem układu kolejowego na terenie regionu jest końcówka linii hutniczo - szerokotorowej (LHS), jedyna tego typu linia w Polsce, dająca możliwość bezpośredniej wymiany towarowej z Ukrainą i pozostałymi krajami Wspólnoty Niepodległych Państw. Za pośrednictwem Międzynarodowego Portu Lotniczego „Katowice” w Pyrzowicach województwo śląskie utrzymuje stałe połączenia z lotniczymi portami krajowymi i zagranicznymi. MPL „Katowice” jest najdynamiczniej rozwijającym się lotniskiem w Polsce. Na przestrzeni lat 2000 - 2004 ilość pasażerów wzrosła o 270% (średnio w kraju 55%, a nie uwzględniając lotnika Okęcie 96%) i wyniosła 622 tys. W wyniku tego katowickie lotnisko awansowało z szóstego na 3 miejsce pod względem ilości odprawionych pasażerów (plasując się za Okęciem i Balicami)¹³.

Rozmiar i ponadregionalne znaczenie MPL „Katowice” sprawia, iż jego rozwój wspierany będzie wraz z innymi lotniskami sieci TEN na poziomie krajowym w programie Infrastruktura i Środowisko.

Ze względu na ponadregionalny charakter zagadnienia na poziomie krajowym wspierana

¹³ Biuletyn Informacyjny Lotnictwa Cywilnego: Działalność lotnisk komunikacyjnych w Polsce w latach 2000 – 2004, Urząd Lotnictwa Cywilnego Ośrodek Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej.

będzie również infrastruktura wodnego transportu śródlądowego. Transport śródlądowy w województwie opiera się na kanale gliwickim, który przebiega również przez województwo opolskie, a jego znaczenie warunkowane jest inwestycjami w udrożnienie szlaku komunikacyjnego rzeki Odry. Całość przedsięwzięć w wodny transport śródlądowy będzie prowadzona w ramach PO Infrastruktura i Środowisko.

Wnioski:

- Gęsta sieć infrastruktury transportowej (kolejowej, drogowej i wodnej)
- Nieuporządkowany układ komunikacyjny, przestarzały i niewydolny, przebiegający wzdłuż zwartej i ciasnej zabudowy, utrudniający dalszy rozwój regionu,
- Korzystne usytuowanie województwa na skrzyżowaniu transeuropejskich szlaków komunikacyjnych,
- Niewydolna i przestarzała infrastruktura zbiorowego transportu publicznego.

1.1.8. Edukacja

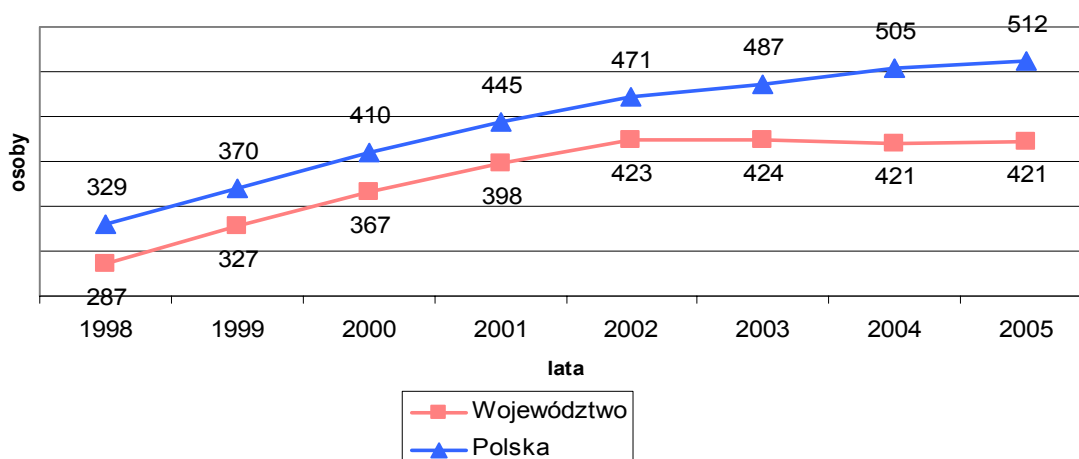
W regionie funkcjonuje 3 250 szkół, co stanowi jedną dziesiątą szkolnictwa krajowego. (subregion północny 447, południowy 548, centralny 1793, zachodni 462). Na etapie ponadgimnazjalnym, na którym następuje pierwszy szczebel profilowania wykształcenia, najwięcej osób (41%) kształci się w liceach ogólnokształcących, 33,2% w technikach, 12,4% w liceach profilowanych, zaś 13,4% w zasadniczych szkołach zawodowych (2005 r.). Pod względem liczebności klas, wyposażenia szkół w komputery oraz liczby studentów przypadających na jednego nauczyciela, region śląski zasadniczo nie odbiega od średniej krajowej, ale zarówno stan techniczny, jak i wyposażenie placówek edukacyjnych są niezadowolające. Pozytywnie należy ocenić zaobserwowany w ostatnich latach spadek zainteresowania młodzieży zasadniczymi szkołami zawodowymi na rzecz średniego szkolnictwa ogólnokształcącego i profilowanego.

W zakresie kształcenia ustawicznego jedyne dane pochodzą z rejestru instytucji szkoleniowych (RIS)¹⁴ prowadzonego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach. W sumie do lipca 2007 r. do RIS w województwie śląskim wpisanych zostało 486 instytucji szkoleniowych kształcących głównie w kierunkach: informatyka i wykorzystanie komputerów, rozwój osobowościowy i kariery zawodowej, zarządzanie i administrowanie. W roku 2006 w szkoleniach wzięło udział ponad 670 tys. uczestników. Należy mieć na uwadze iż są to dane niepełne, ponieważ obowiązek rejestrowania się do RIS mają tylko instytucje prowadzące działalność szkoleniową dla osób bezrobotnych.

Województwo śląskie jest jednym z ważniejszych i największych w kraju ośrodków naukowych i akademickich. W wyższych uczelniach województwa zatrudnionych jest 10,2% akademickiej kadry krajowej - 3. miejsce w kraju, (2005 r.). Uczelnie te (43 wyższe uczelnie o kierunkach politechnicznych, uniwersyteckich i specjalistycznych oraz 14 filii i wydziałów zamiejscowych), stanowiące 9,8% placówek w kraju, kształciły w 2005 roku 10,7% studentów, gdzie największa ich liczba była w subregionie centralnym bo aż 70% ogólnej liczby studentów. Rocznie na rynek pracy województwa wchodzi ponad 44 tys. absolwentów szkół wyższych (43,4 tys. osób w 2004 r., w tym szkoły niepaństwowe 16,8 tys. osób).

¹⁴ Rejestr Instytucji Szkoleniowych (RIS) prowadzony jest na podstawie art. 20 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2004 r., nr 99, poz.1001, z póź. zm.) oraz Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 października 2004 r. w sprawie rejestru instytucji szkoleniowych (Dz.U. z 2004 r. nr 236,poz.2365)

Wykres 13. Studenci na 10 000 mieszkańców w latach 1998 - 2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

Od kilku lat obserwowana jest pozytywna tendencja wzrostu liczby studentów szkół wyższych. W stosunku do roku 1998 liczba studentów wzrosła o ponad 40%. Nadal jednak współczynnik osób studiujących na 10 tys. mieszkańców jest znacząco niższy od analogicznego wskaźnika dla kraju (wykres 13) i stawia województwo na 10. miejscu w Polsce. Ponad 11% absolwentów krajowych szkół wyższych uzyskuje wykształcenie na terenie województwa śląskiego.

W 2005 roku najwięcej studentów kształciło się w wyższych szkołach technicznych (29,8 %), nieco mniej w ekonomicznych (29%), uniwersyteckich (20%) i pedagogicznych (6,8%), tylko 6,8% w wyższych szkołach zawodowych, niecałe 3,3% w medycznych i ponad 1,3% w pozostałych. Prawie 52% osób studiujących w województwie pobiera naukę w systemie niestacjonarnym. Blisko jedna trzecia studiujących (32,5%) kształci się w uczelniach niepaństwowych. Mimo dużej różnorodności kierunków kształcenia i specjalizacji, obserwuje się niedostosowanie oferty kształcenia do rynku pracy, zwłaszcza w zakresie kierunków technicznych i ścisłych. Niedoinwestowana infrastruktura dydaktyczna i badawcza powoduje niską atrakcyjność tychże specjalizacji, uniemożliwiając dalszy rozwój uczelni w tym zakresie.

Jedynie informacje pozwalające wnioskować na temat charakteru niedostosowania oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy pochodzą z Raportu *Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie śląskim*, przygotowanego przez Obserwatorium Rynku Pracy WUP w Katowicach.

Zgodnie z nim w województwie śląskim do zawodów deficytowych kwalifikują się przede wszystkim:

- zawody budowlane (zbrojarze, tynkarze, brukarze, robotnicy drogowi, robotnicy budowlani, monterzy konstrukcji stalowych, cieśle).
 - operatorzy sprzętu (koparek, żłakowarek, pozostałych maszyn).
 - zawód kierowcy (autobusów, samochodów ciężarowych, wózków jezdniowych a nawet ciągników siodłowych),
- spawacze (głównie ręcznych gazowych i spawaczy łukiem elektrycznym).

Na poziomie wykształcenia średniego do deficytowych należą m.in. zawody takie jak: kasjer handlowy, agent ubezpieczeniowy, pracownik biurowy, przedstawiciel handlowy, telemarketer, opiekunka środowiskowa.

Raport nie uwzględnia zawodów deficytowych dla osób z wykształceniem wyższym. Taki stan spowodowany jest przede wszystkim innymi mechanizmami poszukiwania zatrudnienia przez absolwentów uczelni wyższych niż poprzez rejestrację w Powiatowych Urzędach Pracy.

Planowane jest wdrożenie w najbliższej przyszłości działań (przy udziale regionalnego komponentu PO KL) na rzecz monitorowania rynku pracy szczególnie w odniesieniu do niedopasowania jego potrzeb do kwalifikacji osób z wyższym wykształceniem, celem pełniejszego dopasowania działań RPO do sytuacji regionu.

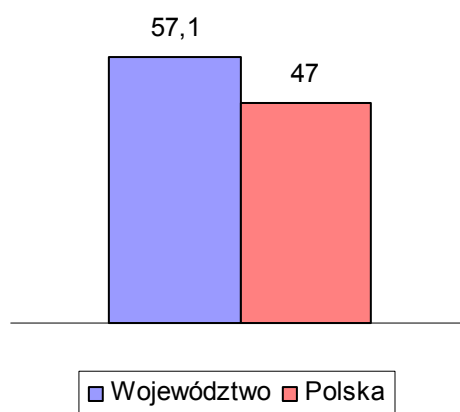
Wnioski:

- Liczba studentów na 10 tys. osób jest znacząco niższa od analogicznego wskaźnika dla kraju,
- Niedostosowanie oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy,
- Niedoinwestowanie infrastruktury dydaktycznej.

1.1.8. Ochrona zdrowia

Opiekę zdrowotną w regionie tworzy sieć różnorodnych placówek ogólnych i specjalistycznych. Do stacjonarnej opieki zdrowotnej zalicza się w województwie m.in. 104 szpitale ogólne, dysponujące 26,8 tys. łóżek szpitalnych (tj. 14,9% bazy szpitalnej kraju), 5 szpitali psychiatrycznych, 1 szpital i klinika geriatryczna (razem 58 łóżek), oraz 3 hospicja z 55 łózkami. W 2005 r. w województwie na 10 tys. mieszkańców przypadało 57,4 łóżka (kraj - 47, UE-25 - 63,9), (wykres 14), co stawia województwo na 1. miejscu wśród regionów kraju. Większa liczba łóżek wynika z funkcjonowania w województwie szpitali specjalistycznych leczących pacjentów z całego kraju (m. in. Centrum Onkologii w Gliwicach i Śląskie Centrum Chorób Serca w Zabrze, Centrum Leczenia Oparzeń w Siemianowicach Śląskich). Obłożenie jednego łóżka w szpitalach ogólnych wynosi w województwie średnio 175 osób (kraj 213 osób). Najgorzej sytuacja kształtuje się w subregionie północnym (241 osób) i zachodnim (228 osób). Lepsza niż w kraju jest również dostępność usług medycznych, na 10 tys. ludności w województwie śląskim przypada 20,8 lekarza (kraj 19,9 lekarza), 3,3 lekarza stomatologa (kraj 3,1 lekarza) oraz 53,6 pielęgniarki (kraj 46,9 pielęgniarki). Liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców jest w znacznej mierze efektem lokalizacji w regionie dużej uczelni medycznej i związanych z nią szpitali klinicznych.

Wykres 14. Ilość łóżek szpitalnych na 10 000 mieszkańców w 2005 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

Województwo posiada również dobrze rozwiniętą sieć placówek leczenia otwartego (ambulatoryjna opieka zdrowotna). W regionie funkcjonuje 1 819 zakładów opieki zdrowotnej (337 publicznych) oraz prowadzonych jest 915 praktyk lekarskich (z tego 150 na wsi). Liczba ludności na jeden zakład ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w województwie śląskim w 2005 roku wynosiła 1 714, co pod względem obciążenia placówek plasuje województwo na 5. pozycji w kraju (kraj 1 921 osób). Największe obciążenie jednego ambulatoryjnego zakładu opieki zdrowotnej występuje w subregionie centralnym (1 829 osób) i zachodnim (1 815 osoby). Korzystniejsza sytuacja kształtuje się w subregionie południowym (1 399 osób) i północnym (1 517 osób).

Stan zdrowia społeczeństwa jest znacznie gorszy od przeciętnego w kraju. Wieloletnie zakłócenia równowagi ekologicznej wpłynęły na zdrowie mieszkańców regionu, którzy płacą za to ceną skróconego okresu życia i zwiększoną w stosunku do innych regionów kraju zachorowalnością. Większy niż w innych regionach Polski jest stopień zachorowalności na choroby zawodowe, choroby układu krążenia, nowotwory, choroby dróg oddechowych zwłaszcza u dzieci, wyższy jest stopień przyznawalności rent i orzeczonego inwalidztwa. Około 12% (560,7 tys. osób - 2002 r.) społeczeństwa regionu to osoby niepełnosprawne (z tego 51,5% to kobiety) stanowiąc 10,3% niepełnosprawnej ludności kraju.

Na stan zdrowia ma również wpływ prowadzenie aktywnego trybu życia, uprawianie sportu. Przez najatrakcyjniejsze przyrodniczo tereny przebiegają szlaki i ścieżki rowerowe, których łączna długość wynosi ok. 1 050 km (przez województwo przebiega odcinek Europejskiej Trasy Rowerowej z Middelburga do Odessy). Produkt rekreacji aktywnej miast oparty jest głównie na licznych parkach i obszarach zielonych. W samym centrum regionu znajduje się Wojewódzki Park Kultury i Wypoczynku (WPKiW), ogromny kompleks przyrodniczo-rekreacyjny stanowiący swoistą enklawę krajobrazową powstałą na około 522 ha powierzchni nieużytków poprzemysłowych.

Ponadto, region posiada bogate zasoby wód stojących, np. Jezioro Żywieckie, Zbiornik Rybnicki, Zbiorniki Pogoria oraz rzek, które stanowią podstawę do rozwoju sportów wodnych oraz tereny sprzyjające rozwojowi sportów zimowych.

Wnioski:

- Duży potencjał w zakresie specjalistycznej ochrony zdrowia,
- Nierównomierne rozmieszczenie infrastruktury ochrony zdrowia,
- Znacznie gorszy od przeciętnego w kraju stan zdrowia społeczeństwa.

Tabela 2. Zróżnicowania wewnątrzregionalne w podziale na subregiony

Lp.	Wskaźnik	Województwo ogółem	Subregion			
			Północny	Południowy	Centralny	Zachodni
1	Powierzchnia (km ²)	12331	3047	2352	5578	1354
2	Ludność (tys.)	4685,8	537,1	647,5	2860,6	640,6
3	Pracujący w przemśle i budownictwie (% z liczby ogółem)	44,8	46,4	43,9	44	48,4
4	Pracujący w sektorze usług (% z liczby ogółem)	54,6	53	55,3	55,4	50,8
5	Pracujący w sektorze usług rynkowych (%)	31,3	26,6	30,7	32,8	27,4
6	Bezrobotni -zarejestrowani (tys.)	281,3	37	31,3	180,4	32,5
	- w tym kobiety	159,4	18,4	16,9	103,4	20,7
	- pozostający bez pracy 12 miesięcy i dłużej	138,7	18,4	15,3	90,0	15,0
7	Bezrobotni zarejestrowani według wieku (%):					
	- do 34 lat	48,7	44,8	46,6	48,5	56,5
	- 25-34 lat	27,4	27,1	26	27,6	28,7
	- 45-54 lat	25,1	10,5	25,8	25,4	19,7
8	Bezrobotni zarejestrowani nie posiadający prawa do zasiłku (%)	88,7	85,3	85,8	38,9	90,0
9	Stopa bezrobocia rejestrowanego (%)	15,4	17,4	12,6	15,8	15,2
10	Produkt krajowy brutto ¹⁵ (%)	13,9	9,2	12,5	65,8	12,5
11	PKB na 1 mieszkańca ¹⁶ (tys.)	27	22	25	29	25
12	Produkcja sprzedana przemysłu (%)	18,3	8,8	20,9	61,2	9,1
13	Podmioty gospodarki narodowej - zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	91,0	86,4	102,7	93,3	72,8

¹⁵ Dane za 2004 rok

¹⁶ Dane za 2004 rok

	- osoby fizyczne	69,8	70,0	80,0	70,2	57,8
	- osoby prawne i jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej	21,3	16,4	22,7	23,3	15,0
	- spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	0,96	0,8	1,3	1,1	0,6
	- sektor prywatny	87,1	84,3	99,4	88,7	70,1
14	Turyści korzystający z noclegów na 1000 mieszkańców	326	104	1071	178	108
15	Turyści zagraniczni korzystający z noclegów na 1000 mieszkańców	56,2	104	100	46	19
16	Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone na 1 km ² w t	3428,2	206,0	279,0	5191,0	8887,7
17	Emisja przemysłowych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza na 1 km ² (t):					
	- pyłowych	1,8	0,5	0,4	2,5	4,6
	- gazowych (bez dwutlenku węgla)	57,9	3,4	3,6	91,6	136,0
18	Redukcja przemysłowych zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w % zanieczyszczeń wytworzonych:					
	- pyłowych	99,4	96,1	99,0	99,4	99,5
	- gazowych (bez dwutlenku węgla)	28,6	0,1	23,1	32,9	15,5
19	Ścieki przemysłowe i komunalne	87,8	94,8	97,0	88,0	75,8

	oczyszczane w % wymagających oczyszczania					
20	Ścieki przemysłowe i komunalne nieoczyszczane na 1 km ² w danym	3,5	0,3	0,3	6,0	6,4
21	Powierzchnia lasów na 1 mieszkańca w ha	0,1	0,2	0,2	0,1	0,0
22	Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych na 1 mieszkańca w m ²	579	1083	1445	285	593
23	Zasoby mieszkaniowe: - mieszkania na 1000 ludności	357,2	350,1	333,9	372,7	317,4
24	Liczba uczniów przypadających na 1 szkołę	281	262	233	310	240
25	Ilość studentów w szkołach wyższych (na 1 tys. mieszkańców)	44,3	63,3	33,1	50,7	11,4
26	Łóżka w szpitalach ogólnych na 10 tys. ludności	57,4	41,5	59,5	62,9	44,0
27	Liczba ludności na 1 łóżko w szpitalach ogólnych	175	241	174	159	228
28	Liczba ludności na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	1714	1517	1399	1829	1815

Źródło danych:

EUROSTAT- Europejski Urząd Statystyczny
Rocznik Statystyczny Województwa Śląskiego, US Katowice 2006.
Rocznik Statystyczny Województwa Śląskiego, US Katowice 2005.
Rocznik Statystyczny Województwa Śląskiego, US Katowice 2004.
Rocznik Statystyczny Województwa Śląskiego, US Katowice 2003.
Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, GUS Warszawa 2005.
Rocznik Statystyczny Województw, GUS Warszawa 2006.
Rocznik Statystyczny Województw, GUS Warszawa 2005.
Rocznik Statystyczny Pracy, GUS Warszawa 2005.
Rocznik Demograficzny, GUS Warszawa 2005
Rocznik Statystyczny Przemysłu GUS Warszawa 2005.
Śląskie w liczbach, US Katowice 2005.
Śląskie w liczbach, US Katowice 2006.
Mały Rocznik Statystyczny Polski, GUS Warszawa 2005.
Mały Rocznik Statystyczny Polski, GUS Warszawa 2006.
Województwo Śląskie, Podregiony Powiaty, Gminy, US Katowice 2006.
Województwo Śląskie, Podregiony Powiaty, Gminy, US Katowice 2005.
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego, Samorząd Województwa Śląskiego, Katowice 2004.
Raport o stanie województwa śląskiego w województwie śląskim za 2003 r., Wojewoda Śląski, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, Katowice 2004
Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Śląskim na lata 2004 – 2013, Samorząd Województwa Śląskiego, Katowice 2004.
Strategia Rozwoju Kultury w Województwie Śląskim w latach 2006 – 2020, Samorząd Województwa Śląskiego, Katowice 2006.
Raport „Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2005”, wyd. Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową”, Gdańsk 2005.
Publikacja GUS „Ochrona środowiska 2005”
Biuletyn Informacyjny Lotnictwa Cywilnego: Działalność lotnisk komunikacyjnych w Polsce w latach 2000 – 2004, Urząd Lotnictwa Cywilnego Ośrodek Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej.
Tablice wynikowe z badania na formularzu OS-5 za 2004 r.
Nauka i technika w 2003 r., GUS Warszawa.

Tabela 3. Województwo śląskie na tle kraju i Unii Europejskiej w 2005 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Województwo	Polska	UE-25
1	Powierzchnia (tys. km ²)	12,3	312,7	3.959,0
2	Ludność (tys. osób)	4.685,8	38157,1	458.339 ^d
3	Ludność (%) w wieku <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedprodukcyjnym ▪ produkcyjnym ▪ poprodukcyjnym 	18,89 65,37 15,73	20,6 63,95 15,43	16,4 ^d 67,1 ^d 16,5 ^d
4	Gęstość zaludnienia na 1 km ² powierzchni (osoba)	380	122	118
5	Przyrost naturalny na 1.000 ludności (‰) ^d	-1,2	-0,1	5,1 ^d
6	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1.000 mieszkańców (osoba)	-1,9	-0,3	4,0 ^d
7	Kobiety na 100 mężczyzn (osoba) ^c	107,0	107	105,0 ^c
8	Przeciętne dalsze trwanie życia osób w wieku 0 lat (lata) <ul style="list-style-type: none"> ▪ mężczyźni ▪ kobiety 	70,1 78,1	70,4 78,8	75,1 ^c 81,2 ^c
9	Pracujący wg sektorów (%) ^d <ul style="list-style-type: none"> ▪ rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo, rybactwo ▪ przemysł i budownictwo ▪ usługi 	4,8 37,9 57,3	19,2 26,9 53,9	5,1 25,2 69,7
10	Wskaźnik zatrudnienia ogółem (%) ^e	43,3	52,8	63,8
11	Współczynnik aktywności zawodowej (%) ^e	52,8	64,4	70,2
12	Stopa bezrobocia rejestrowanego ogółem (%)	15,5	17,6	9,1 ^d
13	Długookresowa stopa bezrobocia ogółem (%)	7,7 ^d	10,2	3,9
14	Liczba studentów na 10 tys. mieszkańców (osoba)	420	535	371
15	Osoby w wieku 20-24 lat z wykształceniem, co najmniej zasadniczym zawodowym (%)	88,0 ^d	90,0	76,8
16	Nakłady na działalność badawczą i rozwojową w relacji do PKB (GERD/PKB) w (%) ^d	0,31	0,56	1,9
17	Ilość zgłoszonych wynalazków	351	2.028 ^f	30.831 ^b
18	Autostrady <ul style="list-style-type: none"> ▪ km ▪ na 1.000 km² 	64,9 5,2	552 1,8	55.64 17,2
19	Samochody osobowe zarejestrowane na 1.000 ludności (sztuka)	323	323	460 ^b

20	Ofiary śmiertelne wypadków drogowych na 100 tys. ludności (osoba)	9	14	10 ^{d i}
21	Abonenci telefonii przewodowej na 100 mieszkańców (abonent)	32	31	81 ^c
22	Użytkownicy Internetu (%)	27,3	22,5	48,0
23	Poziom rozwoju e – usług publicznych (%) ^d	27	34	67
24	Emisja dwutlenku węgla na 1 mieszkańca (tona) ^b	7,8	8,3	8,8
25	Odpady komunalne na 1 mieszkańca (kg) ^c <ul style="list-style-type: none"> ▪ wytworzone ▪ składowane 	287 278	260 251	534 261
26	Łóżka w szpitalach ogólnych na 10 tys. mieszkańców (łóżko)	57,1	47,0	63,9
27	Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania <ul style="list-style-type: none"> ▪ ogółem (obiekt) ▪ na 100 km² 	441 4	6723 3	208,009 ⁱ 6 ⁱ
28	Produkt Krajowy Brutto (PKB) wg parytetu siły nabywczej (PPP) na 1 mieszkańca (euro)	11.656 ^c	12.600 ⁱ	23.700 ⁱ
29	Realny wzrost PKB w cenach rynkowych (procentowa zmiana w porównaniu z rokiem ubiegłym) ^d	1,14	2,44	1,14 ^d
30	Udział w wartości dodanej brutto ogółem (w %) ^d <ul style="list-style-type: none"> ▪ rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo ▪ przemysł i budownictwo ▪ usługi 	1,3 41,3 57,4	5,0 30,2 64,7	2,1 26,6 71,3
31	Obroty handlu zagranicznego (ceny bieżące) <ul style="list-style-type: none"> ▪ import na 1 mieszkańca (dol. USA) ▪ eksport na 1 mieszkańca (dol. USA) 	992,5 ^a 1.130,1 ^a	2309 ^d 1932 ^d	7.829 ^d 7.900 ^d

Źródło danych:

Eurostat, Rocznik Statystyczny Województwa Śląskiego 2005 US Katowice, Rocznik Statystyczny Województw 2005 GUS Warszawa, Rocznik Statystyczny 2005 GUS Warszawa, Rocznik Demograficzny 2004 GUS Warszawa, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Rozwój eGovernment w Polsce 3 edycja badań eEurope - Ministerstwo Nauki i Informatyzacji, opracowanie własne.

a) Dane za 2000 r.

b) Dane za 2002 r.

c) Dana za 2003 r.

d) Dane za 2004 r.

e) wg BAEL (Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności)

f) w Polsce

g) w Europejskim Biurze Patentowym (European Patent Office – EPO)

h) Dane wg stanu na dzień 31.07.2004 r.

i) Dane za 2006 r.

j) Dane dla UE 27.

1.2 Analiza SWOT

Diagnozę czynników rozwoju regionu przeprowadzono w czterech polach strategicznych, odpowiadających kluczowym wymiarom szeroko rozumianego zrównoważonego rozwoju regionalnego: gospodarczym, środowiskowo-przestrzennym, infra-technicznym, oraz społeczno-kulturowym.

Analiza stanowi podsumowanie sporządzonego opisu społeczno-gospodarczego województwa, ale była też weryfikowana i uzupełniana przez ekspertów uczestniczących w warsztatach, przede wszystkim w zakresie czynników jakościowych, które są trudne do identyfikacji podczas analizy danych statystycznych. Także podczas warsztatów uzupełniane było zestawienie uwarunkowań zewnętrznych, które w oczywisty sposób nie wynikają z opisu województwa.

W toku analizy poszczególne czynniki rozwoju były klasyfikowane na pozytywne (mocne strony, szanse), bądź negatywne (słabe strony, zagrożenia) w szczególności przez pryzmat ich wpływu na zdolność województwa do realizacji założeń wynikających z wizji Województwa Śląskiego, przedstawionej w „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020.

Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) to cechy podmiotów, zjawiska zachodzące na obszarze województwa, charakterystyki wyróżniające region na tle Polski. Czynniki zewnętrzne (szanse, zagrożenia) to uwarunkowania mające źródło w dalszym otoczeniu m.in. makroekonomicznym, politycznym, które mają (mogą mieć) znaczący wpływ na rozwój województwa, a nie są zależne od aktorów regionalnych.

Wyniki analizy SWOT stanowią podstawę do zdefiniowania celów i priorytetów Programu.

Gospodarka i innowacje	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zdywersyfikowana działalność gospodarcza - zróżnicowana struktura branżowa i własnościowa ➤ Duża koncentracja obszarów działalności gospodarczej i przemysłowej ➤ Wysoki potencjał inwestycyjny regionu ➤ Duża koncentracja inwestycji zagranicznych ➤ Wysoki udział firm wprowadzających nowe rozwiązania w zakresie produktu, metody produkcji lub organizacji ➤ Duży potencjał intelektualny sektora B+R ➤ Rozwijająca się współpraca jednostek sektora B+R, także z ośrodkami w kraju i za granicą ➤ Atrakcyjne warunki krajobrazowo–przyrodnicze sprzyjające rozwojowi różnych form turystyki i wypoczynku ➤ Bogata infrastruktura związana z kulturą ➤ Duży potencjał twórczy środowisk kultury 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Spadek potencjału ekonomicznego regionu ➤ Zbyt wolne procesy restrukturyzacyjne i prywatyzacyjne ➤ Spadek nakładów inwestycyjnych w sektorze MSP ➤ Niski udział eksportu w ogólnej sprzedaży MSP ➤ Niski potencjał rozwojowy mikroprzedsiębiorstw, stanowiących zdecydowaną większość w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych ➤ Silne powiązanie sektora MSP z restrukturyzowanymi gałęziami przemysłu, ➤ Malejący poziom wdrożeń rozwiązań innowacyjnych w MSP ➤ Struktura świadczonych przez instytucje wsparcia biznesu usług doradczych i finansowych niedostosowana do potrzeb MSP ➤ Niskie nakłady na B+R ➤ Nierównomierna gęstość sieci teleinformatycznej na terenie województwa, ➤ Uboga infrastruktura turystyczna ➤ Słaby stan techniczny obiektów kultury ➤ Niewystarczająca podaż czystych terenów przeznaczonych pod inwestycje ➤ Niski wskaźnik zatrudnienia
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ożywienie gospodarki europejskiej i światowej ➤ Istnienie rządowych programów restrukturyzacji i prywatyzacji tradycyjnych sektorów gospodarczych ➤ Dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji rozwojowych dla podmiotów gospodarczych ➤ Udział firm i sektora B+R w europejskich i światowych programach badawczo–rozwojowych ➤ Dostosowanie instrumentów finansowych rządu wspierających innowacje do wymogów firm oraz możliwości sektora B+R 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zahamowanie decentralizacji finansów publicznych ➤ Wysoki poziom fiskalizmu i skomplikowany system podatkowy ➤ Niestabilny system prawny ➤ Ograniczona skuteczność i opóźniające się efekty rządowych programów restrukturyzacji sektorów gospodarczych ➤ Niekorzystny wizerunek województwa śląskiego w kraju i za granicą jako obszaru zagrożenia ekologicznego i nieatrakcyjnego kulturowo ➤ Wysoka pozycja konkurencyjna metropolii Warszawy, Krakowa, Gdańska, Poznania i Wrocławia

Ochrona środowiska i przestrzeń	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Policentryczność i wielofunkcyjność sieci osadniczej regionu, złożonej z aglomeracji miejskich oraz licznej grupy miast dużych i średnich ➤ Gęsta sieć infrastruktury komunalnej ➤ Występowanie atrakcyjnych warunków krajobrazowo – przyrodniczych w bliskiej odległości od osadnictwa ➤ Silne zróżnicowanie przyrodniczo - krajobrazowe ➤ Duży stopień lesistości terenu oraz powierzchni obszarów zielonych na terenach miejskich 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zły stan techniczny i niedoinwestowanie infrastruktury ochrony środowiska ➤ Nagromadzenie znacznych ilości odpadów przemysłowych i komunalnych ➤ Brak odpowiedniego systemu gospodarowania odpadami niebezpiecznymi ➤ Wysoki poziom niskiej emisji, miejscowe i okresowe wysokie stężenie pyłów i zanieczyszczeń gazowych, wysoki poziom hałasu ➤ Ograniczone zasoby wodne ➤ Nadmierne zanieczyszczenie wód ➤ Niski procent zrekultywowanych terenów poprzemysłowych ➤ Degradacja naturalnej rzeźby terenu spowodowana działalnością gospodarczą ➤ Degradacja starych dzielnic przemysłowych i centrów miast
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zintensyfikowanie współpracy sektora B+R z przemysłem w obszarze ochrony środowiska oraz skuteczna komercjalizacja technologii środowiskowych ➤ Konieczność spełnienia zobowiązań akcesyjnych w obszarze – ochrona środowiska ➤ Planowane zmiany w systemie prawnym regulujące współpracę miast aglomeracji ➤ Realizacja polityki ekologicznej państwa wraz z odpowiednimi politykami i programami sektorowymi ➤ NATURA 2000 jako mechanizm wspomagający ochronę środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wzrost natężenia ruchu pojazdów przy braku wydajnego systemu komunikacji międzyregionalnej i związane z tym zanieczyszczenie środowiska i hałas ➤ Brak systemowych rozwiązań w zakresie rewitalizacji zdegradowanych terenów miejskich, poprzemysłowych i powojkowych ➤ Transgraniczne zanieczyszczenia wód i powietrza ➤ Wysoka pozycja konkurencyjna metropolii Warszawy, Krakowa, Gdańska, Poznania i Wrocławia

Infrastruktura transportowa	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Korzystne usytuowanie geograficzne województwa w strefie nadgranicznej, na skrzyżowaniu dwóch transeuropejskich korytarzy transportowych ➤ Gęsta sieć infrastruktury transportowej (kolejowej, drogowej i wodnej) ➤ Międzynarodowy Port Lotniczy „Katowice” w Pyrzowicach 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zły stan techniczny infrastruktury komunikacyjnej ➤ Niedrożność systemu transportowego i niespójność układu komunikacyjnego ➤ Ścisła zabudowa uniemożliwiająca rozbudowę systemu drogowego ➤ Brak prośrodowiskowych rozwiązań łagodzących negatywne skutki fragmentacji ekosystemów przez infrastrukturę transportową
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Włączenie regionu w budowane transeuropejskie systemy transportowe i telekomunikacyjne ➤ Planowane zmiany w systemie prawnym regulujące współpracę miast aglomeracji ➤ Bezpośrednie połączenie szerokotorową linią kolejową z dalekim wschodem oraz połączenie województwa poprzez Kanał Gliwicki i Odrę z systemem śródlądowych dróg wodnych Europy 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wzrost natężenia ruchu pojazdów przy braku wydajnego systemu komunikacji ➤ Brak systemowych rozwiązań w zakresie finansowania dróg krajowych w miastach na prawach powiatów ➤ Ograniczenie inwestycji rządowych w modernizację dróg krajowych i linii kolejowych na terenie województwa

Infrastruktura społeczna	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczne ośrodki edukacyjne, naukowe i badawcze, ➤ Koncentracja specjalistycznych placówek służby zdrowia (kliniki i szpitale specjalistycznych) oraz ich dobra dostępność ➤ Duży potencjał w zakresie specjalistycznej ochrony zdrowia ➤ Dobrze zorganizowany wojewódzki system ratownictwa medycznego 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Niedoinwestowanie infrastruktury edukacyjnej ➤ Niedoinwestowanie i zły stan infrastruktury zdrowotnej ➤ Niski stan techniczny infrastruktury mieszkaniowej ➤ Nawarstwianie się problemów społecznych w obszarach zdegradowanej tkanki miejskiej ➤ Niewystarczająca infrastruktura sportowa i rekreacyjna w stosunku do potrzeb występujących w regionie ➤ Wysoka liczba zarejestrowanych bezrobotnych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wzrost dostępności usług eHealth i eLearning ➤ Konsolidacja systemów ratownictwa oraz ochrony życia i zdrowia ➤ Rozwój programów współpracy międzynarodowej w zakresie edukacji (Socrates Erasmus, Youth, etc.) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wysoka pozycja konkurencyjna ośrodków naukowych i kulturalnych poza regionem ➤ Zmiana systemu finansowania edukacji wyższej podnosząca koszty ponoszone przez studentów ➤ Negatywne tendencje demograficzne (starzenie się społeczeństwa, spadek liczby urodzeń) ➤ Brak rozwiązań systemowych w zakresie ochrony zdrowia

1.3 Analiza i ocena wykorzystania wsparcia krajowego i zagranicznego.

Na realizację polityki regionalnej województwo śląskie uzyskało w latach 1999 – 2006, w ramach istniejących instrumentów prawnych i finansowych, pomoc zewnętrzną asygnowaną ze środków krajowych (środki budżetu państwa i fundusze celowych) i zagranicznych.

Wsparcie związane z rozwojem regionalnym w województwie śląskim udzielone było przede wszystkim ze środków Banku Rozwoju Rady Europy, budżetu państwa w ramach Kontraktu Wojewódzkiego oraz „Programu łagodzenia w regionie śląskim skutków restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego”, programów przedakcesyjnych (Phare SSG, Phare SPP, Phare CBC, Phare STRUDER, ISPA, SAPARD), Funduszu Spójności, funduszy strukturalnych, inicjatyw wspólnotowych Interreg i Equal, „Programu aktywizacji obszarów wiejskich”, V Programu Ramowego oraz grantu rządu Flandrii i grantu Rządu Japonii.

Poniżej zaprezentowano tabele zawierające aktualnie dostępne dane w [zł] dotyczące wsparcia finansowego według najważniejszych dla regionu dziedzin interwencji.

I. INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA, KULTURA I TURYSTYKA

Na inwestycje dotyczące infrastruktury edukacyjnej, kultury i turystyki najwięcej środków publicznych wpłynęło do województwa w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004 – 2006, z których zrealizowano m.in. „Centrum Sztuki Filmowej-przebudowa i adaptacja kina Kosmos w Katowicach”, które będzie pełnić rolę wielofunkcyjnej regionalnej placówki filmowej o rozbudowanych funkcjach naukowo-badawczych i edukacyjnych oraz „Centrum Nauki i Edukacji Muzycznej SYMFONIA”. Kluczowymi projektami dla rozwoju regionu z ww. zakresu, zrealizowanymi ze środków w ramach Kontraktu Wojewódzkiego na lata 2005-2006 są także przedsięwzięcia: „Budowa zaplecza technicznego Teatru Rozrywki w Chorzowie”, „Modernizacja Stadionu Śląskiego w Chorzowie”. Łączne nakłady w ramach wszystkich instrumentów na powyższe dziedziny wyniosły **246 971 088,70 zł**.

Kontrakt Wojewódzki	
Priorytety/działania	Alokacja z budżetu państwa
Kontrakt Wojewódzki na lata 2001-2003	
Priorytet A - Wzrost wykształcenia mieszkańców oraz rozwój ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych	23 020 700,00
A.1 Wsparcie szkół podstawowych	2 961 000,00
A.2 Wsparcie szkół podstawowych specjalnych	1 197 000,00
A.3 Wsparcie gimnazjów	2 916 000,00
A.4 Wsparcie liceów ogólnokształcących	493 000,00
A.5 Wsparcie liceów i techników zawodowych	1 283 000,00
Inwestycje Samorządu Województwa Śląskiego w priorytecie A	14 170 700,00
Kontrakt Wojewódzki na rok 2004	
Działanie 5 - Restrukturyzacja i unowocześnianie bazy oświatowo-wychowawczej; szkolnictwa wyższego; turystyczno- sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej	29 138 500,00
Zadania z zakresu przeciwdziałania negatywnym skutkom restrukturyzacji w sektorze górnictwa	1 711 180,00

Kontrakt Wojewódzki na lata 2005-2006	
Działanie 1.4 - Restrukturyzacja i unowocześnianie bazy oświatowo-wychowawczej; szkolnictwa wyższego; turystyczno- sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej	10 768 000,00
Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	
Działania/poddziałania	Alokacja z UE (stan na 31 kwietnia 2006r.)
Poddziałanie 1.3.1 - Regionalna infrastruktura edukacyjna	58 037 935,90
Działanie 1.4 - Rozwój turystyki i kultury	71 932 422,22
Podziałanie 3.5.1 - Lokalna infrastruktura edukacyjna i sportowa	16 109 359,91
Program łagodzenia w regionie śląskim skutków restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego	
Instrument finansowy/dziedzina	Dotacja
Instrument finansowy - Fundusz na rzecz rozwoju infrastruktury lokalnej skierowanej na rozwój przedsiębiorczości (I Transza)	20 702 858,77
Dziedzina - Rozwój i modernizacja infrastruktury związanej z kulturą (II Transza)	3 951 977,00
Program aktywizacji obszarów wiejskich (komponent B)	Łączne nakłady
	11 598 155,00

II. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA

Łącznie, z wszystkich źródeł pomocy publicznej finansujących rozwój infrastruktury transportowej wykorzystano **1 446 698 178 zł**, w tym najwięcej środków wpłynęło do województwa śląskiego w ramach Programu ISPA - 757 444 400,00 zł, które przeznaczono m.in. na „Budowę autostrady A4, odcinek Kleszczów-Sośnica”, „Budowę drogi ekspresowej S-I, odcinek Bielsko-Biała -Skoczów-Cieszyn”. Konkretnym efektem rzeczowym realizowanym w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004 – 2006, a związanym z rozbudową i modernizacją infrastruktury drogowej jest projekt „Budowa Drogowej Trasy Średnicowej Zachód, odcinki R1,R2 w Rudzie Śląskiej”, jedna z największych inwestycji drogowych w regionie. W ramach Kontraktu Wojewódzkiego na lata 2005-2006 zrealizowano projekt: „Kompleksowa przebudowa tramwajowa infrastruktury technicznej w aglomeracji katowickiej” a w ramach Phare SSG projekt „Droga do lotniska w Pyrzowicach”.

Kontrakt Wojewódzki	
Działania	Alokacja z budżetu państwa
Kontrakt Wojewódzki na lata 2001-2003	
D.3 - Kompleksowa przebudowa tramwajowej infrastruktury technicznej aglomeracji katowickiej.	50 605 000,00
Kontrakt Wojewódzki na rok 2004	
Działanie 1 - Podnoszenie standardu infrastruktury transportowej, w szczególności drogowej.	10 457 280,00
Działanie 2 - Rozwój lokalnego transportu publicznego.	
Zadania z zakresu przeciwdziałania negatywnym skutkom restrukturyzacji w sektorze górnictwa.	4 059 000,00
Kontrakt Wojewódzki na lata 2005-2006	
Działanie 1.1 - Podnoszenie standardu technicznego sieci dróg i lokalnego transportu publicznego.	36 478 800,00

Sektorowy Program Operacyjny Transport	Alokacja (stan na 31 lipca 2006r.)
	196 967 378,00
Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	
Działanie	Alokacja z UE (stan na 31 kwietnia 2006r.)
Działanie 1.1 - Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu transportowego.	266 538 270,88
Program PHARE SSG	
Tytuł projektu	Alokacja z UE
Phare 2000	
Tytuł projektu - Droga do lotniska w Pyrzowicach.	60 967 200,00*
Phare 2001	
Tytuł projektu - Rozwój infrastruktury transportowej.	9 171 250,00*
Program ISPA	
Dziedzina	Alokacja
Infrastruktura transportowa	757 444 400,00*
Program łagodzenia w regionie śląskim skutków restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego	
Dziedzina	Dotacja
Dziedzina - budowa i modernizacja infrastruktury transportowej (I Transza)	33 494 933,11
Dziedzina - budowa i modernizacja infrastruktury transportowej (II Transza)	20 514 667,85

III. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Na realizację inwestycji z zakresu przedsiębiorczości najwięcej środków wpłynęło do regionu w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw – 140 148 66,40 oraz funduszy przedakcesyjnych: Phare 2000 – 26 071 500,00 zł i Phare 2001 – 20 176 750,00 zł. Łączne nakłady z tego zakresu wyniosły **260 321 664,40 zł**. Przykładowym efektem rzeczowym jest powstanie ponad tysiąca nowych miejsc pracy, oraz zachowanie prawie pięciu tysięcy w ramach realizacji instrumentu "Linia pożyczek dla MSP" z „Programu łagodzenia w regionie śląskim skutków restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego”. Zrealizowano także projekty, w ramach których zaangażowane były środki z Programu PHARE SSG, w tym. „Centrum Przedsiębiorczości w Cieszynie”, którego celem było m.in. stworzenie nowej infrastruktury gospodarczej dla wzmocnienia konkurencyjności MSP. W ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004-2006 uruchomiono projekt „Dwa i pół kroku do przodu. Projekt szkoleniowo-doradczy dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą”, w którym obecnie uczestniczy 17 osób, z czego piętnaście założyło firmy.

Sektorowy Program Operacyjny Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw	Alokacja (stan na 31 lipca 2006r.)
	140 148 335,00
Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	
Działanie	Alokacja z UE (stan na 31 kwietnia 2006r.)

Działanie 3.4 - Mikroprzedsiębiorstwa	23 771 725,14
Program PHARE SSG	
Tytuł projektu	Alokacja z UE
Phare 2000	
Tytuł projektu - Rozwój małych i średnich przedsiębiorstw	26 071 500,00*
Phare 2001	
Tytuł projektu - Rozwój MSP (program horyzontalny)	20 176 750,00*
Phare 2003	
Tytuł projektu - Rozwój sektora MSP	8 795 600,00*
Program łagodzenia w regionie śląskim skutków restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego	
Instrument finansowy/dziedzina	Dotacja
Dziedzina - tworzenie lub unowocześnianie infrastruktury wspierającej rozwój MSP (I Transza)	8 297 268,85
Dziedzina - tworzenie lub unowocześnianie infrastruktury wspierającej rozwój MSP (II Transza)	10 090 982,82
Instrument finansowy - Linia pożyczek dla małych i średnich przedsiębiorstw (I Transza)	21 000 000,00
Grant Rządu Flandrii	
Projekt	Alokacja
„Plato Śląsk” - wzmocnienie konkurencyjności i wsparcie procesu rozwoju MSP	349 553,6*
III Wieloletni program dla MSP	Alokacja
	297 750,00*
PHARE STRUDER 2	
Komponent	Alokacja
Komponent 3 - Małe Projekty Infrastrukturalne	1 322 199,00*

IV. OCHRONA ZDROWIA

Na inwestycje z dziedziny ochrony zdrowia najczęściej środków publicznych pochodziło z Kontraktu Wojewódzkiego na lata 2001 – 2003. Środki w wysokości 192 263 816,00 zł, przeznaczone zostały m.in. na „Budowę Szpitala Wojewódzkiego w Bielsku-Białej”. Projekty „Modernizacja oraz zakup nowych urządzeń medycznych dla Górnos Śląskiego Centrum Rehabilitacji Repty”, w ramach którego m.in. zakupiono i zainstalowano kriokomorę oraz „Dostosowanie Przychodni Rejonowo-Specjalistycznej w Łazach do standardów sanitarnych i medycznych” to tylko niektóre inwestycje związane z poprawą stanu zdrowia oraz bezpieczeństwa socjalnego i publicznego mieszkańców województwa, na realizację których zaangażowane były środki z Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004-2006. Łączne nakłady na ochronę zdrowia wyniosły 297 207 353,10 zł.

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	
Poddziałanie	Alokacja z UE (stan na 31 kwietnia 2006r.)
Poddziałanie 1.3.2 - Regionalna infrastruktura ochrony zdrowia	38 691 957,27
Poddziałanie 3.5.2 - Lokalna infrastruktura ochrony zdrowia	16 109 359,91
Kontrakt Wojewódzki na lata 2001-2003	
Priorytet	Alokacja z budżetu państwa

Priorytet B: Umocnienie solidarności i więzi międzyludzkich, poprawa stanu zdrowia oraz bezpieczeństwa socjalnego i publicznego mieszkańców (działania od B2- B7)	192 263 816,00
Kontrakt Wojewódzki na rok 2004	
Działanie	Alokacja z budżetu państwa
Działanie 4 - Unowocześnianie i rozbudowa systemu ochrony zdrowia	33 192 220,00
Kontrakt Wojewódzki na lata 2005-2006	
Działanie	Alokacja z budżetu państwa
Działanie 1.3 – Unowocześnianie i rozbudowa systemu ochrony zdrowia	16 950 000,00

V. KAPITAŁ LUDZKI

Najwięcej środków dotyczących inwestycji w kapitał ludzki wpłynęło do regionu w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich, Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL, Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego priorytetu II: Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach, w ramach którego realizowane są m.in. takie projekty jak: "Kształcenie ustawiczne - diagnoza potrzeb MSP" oraz „Rozwój turystyki szansą dla rolników i ich rodzin”. W ramach środków pochodzących z programu PHARE SSG z komponentu Rozwój Zasobów Ludzkich zrealizowano projekt „Promocja zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich”, który został podzielony na 4 działania: aktywne działania rynku pracy - realizacja usług rynku pracy dla bezrobotnych oraz innych osób napotykających trudności na rynku pracy, promowanie przedsiębiorczości, promowanie zdolności adaptacyjnych, wspieranie rozwoju lokalnej współpracy partnerskiej w dziedzinie zatrudnienia. Łączne nakłady na tę dziedzinę wyniosły **260 408 238 zł**.

Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich	Alokacja (stan na 31 lipca 2006r.)	
	32 306 004,00	
Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego		
Priorytet	Alokacja z UE (stan na 31 kwietnia 2006r.)	
Priorytet 2- Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach	164 304 078,00	
Inicjatywa Wspólnotowa EQUAL	Alokacja (stan na 31 lipca 2006r.)	
	33 578 045,00	
PHARE SSG		
Phare 2000, 2001		
Tytuł projektu	Alokacja z UE	
	PHARE 2000	PHARE 2001
Rozwój zasobów ludzkich	22 862 700,00*	6 603 300,00*
Grant Rządu Japonii		
Projekt	Łączne nakłady	
„Badania rynku pracy na Śląsku”	754 111,00	

VI. OCHRONA ŚRODOWISKA

Na inwestycje z zakresu ochrony środowiska najwięcej środków pochodziło z Funduszu Spójności-1 311 776 880,00 zł oraz Programu ISPA (2000-2003) – 1 030 862 192,00 zł. W ramach powyższych programów zrealizowano I fazę projektu „Oczyszczalnia ścieków na Żywiecczyźnie”, w którym udział wzięło 11 gmin zlokalizowanych na terenie województwa. W obszarze środowiskowym w regionie w ramach programu ISPA zrealizowano również

projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, m.in.: „Modernizacja gospodarki ściekowej w Gliwicach”, „Oczyszczanie ścieków-Ruda Śląska” i „Zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków w Chorzowie-Świętochłowicach”. W ramach środków pochodzących ze Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego przykładowymi zrealizowanymi projektami są „Modernizacja oczyszczalni ścieków Rydułtowy”, „Budowa kanalizacji sanitarnej i rozbudowa oczyszczalni ścieków w gminie Świerklany”. Łączne nakłady na ochronę środowiska to **2 596 538 214,00 zł**.

Kontrakt Wojewódzki na lata 2001-2003	
Działanie	Alokacja z budżetu państwa
D6 Modernizacja linii ozonu i węgla aktywnego dla Zakładu Produkcji i Uzdatniania Wody w Goczałkowicach. D7 Wodociąg Dzieńkowice – budowa 3-go ciągu technologicznego z rurociągami	49 910 000,00
Kontrakt Wojewódzki na rok 2004	
Działanie	Alokacja z budżetu państwa
Zadania z zakresu przeciwdziałania negatywnym skutkom restrukturyzacji w sektorze górnictwa	3 599 720,00
Program łagodzenia w regionie śląskim skutków restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego	
Dziedzina	Dotacja
Dziedzina - Ochrona Środowiska (I Transza)	14 305 349,59
Dziedzina - Ochrona Środowiska (II Transza)	19 388 389,51
Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	
Działanie	Alokacja z UE (stan na 31 kwietnia 2006r.)
Działanie 1.2 - Infrastruktura ochrony środowiska	166 695 683,30
Program ISPA (2000-2003)	
Obszar dofinansowania	Łączne nakłady
Ochrona środowiska - gospodarka wodno-ściekowa	1 030 862 192,00*
Fundusz Spójności	Alokacja z UE
	1 311 776 880,00*

VII. OBSZARY WIEJSKIE

W rozwoju obszarów wiejskich głównym źródłem funduszy publicznych był Program SAPARD, w ramach, którego do województwa wpłynęło 270 995 847 zł. Rolnicy realizowali przedsięwzięcia polegające głównie na zakupach nowych maszyn i urządzeń oraz budowie lub modernizacji budynków gospodarczych, przykładowymi projektami są: „Zakup maszyn i urządzeń do produkcji rolnej”, „Modernizacja produkcji trzody chlewnej lub drobiu”. Łączne nakłady na rozwój obszarów wiejskich wyniosły **372 609 266,60 zł**.

Program SAPARD	
Działanie	Alokacja z UE
Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych	148 176 667,00
Inwestycje w gospodarstwach rolnych	11 465 031,00
Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich	76 390 500,00
Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich	34 963 649,00
Sektorowy Program Operacyjny	Alokacja (stan na 31 lipca 2006r.)

Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	8 524 377,00
Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	
Działanie	Alokacja z UE (stan na 31 kwietnia 2006r.)
Działanie 3.1 - Obszary wiejskie	84 159 512,69
Program aktywizacji obszarów wiejskich (komponent C)	Łączne nakłady
	8 929 530,00

VIII. *RESTRUKTURYZACJA I REWITALIZACJA*

Na lata 2003-2006 podpisany został rządowo-regionalny "Program łagodzenia w regionie śląskim skutków restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego", który miał doprowadzić do podniesienia konkurencyjności regionu poprzez restrukturyzację gospodarki. Przykładowymi projektami są: „Doprowadzenie infrastruktury do nowej strefy przemysłowej ”Wygoda” w Żorach” i „Uruchomienie Będzińskiego Inkubatora Przedsiębiorczości”. Zaangażowanie środków finansowych na ww. zakres było również bardzo duże w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004-2006, gdzie zrealizowano takie projekty, jak: ”Nowa Starówka-nowe szanse. Rewitalizacja bielskiej Starówki, I etap”, „Adaptacja budynku pokopalnianego KWK ”Niwka - Modrzejów, etap II”, który jest kontynuacją inwestycji rozpoczętej przy pomocy środków z „Programu łagodzenia...”. Łączne nakłady na restrukturyzację i rewitalizację wyniosły **560 556 301,6 zł**.

Program łagodzenia w regionie śląskim skutków restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego	Dotacja		
	116 420 000,00		
PHARE SSG			
Phare 2000, 2001, 2003			
Działania	Alokacja z UE		
	PHARE 2000	PHARE 2001	PHARE 2003
Działanie 2.1- Rozwój infrastruktury gospodarczej dla wsparcia restrukturyzacji obszarów przemysłowych w Województwie Śląskim	14 840 700,00*	10 638 650,00	41 779 100,00*
Inicjatywa I i II	Łączne nakłady		
Łagodzenie skutków restrukturyzacji górnictwa i hutnictwa	242 170 000,00*		
Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego			
Działanie	Alokacja z UE (stan na 31 kwietnia 2006r.)		
Działanie 3.2 Obszary podlegające restrukturyzacji	81 083 119,25		
Działanie 3.3 Zdegradowane obszary miejskie, poprzemysłowe i powojskowe	53 624 732,46		

IX. WSPÓLPRACA TRANSGRANICZNA I MIĘDZYREGIONALNA

W ramach współpracy transgranicznej i międzynarodowej najwięcej środków wpłynęło do województwa w postaci funduszu przedakcesyjnego: Phare CBC, realizowanego przy pomocy dwóch programów: Współpracy Przygranicznej Polska – Czechy - 18 256 577,68 zł, oraz Współpracy Przygranicznej Polska - Słowacja – 8 484 900,28 zł. Konkretnym przykładem inwestycji realizowanej przez zaangażowanie środków z inicjatywy wspólnotowej INTERREG III A jest projekt „Poprawa dostępności obszaru pogranicza poprzez modernizację drogi lokalnej Olecki w Istebnej”, który stworzył gminie szansę na rozwiązanie słabej dostępności komunikacyjnej polsko-czesko-słowackiego pogranicza. W ramach współpracy międzyregionalnej INTERREG III C, w latach 2003-2007 województwo uczestniczy w realizacji dwóch projektów: „Sieć Partnerów Przemysłowych” oraz „Regionalny Trójkąt Weimarski”. Łączne nakłady na tę dziedzinę wyniosły **51 806 684,64 zł.**

PHARE CBC	
Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska – Czechy	
Edycja	Alokacja z UE
Phare CBC 1999	642 504,00*
Phare CBC 2000	9 377 022,25*
Phare CBC 2001	8 237 051,43*
Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska – Słowacja	
Phare CBC 2000	266 683,48*
Phare CBC 2001	410 872,00*
Phare CBC 2002	6 747 475,00*
Phare CBC 2003	1 059 869,80*
Inicjatywa Wspólnotowa INTERREG	
INTERREG III C STREFA ZACHODNIA	
Typ projektu	Alokacja z UE
Regionalne Przedsięwzięcie Ramowe	1 899 450,00
INTERREG III A	
Czechy-Polska	14 506 740,35
Polska-Słowacja	8 659 016,33

X. ROZWÓJ GOSPODARCZY I INNOWACYJNY

Pomoc publiczna, która wpłynęła do województwa w ramach rozwoju gospodarczego i innowacyjnego wyniosła **5 506 705,88 zł.** Zrealizowano m.in. projekt „RIS-SILESIA” w ramach V Programu Ramowego, którego celem było opracowanie Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Śląskiego, stworzenie regionalnego systemu kreującego i monitorującego działania innowacyjne w regionie oraz optymalne przygotowanie regionu do integracji ze strukturami UE. Z punktu widzenia rozwoju innowacyjności istotne były projekty finansowane ze Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004-2006 m.in.: „Śląska Sieć na rzecz Wzornictwa”, „Innowacyjny Śląski Klaster Czystych Technologii Węglowych”.

Piąty Program Ramowy Badań Rozwoju Technicznego i Prezentacji Unii Europejskiej (V Program Ramowy)	
Projekt	Alokacja z UE
RIS- SILESIA	1 489 280,88*
PRELUDE	213 125,00*
Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	
Działanie	Alokacja z UE (stan na październik 2006)
Działanie 2.6 Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy	17 923 719,65

PHARE SPP	Alokacja z UE
	3 804 300,00*

*Kwoty obliczone wg średniego kursu rocznego euro (dane z Narodowego Banku Polskiego).

Podsumowując, środki finansowe z programów przedakcesyjnych, funduszy strukturalnych oraz środki z budżetu państwa przeznaczone na rozwój społeczno-gospodarczy województwa śląskiego przyczyniają się aktywnie do zmniejszenia dystansu rozwojowego w stosunku do innych regionów europejskich. Wsparcie krajowe i zagraniczne wykorzystywane było przede wszystkim na działania związane z rozwojem infrastruktury transportowej, ochrony środowiska, wsparcie przedsiębiorstw oraz restrukturyzację i rewitalizację terenów zdegradowanych. Łączne nakłady na poszczególne dziedziny przedstawia tabela 3.

Tabela 4. Nakłady finansowe na poszczególne dziedziny wsparcia (w mln PLN)

Dziedzina	Łączne nakłady (mln PLN)	Wysokość wsparcia w %
Infrastruktura edukacyjna, kultura i turystyka	246,97	4,05
Infrastruktura transportowa	1 446,70	23,7
Przedsiębiorczość	260,32	4,3
Ochrona zdrowia	297,21	4,9
Kapitał ludzki	260,41	4,3
Ochrona środowiska	2 596,54	42,6
Obszary wiejskie	372,61	6,1
Restrukturyzacja i rewitalizacja	560,56	9,2
Współpraca transgraniczna i międzyregionalna	51,81	0,8
Rozwój gospodarczy i innowacyjny	5,51	0,1
RAZEM	6 098,64	100,05

Według danych na temat wykorzystania wsparcia Unii Europejskiej, województwo śląskie¹⁷:

- zajmuje 11. miejsce pod względem ilości podpisanych umów o dofinansowanie – łącznie 2 111 umów,
- zajmuje 2. miejsce (za województwem mazowieckim) pod względem wartości podpisanych umów – razem 5 096 881 454 zł,
- zajmuje 4. miejsce (za województwami: dolnośląskim, wielkopolskim i mazowieckim) pod względem wartości udzielonego wsparcia wspólnotowego w przeliczeniu na mieszkańca województwa – razem 1 084,30 zł.

Rozpatrując skuteczność wykorzystania środków, można zauważyć, iż wyraźne efekty szybciej są widoczne przy realizacji dużych przedsięwzięć. Dotyczy to przede wszystkim wsparcia z programu ISPA oraz z Funduszu Spójności.

W latach 2000-2003 Komitet Zarządzający ds. Funduszu ISPA zaakceptował dla Województwa Śląskiego 8 projektów z zakresu gospodarki wodno-ściekowej na łączną kwotę 258 799 270 Euro, w tym między innymi *Oczyszczalnie ścieków w Rudzie śląskiej oraz Gliwicach*. W ramach modernizacji infrastruktury transportowej zrealizowano 3 projekty na kwotę dotacji 190 568 750 Euro, między innymi *Budowa autostrady A4, odcinek Kleszczów-Sośnica*. Łączna wartość alokacji z UE dla województwa śląskiego wyniosła 449 368 020 Euro.

¹⁷ Raport Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Departament Koordynacji i Zarządzania PWW, *Wstępna ocena pierwszych efektów europejskiej polityki spójności w Polsce w latach 2004-2005*, Warszawa, czerwiec 2006r.

W ramach Funduszu Spójności również finansowane są inwestycje z zakresu środowiska naturalnego oraz infrastruktury transportowej. Do końca 2004 roku Komisja Europejska zaakceptowała 35 projektów z zakresu ochrony środowiska, z czego 8 realizowanych jest na terenie województwa śląskiego. Łączna dotacja z Funduszu Spójności na omawiane projekty wynosi 289 320 tys. Euro.

Realizowane inwestycje przyczynią się nie tylko do poprawy stanu środowiska, ale także będą miały istotny wpływ na możliwości rozwoju gospodarczego regionu oraz wzrostu konkurencyjności województwa, szczególnie w zakresie lokalizacji nowych inwestycji.

Pod względem wysokości alokacji środków duże dofinansowanie przyznano regionowi w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego. Głównym celem programu ZPORR jest tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów, w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską. Według stanu na 30 września 2006 r. udział środków objętych umowami w całości alokacji 2004-2006 na realizację Programu w województwie śląskim wyniósł 92,4%. Dowodzi to o dobrym poinformowaniu beneficjentów o możliwości pozyskania unijnych środków.

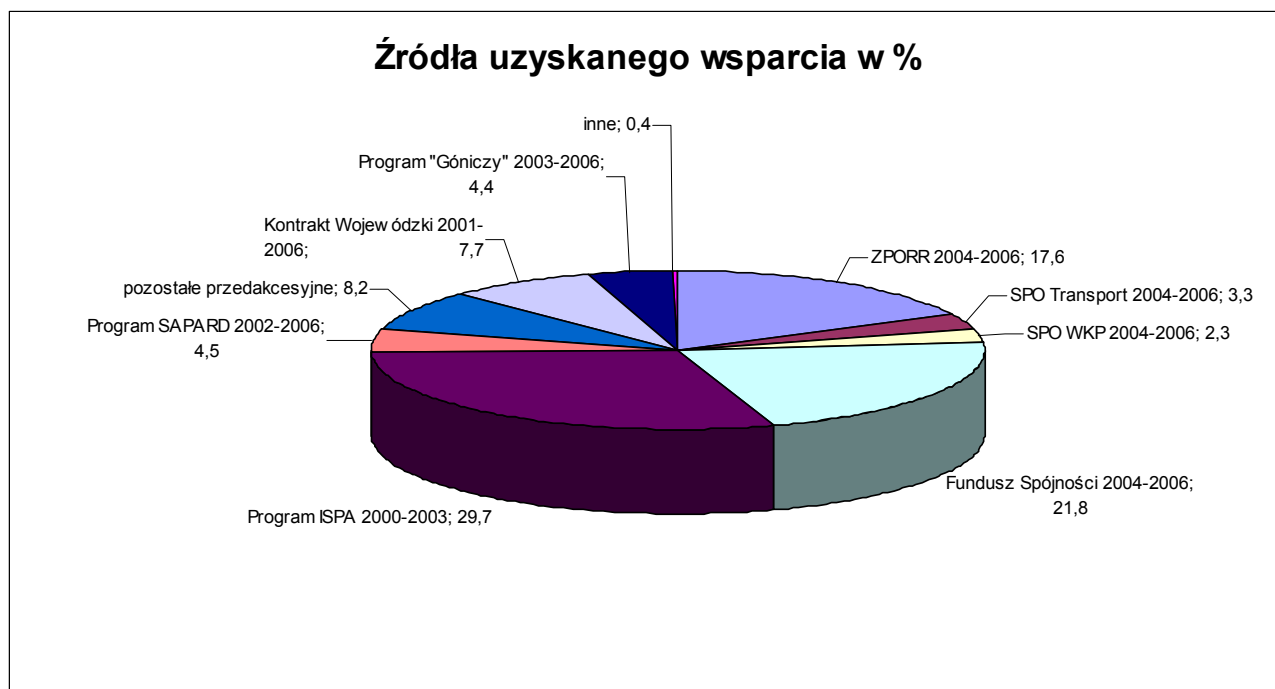
Pozytywne skutki wsparcia z UE widoczne są w sferze gospodarczej, a w szczególności w małych i średnich przedsiębiorstwach. Firmy mogły się ubiegać o dotacje z programu przedakcesyjnego Phare, jak również z funduszy strukturalnych. Realizowane przedsięwzięcia mają duży wpływ na poprawę konkurencyjności oraz wzrost innowacyjności przedsiębiorstw działających na obszarze Śląska, jak również na poprawę sytuacji na regionalnym rynku pracy. Opisując konsekwencje wsparcia, nie sposób pominąć wartości dodanej. Zauważalny jest wzrost podejmowania działań prorozwojowych wśród przedsiębiorców. W dłuższej perspektywie powinno to mieć decydujące znaczenie dla rozwoju całego regionu.

W sektorze rolnictwa i obszarów wiejskich przekazywane środki ułatwiły podejmowanie działalności rolniczej oraz jej różnicowanie. Jednak ze względu na potrzeby występujące w tym obszarze pomoc okazała się niewystarczająca.

Na rozwój zasobów ludzkich w województwie śląskim do roku 2006 przeznaczono ok. 260,41mln PLN, z czego 32,3 mln PLN pochodziło ze środków przyznanych dla regionu w ramach Sektorowego Programu operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich 2004-2006. Prace nad oceną oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego na rozwój regionów nie zostały zakończone, w związku z czym nie jest możliwe udzielenie szczegółowych informacji nt. skonsolidowanych rezultatów wdrażania EFS w województwie.

Główne źródła wsparcia w Województwie Śląskim w latach 2000 - 2006 to Program ISPA (29,7% wsparcia), Fundusz Spójności (21,8%) oraz ZPORR (17,6%). Procentowe zobrazowanie źródeł wsparcia przedstawia wykres 15.

Wykres 15. Źródła uzyskanego wsparcia w % w latach 2000-2006

Jako iż duża liczba projektów, które otrzymały dofinansowanie w okresie 2000 – 2006 r. nie została jeszcze zakończona, nie jest możliwe dokonanie całościowej oceny wykorzystania wsparcia udzielonego województwu śląskiemu. Kompletna ocena będzie możliwa dopiero po ostatecznym zakończeniu realizacji projektów, w 2009 roku.

II. Strategia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013

2.1 Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020 – synteza

„Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020” powstała w wyniku przeprowadzenia aktualizacji „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2015”. Jedną z podstawowych przesłanek aktualizacji było pojawienie się kilku strategicznych dokumentów szczebla unijnego i krajowego. W wyniku aktualizacji powstał dokument o uproszczonej strukturze, przejrzysty, wykorzystujący doświadczenia minionych lat, uwzględniający zmiany uwarunkowań, które zaszły w otoczeniu, w tym przede wszystkim przystąpienie Polski do Unii Europejskiej.

Proces aktualizacji obejmował warsztaty z udziałem reprezentatywnej grupy przedstawicieli społeczności regionu i specjalistów różnorodnych branż oraz szeroko zakrojone konsultacje społeczne. Taki tryb prac nad projektem pozwala sądzić, iż zaktualizowany dokument cieszy się poparciem społecznym, a ustalenia dokonane w Strategii są powszechnie akceptowane i odzwierciedlają dążenia mieszkańców regionu, co zwiększa ich szanse na skuteczne wdrożenie.

Strategia stanowi jeden z najważniejszych dokumentów przygotowanych przez samorząd województwa, zapis świadomych wyborów społeczności regionu, obrazujący długotrwałą koncepcję rozwoju omawianego terytorium, z punktem ciężkości zorientowanym na rozwiązywanie kluczowych problemów i wykorzystywanie pojawiających się szans.

Na strukturę Strategii składają się:

- *diagnoza strategiczna* (opis sytuacji społeczno - ekonomicznej województwa śląskiego),
- *bilans strategiczny* (obejmujący analizę SWOT, obrazującą słabe i mocne strony oraz szanse i zagrożenia w poszczególnych obszarach strategicznych, a także kluczowe zagadnienia dotyczące pól strategicznych),
- *ustalenia strategiczne* (w skład których wchodzi: wizja województwa śląskiego, priorytety rozwoju województwa śląskiego oraz cele strategiczne i kierunki działań).

Opis sytuacji społecznej i ekonomicznej województwa śląskiego pozwolił na wyodrębnienie czterech pól strategicznych, poddanych następnie analizie SWOT, ukazującej szanse wynikające ze wzmocnienia ich rozwoju oraz określającej słabe i mocne strony analizowanych stref.

Analiza SWOT przyczyniła się do powstania wizji województwa śląskiego, a także wyszczególnienia „kluczowych zagadnień”, które w linii prostej pomogły w opracowaniu priorytetów horyzontalnych oraz dziedzinowych, a w konsekwencji w ustaleniu celów strategicznych i szczegółowych.

Wizja województwa śląskiego skupia się przede wszystkim na poprawie wizerunku oraz uczynieniu z regionu jednego z centrów cywilizacyjnych Polski i Europy. Przewiduje ona równomierny rozwój województwa, przebiegający równocześnie na czterech płaszczyznach:

- społecznej (edukacja, kultura, integracja społeczna, aktywizacja zasobów ludzkich),
- gospodarczej (restrukturyzacja, innowacyjność i rozwój gospodarki),
- środowiskowej (ochrona i kształtowanie środowiska i przestrzeni),

- infra-technicznej (rozwój transportu, komunikacji i przepływu informacji).

Syntetyczne ujęcie ustaleń Strategii przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Struktura Strategii

Wizja	Ugruntowany, pozytywny wizerunek; jedno z kilku centrów rozwoju cywilizacyjnego Polski stwarzające szanse rozwojowe mieszkańcom; ludność otwarta, przedsiębiorcza, kompetentna, ugruntowana tożsamość kulturowa; kreatywny region innowacyjny; dobrze rozwinięty system szkolnictwa i kształcenia ustawicznego; rozwijający nowe produkty; zdywersyfikowana struktura gospodarcza; rozbudowana i zmodernizowana infrastruktura; czyste we wszystkich wymiarach środowisko naturalne; duże walory przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe; otwarte na współpracę; organizujące procesy rozwojowe i współpracę społeczności lokalnych						
Priorytety horyzontalne	Współpraca międzyregionalna i międzynarodowa, w tym transgraniczna						
Priorytety dziedzinowe	Współpraca wewnątrzregionalna						
	Kultura, edukacja, mobilność i aktywizacja zasobów ludzkich	Integracja społeczna, bezpieczeństwo i zdrowie	Restrukturyzacja i rozwój gospodarki	Innowacje, technologie, działalność B+R	Ochrona i kształtowanie środowiska oraz przestrzeni	Transport, komunikacja i informacja	
Cele strategiczne	<i>Wzrost wykształcenia mieszkańców oraz ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych w poczuciu bezpieczeństwa społecznego i publicznego</i>		<i>Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki</i>		<i>Poprawa jakości środowiska naturalnego i kulturowego oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni</i>		
Kierunki działań	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa jakości i dostępności szkolnictwa oraz jego dostosowanie do aktualnych i prognozowanych potrzeb rynku pracy 2. Rozszerzenie skali i zasięgu przekwalifikowań zawodowych i kształcenia ustawicznego 3. Zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w kulturze i wzmocnienie środowisk twórczych 4. Upowszechnienie wśród społeczeństwa aktywnego stylu życia 5. Zintegrowanie systemu pomocy społecznej, aktywna polityka społeczna 6. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców regionu oraz zapewnienie powszechności dostępu do świadczeń zdrowotnych 7. Poprawa warunków mieszkalnych 8. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego i przeciwdziałanie dezorganizacji i patologii społecznej 		<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie warunków do rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw 2. Wspieranie sektora B+R i wdrożeń nowych technologii 3. Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu 4. Modernizacja sektora rolno-spożywczego i rozwijanie działalności pozarolniczej 5. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu 6. Wspieranie procesów poprawy efektywności i adaptacji rynkowej tradycyjnych gałęzi przemysłu 		<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie rozwoju obszarów metropolitalnych 2. Zagospodarowanie centrów miast oraz zdegradowanych dzielnic 3. Rewitalizacja terenów zdegradowanych 4. Kształtowanie ośrodków wiejskich 5. Uporządkowanie i wdrożenie systemu gospodarki odpadami 6. Utworzenie systemu kształtowania i wykorzystania zasobów wodnych 7. Polepszenie jakości powietrza 8. Ochrona przed hałasem 9. Ukształtowanie regionalnego systemu obszarów chronionych 		<ol style="list-style-type: none"> 1. Optymalizacja i integracja systemu transportowego 2. Rozbudowa i unowocześnienie systemów energetycznych 3. Rozwój informatyki i telekomunikacji 4. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunalnej

2.2 Cel główny Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013 i strategia jego osiągnięcia

Na wyznaczenie celu głównego oraz wyszczególnienie priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego złożyły się: z jednej strony diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Województwa Śląskiego zakończona analizą SWOT, a z drugiej wizja Województwa Śląskiego, przedstawiona w „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020”.

Celem głównym „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013” jest:

stymulowanie dynamicznego rozwoju,

przy wzmocnieniu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu.

Rozwój należy tu rozumieć bardzo szeroko, jako proces zachodzący na wielu komplementarnych płaszczyznach, w tym:

- **gospodarczej:** wzrost gospodarczy i zwiększenie zatrudnienia, rozwój technologiczny i innowacje, restrukturyzacja i dywersyfikacja działalności gospodarczej,
- **społecznej:** poprawa jakości życia mieszkańców, wzbogacenie tożsamości kulturowej i procesy integracyjne, rozwój usług i zasobów społecznych, wzrost mobilności zawodowej i społecznej,
- **środowiskowej:** zmniejszenie obciążeń i polepszenie jakości środowiska przyrodniczego, zachowanie bioróżnorodności,
- **infra-technicznej:** podnoszenie jakości, rozbudowa i racjonalne gospodarowanie zasobami infrastruktury technicznej.

Wskaźniki monitorowania celu głównego:

Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość wskaźnika w roku docelowym		Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
			2013	2015		
Wpływ realizacji programu na zmianę PKB	%	0	2,91	2,66	W latach docelowych*	Hermin
Liczba utworzonych miejsc pracy netto:	Szt.	0	11183	2318		Hermin
Utworzone miejsca pracy brutto	szt.	0	8991	11590	rocznie	IZ
z tego:						
dla kobiet	szt.	0	4500	6000	rocznie	IZ
dla mężczyzn	szt.	0	4491	5590	rocznie	IZ

* wpływ realizacji programu na zmianę PKB oraz liczba utworzonych miejsc pracy netto będą mierzone w roku 2013 i po zakończeniu programu (2015) za pomocą ewaluacji oraz z wykorzystaniem modelu makroekonomicznego HERMIN

Realizacja celu głównego i wprowadzenie regionu na ścieżkę dynamicznego wzrostu wymaga stworzenia korzystnych warunków do przeobrażenia gospodarki opartej na przemyśle ciężkim w gospodarkę opartą na wiedzy i informacji. Sukces regionu zależy w dużej mierze również od przezwyciężenia barier stojących na drodze zrównoważonego rozwoju, takich jak: zły stan środowiska, niedrożny system transportowy, liczne zdegradowane obszary miejskie, w których kumulują się problemy społeczne i gospodarcze, czy wysoki stopień zużycia infrastruktury edukacyjnej i zdrowotnej. Wzrost gospodarczy i poprawa jakości życia wspomagana będzie także przez umiejętne wykorzystanie potencjału turystycznego i kulturowego.

Rozwój regionalny jest nierozdzielny z rozwojem lokalnym, a sukces Programu będzie w dużej mierze zależał od racjonalnej przestrzennej organizacji procesów rozwojowych. Decentralizacja procesu zarządzania rozwojem może przyczynić do wzrostu jego efektywności i zaktywizowania lokalnych aktorów. W porozumieniu z samorządami lokalnymi zdecydowano więc o wydatkowaniu 40% środków za pośrednictwem programów subregionalnych, tworzonych zgodnie z zasadą partnerstwa w ramach czterech obszarów polityki rozwoju zidentyfikowanych w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020 i projektów kluczowych zgłoszonych m.in. przez subregiony.

Realizując cel główny programu władze województwa będą przyczyniały się również do osiągnięcia celu I polityki spójności – *Konwergencja*, mierzonego wskaźnikiem PKB per capita w PPS (EU-27=100)¹⁸.

¹⁸ Wartość wskaźnika PKB per capita w PPS (EU-27=100) województwa śląskiego w 2004 r. wynosi 57

2.3 Cele szczegółowe RPO

Uwzględniając wyniki diagnozy sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa śląskiego i analizy SWOT zdecydowano, iż do osiągnięcia celu głównego „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013” prowadzić będzie realizacja 9 priorytetów, z których każdy jest zorientowany na osiągnięcie jednego z dziewięciu celów szczegółowych programu. Cel szczegółowy Programu jest równocześnie celem głównym priorytetu.

Tabela 6. Cel główny Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013 i strategia jego osiągnięcia

Cel główny RPO	Cel szczegółowy RPO	Priorytet
Stymulowanie dynamicznego rozwoju, przy wzmocnieniu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu	Wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki opartej na wiedzy	Badania i rozwój technologiczny (B+R), innowacje i przedsiębiorczość
	Stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa informacyjnego w regionie	Spółeczeństwo informacyjne
	Wzrost konkurencyjności turystycznej regionu	Turystyka
	Wzrost znaczenia kultury jako czynnika rozwoju społeczno - gospodarczego	Kultura
	Ochrona oraz poprawa jakości środowiska	Środowisko
	Wzrost konkurencyjności przestrzeni miejskiej województwa	Zrównoważony rozwój miast
	Ukształtowanie efektywnego i zintegrowanego systemu transportowego.	Transport
	Stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa o wysokich kwalifikacjach zawodowych, poszukiwanych na rynku pracy	Infrastruktura edukacyjna
	Poprawa stanu zdrowia mieszkańców regionu	Zdrowie i rekreacja
	Skuteczna absorpcja środków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego	Pomoc techniczna

Priorytet I: Badania i rozwój technologiczny (B+R), innowacje i przedsiębiorczość

Cel szczegółowy Programu: Wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki opartej na wiedzy

Uzasadnienie

Zgodnie z deklaracją złożoną podczas Szczytu Rady Europejskiej w Lizbonie 23-24 marca 2000 r., Unia Europejska pragnie stać się „najbardziej konkurencyjną i dynamiczną gospodarką na świecie, zdolną do systematycznego wzrostu gospodarczego, zapewniającą większą liczbę lepszych stanowisk pracy w warunkach większej spójności społecznej”.

Konkurencyjność gospodarki może być osiągana przede wszystkim poprzez wzmocnienie jej innowacyjności, to jest rozwój produktów, przedsiębiorstw i nowych działalności. Dla utrzymania zdolności konkurencyjnych w długim okresie, promowany będzie rozwój gospodarki zdywersyfikowanej i zrównoważonej, gdzie obok unowocześniania tradycyjnych sektorów kreowane będą przyszłościowe sektory wykorzystujące wiedzę i informację jako podstawę swojej działalności.

Województwo śląskie jest znaczącym obszarem inwestycyjnym w Polsce (drugim w kraju po województwie mazowieckim)¹⁹. O atrakcyjności inwestycyjnej województwa śląskiego decydują: duży potencjał rynkowy, dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna (w tym: drogowa i planowane skrzyżowanie autostrady A1 z A4, przecięcie linii kolejowych E30 i E65 oraz bliskość trzech lotnisk regionalnych), wysoko wykwalifikowane zasoby ludzkie, wysoka podaż terenów wyposażonych w infrastrukturę oraz multimodalna dostępność transportowa, w tym bliskość lotnisk o znaczeniu międzynarodowym, a także zlokalizowana na tym terenie Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna (KSSE). Dla inwestorów zagranicznych znaczenie ma również wyróżniająca mieszkańców regionu kultura i dyscyplina pracy oraz tańsze niż w wysoko rozwiniętych krajach UE zasoby ludzkie.

Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu będzie prowadzić do zwiększenia nowoczesności gospodarki, transferu technologii, rozwoju kooperujących przedsiębiorstw.

W procesie przebudowy gospodarki województwa śląskiego rozwój sektora MSP ma znaczenie strategiczne. Bez powstania nowych firm, w sektorach alternatywnych dla dominującego tradycyjnego przemysłu, nie będzie możliwe odniesienie sukcesu w procesach restrukturyzacyjnych. Pomimo dużej liczby firm oraz zróżnicowanego profilu prowadzonej działalności gospodarczej, większość MSP regionu funkcjonuje przede wszystkim na rynkach lokalnych. Często sektor MSP cechuje niski poziom rozwoju technologicznego. W ostatnich latach nastąpiła znaczna redukcja nakładów inwestycyjnych w tym sektorze.

Mikroprzedsiębiorstwa²⁰ stanowią istotny element gospodarki z punktu widzenia jej elastyczności i zróżnicowania. W latach 1999 – 2003 liczba przedsiębiorstw zatrudniających 0 - 9 pracowników zmalała o ponad 15,5 tys., co stanowi spadek o prawie 7% i wskazuje na występowanie pewnych przeszkód w prowadzeniu działalności w skali mikro²¹.

Poprawa konkurencyjności we współczesnej gospodarce dokonuje się w dużej mierze poprzez wzrost innowacyjności, w tym zwiększenie transferu nowoczesnych rozwiązań technologicznych, produktowych i organizacyjnych do przedsiębiorstw. Szczególne znaczenie

¹⁹ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego.

²⁰ Definicja mikroprzedsiębiorcy została zawarta w art. 104 ustawy z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. 2004.173.1807).

²¹ EKSPERTYZA „Potencjał gospodarki endogenicznej regionu”.

dla konkurencyjności gospodarki ma możliwość opracowywania oraz przyjmowania nowych rozwiązań technologicznych w MSP. Przedsiębiorstwa sektora MSP w województwie śląskim zaliczane są do grupy o największej liczbie nowych produktów lub technologii wprowadzonych przez jedno przedsiębiorstwo. Jednocześnie mają największy udział innowacji procesowych (ponad 60%) w ogólnej liczbie innowacji w kraju. Jednak potencjał MSP pozostaje nadal niewystarczający w stosunku do roli i zadań, jakie ma do spełnienia wobec trwającej w regionie restrukturyzacji²². Konieczne jest, zatem wsparcie innowacyjności tego sektora.

Dla rozwoju działalności innowacyjnej w województwie śląskim konieczne jest zbudowanie spójnego i silnego regionalnego systemu innowacji. Przeprowadzone badania wskazują jednak na brak sformalizowanych form kontaktów różnych potencjalnych uczestników procesu transferu technologii i innowacji w województwie śląskim oraz brak wiedzy poszczególnych partnerów rynku technologicznego o zasobach i możliwościach transferu technologii. Stąd wydaje się być koniecznym podjęcie inwestycji w infrastrukturę transferu technologii i innowacji, infrastrukturę regionalnych sieci w zakresie transferu technologii i innowacji oraz sieci poddostawców, a także w tworzenie klastrów o zasięgu regionalnym i lokalnym.

Priorytet II: Społeczeństwo informacyjne

Cel szczegółowy Programu: Stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa informacyjnego w regionie

Uzasadnienie

Konieczność stworzenia globalnego społeczeństwa informacyjnego, opartego na powszechnym stosowaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych w usługach publicznych, MSP i gospodarstwach domowych, podkreślona podczas Szczytu Rady Europejskiej w Barcelonie 23 marca 2005 r., uzasadnia przyjęcie powyższego celu.

Rozwój społeczeństwa informacyjnego, a zwłaszcza technologii informacyjnych i komunikacyjnych jest czynnikiem silnie stymulującym wzrost gospodarczy i zatrudnienie, przekładając się na jedną czwartą wzrostu PKB i 40% produktywności w krajach Unii Europejskiej. W Polsce tylko 4% produktu krajowego brutto pochodzi z sektora teleinformatycznego. Jednym z warunków rozwoju współczesnej gospodarki, sprzyjającym podnoszeniu konkurencyjności regionu jest dobrze rozwinięta sieć teleinformatyczna. Warunkuje ona wysoką dostępność informacji oraz szybki, swobodny i bezpieczny transfer danych. Obecnie jedynie 24% mieszkańców Polski ma dostęp do Internetu. Dostępność informacji warunkuje możliwości uczenia się i stymuluje dynamikę rozwoju w każdym obszarze – od gospodarki, poprzez naukę i rozwój badań do kultury. Wsparcie rozwoju informatyzacji jest dla województwa śląskiego niezbędnym warunkiem osiągnięcia statusu równorzędnego partnera dla najbardziej rozwiniętych regionów we współczesnej gospodarce.

Poziom dostępności w regionie do usług świadczonych w formie elektronicznej zarówno przez sektor publiczny, jak i prywatny odbiega od standardów Unii Europejskiej. Dlatego niezbędne jest podjęcie działań wspierających i stymulujących wdrażanie i upowszechnianie usług elektronicznych w administracji publicznej, także w zakresie umiejętności wykorzystywania narzędzi informatycznych przez dostawców usług i ich użytkowników. Będą one warunkować rozwój usług oferowanych i wykorzystywanych przez przedsiębiorców, sektor edukacji i zdrowia, obszar kultury i turystyki. Przy tworzeniu warunków do rozwoju społeczeństwa informacyjnego uzasadnione jest zatem wspieranie świadczenia usług publicznych w formie interaktywnej.

²² Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego na lata 2003 -2013.

Priorytet III: Turystyka

Cel szczegółowy Programu: Wzrost konkurencyjności turystycznej regionu

Uzasadnienie

Województwo śląskie jest ważnym ośrodkiem turystycznym zajmując 3. miejsce w kraju, jeśli chodzi o rozmieszczenie krajowego ruchu turystycznego. Oznacza to, że niemal co dziesiąty mieszkaniec Polski odwiedza województwo śląskie²³. Co czwarty mieszkaniec Polski odwiedzający województwo śląskie krótkookresowo, deklaruje jako cel podróży typową turystykę i rekreację, a niemal co piąty interesy służbowe²⁴. W przypadku podróży długookresowych połowę stanowią podróże związane z turystyką i rekreacją²⁵.

Fakt, iż województwo śląskie znajduje się w centrum Europy na przecięciu szlaków komunikacyjnych biegnących z południa na północ i ze wschodu na zachód, bliskość trzech międzynarodowych lotnisk (Pyrzowice, Balice, Ostrawa), jak również atrakcyjność gospodarcza i inwestycyjna, tworzy możliwości rozwoju turystyki biznesowej. Region jest również ważnym ośrodkiem turystyki rekreacyjno – wypoczynkowej i pielgrzymkowej. Zróżnicowane industrialne i wielokulturowe dziedzictwo województwa tworzy unikatowe w skali kraju warunki rozwoju turystyki przemysłowej i kulturowej. Ponadto, walory środowiska przyrodniczego (lasy, góry, wody powierzchniowe) sprawiają, iż region posiada znaczący potencjał w zakresie turystyki aktywnej oraz agroturystycznej.

Bogactwo turystycznych możliwości regionu, poparte inwestycjami w rozwój infrastruktury oraz profesjonalną promocją przyczynić się może do znacznego zwiększenia ruchu turystycznego, a w rezultacie do wzrostu gospodarczego regionu. Gospodarka zdwyersyfikowana jest alternatywą rozwojową dla tradycyjnych sektorów wytwórczych. To między innymi sektor turystyczny oceniany jest jako ważna i przyszłościowa aktywność gospodarcza regionu. Według specjalistów zajmujących się ekonomią turystyki, działających na zlecenie Światowej Organizacji Turystyki, jedno miejsce turystyczne (stałe) generuje zatrudnienie dla 10 osób w otoczeniu²⁶. Rozwój turystyki przyczyni się do powstania pożądanego wizerunku województwa śląskiego, postrzeganego jako miejsca atrakcyjnego dla lokowania inwestycji związanych z obsługą ruchu turystycznego.

Inwestycje w infrastrukturę turystyczną przyczynią się do rozwoju działalności związanych z kompleksową obsługą turystów, w tym m.in. hotelarstwo, gastronomia, transport. Zmiany w tym zakresie będą stymulowały rozwój nowych przedsiębiorstw i powstawanie nowych miejsc pracy. Konieczne jest zatem stworzenie szerokiej i interesującej oferty turystycznej regionu.

Znaczącym czynnikiem przyczyniającym się do podniesienia konkurencyjności sektora turystycznego jest profesjonalna promocja lokalnych i regionalnych produktów turystycznych. Konieczne jest zatem także usprawnienie systemu promocji produktów turystycznych w kraju i za granicą, obejmującego sieć informacji i obsługi turystycznej, z zastosowaniem nowoczesnych technik informatycznych. Zmiany w tym zakresie pozwolą na wykreowanie nowego, przyjaznego turyście wizerunku regionu, stymulując rozwój przedsiębiorstw oraz powstawanie nowych i utrzymanie istniejących miejsc pracy.

²³ Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Śląskim na lata 2004 – 2013.

²⁴ Badania Instytutu Turystyki z 2002 r.,

²⁵ Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Śląskim na lata 2004 – 2013.

²⁶ Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Śląskim na lata 2004 – 2013.

Priorytet IV: Kultura

Cel szczegółowy Programu: Wzrost znaczenia kultury jako czynnika rozwoju społeczno-gospodarczego

Uzasadnienie

W procesie rozwoju regionu kultura pełni istotną rolę jako niezbędny element kształtowania nowoczesnego społeczeństwa, tolerancyjnego i kreatywnego – przyczyniając się do wzrostu wartości zasobów ludzkich. Uczestnictwo w kulturze pełni fundamentalną rolę w kształtowaniu i rozwoju osobowości człowieka; buduje sferę wartości, umożliwia realizację twórczych uzdolnień, rozwija wyobraźnię i wrażliwość emocjonalną, jest warunkiem dla korzystnych społecznie zmian. Tożsamość regionalna jest ważnym elementem na drodze do poprawy zdolności adaptacyjnych mieszkańców do zmian społecznych i gospodarczych. Pielęgnowanie istniejącego dziedzictwa kulturowego, tradycji, historii, osiągnięć kulturalnych, lokalnych obyczajów oraz języka pozwoli na wzmocnienie poczucia identyfikacji ludzi z miejscem, w którym żyją.

Uzasadniony jest zatem rozwój infrastruktury i podnoszenie poziomu instytucji kulturalnych, a także promocja zróżnicowanej kultury województwa śląskiego – stanowiących wizytówkę regionu oraz warunkujących zwiększenie jego atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej. Bogata oferta kulturalna poparta profesjonalnie prowadzoną promocją pozwoli na wzmocnienie potencjału kulturalnego i artystycznego, co stanowi realny czynnik rozwoju regionalnego. Dodatkowo może stanowić element przeciwdziałania negatywnym trendom demograficznym, które związane są z wyjazdem młodych i wykształconych ludzi z regionu. Zróżnicowana oferta kulturalna skierowana do mieszkańców, turystów, jak i potencjalnych inwestorów będzie sprzyjać urozmaiceniu zagospodarowania czasu wolnego, przekładając się na podniesienie atrakcyjności regionu, jako miejsca pracy i życia. Należy podkreślić, iż prężny sektor kultury generuje dodatkowe miejsca pracy w wielu innych sektorach.

Rozwinięta wymiana kulturalna będzie ważnym obszarem współpracy wewnątrzregionalnej, międzyregionalnej i międzynarodowej.

Priorytet V: Środowisko

Cel szczegółowy Programu: Ochrona oraz poprawa jakości środowiska

Uzasadnienie

Głównymi wnioskami wynikającymi ze Szczytu Rady Europejskiej w Goeteborgu 15-16 czerwca 2001 r., dla województwa śląskiego w kontekście środowiska jest dążenie do racjonalizacji wykorzystania zasobów naturalnych i zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów oraz zachowanie różnorodności biologicznej i ochrona ekosystemów.

Z racji dominującej roli, jaką tradycyjne sektory przemysłowe odgrywały przez wiele lat w strukturze gospodarki województwa śląskiego, obszar ten jest kojarzony z silnym zanieczyszczeniem środowiska. Zły – na tle reszty kraju – stan środowiska jest efektem produkcji nadmiernej ilości zanieczyszczeń, wynikającej z charakteru gospodarki i nagromadzenia dużych skupisk ludzkich oraz nieodpowiadającej temu stanowi w sensie ilościowym i jakościowym infrastruktury ochrony środowiska. Sytuacja taka nie pozwala na zapewnienie mieszkańcom wysokiej jakości życia oraz ogranicza możliwości prowadzenia zrównoważonego rozwoju gospodarczego. Obecnie problemem szczególnej wagi dla województwa śląskiego jest spełnienie standardów ekologicznych Unii Europejskiej. Dojście do tych wymagań będzie wiązało się przede wszystkim z poprawą infrastruktury wodno-

ściekowej, zmniejszeniem obciążenia środowiska odpadami oraz poprawą efektywności wykorzystania energii i surowców naturalnych²⁷.

Przez ostatnie lata stan środowiska regionu stale się poprawia, nadal pozostało jednak wiele do zrobienia. Tylko 64,8% ludności województwa obsługiwana jest przez oczyszczalnie ścieków, a ilość nieoczyszczonych ścieków przemysłowych i komunalnych na km² jest ponad 5 razy wyższa niż średnia krajowa. Ograniczone zasoby wodne województwa śląskiego (średnie roczne zasoby wód powierzchniowych na 1 mieszkańca województwa śląskiego są czterokrotnie niższe od średniej europejskiej i o ok. 28% niższe niż w całej Polsce)²⁸ wymuszają wdrożenie racjonalnego systemu zarządzania rezerwuarem wodnym. Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej przyczyni się do wzrostu gospodarczego regionu przy równoczesnym zachowaniu i poprawie stanu środowiska. Uporządkowanie zasad zarządzania gospodarką wodno-ściekową pozwoli na racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi oraz zmniejszenie zagrożenia ekologicznego związanego z deficytem zarówno zasobów wód powierzchniowych, jak i podziemnych oraz ich rosnącym zanieczyszczeniem.

Wysoka ilość wytwarzanych odpadów komunalnych na terenie województwa wynosząca 1,3 mln Mg/rok (wg danych z 2004 r.) w większości poddawanych składowaniu jest problemem wymagającym rozwiązania. Kluczowym zadaniem w tym zakresie będzie selektywna zbiórka odpadów u źródła, która przyczyni się do bezpośredniego maksymalizowania korzyści gospodarczych, minimalizacji kosztów oraz tworzenia nowych miejsc pracy. Do rozwiązania problemu przyczyni się również wspieranie procesów odzysku odpadów, w szczególności ich recyklingu oraz procesów unieszkodliwiania odpadów.

Interwencji wymaga kwestia jakości powietrza, gdzie problemem jest wysoka emisja pyłu zawieszonego (ok. 26,5 tys. Mg/rok) i zanieczyszczenia gazowe, wynoszące 719 tys. Mg/rok.

Dla zidentyfikowania obszarów nacechowanych największym zagrożeniem środowiskowym i ekologicznym, wsparcia wymaga wdrażanie systemów monitoringu stanu środowiska.

Negatywnie na jakość życia mieszkańców w kontekście środowiska naturalnego wpływa również fakt, iż dostępna w województwie śląskim powierzchnia cennych przyrodniczo obszarów chronionych przypadająca na jednego mieszkańca jest najniższa w kraju. Aby została zachowana równowaga przyrodnicza środowiska życia człowieka, wdrażane będą działania służące ochronie zasobów przyrody.

Zgodnie z Komunikatem Komisji Europejskiej pt. „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: strategiczne wytyczne wspólnotowe 2007-2013” inwestycje środowiskowe mogą mieć wpływ na gospodarkę na trzy sposoby: mogą zapewnić długookresową stabilność wzrostu gospodarczego, zmniejszając zewnętrzne koszty środowiskowe dla gospodarki (np. koszty opieki zdrowotnej, koszty oczyszczania czy też likwidacji szkód), jak również stymulują innowacyjność i tworzenie miejsc pracy. W celu zmaksymalizowania korzyści gospodarczych oraz zminimalizowania kosztów, należy priorytetowo traktować zwalczanie zanieczyszczeń u źródła.

Priorytet VI: Zrównoważony rozwój miast

Cel szczegółowy Programu: Wzrost konkurencyjności przestrzeni miejskiej województwa

Uzasadnienie

Przyszłość województwa jako całości zależy w dużej mierze od przemyślanej organizacji przestrzennej procesów rozwojowych, wykreowania aglomeracji pełniących funkcje

²⁷ Program ochrony środowiska województwa śląskiego do 2004 roku oraz cele długoterminowe do roku 2015

²⁸ Ibidem.

wyższego rzędu dla całego województwa. Aglomeracje miejskie są ośrodkami gospodarczego wzrostu i innowacji, oddziałując na otoczenie poprzez dyfuzję, warunkują możliwości rozwojowe całego regionu. Żeby aglomeracje mogły się rozwijać i wpływać pozytywnie na region, muszą uzyskać silną pozycję konkurencyjną względem innych ośrodków w kraju i zaistnieć w europejskiej sieci metropolii, muszą być zdolne włączyć się do innowacyjnego segmentu gospodarki światowej. Tymczasem, choć „Zaktualizowana Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju” wspomina o śląskim obszarze metropolitalnym to równocześnie uznaje, iż aglomeracja śląska nie jest zdolna do pełnienia istotnych funkcji międzynarodowych i jest w małym stopniu powiązana z zagranicą oraz nie jest w stanie nawiązać kontaktów z konkurencyjną gospodarką globalną²⁹. Konieczne jest zatem podjęcie działań prowadzących do wzrostu potencjału aglomeracji poprzez rozwijanie i wzmacnianie m.in. innowacyjnego potencjału gospodarczego, zaplecza akademickiego i kulturalnego, czy też międzynarodowej dostępności komunikacyjnej.

Śląsk jest najbardziej zurbanizowanym regionem Polski (78,6% ludności miejskiej). Na układ osadniczy województwa składa się 71 miast, z czego aż 19 to powiaty grodzkie. Śląskie miasta w sposób szczególny w skali kraju zmagają się ze skutkami procesu przemian społecznych i transformacji gospodarczej, postępującej od początku lat dziewięćdziesiątych. Stopniowe zmiany zachodzące w strukturze gospodarki regionu, odchodzenie od modelu gospodarki opartej na sektorze górnictwym i hutniczym w kierunku gospodarki opartej na nowoczesnym przemyśle i usługach, powodowało w przeciągu ostatnich 15 lat degradację zurbanizowanych obszarów o przemysłowym charakterze. Wiele przedsiębiorstw przemysłu ciężkiego jest bądź było zlokalizowanych w samych centrach miast, co powoduje, iż obecnie większość obszarów miejskich województwa śląskiego zawiera w sobie tereny zdegradowane lub z nimi bezpośrednio sąsiaduje. Znaczenie problematyki przekształcania terenów poprzemysłowych wynika zatem z masowości ich występowania, a także z ich lokalizacji w potencjalnie wartościowych miejscach – centrach miast, poblizu arterii komunikacyjnych, sąsiedztwie obszarów o dużych walorach przyrodniczo-krajobrazowych.

Rewitalizacji wymagają także inne elementy tkanki miejskiej, w złym stanie jest tkanka mieszkaniowa oraz infrastruktura działalności gospodarczej, infrastruktura edukacyjna, kulturalna, społeczna, rekreacyjna, czy turystyczna.

Wspomniane problemy stanowią istotną barierę rozwoju, powodującą, iż województwo śląskie uznawane jest dość powszechnie za najtrudniejszy obszar problemowy poszerzonej UE³⁰.

Priorytet VII: Transport

Cel szczegółowy Programu: Ukształtowanie efektywnego i zintegrowanego systemu transportowego

Uzasadnienie

Zgodnie z ustaleniami Szczytu Rady Europejskiej w Barcelonie 23 marca 2005 r. „wspólny rynek musi się także opierać na fizycznym rynku wewnętrznym, wolnym od ograniczeń interoperacyjnych i logistycznych”.

Położenie województwa śląskiego oraz określony w strategii wojewódzkiej profil jego przyszłego rozwoju wskazują na kluczowe znaczenie w tym procesie infrastruktury transportowej i jej właściwego kształtowania. Przez obszar województwa przebiega

²⁹ Zaktualizowana Koncepcja Zagospodarowania Przestrzennego Kraju, Warszawa 2005, s. 20 - 23

³⁰ A. Pyszkowski, *Perspektywy rozwoju regionalnego w Polsce po akcesji do Unii Europejskiej – artykuł dyskusyjny*, www.fundusze-strukturalne.gov.pl.

Autostrada A4, znajdująca się w paneuropejskim korytarzu transportowym nr III oraz planowana Autostrada A1, która dla Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T) stanowi projekt priorytetowy nr 25. Silne, zewnętrzne zorientowanie działalności producentów z województwa śląskiego (w tym w szczególności na rynki unijne) oraz wzrost intensywności powiązań w handlu zagranicznym sugerują podjęcie zdecydowanych kroków na rzecz usuwania kolejnych barier przestrzennych w przepływie ludzi i produktów. Z jednej strony dostępność transportowa jest istotnym czynnikiem atrakcyjności inwestycyjnej i warunków prowadzenia działalności gospodarczej, z drugiej zaś stanowi ważny wyznacznik jakości życia mieszkańców i możliwości ich rozwoju.

Podtrzymanie wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej województwa wymaga stałej dbałości zarówno o kształtowanie harmonijnego wewnętrznego układu transportowego, jak i jego pełne włączenie w międzynarodowy system transportowy. Zapewnienie regionalnym przedsiębiorcom oraz potencjalnym inwestorom korzyści zewnętrznych, opartych na rozwoju infrastruktury transportowej, przyczyni się nie tylko do obniżania kosztów funkcjonowania podmiotów gospodarczych. Pozwoli im także w pełniejszy sposób włączać się w międzynarodowy podział pracy, stawać się częścią międzynarodowych sieci kooperacji, podwyższać konkurencyjność swoich produktów na rynkach światowych, co w konsekwencji prowadzić będzie do wzmocnienia bazy ekonomicznej regionu.

Z punktu widzenia mieszkańców ważne jest, by mogli oni łatwo, szybko i bezpiecznie przemieszczać się na terenie województwa, by mieć łatwy dostęp do miejsc pracy, edukacji, usług czy wypoczynku. Dobre powiązania komunikacyjne, w tym rozwój transportu publicznego, zwiększą możliwość dostosowania do wymagań rynku pracy oraz mogą ograniczyć niekorzystne zjawiska trwałych migracji poprzez zapewnienie sprawnego, codziennego dojazdu do miejsca pracy. Mogą przyczynić się również do wzbogacenia dostępnego na terenie województwa potencjału ludzkiego dzięki możliwości łatwego dojazdu do pracy osób spoza regionu. Z podobnych powodów powiązania transportowe są też jednym z warunków dalszego rozwoju instytucji edukacyjnych, w tym w szczególności szkolnictwa wyższego.

Sieć transportowa, choć gęsta i dobrze rozbudowana, jest mocno obciążona i zużyta. Stan techniczny infrastruktury drogowej znacznie obniża parametry eksploatacyjne. Przywrócenie potencjalnej drożności dróg wymaga licznych napraw i remontów. Dla celów optymalnego dostosowania sieci transportowej do potrzeb mieszkańców konieczne jest wykonanie kolejnego kroku, tj. modernizacji, przebudowy oraz wytyczenia nowych szlaków. Prowadzić to będzie także do poprawy bezpieczeństwa w transporcie.

Kluczowe znaczenie dla budowy zrównoważonego systemu transportowego oraz optymalizacji wykorzystania istniejącej infrastruktury będzie miało zintegrowanie regionalnej i lokalnej sieci drogowej z planowaną Autostradą A1 oraz istniejącą Autostradą A4.

Uzupełnieniem infrastruktury drogowej w ramach systemu transportowego jest transport publiczny. Jego rola odnosi się do poprawy spójności społecznej i przestrzennej w poszczególnych ośrodkach miejskich, a także utworzenia szybkich połączeń poprawiających spójność całego województwa. Rozwój transportu publicznego ma ogromny wpływ na szereg aspektów jakości życia. Z jednej strony warunkuje mobilność ludności i możliwości dojazdu do miejsca pracy, dostępność do usług czy też podróżowania do miejsc wypoczynku. Z drugiej strony transport publiczny, jako substytut indywidualnych środków transportowych pozwala ograniczać negatywny wpływ zanieczyszczeń na środowisko.

Priorytet VIII: Infrastruktura edukacyjna

Cel szczegółowy Programu: Stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa o wysokich kwalifikacjach zawodowych, poszukiwanych na rynku pracy

Uzasadnienie

Szczyt Rady Europejskiej w Barcelonie 23 marca 2005 r. uznał rozwój zasobów ludzkich za kluczowy element wzrostu konkurencyjności gospodarki Unii Europejskiej. Priorytetem UE jest podnoszenie jakości i umożliwienie kształcenia przez całe życie. Modernizacja systemów edukacji i szkoleń jest przedmiotem programu „Edukacja i szkolenia 2010”, prowadzonego wspólnie przez Radę Europejską i Komisję Europejską. Obie Instytucje w swoich zintegrowanych wytycznych wzywają państwa członkowskie do „rozszerzenia zakresu inwestycji w kapitał ludzki oraz ich udoskonalania, a także do przystosowania systemów kształcenia i szkolenia zawodowego do nowych wymagań odnoszących się do umiejętności.” I choć inwestycje w system edukacji i nauki mają swoją cenę, to są one opłacalne w dłuższej perspektywie i przynoszą korzyści indywidualne, gospodarcze i społeczne, które znacznie przewyższają koszty.³¹

W przypadku województwa śląskiego zmiany zachodzące na rynku pracy na skutek restrukturyzacji tradycyjnej gospodarki wymuszają dostosowanie metod nauczania na wszystkich szczeblach do nowych warunków. Rozwój najbardziej poszukiwanych kwalifikacji wymaga istnienia kompleksowego systemu edukacyjnego, w tym kształcenia ustawicznego, umożliwiającego podnoszenie posiadanych umiejętności oraz reorientację zawodową. Niezbędne są inwestycje zmierzające do powiązania edukacji ze sferą gospodarczą. Działania te przyczynią się niewątpliwie do pozytywnych zmian na rynku pracy i zaowocują w przyszłości rozwojem gospodarczym regionu oraz wzmocnią jego atrakcyjność jako miejsca lokowania inwestycji.

Zmieniająca się rola szkoły, wymaga rozbudowy i odpowiedniego wyposażenia jej bazy socjalnej oraz technicznej. Jakość kształcenia zależy między innymi od warunków lokalowych oraz wyposażenia placówek, w których są prowadzone zajęcia dydaktyczne. Dla uczelni wyższych, szczególnie technicznych, ograniczony dostęp do kosztownego wyposażenia stanowi istotną barierę rozwoju. Duże potrzeby w zakresie poprawy infrastruktury występują także na niższych szczeblach edukacji. Zachodzące zmiany społeczne oraz postęp technologiczny wymuszają adaptację metod nauczania do nowych warunków i wyzwań stawianych przez życie.

Obecny rynek pracy wymaga stałego podnoszenia i uzupełniania kwalifikacji. Niskie kwalifikacje albo ich brak są jedną z przyczyn utrzymywania się długotrwałego bezrobocia w regionie. Konieczne jest zatem wzmocnienie systemu przekwalifikowań zawodowych przede wszystkim poprzez poprawę infrastruktury na potrzeby kształcenia osób dorosłych, a także odpowiednie wyposażenie tych placówek.

Priorytet IX: Zdrowie i rekreacja

Cel szczegółowy Programu: Poprawa stanu zdrowia mieszkańców regionu

³¹ „Modernizacja systemów edukacji i szkoleń: ważny wkład na rzecz dobrobytu i spójności społecznej w Europie”, Wspólne sprawozdanie okresowe Rady i Komisji z 2006 r. z postępów w realizacji Programu Prac „Edukacja i szkolenia 2010”, (Dz. Urz. C 79.z 1.04.2006 r,s.1),

Uzasadnienie

Stan zdrowia jest istotnym wyznacznikiem jakości życia w regionie, wpływa również bezpośrednio na wartość zasobów ludzkich, w tym wydajność pracy. Zgodnie z Komunikatem Komisji Europejskiej pt. „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnotowe 2007-2013”, odpowiedni poziom opieki zdrowotnej przekłada się na większy poziom udziału w rynku pracy, dłuższe życie zawodowe, wyższą wydajność oraz niższe koszty opieki zdrowotnej i koszty społeczne. Dobry stan zdrowia, a co za tym idzie, dłuższe lata życia w zdrowiu, mogą być obok podwyższenia poziomu wykształcenia kluczem do wzrostu ekonomicznego regionu i podnoszenia jakości życia jednostki³².

Kondycja zdrowotna mieszkańców województwa śląskiego jest znacznie gorsza, oceniając średnie wskaźniki zapadalności i umieralności chorobowej, niż mieszkańców pozostałej części kraju. Przekłada się to również na wyraźnie krótszą średnią długość życia mieszkańców regionu. Występuje tu wyższy niż w innych regionach Polski stopień zachorowalności i umieralności z powodu chorób układu krążenia, nowotworów, chorób zawodowych, chorób dróg oddechowych, zwłaszcza u dzieci. Wyraźnie widoczne są konsekwencje starzenia populacyjnego w postaci rosnącej liczby ludzi starszych i spadku liczby urodzeń.

Jakość i dostępność infrastruktury lecznictwa zamkniętego w regionie pozostaje nadal niewystarczająca w stosunku do występujących potrzeb. Konieczna jest zarówno odnowa placówek, jak i lepsze wyposażenie ich w aparaturę i urządzenia diagnostyczne oraz służące terapii, ochronie życia i zdrowia pacjentów.

Ze względu na ograniczenia dostępności do świadczeń medycznych, a zwłaszcza podstawowych usług z zakresu ochrony zdrowia, konieczna jest kompleksowa poprawa systemu leczenia ambulatoryjnego.

Wsparcia wymaga także tworzenie w ośrodkach zdrowia kompleksowych systemów zarządzania służbą zdrowia, warunkujących rozwój dostępu pacjentów do informacji i świadczeń medycznych drogą elektroniczną.

Wzrost powszechności dostępu do świadczeń zdrowotnych wraz z rosnącą jakością opieki są niezbędnymi elementami rozwoju społeczno-gospodarczego i decydują w dużej mierze o poczuciu bezpieczeństwa społecznego. Redukcja chorób i realizowanie efektywnej opieki medycznej, powinny odbywać się poprzez dobrze rozwinięty, łatwo dostępny system lecznictwa, oparty na podstawowej opiece zdrowotnej, które pozostają zintegrowane z lecznictwem zamkniętym, specjalistycznym, rehabilitacją, opieką długoterminową i paliatywną.

Aktywny styl życia i podnoszenie sprawności fizycznej jest elementem profilaktyki chorób cywilizacyjnych i wpływa na poprawę stanu zdrowia mieszkańców regionu. Zmiana stylu życia mieszkańców wymaga jednak obok działań promocyjnych przede wszystkim zapewnienia atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego. Obecnie wyposażenie w infrastrukturę ogólnodostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych jest na zdecydowanie niewystarczającym poziomie. Stan ten jest charakterystyczny dla obszaru całego województwa.

Dlatego też wsparcie uzyskują inwestycje z zakresu lokalnej ogólnodostępnej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. Rozbudowa oferty spędzania czasu wolnego i w konsekwencji zmiana stylu życia społeczności regionu przyczyni się do jej prawidłowego rozwoju, redukcji

³² Strategia Rozwoju Ochrony Zdrowia w Polsce na lata 2007-2013, Ministerstwo Zdrowia, str. 4

zachorowalności na choroby cywilizacyjne, minimalizacji kosztów opieki zdrowotnej i podwyższenia wartości kapitału społecznego.

W celu sprawnej realizacji Programu wprowadza się **priorytet uzupełniający**:

Priorytet X: Pomoc techniczna

Cel szczegółowy Programu: skuteczna absorpcja środków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego

Uzasadnienie

Doświadczenia poprzedniego okresu programowania obejmującego lata 2004 – 2006 potwierdziły, iż zadania realizowane w ramach priorytetu *Pomoc Techniczna*, są niezwykle ważnym elementem, decydującym o efektywnym wykorzystaniu funduszy strukturalnych. Udział Polski w pełnym okresie programowania w latach 2007 – 2013, a także zwiększenie ilości możliwych do pozyskania środków finansowych przeznaczonych dla województwa śląskiego, stanowi ogromne wyzwanie. Należy dążyć do jak najlepszego przygotowania instytucji zaangażowanych w przygotowywanie i wdrażanie RPO, w wymiarze technicznym, kadrowym i organizacyjnym.

Działania podejmowane w poprzednich latach, zarówno w ramach pomocy przedakcesyjnej jak i funduszy strukturalnych w latach 2004 - 2006, przyczyniły się do znacznego zwiększenia potencjału instytucji, jednakże w obliczu nowych wyzwań okresu programowania na lata 2007 -2013 (powierzenie samorządowi województwa funkcji Instytucji Zarządzającej), może okazać się on niewystarczający. Dlatego ważne jest podejmowanie przedsięwzięć zorientowanych na sprawne funkcjonowanie systemu zarządzania.

Właściwe zarządzanie RPO wymaga zatrudnienia odpowiedniej ilości dobrze wykwalifikowanych pracowników, a także zapewnienia im możliwości dalszego rozwoju zawodowego poprzez specjalizację i stałe podnoszenie kwalifikacji. Odpowiednie przygotowanie i przeszkolenie pracowników oraz dalsze motywowanie są gwarantem wysokiej jakości pracy i zaangażowania w wykonywanie obowiązków. Ponadto, powyższe działania mogą mieć wpływ na ograniczenie zjawiska nadmiernej fluktuacji wśród pracowników Instytucji Zarządzającej RPO.

Konieczne, w świetle zapisów art. 68 Rozporządzenia Rady ustanawiającego ogólne zasady dla Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności jest zapewnienie sprawnie działającego systemu informacji i promocji Programu. Upowszechnianie wiedzy dotyczącej RPO, wymiana informacji pomiędzy Instytucją Zarządzającą, a potencjalnymi beneficjentami, a także innymi uczestnikami systemu wdrażania, to najlepsze praktyki sprzyjające osiągnięciu odpowiedniego poziomu absorpcji środków z funduszy strukturalnych.

Macierz związków pomiędzy priorytetami RPO

Macierz służy analizie relacji pomiędzy celami poszczególnych priorytetów RPO. Celem analizy jest określenie jak realizacja danego priorytetu (w wierszu) wpływa na cele innych priorytetów (w kolumnie). Wpływ określany był w pięciostopniowej skali:

- 2 – oddziaływanie silnie ujemne, cel *i*-ty zdecydowanie ogranicza możliwość realizacji celu *j*-tego
- 1 – oddziaływanie ujemne, cel *i*-ty ogranicza możliwość realizacji celu *j*-tego
- 0 – brak wpływu, cele *i*-ty i *j*-ty są niezależne
- 1 – oddziaływanie dodatnie, cel *i*-ty zwiększa możliwość realizacji celu *j*-tego
- 2 – oddziaływanie silnie dodatnie, cel *i*-ty zwiększa zdecydowanie możliwość realizacji celu *j*-tego

i \ j	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Σ
1		0	1	0	1	1	0	0	0	3
2	1		0	0	0	1	0	1	1	4
3	1	0		0	0	0	0	0	0	1
4	0	0	1		0	1	0	1	0	3
5	1	0	1	0		1	0	0	1	4
6	1	1	1	1	0		0	1	0	5
7	2	0	1	1	0	1		1	1	7
8	2	0	0	1	1	1	0		0	5
9	1	0	0	0	0	0	0	0		1
Σ	9	1	5	3	2	6	0	4	3	

Powyższa analiza pokazuje, że cele poszczególnych priorytetów w umiarkowany sposób wzajemnie się warunkują i nie są w żadnym miejscu sprzeczne. Realizacja wszystkich priorytetów jest zatem uzasadniona. Dla porządku można zauważyć, że najistotniejsze dla powodzenia Programu są działania z zakresu transportu, poprawy konkurencyjności miast i edukacji. Natomiast najbardziej zależny od realizacji innych priorytetów jest cel priorytetu pierwszego *wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki*.

2.4 Odniesienie priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013 do Strategicznych Wytycznych Wspólnoty, Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020 i Krajowego Programu Reform

„Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013” jest podstawowym instrumentem wdrażania „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020”. Poniższa analiza wykazuje więc pełną spójność priorytetów i działań RPO z celami i kierunkami Strategii. Równocześnie RPO jest elementem składającym się na system wdrażania Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007 – 2013, zatem musi być zgodny z zaproponowanymi w nich kierunkami polityki rozwoju. „Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013” stanowi odpowiedź na Strategiczne Wytyczne Wspólnoty, zapisy rozporządzeń w sprawie EFRR oraz uwzględnia wyzwania odnowionej Strategii Lizbońskiej, która w Polsce realizowana jest za pomocą Krajowego Programu Reform na lata 2005-2008 na rzecz realizacji Strategii Lizbońskiej.

Szczegółowe odniesienia priorytetów i działań RPO do czterech wspomnianych wyżej dokumentów przedstawia tabela nr 7.

Tabela 7. Odniesienie priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013 do SWW, NSRO, Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020 oraz Krajowego Programu Reform na lata 2005-2008					
l.p.	Priorytety Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013	Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia	Cele strategiczne i kierunki działań Strategii Rozwoju Woj. Śląskiego	Priorytety Strategicznych Wytycznych Wspólnoty	Priorytety i działania Krajowego Programu Reform na lata 2005-2008
1.	Badanie i rozwój technologiczny (B+R); Innowacje i przedsiębiorczość	Cel szczegółowy: Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług -zwiększenie inwestycji w badania i rozwój i tworzenie rozwiązań innowacyjnych -poprawa otoczenia funkcjonowania przedsiębiorstw i ich dostępu do zewnętrznego finansowania	Cel Strategiczny III: <i>Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki</i> Kierunek działań III.2: Wspieranie sektora B+R i wdrożeń nowych technologii Kierunek działań III.1: Tworzenie warunków dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw	2.1 Wzrost i poprawa inwestycji na badania naukowe i rozwój 2.2 Wspieranie innowacji i promowanie przedsiębiorczości	2. Rozwój przedsiębiorczości 3. Wzrost innowacyjności przedsiębiorstw (3.1 Rozwój rynku innowacji oraz otoczenia instytucjonalnego służącego współpracy między sferą B+R a gospodarką; 3.2 Wspieranie sfery badawczo-rozwojowej)
2.	Spółeczeństwo informacyjne	Cel szczegółowy: Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług -społeczeństwo informacyjne	Kierunek działań II.3: Rozwój informatyki i telekomunikacji	2.3 Promowanie społeczeństwa informacyjnego dla wszystkich	3. Wzrost innowacyjności przedsiębiorstw (3.3 Rozwój technologii informacyjnych i komunikacyjnych w gospodarce i administracji)
3.	Turystyka	Cel szczegółowy: Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw,	Kierunek działań III.5: Zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu		

		w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług			
4.	Kultura	Cel szczegółowy: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski -wsparcie podstawowej infrastruktury społecznej	Kierunek działań I.3: Zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w kulturze i wzmocnienie środowisk twórczych		
5	Środowisko	Cel szczegółowy: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski -zapewnienie i rozwój infrastruktury ochrony środowiska	Cel strategiczny IV: <i>Poprawa jakości środowiska naturalnego i kulturowego oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni</i> Kierunek działań IV.5: Uporządkowanie i wdrożenie systemu gospodarki odpadami Kierunek działań IV.6: Utworzenie systemu kształtowania i wykorzystania zasobów wodnych Kierunek działań IV.7: Polepszenie jakości powietrza Kierunek działań IV.8: Ochrona przed hałasem Kierunek działań IV.9: Ukształtowanie regionalnego systemu obszarów chronionych	1.2 Wzmocnienie synergii pomiędzy ochroną środowiska a wzrostem gospodarczym 1.3 Zajęcie się intensywnym wykorzystaniem przez Europę tradycyjnych źródeł energii	4. Rozwój i modernizacja infrastruktury oraz zapewnienie warunków konkurencyjności w sektorach sieciowych (4.4 Wspomaganie rozwoju odnawialnych źródeł energii)
6.	Zrównoważony rozwój miast	Cel szczegółowy: Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej,	Cel strategiczny IV: <i>Poprawa jakości środowiska naturalnego i kulturowego oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni</i>	<i>W części 5.1 wytycznych znajduje się zapis: „Na obszarach miejskich (...) Istotne znaczenie mają również</i>	

		gospodarczej i przestrzennej -pełniejsze wykorzystanie potencjału endogenicznego największych ośrodków miejskich	Kierunek działań IV.1: Wspieranie rozwoju obszarów metropolitalnych Kierunek działań IV.2: Zagospodarowanie centrów miast oraz zdegradowanych dzielnic Kierunek działań IV.3: Rewitalizacja terenów zdegradowanych	<i>działania podejmowane w celu regeneracji fizycznego środowiska, przeobrażenia terenów przemysłowych”</i>	
7.	Transport	Cel szczegółowy: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski -zapewnienie powiązań komunikacyjnych w ramach sieci TEN-T -zwiększenie udziału transportu publicznego w obsłudze mieszkańców -powiązanie głównych ośrodków gospodarczych w Polsce siecią autostrad i dróg ekspresowych oraz nowoczesnymi sieciami kolejowymi	Cel strategiczny II: <i>Rozbudowa oraz unowocześnienie systemów infrastruktury technicznej</i> Kierunek działań II.1: Optymalizacja i integracja systemu transportowego.	1.1 Rozszerzenie i poprawa infrastruktury transportowej	4. Rozwój i modernizacja infrastruktury oraz zapewnienie warunków konkurencyjności w sektorach sieciowych (4.1 Tworzenie nowoczesnej sieci transportowej)
8.	Infrastruktura edukacyjna	Cel szczegółowy: Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej -wzrost poziomu edukacji społeczeństwa oraz poprawa jakości kształcenia	Cel strategiczny I: <i>Wzrost wykształcenia mieszkańców oraz ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych w poczuciu bezpieczeństwa społecznego i publicznego</i>	3.3 Zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki poprzez lepszą edukację i zdobywanie kwalifikacji 3.2 Poprawa zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw oraz	

			<p>Kierunek działań I.1: Poprawa jakości i dostępności szkolnictwa oraz jego dostosowanie do aktualnych i prognozowanych potrzeb rynku pracy</p> <p>Kierunek działań I.2: Rozszerzenie skali i zasięgu przekwalifikowań zawodowych i kształcenia ustawicznego</p>	elastyczności rynku pracy	
9.	Zdrowie i rekreacja	<p>Cel szczegółowy: Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej -wzmocnienie potencjału zdrowotnego kapitału ludzkiego</p>	<p>Kierunek działań I.6: Poprawa stanu zdrowia mieszkańców regionu oraz zapewnienie powszechności dostępu do świadczeń zdrowotnych</p> <p>Kierunek działań I.4: Upowszechnienie wśród społeczeństwa aktywnego stylu życia</p>	3.5 Wspieranie utrzymania dobrego poziomu zdrowia siły roboczej	

2.5 Strategia RPO a kwestie horyzontalne

Konieczność respektowania zasady zrównoważonego rozwoju w procesie realizacji RPO została uwypuklona już w samej konstrukcji celu głównego programu, gdzie rozwój jest rozumiany wielopłaszczyznowo, jako zjawisko zachodzące m.in. w sferach: gospodarczej, społecznej i środowiskowej. Tym samym przyjęto założenie, iż kształtowanie rozwoju musi odbywać się w sposób, który da równe szanse korzystania z jego pozytywnych efektów wszystkim grupom społecznym, niezależnie od płci, niepełnosprawności, miejsca zamieszkania, a także zaspokajając potrzeby współczesnych pokoleń nie naruszy możliwości rozwojowych pokoleń przyszłych.

W takim ujęciu, realizując specyficzne cele województwa, RPO przyczynia się również do wdrożenia polityk horyzontalnych UE.

Środowisko

Zgodnie z artykułem 17. Rozporządzenia nr 1083/2006, działania w ramach RPO są prowadzone z uwzględnieniem potrzeb ochrony i poprawy jakości środowiska.

Niniejszy program będzie uwzględniał zapisy unijnych dyrektyw dotyczących ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego. Na poziomie programowania RPO, zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska, przeprowadzona została „Prognoza oddziaływania na środowisko Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013” (załącznik nr 2). Na etapie realizacji Programu Ocena oddziaływania na środowisko będzie stanowiła niezbędny element dokumentacji dla projektów inwestycyjnych.

Niezależnie od podstawowych operacji na poziomie Priorytetu Środowisko, w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, odpadowej, energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych i odtwarzania różnorodności biologicznej, działania wspierające środowisko będą prowadzone również w ramach innych priorytetów, m.in. poprzez promowanie przyjaznego dla środowiska naturalnego taboru transportu zbiorowego czy wsparcie MŚP w celu promocji produktów i procesów produkcyjnych przyjaznych dla środowiska.

Projekty współfinansowane w ramach RPO będą w pełni zgodne z postanowieniami dyrektyw: oceny oddziaływania na środowisko, siedliskowej i ptasiej. W fazie wyboru projektów zostaną zastosowane odpowiednie kryteria kwalifikacyjne celem zagwarantowania, że projekty spełniają wymagania nakreślone przez powyżej wymienione dyrektywy. Współfinansowanie projektów, które negatywnie oddziałują na potencjalne obszary Natura 2000 (tzn. te obszary, które w opinii Komisji Europejskiej powinny zostać wyznaczone 1 maja 2004 roku, ale nie zostały wyznaczone przez Polskę), nie będzie dozwolone.

Dodatkowo, w ramach wszystkich priorytetów, w których jest to zasadne, preferencje przy wyborze projektów do dofinansowania zostaną dane inwestycjom, które będą uwzględniały rozwiązania prowadzące do zwiększenia efektywności energetycznej i oszczędności energii (nie naruszając nadrzędności specyficznych celów danego priorytetu). Wpływ realizacji RPO na kwestię oszczędności energetycznej będzie monitorowany horyzontalnie, dla całego Programu (patrz – tabela wskaźników horyzontalnych).

Odpowiednie uwzględnienie wymiaru środowiskowego i jego monitoring na wszystkich poziomach realizacji RPO będzie gwarantowany również przez umiejscowienie w strukturze Instytucji Zarządzającej koordynatora ds. środowiska. Ponadto, Instytucja Zarządzająca

uwzględni środowiskowe kryteria oceny projektów oraz zapewni zaangażowanie partnerów środowiskowych w procedurę wyboru projektów oraz monitoringu realizacji Programu.

Równość szans

Zgodnie z artykułem 16 Rozporządzenia nr 1083/2006 wszystkie działania w ramach RPO będą odbywały się z poszanowaniem zasady równości szans i eliminowania dyskryminacji. Zasada równości szans, rozumiana jako równe traktowanie każdego typu beneficjentów, jest realizowana, zarówno na poziomie programowania RPO (reprezentatywny dobór uczestników warsztatów, powszechna możliwość uczestnictwa w konsultacjach kolejnych wersji programu), jak i na etapie jego realizacji (niedyskryminowanie w dostępie do funduszy, reprezentatywny skład Komitetu Monitorującego).

Każdy z priorytetów zakłada równe traktowanie kobiet i mężczyzn, co znajduje odzwierciedlenie m.in. w założonych wskaźnikach monitoringu realizacji poszczególnych Priorytetów RPO, głównie w odniesieniu do tworzenia nowych miejsc pracy.

Ponadto – horyzontalnie - w ramach wszystkich priorytetów, w których jest to zasadne, preferowane będą - na etapie wyboru - przedsięwzięcia uwzględniające w swym zakresie przystosowanie obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych, między innymi poprzez usuwanie barier architektonicznych (nie naruszając nadrzędności specyficznych celów danego priorytetu). Ten aspekt brany będzie również pod uwagę w przypadku projektów z zakresu komunikacji publicznej. Działania takie przyczynią się do niwelowania różnic w dostępie do infrastruktury dla osób zdrowych i niepełnosprawnych.

Wpływ realizacji RPO na kwestię wyrównywania szans osób niepełnosprawnych będzie monitorowany horyzontalnie, dla całego Programu (patrz – tabela wskaźników horyzontalnych).

Obszary miejskie i wiejskie

Charakter województwa śląskiego sprawia, iż kluczową dla jego przyszłości jest kondycja dużych miast, które stanowią lokomotywy wzrostu dla całego regionu. Znajduje to odzwierciedlenie w odrębnym priorytecie zorientowanym przede wszystkim na zrównoważony rozwój miast. Problematyka obszarów wiejskich została natomiast potraktowana w RPO horyzontalnie, pomoc ma charakter uzupełniający wobec funkcjonującego w ramach Wspólnej Polityki Rolnej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Dlatego też w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Śląskiego nie występuje żaden specyficzny priorytet zorientowany na rozwój wsi. Mając na uwadze konieczność wyrównywania szans rozwojowych obszarów wiejskich i ich brak zdolności do konkurencyjności z dużymi miastami, przewiduje się organizację odrębnych konkursów dla gmin wiejskich, w działaniach gdzie jest to uzasadnione.

Efekty wsparcia RPO na obszarach wiejskich będą monitorowane z wykorzystaniem wskaźników powiązanych z odpowiednimi priorytetami.

Spoleczeństwo informacyjne

Warunkiem koniecznym rozwoju gospodarczego i społecznego we współczesnym świecie jest powszechny dostęp do informacji. W celu przeciwdziałania zjawisku wykluczenia informacyjnego w ramach RPO wsparciem objęte zostaną m.in. projekty upowszechniające szerokopasmowy dostęp do Internetu i tworzenie publicznych punktów dostępu do Internetu. Dodatkowo, mając na uwadze, że powodzenie w każdym sektorze, obszarze działalności ludzkiej jest coraz bardziej determinowane umiejętnym zastosowaniem technologii ICT,

w ramach każdego priorytetu RPO zapewniono pulę środków na finansowanie projektów z zakresu społeczeństwa informacyjnego w danym obszarze tematycznym.

Efekty wsparcia RPO w zakresie społeczeństwa informacyjnego będą monitorowane na poziomie wszystkich priorytetów z możliwością agregowania na poziomie programu.

Polityka konkurencji

Polityka konkurencji należy do najważniejszych polityk Unii Europejskiej, która gwarantuje sprawne funkcjonowanie jednolitego europejskiego rynku. Jednym z elementów realizacji polityki konkurencji jest przestrzeganie zasad związanych z udzielaniem pomocy publicznej.

W celu pełnej zgodności działań podejmowanych w ramach RPO z polityką konkurencji Unii Europejskiej, Instytucja Zarządzająca zapewni, że każde wsparcie stanowiące pomoc publiczną udzielane w ramach RPO, będzie zgodne z przepisami dotyczącymi zasad udzielania tej pomocy, obowiązującymi w momencie jej przyznawania.

Instytucja Zarządzająca zapewni, że zamówienia publiczne, w tym udzielone koncesje, związane z projektami finansowanymi z pomocy Funduszy Strukturalnych są zgodne z Dyrektywą 2004/17WE, 2004/18/WE, Rozporządzeniem WE Numer 1564/2005 lub stosownymi postanowieniami Traktatu.

Wartość dofinansowania przyznana projektom generującym zyski, zgodnie z Rozporządzeniem ogólnym będzie pomniejszona o bieżącą wartość dochodu netto z danej inwestycji³³.

Partnerstwo

Zgodnie z zasadą partnerstwa wynikającą z zapisów Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 w proces przygotowania, realizacji, monitorowania efektów „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013” zaangażowani są różnorodni partnerzy społeczni. Proces konsultacji społecznych RPO na etapie przygotowania Programu przedstawia załącznik 3.

Podstawowym narzędziem stosowania zasady partnerstwa na etapie wdrażania będzie Komitet Monitorujący, który zapewni partnerom udział w najważniejszych decyzjach dotyczących Programu, w szczególności w zakresie kryteriów wyboru projektów, czy monitorowania realizacji RPO. W składzie Komitetu Monitorującego zachowano równowagę podziału miejsc pomiędzy przedstawicielami strony samorządowej, rządowej oraz partnerów społeczno – gospodarczych.

Dodatkowo, funkcjonujący w strukturze Instytucji Zarządzającej Koordynator ds. Środowiska będzie odpowiedzialny za utrzymywanie bieżących kontaktów z przedstawicielami organów środowiskowych oraz organizacji ekologicznych.

Ponadto, Instytucja Zarządzająca zobowiąże beneficjentów RPO do przestrzegania zasady partnerstwa, zarówno na etapie przygotowania, jak i realizacji poszczególnych projektów.

³³

Art.55 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. , op. cit.

Wskaźniki horyzontalne

Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość wskaźnika w docelowym roku		Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
			2013	2015		
Wskaźniki produktu						
Liczba projektów w zakresie poprawy efektywności energetycznej	szt.	0	170	230	rocznie	IZ
Liczba projektów w zakresie usuwania barier funkcjonalnych dla osób niepełnosprawnych	szt.	0	170	230	rocznie	IZ
Wskaźniki rezultatu						
Redukcja zużycia energii we wspartych budynkach (rocznie)	MWh	0	31 000*	42 000*	rocznie	IZ
Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z udogodnień powstałych w ramach wsparcia RPO	tys. osób	0	45 000*	60 000*	rocznie	IZ

* wartości szacunkowe, dopuszcza się ich korektę w roku 2008, która nie będzie rozumiana jako modyfikacja programu.

2.6 Komplementarność i demarkacja RPO z pozostałymi programami realizowanymi w ramach Polityki Spójności oraz w ramach innych polityk WE

W latach 2007-2013 Województwo Śląskie kwalifikuje się do wsparcia w ramach dwóch celów Polityki Spójności: celu I – Konwergencja oraz celu III – Europejska współpraca terytorialna. Ponadto, część przedsięwzięć zlokalizowanych na obszarach wiejskich uzyska wsparcie w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, natomiast projekty z zakresu rozwoju sektora rybołówstwa finansowane będą ze środków Europejskiego Funduszu Rybackiego, w ramach Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i przybrzeżnych obszarów rybackich na lata 2007-2013”. Pomoc przyznawana Województwu w ramach wymienionych programów oraz funduszy powinna być ze sobą komplementarna, a jednocześnie skoordynowana w taki sposób, by zapobiegać powstawaniu możliwości podwójnego finansowania. Celem uniknięcia współfinansowania tego samego projektu z dwóch różnych źródeł niezbędne jest prawidłowe sformułowanie linii demarkacyjnej.

2.6.1 Komplementarność z innymi programami realizowanymi w ramach Polityki Spójności.

Komplementarność w ramach PO Innowacyjna Gospodarka a RPO Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 odnosi się przede wszystkim do podnoszenia innowacyjności przedsiębiorstw oraz niwelowania bezrobocia poprzez tworzenie trwałych miejsc zatrudnienia. W PO IG realizowane są działania, dotyczące m.in.: rozwoju gospodarki opartej na wiedzy, rozwoju nowoczesnych technologii, inwestycji w sektor B+R, podnoszenia innowacyjności przedsiębiorstw, wspierania ponadregionalnych kooperacji między przedsiębiorcami a instytucjami współpracującymi z przedsiębiorstwami oraz rozwoju społeczeństwa informatycznego. Wymienione działania pozostają komplementarne z przedsięwzięciami które będą wspierane na poziomie regionalnym w ramach RPO w ramach priorytetów: I „Badania i rozwój technologiczny; innowacje i przedsiębiorczość” i II „Społeczeństwo informacyjne”.

W ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko podejmowane będą działania skoncentrowane na obszarach dotyczących: infrastruktury transportowej, ochrony środowiska, infrastruktury energetycznej, turystycznej i kulturowej, szkolnictwa wyższego oraz ochrony zdrowia. Wśród priorytetów RPO komplementarne w wymienionym zakresie są priorytety: III „Turystyka”, IV „Kultura”, V „Środowisko”, VII „Transport”, VIII „Infrastruktura edukacyjna”, IX „Zdrowie”. W przypadku wielu inwestycji czynnikiem decydującym o tym, w ramach jakiego Programu projekt może być realizowany, jest wartość bądź skala przedsięwzięcia.

Praktycznie wszystkie priorytety RPO są komplementarne z działaniami podejmowanymi w ramach PO Kapitał Ludzki 2007-2013, finansowanymi z Europejskiego Funduszu Społecznego. Dotyczy to przede wszystkim działań miękkich, obejmujących innowacje i przedsiębiorczość, sferę badawczo-rozwojową, rozwój społeczeństwa innowacyjnego, wsparcia dla przedsiębiorców rozpoczynających działalność gospodarczą. Ponadto, w ramach PO KL realizowane będą projekty mające na celu zapobieganie bezrobociu oraz wykluczeniu społecznemu, zmierzające do poprawy stanu zdrowia społeczeństwa,

podnoszące kompetencje osób poprzez szkolenia i kształcenie ustawiczne. W RPO realizowane będą projekty inwestycyjne, infrastrukturalne.

Działania realizowane na obszarze Województwa Śląskiego w ramach RPO będą uzupełniane o przedsięwzięcia mające charakter transgraniczny, współfinansowane w ramach Programów Współpracy Transgranicznej Polska – Czechy, Polska – Słowacja. Projekty tworzone w ramach wymienionych Programów będą możliwe do zrealizowania tylko na terenach województwa należących do strefy przygranicznej oraz wyłącznie w ścisłej współpracy z partnerami zagranicznymi.

2.6.2 Komplementarność RPO z programami realizowanymi w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Rybackiego.

Komplementarność RPO z Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW) obejmuje m.in. projekty infrastrukturalne realizowane w ramach Priorytetów: I „Badanie i rozwój technologiczny; innowacje i przedsiębiorczość”, III „Turystyka”, IV „Kultura”, V „Środowisko”, VI „Zrównoważony rozwój miast”, VII „Transport” oraz IX „Zdrowie i rekreacja”. Na rozwój obszarów wiejskich istotny wpływ będą miały także przedsięwzięcia realizowane w Prioryecie II „Społeczeństwo informacyjne” oraz VIII „Infrastruktura edukacyjna” ze względu na brak możliwości realizacji działań z tego zakresu w ramach PROW. Najczęściej czynnikiem decydującym o możliwościach współfinansowania projektu w ramach jednego z Programów jest wartość bądź usytuowanie przestrzenne przedsięwzięcia.

Ze względu na położenie geograficzne województwa, Śląski RPO wykazuje komplementarność w stosunku do działań realizowanych w ramach Programu „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i przybrzeżnych obszarów rybackich na lata 2007-2013”, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rybackiego jedynie w zakresie wsparcia dla gospodarstw i przedsiębiorstw zajmujących się produkcją i przetwórstwem rybnym śródlądowym oraz ochrony środowiska.

2.6.3 Linia demarkacyjna.

Linia demarkacyjna pomiędzy poszczególnymi regionalnymi programami operacyjnymi a innymi programami realizowanymi w ramach Polityki Spójności, a także Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej zostanie przedstawiona w dokumencie „Linia demarkacyjna dla programów w ramach Wspólnej Polityki Rolnej, Wspólnej Polityki Rybackiej i Polityki Spójności”. Ujednolicony dokument będzie przyjmowany przez Komitet Koordynujący NSRO.

2.6.4 Cross-financing

W ramach RPO, zgodnie z zasadą elastyczności (cross-financing), możliwe jest, bez uszczerbku dla zapisów o jednofunduszowości Programów Operacyjnych, wsparcie w wysokości 10% finansowania wspólnotowego każdej osi priorytetowej, działań objętych zakresem pomocy innego funduszu, pod warunkiem, iż podejmowane działania są konieczne do odpowiedniej realizacji operacji i są bezpośrednio z nią powiązane³⁴.

Instytucją odpowiedzialną za nadzorowanie respektowania zasady elastyczności w ramach poszczególnych Priorytetów RPO będzie Zarząd Województwa Śląskiego (IZ RPO).

³⁴ Zgodnie z Art. 34, pkt.2 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r., op cit.

2.7 Koordynacja realizacji RPO z pozostałymi programami realizowanymi w ramach Polityki Spójności oraz w ramach innych polityk WE

Regionalny Program Operacyjny stanowi tylko jeden z elementów szerszego kontekstu interwencji publicznej w rozwój Województwa Śląskiego w perspektywie najbliższych lat. Porównywalne znaczenie, jeżeli nie większe, dla gospodarki regionu będzie miała realizacja programów w ramach polityki spójności zarządzanych na szczeblu centralnym. Wynika to z faktu, iż przewidywane zaangażowanie tych programów w regionie, w sensie finansowym znacznie przewyższa wkład WE w RPO. Dodatkowo programy te (przede wszystkim PO Infrastruktura i Środowisko, PO Innowacyjna Gospodarka) zorientowane są na realizację dużych projektów o strategicznym znaczeniu, które niewątpliwie będą kształtowały przyszłe oblicze kraju i regionu. Równolegle do polityki spójności w regionie realizowane będą programy w ramach polityk: rolnej i rybackiej – mające w swoim zakresie zdecydowaną większość interwencji na obszarach wiejskich.

Optymalne wykorzystanie środków w ramach RPO zależy więc nie tylko od trafnego zaadresowania podstawowych problemów regionu oraz wewnętrznej spójności programu i efektów synergicznych działań w ramach poszczególnych priorytetów. W dużym stopniu efektywność wdrażania RPO zdeterminowana będzie relacjami z pozostałymi programami wdrażanymi w regionie. Interwencje RPO muszą uzupełniać i wzmacniać działania pozostałych programów – generując wartość dodaną w postaci efektów synergii. Równocześnie, należy dążyć do uniknięcia nakładania się interwencji poszczególnych polityk i powielania działań w ramach poszczególnych programów.

Przyjęte powyżej założenia muszą być respektowane, zarówno na etapie programowania, jak i przez cały okres wdrażania RPO, co wiąże się również z koniecznością prowadzenia monitoringu koordynacji wdrażanych programów. Odpowiednie zadania konieczne do osiągnięcia tak zdefiniowanego celu zostaną powierzone wyodrębnionej w ramach Instytucji Zarządzającej jednostce organizacyjnej (patrz – 4.1 Koordynacja).

III. Priorytety Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013

Zakres priorytetów został opracowany z uwzględnieniem zapisów Rozporządzenia w sprawie EFRR³⁵.

1.	Badania i rozwój technologiczny (B+R), innowacje i przedsiębiorczość
2.	Spółeczeństwo informacyjne
3.	Turystyka
4.	Kultura
5.	Środowisko
6.	Zrównoważony rozwój miast
7.	Transport
8.	Infrastruktura edukacyjna
9.	Zdrowie i rekreacja
10.	Pomoc techniczna

³⁵ Rozporządzenie nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r., op cit.

Priorytet I Badania i rozwój technologiczny (B+R), innowacje i przedsiębiorczość

Cel

Celem głównym priorytetu jest *wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki opartej na wiedzy*, będzie on realizowany przez następujące cele szczegółowe priorytetu:

- wzrost wartości bezpośrednich inwestycji w regionie.
- wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw.
- wzmocnienie potencjału sektora B+R i struktur sieciowych na rzecz innowacji.

Opis

W ramach priorytetu będą wspierane działania w zakresie infrastruktury rozwoju gospodarczego, promocji inwestycyjnej, rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw poprzez inwestycje bezpośrednie i doradztwo oraz transfer technologii i innowacji. Preferowane będą projekty z obszarów technologicznych uznanych za rozwojowe w Województwie Śląskim.

W ramach infrastruktury rozwoju gospodarczego będą wspierane parki przemysłowe i technologiczne, kompleksowe uzbrojenie terenów inwestycyjnych, centra wsparcia przedsiębiorczości oraz instytucje otoczenia biznesu typu „one-stop-shop”, w tym również te świadczące usługi specjalistyczne. Stymulowany będzie rozwój sieci instytucji otoczenia biznesu oraz ich oferta, a także rozwój instrumentów zewnętrznego finansowania przedsiębiorczości.

Promocja inwestycyjna wiązać się będzie z organizacją lub udziałem w targach ofert inwestycyjnych i kampanii promujących tereny inwestycyjne, zarówno w kraju, jak i zagranicą.

W ramach RPO wsparcie będzie udzielane małym i średnim przedsiębiorstwom³⁶. Osiągnięciu przewagi konkurencyjnej mikroprzedsiębiorstw, małych i średnich przedsiębiorstw oraz wzrostowi zatrudnienia w tym sektorze, będzie służyło wsparcie inwestycji bezpośrednich i zakup usług doradczych. Odrębnie będą współfinansowane doradztwo i inwestycje bezpośrednie, w małych i średnich firmach prowadzących działalność innowacyjną. Wsparcie przedsiębiorstw w ramach RPO będzie koncentrować się na MSP, nie przewiduje się wsparcia dla dużych przedsiębiorstw.

W ramach priorytetu dopuszcza się możliwość zastosowania inicjatywy JEREMIE ustanawiającej wsparcie dla odnawialnych instrumentów finansowanych dla MŚP, szczególnie takich, jak regionalne i lokalne fundusze pożyczkowe i poręczeniowe.

Transfer technologii i innowacji będzie odbywać się poprzez wzmocnienie potencjału parków technologicznych, jednostek naukowych świadczących usługi w zakresie transferu innowacji i technologii, stymulowanie i rozwój powiązań sieciowych i kooperacyjnych pomiędzy instytucjami badawczo – rozwojowymi i przedsiębiorcami oraz rozwój lokalnych i regionalnych klastrów. Sieci współpracy rozumiane są w tym przypadku jako platformy stymulujące kontakt i wymianę informacji - umożliwiające transfer technologii z uczelni do przedsiębiorstwa oraz wprowadzenie innowacji do firm.

36 Zgodnie z rozporządzeniem nr 364/2004/WE z dnia 25 lutego 2004 r. (Dz.Urz. WE L 63 z 28.02.2004)

Zgodnie z rozstrzygnięciami Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Śląskiego na lata 2007 -2013 wspierane będą innowacje³⁷ produktowe, procesowe i organizacyjne, a preferowane będą projekty zgodnie z listą kierunków rozwoju technologicznego do roku 2020 przyjętą przez Komitet Sterujący Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Śląskiego. Ponadto, preferowane będą przedsięwzięcia uwzględniające zastosowanie norm środowiskowych oraz projekty wprowadzające innowacyjne rozwiązania i technologie.

Kategorie interwencji: 02, 03, 04, 05, 08, 09,

Główni beneficjenci

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
- instytucje otoczenia biznesu
- szkoły wyższe
- organizacje pozarządowe
- partnerzy społeczni i gospodarczy
- MSP
- jednostki naukowe
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (niewymienione wyżej)

Szczegółowe kategorie beneficjentów kwalifikujące się do objęcia wsparciem wskazane są w Uszczegółowieniu RPO.

Komplementarność

1. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami współfinansowanymi z EFRROW

Przedsięwzięcia realizowane w priorytecie I są komplementarne ze wsparciem w ramach osi 1 PROW „Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego”. W działaniu „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” przewidziano dotacje na modernizację lub budowę zakładów przetwórstwa produktów rolnych oraz infrastruktury handlu hurtowego produktami rolnymi. W działaniu „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” wspierane będą szkolenia w zakresie upowszechniania nowoczesnych technologii w rolnictwie i leśnictwie i zastosowania technologii ICT w zarządzaniu gospodarstwem. W działaniu „Działania informacyjne i promocyjne” prowadzone będą działania promocyjne i informacyjne. Komplementarność występuje również z osią 3 „Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej”, w której przewidziane jest działanie skierowane na różnicowanie działalności rolniczej w kierunku podejmowania lub rozwijania działalności nierolniczej lub związanej z rolnictwem. W działaniu zorientowanym na tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw udzielane będzie natomiast bezpośrednio wsparcie finansowe na inwestycje w istniejących

³⁷ Według Podręcznika Oslo Manual innowacja ma miejsce, gdy nowy lub ulepszony produkt zostaje wprowadzony na rynek albo nowy lub ulepszony proces zostaje zastosowany w produkcji, przy czym ów produkt i proces są nowe przynajmniej z punktu widzenia wprowadzającego je przedsiębiorstwa. W rozumieniu Podręcznika Oslo Manual innowacja techniczna oznacza obiektywne udoskonalenie właściwości produktu lub procesu bądź systemu dostaw w stosunku do produktów i procesów dotychczas istniejących. Mniejsze techniczne lub estetyczne modyfikacje produktów lub procesów, nie wpływające na osiągi, koszty lub też na zużycie materiałów, energii i komponentów, nie są traktowane jako innowacje techniczne. Określenie „wyrób technicznie nowy” („technologicznie nowy”) oznacza, że zmiany o charakterze czysto estetycznym czy zmiany dotyczące wyłącznie wyglądu wyrobu nie są uważane za innowacje. OECD, Oslo Manual. Then Measurement of scientific and technological activities. Proposed Guidelines for Collecting and Interpreting Technological Innovation Data, OECD/Eurostat, Paris 1997

i nowopowstających mikroprzedsiębiorstwach w tym związanych z produkcją, przetwarzaniem i wprowadzaniem do obrotu produktów wymienionych w załączniku I do Traktatu Ustanawiającego WE (Dz. Urz. WE C 235 z 24.12.2002).

Ponadto, w ramach Osi priorytetowej 4 LEADER, działanie „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” komplementarnie wobec zakresu priorytetu I RPO realizowane będą na obszarze objętym lokalną strategią rozwoju (LSR) przedsięwzięcia kwalifikujące się do wsparcia w ramach osi 3 „Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej”, w tym działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, a także projekty dotyczące inicjowania powstawania, rozwoju, przetwarzania, wprowadzenia na rynek oraz podnoszenia jakości produktów i usług bazujących na lokalnych zasobach, w tym naturalnych surowcach i produktach rolnych i leśnych oraz tradycyjnych sektorach gospodarki.

Linia demarkacyjna jest ustalona w oparciu o typ beneficjenta, przedmiot projektu, oraz umiejscowienie projektu.

2. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami współfinansowanymi z EFR

Komplementarność przedsięwzięć realizowanych w ramach priorytetu I z Programem „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i przybrzeżnych obszarów rybackich na lata 2007-2013” dotyczy działań w ramach:

Osi Priorytetowej 2: „Akwakultura, rybołówstwo śródlądowe, przetwórstwo i rynek rybny”, gdzie wsparcie otrzymają:

- inwestycje w zakresie budowy i modernizacji obiektów chowu, hodowli, rozrodu ryb i podchowu narybku oraz wyposażenia tych obiektów w urządzenia techniczne
- projekty w zakresie metod produkcyjnych przyczyniających się do ochrony i poprawy stanu środowiska oraz zachowania przyrody
- budowa i modernizacja urządzeń i infrastruktury przeznaczonej do wykonywania rybołówstwa śródlądowego
- inwestycje w przetwórstwo i obrót produktów rybnych.

Osi Priorytetowej 3: „Środki służące wspólnemu interesowi”, gdzie wsparcie otrzymają:

- projekty w zakresie rozwoju nowych rynków zbytu produktów rybołówstwa i akwakultury oraz kampanii promocyjnych na rzecz tych produktów
- projekty pilotażowe w zakresie nowych technik połowowych, technologii przetwarzania i produkcji ryb.

Osi priorytetowej 4³⁸ „Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa” w zakresie:

- wzmacniania konkurencyjności obszarów zależnych od rybactwa;
- dywersyfikacji zatrudnienia.

Linia demarkacyjna ustalona jest w oparciu o typ beneficjenta, przedmiot oraz umiejscowienie projektu.

³⁸ Komplementarność z osią 4 będzie miała miejsce jedynie w przypadku gdy pewne obszary województwa śląskiego zostaną zaklasyfikowane jako „zależne od rybactwa”. Na obecnym etapie przygotowania wdrażania EFR w Polsce (sierpień 2007) obszary te jeszcze nie zostały zidentyfikowane.

3. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami współfinansowanymi w ramach Polityki Spójności

a) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Komplementarnie wobec wsparcia priorytetu I w ramach Osi priorytetowej VII PO IiŚ „Transport przyjazny środowisku” dofinansowanie uzyskują projekty w zakresie centrów logistycznych.

Demarkację stanowi kryterium wartości projektu.

b) Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka

Komplementarnie wobec działań priorytetu I w ramach PO IG realizowane będą projekty w zakresie:

Oś priorytetowa 3. Kapitał dla innowacji:

- wspierania funduszy kapitału podwyższonego ryzyka

Oś priorytetowa 4. Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia:

- doradztwa i inwestycji niezbędnych do rozwoju działalności B+R prowadzonej przez przedsiębiorców,
- nowych inwestycji o wysokim potencjale innowacyjnym
- inwestycji o dużym znaczeniu dla gospodarki z uwagi na wielkość inwestycji i liczbę nowotworzonych miejsc pracy, w tym w centrach B+R,

Oś priorytetowa 5. Dyfuzja innowacji:

- powiązań kooperacyjnych o znaczeniu ponadregionalnym,
- sieci instytucji otoczenia biznesu (IOB) świadczących usługi proinnowacyjne o znaczeniu ponadregionalnym,
- ośrodków innowacyjności (parki technologiczne i inkubatory technologiczne) lub podmiotów skupiających takie instytucje, o zasięgu ponadregionalnym zlokalizowanych w obszarze o najwyższym potencjale rozwojowym,
- wsparcia wykorzystania praw własności przemysłowej oraz praw autorskich i pokrewnych przez przedsiębiorców;

Oś priorytetowa 6. Polska gospodarka na rynku międzynarodowym

- prac studyjno – koncepcyjnych w ramach przygotowania dużych terenów inwestycyjnych,
- wsparcia działalności eksportowej MŚP

Oś priorytetowa 8. Społeczeństwo informacyjne - zwiększanie innowacyjności gospodarki

- wsparcie dla nowo tworzonych MŚP świadczących eUsługi,
- wspieranie eUsług między przedsiębiorstwami (B2B),

Określenie możliwości wsparcia z RPO bądź PO IG odbywa się w oparciu o kryteria: przedmiotu projektu, rezultatów projektu, wartości wydatków kwalifikowanych, zasięgu projektu.

c) Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Działania PO Kapitał Ludzki są komplementarne ze wsparciem priorytetu I szczególnie w zakresie:

Priorytet VI: Rynek pracy otwarty dla wszystkich

- Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości m.in. poprzez udzielenie wsparcia doradczo-szkoleniowego oraz przyznawanie środków przeznaczonych na rozwój przedsiębiorczości

Priorytet VIII: Regionalne kadry gospodarki

- Doradztwo MŚP oraz szkolenia dla kadr zarządzających i pracowników przedsiębiorstw w regionie,
- Rozwijanie Regionalnych Strategii Innowacji,
- Wsparcie dla tworzenia i rozwijania sieci współpracy i wymiany informacji między badaczami naukowymi a przedsiębiorstwami,
- Wspieranie współpracy pracowników przedsiębiorstw i pracowników naukowych w celu transferu wiedzy między sektorem nauki a przedsiębiorstwami,
- Promowanie podejmowania działalności gospodarczej w oparciu o związek uczelni wyższych i przemysłu (firmy typu spin-off/spin-out),
- Szkolenia i doradztwo dla pracowników naukowych uczelni i jednostek naukowych, doktorantów, studentów i absolwentów uczelni zamierzających rozpocząć własną działalność gospodarczą typu spin-off/spin-out,
- Stypendia naukowe dla doktorantów kształcących się na kierunkach uznanych za szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju regionu.

Linia demarkacyjna ustalona jest w oparciu o przedmiot projektu.

d) Programy współpracy transgranicznej

Projekty charakteryzujące się dużym efektem transgranicznym realizowane na obszarze wsparcia celu III „Europejska Współpraca Transgraniczna” oraz spełniające przynajmniej dwa z czterech warunków tj.: wspólne przygotowanie, wspólna realizacja, wspólne finansowanie, wspólny personel, będą realizowane w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Słowacka – Rzeczpospolita Polska 2007 – 2013 oraz Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska na lata 2007 – 2013.

4. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami współfinansowanymi w ramach innych priorytetów RPO

- Przedmiotem wsparcia MSP w ramach priorytetu I będą projekty w zakresie zastosowania i wykorzystania technologii e-biznes i ICT w procesach zarządzania przedsiębiorstwem. W priorytecie II wspierane będą projekty koncentrujące się na dostępie do Internetu oraz rozwoju elektronicznych usług publicznych (e-Government).
- W zakresie wsparcia dla przedsiębiorców wspierane będą projekty z zakresu podniesienia konkurencyjności przedsiębiorstw, za wyjątkiem przedsiębiorców działających w branży turystycznej. Sektor turystyki będzie wspierany w ramach priorytetu III.
- Przygotowanie terenów inwestycyjnych w priorytecie I będzie realizowane wyłącznie w ramach procedur pozakonkursowych. Pozostałe tereny inwestycyjne będą wsparte w ramach priorytetu VI.
- W ramach priorytetu I wsparte będą projekty z zakresu infrastruktury naukowej służącej działalności badawczo – rozwojowej. W ramach priorytetu VIII wspierana będzie infrastruktura edukacyjna realizująca cele dydaktyczne.
- W priorytecie I wsparcie uzyskają projekty NZOZ, które nie zostały przewidziane w katalogu możliwych projektów w priorytecie IX, tj. podniesienie konkurencyjności,

w tym zastosowanie technologii e-biznes i ICT, udział przedsiębiorców w targach i wystawach, usługi doradcze. Pozostałe projekty NZOZ - podnoszące jakość usług medycznych oraz dostosowujące do wymogów określonych w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 22 czerwca 2005 uzyskują wsparcie w ramach priorytetu IX.

Wskaźniki realizacji celów priorytetu

Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość wskaźnika w docelowym roku		Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
			2013	2015		
Wskaźniki produktu						
Liczba projektów z zakresu bezpośredniego wsparcia inwestycyjnego dla MSP w tym:	szt.	0	448	584	rocznie	IZ
przez 2 pierwsze lata po rozpoczęciu działalności	szt.	0	77	100	rocznie	IZ
Liczba wspartych przedsiębiorstw, w tym:						
Mikro	szt.	0	273	354	rocznie	IZ
Małe	szt.	0	777	1000	rocznie	IZ
Średnie	szt.	0	301	384	rocznie	IZ
Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	ha	0	189	250	rocznie	IZ
Powierzchnia inkubatorów/ parków technologicznych	m ²	0	8400	11000	rocznie	IZ
Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w zakresie innowacji	szt.	0	465	600	rocznie	IZ
Liczba projektów z zakresu B+R	szt.	0	180	200	rocznie	IZ
Liczba instytucji B+R wspartych w ramach RPO	szt.	0	35	45	rocznie	IZ
Liczba projektów współpracy pomiędzy	szt.	0	23	30	rocznie	IZ

przedsiębiorstwami a jednostkami badawczymi						
Liczba projektów dot. infrastruktury społeczeństwa informatycznego	szt.	0	6	8	rocznie	IZ
Wskaźniki rezultatu						
Dodatkowe inwestycje wykreowane dzięki wspieraniu*	mln EUR	0	130	170	rocznie	IZ
Liczba przedsiębiorstw zlokalizowanych we wspartych inkubatorach, parkach biznesowych, technologicznych	szt.	0	38	50	rocznie	IZ
Liczba utworzonych miejsc pracy (brutto, zatrudnienie w pełnym wymiarze godzin) w tym:	szt.	0	6950	8950	rocznie	IZ
Kobiety	szt.	0	3500	4500	rocznie	IZ
Mężczyźni	szt.	0	3450	4450	rocznie	IZ
Wieś	szt.	0	1300	1700	rocznie	IZ

* rozumiane jako wartość środków prywatnych firm zaangażowanych bezpośrednio w realizację projektów

Priorytet II Społeczeństwo informacyjne

Cele

Celem głównym priorytetu jest *stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa informacyjnego w regionie*. Będzie on realizowany przez następujące cele szczegółowe priorytetu:

- zapewnienie powszechnego, szerokopasmowego i bezpiecznego dostępu do Internetu.
- wzrost liczby usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną.

Opis

W ramach priorytetu będą wspierane działania w zakresie zapewnienia szybkiego i bezpiecznego dostępu do Internetu, a także rozwój usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną.

W ramach zapewniania szerokopasmowego dostępu do Internetu wspierane będą działania w zakresie budowy i przebudowy miejskich, ponadlokalnych i regionalnych sieci szkieletowych, a także budowa i przebudowa sieci dostępowych. Działania te, zgodnie z przyjętą przez Komisję Europejską Inicjatywą *i2010*, mają na celu ograniczenie zjawiska wykluczenia cyfrowego, którym zagrożona jest znaczna część Województwa. Preferowane będą projekty o charakterze regionalnym i ponadlokalnym ze szczególnym uwzględnieniem terenów wiejskich i małych miast celem zapewnienia zmniejszenia wspomnianego zjawiska wykluczenia cyfrowego.

Istotnym działaniem w ramach priorytetu będzie tworzenie publicznych punktów dostępu do Internetu (ang. PIAP). Ich funkcjonalność ma przyczynić się do usprawnienia i ułatwienia dostępu do informacji publicznych, a tym samym zwiększyć dostępność do elektronicznych usług publicznych. Równie ważnym działaniem będzie wyposażenie regionu w infrastrukturę „centrów zarządzania sieciami” – jednostek monitorujących stan sieci, urządzeń oraz łączy teleinformatycznych warunkujących ich sprawniejsze działanie i utrzymanie właściwych parametrów transmisji.

Wsparcie w zakresie rozwoju infrastruktury społeczeństwa informacyjnego będzie się skupiać na przedsięwzięciach, które przyczynią się do rozwoju infrastruktury teleinformatycznej tworzącej lepsze warunki dla funkcjonowania konkurencyjnego rynku operatorów internetowych.

W ramach priorytetu będą preferowane otwarte rozwiązania systemowe spełniające standardy interoperacyjności i neutralności technologicznej.

Równocześnie z tworzeniem nowoczesnej infrastruktury społeczeństwa informacyjnego wspierany będzie rozwój elektronicznych usług publicznych dla mieszkańców regionu, niezbędnych do wypełniania zadań w zakresie eGovernment zwiększających zakres usług świadczonych z wykorzystaniem nowoczesnych technologii komunikacyjnych i informacyjnych ICT oraz tworzenie systemów wspomaganie zarządzania w administracji publicznej na poziomie lokalnym, ponadlokalnym oraz regionalnym. Projekty muszą spełniać standardy bezpieczeństwa świadczonych usług, a także integracji i standaryzacji istniejących oraz nowotworzonych systemów informatycznych.

Komplementarnie będą podejmowane działania współfinansowane na zasadzie cross – financing³⁹, w zakresie szkoleń dla użytkowników systemów front i back-office'u, co poprawi efektywność i jakość rozwijanych usług.

Kategorie interwencji: 10, 11, 13

Główni beneficjenci

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
- jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną
- szkoły wyższe
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej)

Szczegółowe kategorie beneficjentów kwalifikujące się do objęcia wsparciem są wskazane w Uszczegółowieniu RPO.

Komplementarność

1. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami współfinansowanymi z EFRROW

W ramach Osi priorytetowej 4 LEADER, działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” komplementarnie wobec zakresu priorytetu II RPO realizowane będą na obszarze objętym lokalną strategią rozwoju (LSR) projektów w zakresie zakupu oprogramowania, urządzeń i sprzętu komputerowego i ich udostępnianie na potrzeby społeczności wiejskiej w celu podniesienia jakości życia ludności na obszarze działania LGD.

O możliwości wsparcia projektu decyduje przedmiot projektu.

2. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami współfinansowanymi z EFR

W ramach PO „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i przybrzeżnych obszarów rybackich w latach 2007-2013” nie przewidziano realizacji na obszarze Województwa działań komplementarnych wobec priorytetu II.

3. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami współfinansowanymi w ramach priorytetów innych programów niż RPO

a) Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka

Przedsięwzięcia realizowane w ramach Priorytetu II Społeczeństwo informacyjne są komplementarne z Osią priorytetową 7. “Społeczeństwo informacyjne - budowa elektronicznej administracji” PO Innowacyjna Gospodarka w zakresie:

- budowy współpracujących elektronicznych platform usług publicznych, na których dostępne będą eUsługi dla obywateli i przedsiębiorstw m.in.: zabezpieczenie społeczne, podatki, zamówienia publiczne, rejestracja działalności gospodarczej, rejestry sądowe, ochrona zdrowia, ochrona środowiska,
- przebudowy, dostosowania i wdrożenia rejestrów państwowych, zasobów i systemów informatycznych administracji publicznej do współdziałania, w celu ich usprawnienia, integracji i umożliwienia świadczenia usług drogą elektroniczną, zapewnienia

³⁹ Mechanizm pozwalający finansować w ramach jednego funduszu działania wchodzące w zakres pomocy innego funduszu (maksymalnie do 10%), o ile są one konieczne do odpowiedniej realizacji priorytetu i bezpośrednio z nim powiązane (art. 33 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r., op.cit

zintegrowanej infrastruktury teleinformatycznej administracji publicznej wszystkich szczebli,

- rozwoju systemów informacji publicznej (w tym informacji prawnej),

oraz z Osią priorytetową 8 “Społeczeństwo informacyjne – zwiększanie innowacyjności gospodarki” w zakresie:

- wsparcia dla przedsiębiorstw (także nowo tworzonych) świadczących eUsługi lub udostępniających treści cyfrowe, także na potrzeby lokalnej społeczności,
- wspierania eUsług między przedsiębiorstwami (B2B),
- wspierania działań z zakresu e-Integracji,
- wspierania w zakresie dostępu obywateli do szerokopasmowego Internetu z zachowaniem konkurencji rynkowej i neutralności technologicznej.

O możliwości wsparcia w ramach RPO lub PO IG decydować będzie charakter projektu i rodzaj beneficjenta.

b) PO Kapitał Ludzki

W ramach Priorytetu I – Zatrudnienie i integracja społeczna PO Kapitał ludzki wspierane będą projekty - komplementarne względem priorytetu II RPO - wykorzystujące rozwiązania informatyczne dla instytucji rynku pracy:

- rozwój narzędzi i systemów informatycznych dla publicznych służb zatrudnienia,
- zwiększanie dostępności usług rynku pracy m.in. poprzez stosowanie nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz tworzenie publicznej sieci dostępu do baz danych o rynku pracy;

oraz dla instytucji pomocy i integracji społecznej:

- rozwój narzędzi i systemów informatycznych dla jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- upowszechnianie systemów informatycznych zwiększających dostęp do informacji o instrumentach i usługach systemu pomocy i integracji społecznej.

Ponadto, komplementarność z priorytetem II RPO wykazują projekty dotyczące opracowania założeń systemowych i narzędzi informatycznych wspomagających zarządzanie w administracji rządowej realizowane w ramach Priorytetu V - Dobre rządzenie PO KL.

O możliwościach wsparcia w ramach RPO lub PO KL decyduje charakter projektu.

c) Programy współpracy transgranicznej

Projekty charakteryzujące się dużym efektem transgranicznym realizowane na obszarze wsparcia celu III „Europejska Współpraca Transgraniczna” oraz spełniające przynajmniej dwa z czterech warunków tj.: wspólne przygotowanie, wspólna realizacja, wspólne finansowanie, wspólny personel, będą realizowane w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007 – 2013 oraz Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska na lata 2007 – 2013.

4. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami współfinansowanymi w ramach innych priorytetów RPO

- w ramach priorytetu I przedmiotem wsparcia będą projekty mikro, małych i średnich przedsiębiorstw z zakresu zastosowania i wykorzystania technologii gospodarki elektronicznej (e-biznes) oraz zastosowanie i wykorzystanie technologii

informatycznych i komunikacyjnych (ICT) w procesach zarządzania przedsiębiorstwem,

- w ramach priorytetu III przedmiotem wsparcia będą projekty z zakresu tworzenia i rozbudowy platform informatycznych i baz danych w tym systemów e-informacji turystycznej,
- w ramach priorytetu IV wsparcie uzyskają projekty polegające na tworzeniu i rozbudowie platform informatycznych i baz danych w tym systemów e-informacji kulturalnej, a także polegające na digitalizacji zasobów dziedzictwa kulturowego,
- w ramach priorytetu V wsparcie uzyskają projekty związane z tworzeniem i rozwojem regionalnych systemów informacji i baz danych dotyczących stanu środowiska (pod warunkiem powszechnego dostępu do nich),
- w ramach priorytetu VI finansowane będą inwestycje wspierające systemy monitoringu wizyjnego,
 - w ramach priorytetu VII przedmiotem wsparcia będą projekty z zakresu wdrażania zintegrowanych systemów elektronicznej obsługi w transporcie publicznym (m.in. bilety elektroniczne, dyspozytorskie systemy pozycjonowania pojazdów, elektroniczna informacja pasażerska, monitoring wizyjny),
- w priorytecie VIII finansowane będą projekty dotyczące systemów zarządzania oświatą, składane przez podmiot będący organem założycielskim dla jednostek oświatowych lub przez jednostki szkolnictwa wyższego,
 - w ramach priorytetu IX będą finansowane kompleksowe projekty informatyzacji ośrodków służby zdrowia, polegające na zakupie i wdrożeniu systemów poprawiających zarządzanie służbą zdrowia i jakość usług medycznych.

Wskaźniki realizacji celów priorytetu

Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość wskaźnika w docelowym roku		Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
			2013	2015		
Wskaźniki produktu						
Liczba projektów z zakresu społeczeństwa informacyjnego	szt.	0	92	125	rocznie	IZ
W tym: liczba projektów dotyczących e-usług	szt.	0	47	62	rocznie	IZ
Liczba PIAP objętych wsparciem w ramach Programu	szt.	0	194	250	rocznie	IZ
Długość sieci Internetu szerokopasmowego	km	0	660	900	rocznie	IZ
Wskaźniki rezultatu						
Liczba połączeń do Internetu szerokopasmowego w tym:	tys.	0	50	70	rocznie	IZ

gospodarstwa domowe	szt.					
przedsiębiorstwa	tys. szt.	0	5	7	rocznie	IZ
instytucje	tys. szt	0	0,5	0,7	rocznie	IZ
Dodatkowa liczba osób, które uzyskały dostęp do internetu szerokopasmowego	tys. osób	0	150	210	rocznie	IZ
Ilość zrealizowanych usług publicznych dostępnych drogą elektroniczną udostępnionych dzięki wsparciu programu	szt.	0	389000	50000 0	rocznie	IZ
Liczba nowych miejsc pracy w tym:	szt.	0	180	240	rocznie	IZ
Kobiety	szt.	0	90	120	rocznie	IZ
Mężczyźni	szt.	0	90	120	rocznie	IZ

Priorytet III Turystyka

Cel

Cel główny priorytetu *Wzrost konkurencyjności turystycznej regionu* będzie realizowany przez następujące cele szczegółowe priorytetu:

- poprawa jakości infrastruktury turystycznej regionu.
- tworzenie i rozwój regionalnych produktów turystycznych.
- zwiększenie dostępu do informacji turystycznej.
- wzrost rozpoznawalności regionalnej oferty turystycznej.

Opis

Inwestycje turystyczne mają na celu zwiększenie zainteresowania regionem, zarówno u turystów zagranicznych, czy reprezentujących inne województwa kraju, jak również wśród mieszkańców pozostałych subregionów. Zgodnie z powyższym, w ramach priorytetu będą wspierane działania z zakresu infrastruktury zaplecza turystycznego, infrastruktury okołoturystycznej, systemu informacji turystycznej, promocji turystyki.

Infrastruktura zaplecza turystycznego będzie wspierana poprzez przedsięwzięcia w zakresie tworzenia bazy noclegowej i gastronomicznej. Rozwojowi regionalnych produktów turystycznych będą służyć inicjatywy m. in. w zakresie: aktywnych form turystyki (ścieżki rowerowe, trasy narciarskie, ściany wspinaczkowe itd.), bazy okołoturystycznej (parkingi, sanitariaty, przechowywanie sprzętu itp.) i parków tematycznych (historycznych, rekreacyjnych, architektonicznych i innych).

Celem sprawnej obsługi ruchu turystycznego w regionie planuje się finansowanie działań zmierzających do udoskonalenia systemu informacji turystycznej, między innymi poprzez tworzenie i rozwijanie sieci centrów i punktów informacji turystycznej, które będą udzielać kompleksowej informacji na temat bazy noclegowej, gastronomicznej, rekreacyjnej oraz atrakcjach turystycznych danego obszaru, wyposażenie ich w platformy informatyczne i pakiety baz danych, ułatwiające kontakt między punktem informacyjnym a potencjalnym turystą. Funkcję wspomagającą w tworzeniu systemu informacji turystycznej pełnić będą czytelne, jednolite systemy oznakowania atrakcji turystycznych.

Propagowanie walorów turystyki regionu będzie realizowane poprzez wsparcie organizacji krajowych oraz zagranicznych imprez i kampanii promocyjnych, a także poprzez przygotowanie programów rozwoju i programów promocji produktów markowych.

W ramach priorytetu preferowane będą inwestycje kompleksowe, o zasięgu ponadlokalnym, przyczyniające się wprost do wzrostu gospodarczego, tworzące nowe produkty turystyczne, kulturowe i tradycyjne, wykorzystujące elementy regionalnego i lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz realizujące założenia wynikające ze *Strategii Rozwoju Turystyki w Województwie Śląskim na lata 2004-2013*.

Ponadto, w ramach priorytetu preferowane będą przedsięwzięcia uwzględniające w swym zakresie przystosowanie infrastruktury okołoturystycznej oraz innych obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych, między innymi poprzez usuwanie barier architektonicznych. Działania takie przyczynią się do niwelowania różnic w dostępie do poszczególnych obiektów dla osób zdrowych i niepełnosprawnych.

Kategorie interwencji: 8, 13, 57

Główni beneficjenci

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
- organizacje pozarządowe
- partnerzy społeczni i gospodarczy
- kościoły i inne związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i innych związków wyznaniowych
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej)
- MSP

Szczegółowe kategorie beneficjentów kwalifikujące się do objęcia wsparciem wskazane są w Uszczegółowieniu RPO.

Komplementarność

1. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami współfinansowanymi z EFRROW

Przedsięwzięcia realizowane w ramach priorytetu III RPO są komplementarne z Osią priorytetową 3 „Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej”:

- działanie „Odnowa i rozwój wsi” w zakresie:
 - budowy lub remontu, przebudowy publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych i społeczno-kulturalnych;
 - przebudowy i wyposażenia obiektów służących promocji obszarów wiejskich.
- działanie „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” w zakresie wspierania podejmowania lub rozwijania działalności nierolniczej lub związanej z rolnictwem.
- działanie „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” udzielane będzie bezpośrednie wsparcie finansowe na inwestycje w istniejących i nowopowstających mikroprzedsiębiorstwach w tym związanych z produkcją, przetwarzaniem i wprowadzaniem do obrotu produktów wymienionych w załączniku I do Traktatu Ustanawiającego WE.

Komplementarność występuje także z Osią priorytetową 4 LEADER, działaniem „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” umożliwiającym na obszarze objętym lokalną strategią rozwoju (LSR) realizację projektów z zakresu turystyki wymienione w Osi 3 „Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej”, działanie „Odnowa i rozwój wsi” oraz inne dotyczące:

- rozwoju agroturystyki i turystyki na obszarach wiejskich,;
- budowy/odbudowy małej infrastruktury turystycznej.

O możliwości uzyskania dofinansowania w ramach PROW bądź RPO decyduje umiejscowienie projektu, przedmiot projektu oraz wysokość dofinansowania.

2. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami współfinansowanymi z EFR

Komplementarność przedsięwzięć realizowanych w ramach priorytetu III z Programem „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i przybrzeżnych obszarów rybackich na lata

2007-2013” dotyczy działań w ramach Osi priorytetowej 4 „Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa”⁴⁰ w zakresie projektów zorientowanych na rozwój turystyki i ekoturystyki.

O możliwości wsparcia decyduje umiejscowienie projektu i przedmiot projektu.

3. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami współfinansowanymi w ramach Polityki Spójności

a) Program Operacyjny „Innowacyjna Gospodarka 2007-2013”

Komplementarność priorytetu III RPO z Programem Operacyjnym „Innowacyjna Gospodarka 2007-2013” koncentruje się na Osi priorytetowej 6 “Polska gospodarka na rynku międzynarodowym” i dotyczy takich przedsięwzięć, jak:

- budowa nowych kompleksowych liniowych produktów turystycznych o znaczeniu ponadregionalnym, obejmujących inwestycje w spójną infrastrukturę produktów liniowych, jak np.: infrastrukturę informacyjną, oznakowanie, niekomercyjną infrastrukturę szlaków łączenie istniejących atrakcji turystycznych wspartych w ramach RPO lub innych źródeł w produkty turystyczne o charakterze liniowym i ponadregionalnym,
- tworzenie i obsługiwanie ogólnopolskiego systemu informacji turystycznej i systemu rezerwacji, w tym inwestycje w zakresie niezbędnym dla modyfikacji i zarządzania tymi systemami;
- tworzenie strategii i planów promocji, przeprowadzanie badań i analiz marketingowych, przeprowadzanie kampanii reklamowych, tworzenie, rozwijanie i promocja produktów turystycznych;
- projektowanie i realizacja działań o charakterze informacyjnym, promocyjnym, reklamowym, obejmujących przeprowadzanie kampanii promocyjnych w kraju i za granicą, w szczególności z wykorzystaniem ośrodków POIT, wsparcie procesu tworzenia, rozwijania i promocji produktów turystycznych, tworzenie systemów identyfikacji wizualnej;
- działania marketingowe związane z organizacją kampanii produktowych.

O możliwościach przyznania dofinansowania w ramach RPO lub PO IG decyduje wartość wydatków kwalifikowalnych oraz przedmiot projektu.

b) Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Obszar interwencji Priorytetu RPO „Turystyka” jest komplementarny do działania realizowanego w ramach PO KL priorytet 6 „Rynek pracy otwarty dla wszystkich” gdzie wspierany będzie rozwój przedsiębiorczości m.in. poprzez udzielenie wsparcia doradczo-szkoleniowego oraz przyznawanie środków przeznaczonych na rozwój przedsiębiorczości.

c) Programy współpracy transgranicznej

Projekty charakteryzujące się dużym efektem transgranicznym realizowane na obszarze wsparcia celu III „Europejska Współpraca Transgraniczna” oraz spełniające przynajmniej dwa z czterech warunków tj.: wspólne przygotowanie, wspólna realizacja, wspólne finansowanie, wspólny personel, będą realizowane w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007 – 2013 oraz

⁴⁰ Komplementarność z osią 4 będzie miała miejsce jedynie w przypadku gdy pewne obszary województwa śląskiego zostaną zaklasyfikowane jako „zależne od rybactwa”. Na obecnym etapie przygotowania wdrażania EFR w Polsce (sierpień 2007) obszary te jeszcze nie zostały zidentyfikowane.

Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska na lata 2007 – 2013.

4. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami współfinansowanymi w ramach innych priorytetów RPO

- w ramach priorytetu realizowane będą działania dla przedsiębiorców, działających w branży turystycznej. Projekty inwestycyjne dla pozostałej grupy przedsiębiorców będą realizowane w ramach priorytetu I;
- tworzenie i rozbudowa platform informatycznych i baz danych w tym systemów e-informacji turystycznej jest przedmiotem wsparcia w ramach priorytetu III RPO. Projekty związane z tworzeniem i rozbudową platform informatycznych i baz danych w tym systemów e-informacji turystycznej realizowane przez przedsiębiorców nie mogą uzyskać wsparcia w ramach Priorytetu I i II – przedsiębiorcy działający w zakresie turystyki nie są przewidziani w katalogu beneficjentów dla Priorytetu I. W ramach Priorytetu II nie przewidziano w katalogu beneficjentów żadnego typu przedsiębiorców.
- w ramach priorytetu wspierane będą systemy informacji o atrakcjach turystycznych regionu. Projekty dotyczące zwiększenia dostępu do informacji o zasobach i wydarzeniach kulturalnych w regionie będą realizowane w ramach priorytetu IV;
- dofinansowanie termomodernizacji i wymiany źródła ciepła w priorytecie III może mieć miejsce jedynie w ramach kompleksowego projektu przebudowy i remontu obiektów. Projekty polegające jedynie na termomodernizacji obiektu wraz z wymianą źródła ciepła będą możliwe do zrealizowania w ramach priorytetu V;
- w ramach priorytetu możliwe jest wsparcie projektów wyłącznie na cele turystyczne. Kompleksowe projekty, prowadzące do osiągnięcia poza celem turystycznym przynajmniej jednego z wymienionych celów: edukacyjny, rekreacyjny, społeczny, kulturalny; finansowane będą w ramach priorytetu VI.

Wskaźniki realizacji celów priorytetu

Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość wskaźnika w docelowym roku		Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
			2013	2015		
Wskaźniki produktu						
Liczba projektów z zakresu turystyki	szt.	0	150	200	rocznie	IZ
Liczba projektów z zakresu bezpośredniej pomocy inwestycyjnej dla MSP	szt.	0	775	1 000	rocznie	IZ
Liczba projektów dot. infrastruktury społeczeństwa informacyjnego	szt.	0	12	15	rocznie	IZ
Wskaźniki rezultatu						
Liczba turystów	tys.	0	4 810	6 200	rocznie	IZ

korzystających z infrastruktury turystyki objętej wsparciem w ramach programu	osób					
Przychody z infrastruktury turystyki objętej wsparciem w ramach programu	mln EUR	0	52	67	rocznie	IZ
Liczba wypromowanych ofert programowych w zakresie turystyki	szt.	0	87	113	rocznie	IZ
Liczba utworzonych miejsc pracy w tym:	szt.	0	1500	1 930	rocznie	IZ
Kobiety	szt.	0	750	970	rocznie	IZ
Mężczyźni	szt.	0	750	960	rocznie	IZ
Wieś	szt.	0	450	580	rocznie	IZ

Priorytet IV Kultura

Cele

Cel główny priorytetu *Wzrost znaczenia kultury jako czynnika rozwoju społeczno – gospodarczego* będzie osiągnięty poprzez następujące cele szczegółowe priorytetu:

- zachowanie dla przyszłych pokoleń dziedzictwa kulturowego.
- zwiększenie dostępu do informacji o zasobach i wydarzeniach kulturalnych w regionie.
- wzrost rozpoznawalności oferty kulturalnej regionu.

Opis

W ramach priorytetu wspierane będą działania z zakresu infrastruktury kultury, systemu informacji kulturalnej i promocji kultury.

Dofinansowanie będzie obejmować projekty wpływające na wzbogacenie i podniesienie jakości oferty kulturalnej, a przez to również turystycznej województwa, m.in. poprzez inwestycje na rzecz poprawy stanu historycznych i zabytkowych obiektów poprzez ich konserwację, renowację, remont, przebudowę czy adaptację celem zwiększenia ich atrakcyjności i dostępności oraz utworzenie i modernizację szlaków dziedzictwa kulturowego, inwestycje w nową oraz istniejącą infrastrukturę służącą kulturze, polegające na budowie, a także niezbędnym wyposażeniu publicznej infrastruktury kulturalnej, w tym m.in. domów kultury, muzeów, bibliotek, teatrów, a także digitalizację istniejących zasobów dziedzictwa kulturowego. Obecność na terenie regionu niewykorzystywanych już obiektów o charakterze przemysłowym sprzyja podjęciu działań mających na celu ich adaptację (rozumianą jako całość prac, obejmujących m.in. renowację, remont, przebudowę i adaptację wraz z ich otoczeniem celem przystosowania go do pełnienia funkcji kulturalnych) na cele kulturalne. Wspierane będą działania prowadzące do zabezpieczenia obiektów dziedzictwa kulturowego na wypadek zagrożeń. Podniesienie oferty kulturalnej województwa przyczyni się do zmiany jego wizerunku wśród pozostałych regionów kraju oraz poza jego granicami.

Wsparcie objęte zostaną także projekty służące tworzeniu sprawnego systemu informacji kulturalnej, obejmujące sieć punktów informacji kulturalnej, bazy danych o kulturze regionu oraz system oznakowania obiektów i obszarów atrakcyjnych kulturowo.

W ramach promocji kultury dofinansowanie uzyskają projekty związane z organizacją wydarzeń kulturalnych, kampanii promocyjnych w kraju i za granicą oraz udziałem w targach i wystawach promujących kulturę regionu, a także przygotowaniem programów rozwoju i programów promocji produktów kulturowych.

Priorytetowo traktowane będą projekty o znaczeniu ponadlokalnym, realizujące cele i założenia regionalnych oraz krajowych dokumentów strategicznych, wpływające na wzrost gospodarczy i ekonomiczny regionu oraz będące impulsem dla wzrostu potencjału turystycznego regionu. Wsparcie skierowane zostanie na projekty o charakterze kulturalnym przyczyniające się do wzrostu zatrudnienia.

Czynnikiem wpływającym na atrakcyjność regionu jest stan zachowania zasobów dziedzictwa kulturowego, a także aktywności instytucji kultury. Inwestowanie w obiekty kultury oraz zapewnienie i odpowiednie zaprezentowanie oferty kulturalnej przyczyni się do kształtowania pozytywnego postrzegania regionu nie tylko przez mieszkańców, ale również przez inwestorów i turystów.

Ponadto, w ramach priorytetu preferowane będą przedsięwzięcia uwzględniające w swym zakresie przystosowanie obiektów kultury oraz obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych, między innymi poprzez usuwanie barier architektonicznych. Działania takie przyczynią się do niwelowania różnic w dostępie do infrastruktury kultury dla osób zdrowych i niepełnosprawnych.

Działania realizowane w ramach priorytetu pozostają zgodne ze strategicznymi dokumentami krajowymi oraz regionalnymi: *Krajową Strategią Rozwoju Kultury na lata 2004-2013* oraz *Strategią Rozwoju Kultury w Województwie Śląskim na lata 2006-2020*, a także pośrednio *Strategią rozwoju Turystyki w Województwie Śląskim na lata 2004-2013*.

Kategorie interwencji: 11, 13, 58, 59, 60

Główni beneficjenci

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
- instytucje kultury
- organizacje pozarządowe
- partnerzy społeczni i gospodarczy
- kościoły i inne związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i innych związków wyznaniowych
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (niewymienione wyżej)

Szczegółowe kategorie beneficjentów kwalifikujące się do objęcia wsparciem wskazane są w Uszczegółowieniu RPO.

Komplementarność

1. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami współfinansowanymi z EFRROW

Przedsięwzięcia realizowane w ramach priorytetu IV RPO wykazują komplementarność z projektami realizowanymi w ramach Osi priorytetowej 3 „Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej” działania „Odnowa i rozwój wsi” PROW dotyczącymi:

- przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe, służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury
- kształtowania obszaru przestrzeni publicznej;
- budowy remontu lub przebudowy infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych lub społeczno-kulturalnych
- zakupu obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie, w tym budynków będących zabytkami, z przeznaczeniem na cele publiczne;
- odnawiania, eksponowania lub konserwacji lokalnych pomników historycznych, budynków będących zabytkami lub miejsc pamięci;
- kultywowania tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów.

Oraz Osi priorytetowej 4 LEADER, działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” umożliwiającymi realizację na obszarze objętym lokalną strategią rozwoju (LSR) projektów z

zakresu kultury wymienionych w Osi 3 „Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej” działanie „Odnowa i rozwój wsi” oraz innych dotyczących:

- promocji i rozwoju lokalnej aktywności, w tym promocji lokalnej twórczości kulturalnej i artystycznej, z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego;
- organizacji imprez kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych na obszarze objętym działalnością LGD;
- renowacji, zabezpieczenia i oznakowania przydrożnych kapliczek, pomników przyrody, odkrywek geologicznych i innych miejsc i budowli charakterystycznych dla danej miejscowości i istotnych dla realizacji LSR wraz z uporządkowaniem terenu wokół tych miejsc;
- strojów, eksponatów i innego wyposażenia dla zespołów artystycznych, zespołów folklorystycznych oraz innych grup i zespołów kultywujących miejscowe tradycje i zwyczaje;
- zakupu wyposażenia świetlic wiejskich i ich remont.

O możliwości przyznania dofinansowania w ramach RPO lub PROW decyduje umiejscowienie projektu, przedmiot projektu oraz wysokość dofinansowania.

2. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami współfinansowanymi z EFR

Komplementarność przedsięwzięć realizowanych w ramach priorytetu IV RPO z Programem „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i przybrzeżnych obszarów rybackich na lata 2007-2013” dotyczy działań w ramach Osi priorytetowej 4 „Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa”⁴¹ w zakresie ochrony i poprawy dziedzictwa architektonicznego na obszarach wymienionych w działaniu.

O możliwości wsparcia decyduje umiejscowienie projektu oraz przedmiot projektu.

3. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami współfinansowanymi w ramach Polityki Spójności

a) PO Infrastruktura i Środowisko

Projekty realizowane w ramach priorytetu IV RPO są komplementarne z działaniami podejmowanymi w Osi priorytetowej 11 „Kultura i dziedzictwo kulturowe” PO Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 w zakresie:

- ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego (w tym projekty dotyczące obiektów umieszczonych na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO lub uznanych przez Prezydenta RP za Pomniki Historii),
- rozwoju oraz poprawy stanu infrastruktury kultury

O możliwości przyznania dofinansowania w ramach RPO bądź PO Infrastruktura i Środowisko decyduje wartość projektu oraz charakter przedsięwzięcia.

Dopuszcza się możliwość realizacji projektów z zakresu kultury i dziedzictwa kulturowego o wartości powyżej 20 mln PLN lub 4 mln PLN, w przypadku, gdy na „listach projektów dla samorządów”, w poszczególnych RPO, zostaną umieszczone takie projekty, a ich realizacja w istotny sposób przyczyni się do wzrostu gospodarczego i rozwoju regionu.

b) Programy współpracy transgranicznej

⁴¹ Komplementarność z osią 4 będzie miała miejsce jedynie w przypadku gdy pewne obszary województwa śląskiego zostaną zaklasyfikowane jako „zależne od rybactwa”. Na obecnym etapie przygotowania wdrażania EFR w Polsce (sierpień 2007) obszary te jeszcze nie zostały zidentyfikowane.

Projekty charakteryzujące się dużym efektem transgranicznym realizowane na obszarze wsparcia celu III „Europejska Współpraca Transgraniczna” oraz spełniające przynajmniej dwa z czterech warunków tj.: wspólne przygotowanie, wspólna realizacja, wspólne finansowanie, wspólny personel, będą realizowane w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007 – 2013 oraz Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska na lata 2007 – 2013.

4. Komplementarność i demarkacja przedsięwzięciami współfinansowanymi w ramach innych priorytetów RPO

- W ramach priorytetu realizowane będą projekty dotyczące digitalizacji zasobów dziedzictwa kulturowego pod warunkiem ich publicznego udostępnienia. Projekty dotyczące budowy i przebudowy miejskich i regionalnych sieci szkieletowych, sieci dostępowych oraz tworzenie publicznych punktów dostępu do Internetu realizowane będą w ramach priorytetu II.
- W ramach priorytetu możliwe jest wsparcie projektów wyłącznie na cele kulturalne. Kompleksowe projekty, prowadzące do osiągnięcia poza celem kulturalnym przynajmniej jednego z wymienionych celów: edukacyjny, rekreacyjny, społeczny, turystyczny finansowane będą w ramach priorytetu VI.
- W ramach priorytetu realizowane będą projekty dotyczące obiektów kultury niezwiązanych z infrastrukturą dydaktyczną. Projekty dotyczące budowy, przebudowy, remontu i wyposażenie bibliotek przyszłolnych oraz bibliotek w szkołach wyższych realizowane będą w ramach priorytetu VIII.
- Projekty kulturalne o wartości powyżej 20 mln PLN, przyczyniające się do kształtowania metropolitalnego wizerunku regionu, będą realizowane w ramach priorytetu VI. W priorytecie IV w trybie konkursowym nie będą realizowane projekty powyżej 20 mln PLN.
- W ramach priorytetu wspierane będą systemy informacji o atrakcjach kulturalnych regionu. Projekty dotyczące zwiększenia dostępu do informacji o zasobach i atrakcjach turystycznych w regionie będą realizowane w ramach priorytetu III.
- Dofinansowanie termomodernizacji i wymiany źródła ciepła w priorytecie IV może mieć miejsce jedynie w ramach kompleksowego projektu przebudowy i remontu obiektów. Projekty polegające jedynie na termomodernizacji obiektu wraz z wymianą źródła ciepła będą możliwe do zrealizowania w ramach priorytetu V.

Wskaźniki realizacji celów priorytetu

Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość wskaźnika w roku docelowym		Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
			2013	2015		
Wskaźniki produktu						
Liczba projektów dot. infrastruktury kultury	szt.	0	100	130	rocznie	IZ
Liczba budynków kultury poddanych	szt.	0	50	70	rocznie	IZ

modernizacji						
Liczba projektów dot. infrastruktury społeczeństwa informacyjnego	szt.	0	15	20	rocznie	IZ
Wskaźniki rezultatu						
Liczba turystów korzystających z infrastruktury kultury objętej wsparciem w ramach programu	tys. osób	0	1300	3000	rocznie	IZ
Liczba nowych ofert programowych w zakresie kultury	szt.	0	80	100	rocznie	IZ
Liczba nowych miejsc pracy w tym:	szt.	0	40	60	rocznie	IZ
Kobiety	szt.	0	20	30	rocznie	IZ
Mężczyźni	szt.	0	20	30	rocznie	IZ

Priorytet V Środowisko

Cele

Celem głównym priorytetu jest *ochrona oraz poprawa jakości środowiska*. Realizacja celu głównego będzie następować poprzez cele szczegółowe priorytetu:

- poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych.
- ograniczenie ilości odpadów deponowanych i zdeponowanych w środowisku.
- poprawa jakości powietrza.
- doskonalenie systemu zarządzania środowiskiem.
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa.

Opis

W ramach priorytetu wspierane będą działania w zakresie rozwoju infrastruktury wodno – ściekowej, gospodarki odpadami, poprawy jakości powietrza i wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zarządzania środowiskiem i ochrony dziedzictwa przyrodniczego.

Infrastruktura wodno – ściekowa wspierana będzie poprzez inwestycje w sieci kanalizacyjne, wodociągowe, oczyszczalnie ścieków i elementy systemu zaopatrzenia w wodę.

W ramach gospodarki odpadami, wsparcie uzyskają projekty z zakresu selektywnej zbiórki odpadów, ich odzysku, recyklingu oraz unieszkodliwiania, kompleksowego oczyszczania terenów z odpadów zawierających azbest oraz rekultywacji obszarów zdegradowanych i składowisk odpadów na cele przyrodnicze. Wymienione przedsięwzięcia w znacznym stopniu przyczynią się do wdrożenia efektywnych ekologicznie, kompleksowych systemów gospodarki odpadami oraz likwidacji zagrożeń wynikających ze składowania odpadów. Wszystkie działania podejmowane w zakresie gospodarki odpadami będą ponadto realizować założenia wynikające z Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego.

Poprawa jakości powietrza będzie osiągnana poprzez przedsięwzięcia na rzecz budowy, remontu oraz modernizacji systemów ciepłowniczych (obejmujące likwidację systemów indywidualnych), wraz z ich wyposażeniem w instalacje ograniczające emisję zanieczyszczeń, kompleksowej termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej wraz z wymianą źródeł ciepła, prowadzącej do ograniczenia „niskiej emisji”. Dodatkowo, wspierane będą działania prowadzące do wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym budowa infrastruktury służącej do przesyłu i produkcji energii pochodzącej ze źródeł alternatywnych, jak energia słoneczna, energia pochodząca z biomasy i inne⁴². W ramach priorytetu preferowane będą projekty realizowane na obszarach o dużej gęstości zaludnienia.

Doskonaleniu zarządzania środowiskiem będą służyć inicjatywy w zakresie tworzenia i rozwoju instrumentów gromadzenia i przetwarzania informacji o stanie środowiska, map akustycznych oraz map zalewowych dla Obszarów określonych w ustawie Prawo Ochrony Środowiska⁴³.

Troska o dziedzictwo przyrodnicze wymaga aktywności na rzecz zachowania i wzbogacania istniejących oraz odtwarzania zanikłych elementów różnorodności biologicznej, a także promocji i edukacji proekologicznej na temat przyrodniczych podstaw zrównoważonego rozwoju. W ramach priorytetu realizowane będą działania polegające na modernizacji

⁴² Projekty z zakresu energii odnawialnej będą wypełniać założenia „Polityki energetycznej Polski do roku 2025”.

⁴³ Mowa o ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska

i doposażeniu infrastruktury służącej szeroko pojętej edukacji ekologicznej (m.in.: punkty widokowe, ścieżki przyrodnicze, ośrodki dydaktyczno–promocyjne) oraz przywracaniu drożności korytarzy ekologicznych.

Działania podejmowane w ramach priorytetu będą wypełniać zobowiązania wynikające z Traktatu Akcesyjnego Polski do Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska.

Wszystkie działania podejmowane w ramach priorytetu są zgodne z założeniami zrównoważonego rozwoju.

Komplementarnie będą podejmowane działania współfinansowane na zasadzie *cross - financing*⁴⁴ w zakresie projektów dotyczących gospodarki odpadami (m.in. akcje edukacyjne mające na celu podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie segregacji odpadów) i edukacji ekologicznej.

Kategorie interwencji: 11, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 50, 51, 53

Główni beneficjenci

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
- spółki wodne
- parki narodowe i krajobrazowe
- organizacje pozarządowe
- partnerzy społeczni i gospodarczy
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (niewymienione wyżej)

Szczegółowe kategorie beneficjentów kwalifikujące się do objęcia wsparciem wskazane są w Uszczegółowieniu RPO.

Komplementarność

1. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami finansowanymi z EFRROW

Komplementarna wobec wsparcia priorytetu V jest oś priorytetowa 3 PROW „Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej”. W działaniu „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” wsparcie uzyskują projekty:

- zaopatrzenia w wodę i gospodarki wodno-ściekowej
- tworzenia systemu zbioru, segregacji, wywozu odpadów
- dotyczące wytwarzania i dystrybucji energii ze źródeł

oraz Oś priorytetowa 4 LEADER działanie „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” umożliwiające na obszarach objętych lokalną strategią rozwoju (LSR) realizację projektów w zakresie:

- zakupu i nasadzenia tradycyjnej roślinności oraz starych odmian roślin (nasion, sadzonek, kłaczy, bulw, etc.) w celu wykorzystania lub odnowienia cennego

⁴⁴ Mechanizm pozwalający finansować w ramach jednego funduszu działania wchodzące w zakres pomocy innego funduszu (maksymalnie do 10%), o ile są one konieczne do odpowiedniej realizacji priorytetu i bezpośrednio z nim powiązane (art. 33 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r., op.cit.

dziedzictwa przyrodniczego lub kulturowego ze szczególnym wskazaniem na obszary chronione w tym obszary objęte siecią Natura 2000.

Linia demarkacyjna między programami jest ustalona w oparciu o wysokość dofinansowania projektu, umiejscowienie projektu oraz przedmiot projektu.

2. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami finansowanymi w ramach EFR.

Przedsięwzięcia realizowane w priorytecie V są komplementarne ze wsparciem Programu „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i przybrzeżnych obszarów rybackich” w ramach:

- Osi Priorytetowej 2: „Akwakultura, rybołówstwo śródlądowe, przetwórstwo i rynek rybny”, gdzie dofinansowanie otrzymają projekty w zakresie metod produkcyjnych przyczyniających się do ochrony i poprawy stanu środowiska oraz zachowania przyrody
- Osi Priorytetowej 3: „Środki służące wspólnemu interesowi”, gdzie dofinansowanie otrzymają projekty budowy lub instalacji urządzeń stałych lub ruchomych służących do ochrony i wzbogacenia fauny i flory wodnej oraz rekultywacji wód śródlądowych
- Osi priorytetowej 4 „Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa”⁴⁵ w zakresie ochrony środowiska obszarów zależnych od rybactwa w celu utrzymania ich atrakcyjności.

Linia demarkacyjna oparta jest na kryterium przedmiotu oraz umiejscowieniu projektu.

3. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami finansowanymi w ramach Polityki Spójności.

a) PO „Infrastruktura i Środowisko”

Komplementarne dla priorytetu V w ramach PO „Infrastruktura i Środowisko” są:

- Oś Priorytetowa 1 „Gospodarka wodno-kanalizacyjna”, w zakresie gospodarki wodno-ściekowej (w tym kanalizacji deszczowej i systemów zaopatrzenia w wodę – jedynie jako elementy kompleksowych projektów)
- Oś Priorytetowa 2 „Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi”, w zakresie:
 - gospodarki odpadami komunalnymi z uwzględnieniem selektywnej zbiórki, budowy instalacji do odzysku, termicznego przekształcania, unieszkodliwiania odpadów komunalnych,
 - przywracania terenom zdegradowanym wartości przyrodniczej, rekultywacji terenów powojkowych i przemysłowych,
- Oś Priorytetowa 3 „Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska”, w zakresie monitoringu środowiskowego – nowe narzędzia i metody obserwacji stanu środowiska oraz przygotowanie baz danych do gromadzenia i przetwarzania informacji o środowisku
- Oś Priorytetowa 5 „Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych”, w zakresie:
 - ochrony przyrody i kształtowania postaw ekologicznych – m.in. ogólnopolskie projekty szkoleniowe podnoszące świadomość w zakresie zrównoważonego

⁴⁵ Komplementarność z osią 4 będzie miała miejsce jedynie w przypadku gdy pewne obszary województwa śląskiego zostaną zaklasyfikowane jako „zależne od rybactwa”. Na obecnym etapie przygotowania wdrażania EFR w Polsce (sierpień 2007) obszary te jeszcze nie zostały zidentyfikowane.

- rozwoju,
- ochrony różnorodności gatunkowej, ochrony
 - przywracania drożności i funkcjonowania korytarzy
 - Oś Priorytetowa 9 „Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku”, w zakresie:
 - odnawialnych źródeł energii,
 - budowy i modernizacji jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu oraz zastępowanie jednostek wytwarzania ciepła jednostkami wytwarzania energii w skojarzeniu,
 - termomodernizacji obiektów użyteczności,

Linia demarkacyjna jest ustalona w oparciu o kryteria: przedmiot projektu oraz wartość projektu.

b) Programy współpracy transgranicznej

Projekty charakteryzujące się dużym efektem transgranicznym realizowane na obszarze wsparcia celu III „Europejska Współpraca Transgraniczna” oraz spełniające przynajmniej dwa z czterech warunków tj.: wspólne przygotowanie, wspólna realizacja, wspólne finansowanie, wspólny personel, będą realizowane w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Słowacka – Rzeczpospolita Polska 2007 – 2013 oraz Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska na lata 2007 – 2013.

4. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami finansowanymi w ramach pozostałych priorytetów RPO

- W ramach priorytetu I przedsiębiorcy mogą uzyskać dofinansowanie na inwestycje promujące produkty i procesy produkcyjne przyjazne dla środowiska. W priorytecie V MŚP nie występują w katalogu beneficjentów.
- W ramach priorytetu V wsparcie uzyskują projekty polegające na tworzeniu i rozwoju regionalnych systemów informacji i baz danych dotyczących stanu środowiska. W priorytecie II wspierane będą projekty koncentrujące się na dostępie do Internetu oraz rozwoju elektronicznych usług publicznych (e-Government).
- W priorytetach III, IV, VI, VIII, IX wyłączone będą projekty polegające jedynie na termomodernizacji obiektu lub wymianie nośników ciepła. Kompleksowa termomodernizacja obiektów jest możliwa do zrealizowania tylko w ramach priorytetu V.
- W ramach priorytetu V przewidziane jest wsparcie ośrodków edukacji ekologicznej. W ramach priorytetu VIII edukacja ekologiczna jest wyłączona.

Wskaźniki realizacji celów priorytetu

Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość wskaźnika w roku docelowym		Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
			2013	2015		
Wskaźniki produktu						
Liczba projektów z zakresu gospodarki odpadami	szt.	0	21	27	rocznie	IZ

Liczba projektów mających na celu poprawę jakości powietrza	szt.	0	39	50	rocznie	IZ
Liczba projektów dot. infrastruktury społeczeństwa informacyjnego	szt.	0	5	7	rocznie	IZ
Liczba projektów z zakresu prewencji zagrożeń	szt.	0	5	7	rocznie	IZ
Liczba projektów z zakresie energii odnawialnej	szt.	0	28	36	rocznie	IZ
Wskaźniki rezultatu						
Powierzchnia terenów zrehabilitowanych w wyniku realizacji projektów	km ²	0	0,4	0,52	rocznie	IZ
Dodatkowa liczba osób przyłączonych do sieci kanalizacyjnej w wyniku realizacji projektów	osoba	0	25060	32300	rocznie	IZ
Dodatkowa liczba osób przyłączonych do sieci wodociągowej w wyniku realizacji projektów	osoba	0	14280	18400	rocznie	IZ
Ilość osób objętych selektywną zbiórką odpadów	tys. osób	0	250	375	rocznie	IZ
Dodatkowa moc zainstalowana produkcji energii pochodząca ze źródeł odnawialnych	MW	0	15	35	rocznie	IZ
Liczba gatunków wyprowadzonych z regionalnego stanu zagrożenia wyginięciem	szt.	0	2	2	rocznie	IZ

Liczba osób objętych programami kształtowania postaw ekologicznych	osoba	0	21050	27100	rocznie	IZ
--	-------	---	-------	-------	---------	----

Priorytet VI Zrównoważony rozwój miast

Cele

Celem priorytetu jest *wzrost konkurencyjności przestrzeni miejskiej województwa*. Będzie on realizowany poprzez następujące cele szczegółowe priorytetu:

- wzrost konkurencyjności ośrodków metropolitalnych.
- wielofunkcyjne wykorzystanie obszarów zdegradowanych.

Opis

W ramach priorytetu wspierane będą działania w zakresie wzmocnienia regionalnych ośrodków wzrostu i rewitalizacji terenów zdegradowanych.

Podniesienie rangi głównych węzłów sieci osadniczej województwa wymaga działań na rzecz rozwoju i wzmocnienia ich funkcji metropolitalnych, przede wszystkim kulturalnej, edukacyjnej, transportowej czy gospodarczej, które pozwolą im konkurować z innymi ośrodkami w kraju i Europie oraz spełniać swoje zadania wobec regionu.

Wsparcie będzie dotyczyło budowy i przebudowy obiektów użyteczności publicznej (kulturalnych, turystycznych, sportu i rekreacji, kongresowych) związanych z organizacją międzynarodowych imprez kształtujących metropolitalny wizerunek regionu. Realizowane będą projekty przekształcania reprezentacyjnych przestrzeni publicznych o wysokiej jakości rozwiązań urbanistyczno-architektonicznych. Dofinansowanie uzyskają działania z zakresu budowy i rozbudowy obiektów infrastruktury okołookademieskiej oraz strategicznych obiektów systemu transportu publicznego decydujących o międzynarodowych połączeniach regionu. Wspierane będą również kompleksowe projekty służące tworzeniu i rozwojowi stref aktywności gospodarczej w szczególności na terenach przemysłowych.

W ramach wzmocnienia regionalnych ośrodków wzrostu wsparciem będą objęte projekty o wartości powyżej 20 mln PLN realizowane na terenie miast na prawach powiatu, wchodzących w skład aglomeracji miejskich zidentyfikowanych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego⁴⁶ (19 miast na prawach powiatu, tworzących 4 aglomeracje miejskie).

Rewitalizacja zdegradowanych terenów przemysłowych, powojkowych i miejskich kładzie główny nacisk na przywracanie ładu przestrzeni publicznej i podnoszenie wartości substancji miejskiej, nadawanie i przywracanie jej funkcji gospodarczych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, społecznych i kulturalnych. Zamierzone efekty zostaną osiągnięte poprzez realizację przebudowy i remontów obiektów (w tym przemysłowych i powojkowych) wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia; zagospodarowywanie przestrzeni miejskich i uzupełnianie istniejącej zabudowy. Wsparcie zostanie skierowane na kompleksowe przygotowanie terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą oraz tworzenie i rozbudowę systemów monitoringu wizyjnego. Realizowane projekty muszą przyczynić się do likwidacji istotnych problemów gospodarczych lub społecznych na obszarze rewitalizowanym.

Komplementarnie wobec powyższych działań zmierzających do kompleksowej rewitalizacji obszarów zdegradowanych, finansowane będą również inwestycje w zakresie tkanki

⁴⁶ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego, Samorząd Województwa Śląskiego, Katowice 2004.

mieszkaniowej skoncentrowane na kwestii zastępowania azbestowych elementów budynków materiałami mniej szkodliwymi dla zdrowia człowieka⁴⁷.

W celu uniknięcia nierównej konkurencji, nabór projektów w zakresie rewitalizacji będzie prowadzony osobno dla jednostek administracyjnych o różnym potencjale ludnościowym. Na zasadzie uzupełnienia działań realizowanych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich dostępne będzie również wsparcie w zakresie rewitalizacji dla gmin wiejskich i miejsko-wiejskich⁴⁸.

W ramach projektów rewitalizacyjnych realizujących cel Priorytetu związany z wielofunkcyjnym wykorzystaniem terenów zdegradowanych wsparcie będzie udzielane jedynie projektom realizowanym na obszarze wsparcia zidentyfikowanym w Lokalnym Programie/Planie Rewitalizacji (LPR), realizującym cele LPR dla danego obszaru i wpisującym się w szerszą logikę interwencji LPR na danym obszarze.

Dla zwiększenia efektywności działań w zakresie odnowy miast dopuszcza się możliwość zastosowania w ramach priorytetu inicjatywy JESSICA, obejmującej wsparcie w postaci odnawialnych instrumentów finansowych (funduszy pożyczkowych i poręczeniowych oraz innych instrumentów pochodnych).

Ponadto, w ramach priorytetu preferowane będą przedsięwzięcia uwzględniające w swym zakresie przystosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych, między innymi poprzez usuwanie barier architektonicznych. Działania takie przyczynią się do niwelowania różnic w dostępie do poszczególnych obiektów dla osób zdrowych i niepełnosprawnych.

Kategorie interwencji: 9, 11, 50, 61, 78, 79, 52

Główni beneficjenci

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
- szkoły wyższe
- organizacje pozarządowe
- partnerzy społeczni i gospodarczy
- kościoły i inne związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i innych związków wyznaniowych
- spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (niewymienione wyżej)

Szczegółowe kategorie beneficjentów kwalifikujące się do objęcia wsparciem wskazane są w Uszczegółowieniu RPO.

Komplementarność

1. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami finansowanymi z EFRROW

⁴⁷ Inwestycje w zakresie mieszkalnictwa będą prowadzone w zgodzie z Art. 7 pkt.2 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r., op.cit oraz art. 47 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 roku ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/20006.

⁴⁸ Szczegóły w punkcie Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami finansowanymi z EFRROW.

Przedsięwzięcia realizowane w priorytecie VI są komplementarne z osią 3 PROW „Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej”, działaniem „Odnowa i rozwój wsi”, w którym realizowane będą inwestycje w zakresie:

- budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów:
 - pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe,
 - służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa kulturowego, tradycji, sztuki oraz kultury,
- kształtowania obszaru przestrzeni publicznej;
- budowy, remontu lub przebudowy infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych i społeczno-kulturalnych;
- zakupu obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie, w tym budynków będących zabytkami, z przeznaczeniem na cele publiczne;
- odnawiania, eksponowania lub konserwacji lokalnych pomników historii, budynków będących zabytkami lub miejsc pamięci;
- kultywowania tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów.

Linia demarkacyjna między PROW i RPO oparta jest na kryteriach przedmiotu projektu, wysokości wsparcia w ramach projektu oraz umiejscowienie projektu.

2. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami finansowanymi z EFR

W ramach PO „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i przybrzeżnych obszarów rybackich w latach 2007-2013” nie przewidziano realizacji na obszarze Województwa działań komplementarnych wobec priorytetu VI.

3. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami finansowanymi w ramach Polityki Spójności

a) PO „Infrastruktura i Środowisko”

W ramach PO „Infrastruktura i Środowisko” komplementarnie do priorytetu VI wspierane będą projekty dotyczące:

Oś priorytetowa XI: Kultura i dziedzictwo kulturowe

- ochrony i zachowania zabytków nieruchomych o znaczeniu ponadregionalnym, w tym znajdujących się na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO lub uznanych przez Prezydenta RP za Pomniki Historii

Oś priorytetowa XIII: Infrastruktura szkolnictwa wyższego

- infrastruktury dydaktycznej (budowa i wyposażenie) oraz infrastruktury społeczeństwa informacyjnego dla celów dydaktycznych

Oś priorytetowa VII: Transport przyjazny środowisku

- wspierania w obszarach metropolitalnych alternatywnych w stosunku do transportu indywidualnego form transportu.

Linia demarkacyjna ustalona jest w oparciu o typ beneficjenta i przedmiot projektu, wartość projektu i jego umiejscowienie.

b) PO „Kapitał Ludzki”

Funkcje komplementarne wobec wsparcia priorytetu VI pełnią działania PO Kapitał Ludzki, szczególnie te w ramach Priorytetu I „Zatrudnienie i integracja społeczna” oraz Priorytetu VII „Promocja integracji społecznej”, zorientowane na pomoc grupom wykluczonym społecznie lub zagrożonym wykluczeniem społecznym.

Podstawowe kryterium demarkacji stanowi przedmiot projektu.

c) PO „Innowacyjna Gospodarka”

Przedsięwzięcia realizowane w priorytecie VI są komplementarne do wsparcia osi priorytetowa 6. PO IG „Polska gospodarka na rynku międzynarodowym” w zakresie prac studyjno – koncepcyjnych w ramach przygotowania dużych terenów inwestycyjnych,

Określenie możliwości wsparcia z RPO bądź PO IG odbywa się w oparciu o kryterium przedmiotu projektu.

d) Programy współpracy transgranicznej

Projekty charakteryzujące się dużym efektem transgranicznym realizowane na obszarze wsparcia celu III „Europejska Współpraca Transgraniczna” oraz spełniające przynajmniej dwa z czterech warunków tj.: wspólne przygotowanie, wspólna realizacja, wspólne finansowanie, wspólny personel, będą realizowane w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Słowacka – Rzeczpospolita Polska 2007 – 2013 oraz Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska na lata 2007 – 2013.

Przedsięwzięcia z zakresu budownictwa mieszkaniowego nie będą wspierane w ramach celu III „Europejska Współpraca Transgraniczna”.

4. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami finansowanymi w ramach pozostałych priorytetów RPO

- W priorytecie II wspierane będą projekty koncentrujące się na dostępie do Internetu oraz rozwoju elektronicznych usług publicznych (e-Government). W ramach priorytetu VI finansowane będą jedynie inwestycje w systemy monitoringu wizyjnego.
- Wsparcie uzbrojenia terenów inwestycyjnych w priorytecie I będzie dostępne jedynie w ramach procedur pozakonkursowych. W priorytecie VI przygotowanie terenów inwestycyjnych będzie prowadzone w ramach procedury konkursowej.
- W priorytecie VIII wspierana będzie infrastruktura dydaktyczna szkolnictwa wyższego. W ramach priorytetu VI wsparcie uzyska jedynie Infrastruktura okołookademiicka o wartości powyżej 20 mln PLN.
- W ramach projektów rewitalizacyjnych realizujących cel Priorytetu związany z wielofunkcyjnym wykorzystaniem terenów zdegradowanych, mających cele turystyczne, kulturalne, rekreacyjne, społeczne, edukacyjne, realizowane będą jedynie projekty kompleksowe, prowadzące do osiągnięcia co najmniej dwóch spośród wyżej wymienionych celów. Projekty realizujące jedynie jeden z celów powyższych realizowane będą w priorytetach tematycznych: III, IV, VIII, IX. Wsparcie projektów realizujących tylko jeden cel możliwe jest w przypadku, gdy realizują one cel gospodarczy lub społeczny. Sam cel społeczny może być realizowany jednak tylko w przypadku projektów związanych z zastępowaniem azbestowych elementów budynków wielorodzinnych mieszkalnych materiałami mniej szkodliwymi dla zdrowia człowieka wraz z utylizacją azbestu.
- Dofinansowanie termomodernizacji i wymiany źródła ciepła w priorytecie VI może mieć miejsce jedynie w ramach kompleksowego projektu przebudowy i remontu obiektów. Projekty polegające jedynie na termomodernizacji obiektu wraz z wymianą źródła ciepła będą możliwe do zrealizowania w ramach priorytetu V.
- W priorytecie VI możliwe jest wsparcie inwestycji drogowej jedynie w ramach kompleksowego projektu rewitalizacyjnego. Pozostałe drogi lokalne i regionalne wspierane są w ramach priorytetu VII.

- W priorytecie VII wsparcie uzyskają inwestycje w liniową i punktową infrastrukturę transportu publicznego, a także zakup i modernizacja taboru. W priorytecie VI finansowane będą jedynie strategiczne obiekty systemu transportu publicznego, decydujące o międzynarodowych połączeniach regionu z wyłączeniem środków transportu oraz infrastruktury liniowej (minimalna wartość projektu to 20 mln PLN).

Wskaźniki realizacji celów priorytetu

Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość wskaźnika w roku docelowym		Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
			2013	2015		
Wskaźniki produktu						
Liczba projektów zapewniających zrównoważony rozwój oraz poprawiających atrakcyjność miast	szt.	0	100	140	rocznie	IZ
Liczba projektów dot. infrastruktury społeczeństwa informacyjnego	szt.	0	8	10	rocznie	IZ
Liczba projektów promujących biznes, przedsiębiorczość i nowe technologie	szt.	0	50	70	rocznie	IZ
Wskaźniki rezultatu						
Liczba imprez organizowanych z wykorzystaniem infrastruktury objętej wsparciem w ramach priorytetu	szt.	0	100	120	rocznie	IZ
Liczba osób korzystających z infrastruktury objętej wsparciem	tys. osób	0	1000	1200	rocznie	IZ
Powierzchnia terenów zrewitalizowanych w tym:	ha	0	170	230	rocznie	IZ
Miasta i miejscowości do 50 tys. mieszkańców	ha	0	50	80	rocznie	IZ
Miasta powyżej 50 tys. mieszkańców	ha	0	120	150	rocznie	IZ
Liczba utworzonych przedsiębiorstw, w	szt.	0	39	50	rocznie	IZ

tym:						
miasta i miejscowości do 50 tys. mieszkańców	szt.	0	10	15	rocznie	IZ
miasta powyżej 50 tys. mieszkańców	szt.	0	25	35	rocznie	IZ
Liczba nowych miejsc pracy w tym:	szt.	0	400	520	rocznie	IZ
Kobiety	szt.	0	200	260	rocznie	IZ
Mężczyźni	szt.	0	200	260	rocznie	IZ

Priorytet VII Transport

Cele

Celem realizacji Priorytetu jest *uksztaltowanie efektywnego i zintegrowanego systemu transportowego*. Na realizację tego celu złożą się osiągnięcie następujących celów szczegółowych priorytetu:

- udrożnienie sieci drogowej województwa,
- zwiększenie udziału transportu publicznego w przemieszczaniu osób.

Opis

W ramach priorytetu będą wspierane działania w zakresie modernizacji i rozbudowy sieci drogowej i transportu publicznego. Szczególne znaczenie ma połączenie kluczowej sieci drogowej województwa z drogami znajdującymi się w sieci TEN-T, drogami międzynarodowymi i krajowymi.

Sieć drogową podzielono na dwa obszary funkcjonalne:

- sieć kluczową, na którą składają się drogi wojewódzkie, wraz z kluczowymi drogami powiatowymi (które stanowią bezpośrednie połączenie dla dróg znajdujących się w sieci TEN-T, dróg międzynarodowych, krajowych lub wojewódzkich) – ok. 70% środków.
- sieć uzupełniającą (drogi gminne oraz pozostałe drogi powiatowe) – ok. 30% środków.

W obu obszarach wsparcie uzyskają projekty z zakresu budowy i rozbudowy dróg, obiektów poprawiających bezpieczeństwo, drogowych obiektów inżynierskich oraz projekty związane z systemami zarządzania ruchem drogowym.

Kluczowe drogi regionalne są traktowane priorytetowo z racji znaczenia dla systemu transportowego, co znajduje odzwierciedlenie w alokacji środków finansowych na poszczególne obszary funkcjonalne drogownictwa. Rozdział pomiędzy kluczową siecią drogową oraz siecią uzupełniającą bazuje na administracyjnym skategoryzowaniu dróg oraz jednoznacznym kryterium funkcjonalnym, które bierze pod uwagę znaczenie danej drogi dla systemu transportowego regionu. W większości przypadków, środki na projekty przyznawane będą w ramach procedury konkursowej w poparciu o kryteria efektywnościowe, co gwarantuje najbardziej racjonalną alokację wsparcia.

Przejawem równoważenia rozwoju systemu transportowego są inwestycje w czyste formy transportu publicznego, wspierające rozwój przyjaznych środowisku zbiorowych form przemieszczania. Poprawa jakości transportu publicznego ma być osiągnięta dzięki realizacji projektów maksymalizujących integrację różnych form transportu, dzięki którym nastąpi optymalizacja międzygałęziowa w transporcie publicznym, w szczególności w miastach stanowiących bieguny wzrostu. Inwestycje obejmą infrastrukturę liniową dedykowaną dla transportu publicznego (przede wszystkim transportu szynowego), infrastrukturę punktową (w tym węzły komunikacyjne i centra przesiadkowe). Wsparcie uzyskają także projekty z zakresu taboru na potrzeby transportu publicznego (komunikacja miejska i koleje regionalne) oraz teleinformatycznych systemów wspomagających zarządzanie transportem publicznym. Wsparcie na rzecz taboru kolejowego pozostanie w zgodzie z zapisami dokumentów strategicznych kolejnictwa, powstających na szczeblu krajowym, natomiast wsparcie dla transportu miejskiego jest wzajemnie komplementarne ze wsparciem możliwym do uzyskania w ramach PO Infrastruktura i Środowisko.

Wspierane projekty wpisywać się będą w szerszy kontekst rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez wzajemne oddziaływanie efektów projektów z zakresu transportu publicznego oraz innych projektów (np. turystycznych, rewitalizacyjnych).

Ponadto, w ramach priorytetu preferowane będą przedsięwzięcia uwzględniające w swym zakresie przystosowanie obiektów użyteczności publicznej oraz komunikacji miejskiej do potrzeb osób niepełnosprawnych, między innymi poprzez usuwanie barier architektonicznych. Działania takie przyczynią się do niwelowania różnic w dostępie do poszczególnych obiektów dla osób zdrowych i niepełnosprawnych.

Kategorie interwencji: 13, 16, 18, 22, 23, 28, 52

Główni beneficjenci

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne JST,
- podmioty działające na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego, wybrane zgodnie z prawem zamówień publicznych,
- podmioty, w których większość udziałów posiada jednostka samorządu terytorialnego,
- jednostki sektora publicznego transportu zbiorowego

Szczegółowe kategorie beneficjentów kwalifikujące się do objęcia wsparciem wskazane są w Uszczegółowieniu RPO.

Komplementarność

1. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami finansowanymi z EFRROW

Przedsięwzięcia realizowane w ramach priorytetu VII RPO są komplementarne ze wsparciem Osi priorytetowej 1 “Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego”, działania “Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 w zakresie budowy dróg gminnych, dojazdowych do gruntów rolnych, wydzielanych w ramach projektów scaleniowych

O możliwościach przyznania dofinansowania w ramach RPO lub PROW decyduje przedmiot projektu.

2. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami finansowanymi z EFR

W ramach PO „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i przybrzeżnych obszarów rybackich w latach 2007-2013” nie przewidziano realizacji na obszarze Województwa działań komplementarnych wobec priorytetu VII.

3. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami finansowanymi w ramach Polityki Spójności

a) PO „Infrastruktura i Środowisko”

Przedsięwzięcia finansowane w priorytecie VII są komplementarne wobec wsparcia PO „Infrastruktura i Środowisko” w ramach:

- Osi priorytetowych VI “Drogowa i lotnicza sieć TEN-T” i VIII “Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe” w zakresie budowy i poprawy stanu autostrad, dróg ekspresowych i dróg krajowych,

- Osi priorytetowej VII “Transport przyjazny środowisku” w zakresie:
 - modernizacji linii kolejowych znajdujących się w sieci TEN-T (i innych o znaczeniu międzynarodowym i międzyregionalnym) wraz z zakupem nowoczesnego taboru
 - transportu publicznego - projekty rozbudowy sieci szynowych (szybkiej kolei miejskiej, linii tramwajowych, metra) i trolejbusowych wraz zakupem taboru, budową i rozbudową stacji i węzłów przesiadkowych w obszarach metropolitalnych (w tym w katowickim),
- Osi priorytetowej VIII “Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe” w zakresie rozwoju Inteligentnych Systemów Transportowych, szczególnie systemów zarządzania ruchem na drogach podlegających GDDKiA oraz JST w miastach na prawach powiatu

Linia demarkacyjna oparta jest na kryteriach przedmiotu projektu, wartości projektu, lokalizacji projektu.

Na zasadzie odstępstwa od przyjętych założeń ws. przebiegu linii demarkacyjnej droga krajowa DK 52 – na odcinku Województwa Śląskiego będzie realizowana w ramach RPO.

b) Programy współpracy transgranicznej

Projekty charakteryzujące się dużym efektem transgranicznym realizowane na obszarze wsparcia celu III „Europejska Współpraca Transgraniczna” oraz spełniające przynajmniej dwa z czterech warunków tj.: wspólne przygotowanie, wspólna realizacja, wspólne finansowanie, wspólny personel, będą realizowane w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007 – 2013 oraz Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska na lata 2007 – 2013.

4. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami finansowanymi w ramach pozostałych priorytetów RPO

- W priorytecie I możliwe jest wsparcie budowy drogi – jedynie w ramach projektu kompleksowego uzbrojenia terenu pod działalność gospodarczą.
- W priorytecie II wspierane będą projekty koncentrujące się na dostępie do Internetu oraz rozwoju elektronicznych usług publicznych (e-Government). W ramach priorytetu VII wdrażane będą jedynie zintegrowane systemy elektronicznej obsługi w transporcie publicznym.
- W priorytecie VI finansowane będą strategiczne obiekty systemu transportu publicznego, decydujące o międzynarodowych połączeniach regionu z wyłączeniem środków transportu oraz infrastruktury liniowej (minimalna wartość projektu to 20 mln PLN). W priorytecie VII wsparcie uzyskują inwestycje w liniową i punktową infrastrukturę transportu publicznego, a także zakup i modernizacja taboru – maksymalna wartość inwestycji w punktową infrastrukturę transportu publicznego 20 mln PLN.
- W priorytecie VI możliwe jest wsparcie budowy drogi – jedynie w ramach projektu kompleksowego uzbrojenia terenu pod działalność gospodarczą. Pozostałe drogi lokalne i regionalne wspierane są w ramach priorytetu VII transport.

Wskaźniki realizacji celów priorytetu

Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość wskaźnika w docelowym roku		Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
			2013	2015		
Wskaźniki produktu						
Liczba projektów z zakresu transportu	szt.	0	62	80	rocznie	IZ
Liczba projektów dot. infrastruktury społeczeństwa informacyjnego	szt.	0	12	16	rocznie	IZ
Długość nowych dróg, w tym:	km	0	50	65	rocznie	IZ
drogi regionalne	km	0	20	25	rocznie	IZ
drogi lokalne, w tym:	km	0	30	40	rocznie	IZ
na obszarach wiejskich	km	0	6	10	rocznie	IZ
Długość zrekonstruowanych dróg, w tym:	km	0	185	240	rocznie	IZ
drogi regionalne	km	0	30	40	rocznie	IZ
drogi lokalne, w tym:	km	0	155	200	rocznie	IZ
na obszarach wiejskich	km	0	40	60	rocznie	IZ
Długość zrekonstruowanych linii kolejowych	km	0	12	15	rocznie	IZ
Liczba zakupionego taboru komunikacji miejskiej	szt.	0	30	50	rocznie	IZ
Liczba miejsc w zakupionym taborze komunikacji miejskiej	szt.	0	3600	6000	rocznie	IZ
Liczba zakupionego taboru kolejowego	szt.	0	10	10	rocznie	IZ
Liczba miejsc w zakupionym taborze kolejowym	szt.	0	3400	3400	rocznie	IZ
Wskaźniki rezultatu						
Oszczędność czasu na nowych i	mln EUR	0	<i>Zostanie określona w roku 2008</i>		rocznie	IZ

zrekonstruowanych drogach w przewozach pasażerskich i towarowych						
Oszczędność czasu na nowych i zrekonstruowanych liniach kolejowych w przewozach pasażerskich i towarowych	mln EUR	0	<i>Zostanie określona w roku 2008</i>		rocznie	IZ
Dodatkowe przewozy pasażerów komunikacji miejskiej z wykorzystaniem taboru objętego wsparciem	tys. osób	0	850	1420	rocznie	IZ

Priorytet VIII Infrastruktura edukacyjna

Cele

Celem głównym priorytetu jest *stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa o wysokich kwalifikacjach zawodowych, poszukiwanych na rynku pracy*, który będzie realizowany poprzez następujące cele szczegółowe priorytetu:

- wzrost dostępności i poprawa warunków kształcenia na poziomie wyższym.
- wzrost dostępności i poprawa warunków kształcenia na poziomie przedszkolnym, podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym.
- wzrost dostępności i poprawa warunków kształcenia ustawicznego.

Opis

W ramach priorytetu będą wspierane działania w zakresie szkolnictwa wyższego, infrastruktury oświatowej i infrastruktury kształcenia ustawicznego. Ich realizacja przyczyni się do wzmocnienia roli edukacji wszystkich szczebli w regionie, wykreowania społeczeństwa opartego na wiedzy oraz stworzenia konkurencyjnej gospodarki regionalnej. Powyższe działania będą miały pozytywny pośredni wpływ na wysokość stopy bezrobocia w regionie

Poprawie warunków kształcenia na poziomie wyższym służyć ma m.in. wsparcie inwestycji podnoszących jakość obiektów dydaktycznych i sportowych (budowa, rozbudowa i remont infrastruktury), ich wyposażenie oraz zagospodarowanie otoczenia. Dodatkowo, dofinansowanie uzyskują projekty z zakresu komputerowego wspomaganie zarządzania szkolnictwem. Priorytetowo będą traktowane projekty, obejmujące swym zasięgiem szkoły wyższe kształcące w obszarach wynikających z Regionalnej Strategii Innowacji, których wsparcie przyczyni się do wzrostu ekonomicznego oraz usprawnienia procesów modernizacji gospodarki regionu.

W przypadku placówek oświatowych wsparcie zostanie skierowane na rozwój obiektów dydaktycznych, sportowych, bibliotek przyszkolnych oraz towarzyszącej im infrastruktury społeczno-edukacyjnej i zintegrowane systemy zarządzania oświatą. Wyposażenie szkół w zintegrowane systemy informatyczne pozwoli na koordynację działań oraz efektywniejsze kierowanie rozwojem placówek, np. poprzez umożliwienie sprawnej wymiany informacji, ułatwienie dostępu do baz danych, kompleksową archiwizację.

W ramach rozwoju oferty kształcenia ustawicznego dofinansowane zostaną również inwestycje w obiekty dydaktyczne, skoncentrowane na budowie, rozbudowie, remoncie placówek kształcenia ustawicznego, ich kompleksowym wyposażeniu oraz dostosowaniu ich standardów do potrzeb regionalnego rynku pracy. Podobnie jak w projektach poświęconych infrastrukturze oświatowej wspierane będą projekty służące powstawaniu zintegrowanego systemu zarządzania oświatą.

Szczególnie cenne z punktu widzenia regionu będą projekty przewidujące wykorzystanie infrastruktury edukacyjnej również jako infrastruktury kształcenia ustawicznego. Stosowanie tego typu rozwiązań gwarantuje efektywne wykorzystanie powstałej bazy edukacyjnej.

Preferowane będą przedsięwzięcia uwzględniające w swym zakresie przystosowanie budynków do potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym usuwanie barier architektonicznych, co przyczyni się do poprawy dostępności kształcenia na wszystkich poziomach dla osób niepełnosprawnych.

Wszystkie działania realizowane w ramach priorytetu są zgodne z założeniami „Strategii rozwoju edukacji na lata 2007-2013”, a na szczeblu wojewódzkim – z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2007-2013.

Kategorie interwencji: 11, 75.

Główni beneficjenci

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
- szkoły wyższe
- jednostki naukowe
- kościoły i inne związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i innych związków wyznaniowych
- osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki oświatowe
- organizacje pozarządowe
- partnerzy społeczni i gospodarczy
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej)

Szczegółowe kategorie beneficjentów kwalifikujące się do objęcia wsparciem wskazane są w Uszczegółowieniu RPO.

Komplementarność

1. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami finansowanymi z EFRROW

Przedsięwzięcia realizowane w ramach priorytetu VIII RPO są komplementarne z Osią priorytetową 4 LEADER PROW, działaniem „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” umożliwiającym realizację na obszarze objętym lokalną strategią rozwoju (LSR) projektów w zakresie:

- organizacji szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym dla ludności z obszaru objętego LSR;
- służących utrzymaniu i kultywowaniu tradycyjnych zawodów i rzemiosła oraz inwestycji służących wspieraniu twórczości lokalnej lub ludowej

O wsparciu w ramach RPO lub PROW decyduje przedmiot projektu oraz jego umiejscowienie.

2. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami finansowanymi z EFR

W ramach PO „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i przybrzeżnych obszarów rybackich w latach 2007-2013” nie przewidziano realizacji na obszarze Województwa działań komplementarnych wobec priorytetu VIII.

3. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami finansowanymi w ramach Polityki Spójności

a) PO „Infrastruktura i Środowisko”

Przedsięwzięcia realizowane w ramach priorytetu VIII RPO wykazują komplementarność z Osią priorytetową XIII “Infrastruktura szkolnictwa wyższego” PO „Infrastruktura i Środowisko” w zakresie dotyczącym budowy i wyposażenia infrastruktury dydaktycznej

(budowa i wyposażenie) oraz infrastruktury społeczeństwa informacyjnego dla celów dydaktycznych a także z Osią priorytetową XI “Kultura i dziedzictwo kulturowe” PO IiŚ w zakresie dotyczącym rozwoju infrastruktury szkolnictwa artystycznego.

Linia demarkacyjna w ww. zakresie ustalona będzie w oparciu o wartość projektu.

b) PO „Kapitał Ludzki”

Przedsięwzięcia realizowane w priorytecie VIII RPO są komplementarne wobec wsparcia PO KL w ramach:

- Priorytetu III „Wysoka jakość systemu oświaty” w zakresie podwyższania jakości funkcjonowania systemu oświaty poprzez nowe rozwiązania systemowe, wzmocnienie jego zdolności i efektywności.
- Priorytetu IV „Szkolnictwo wyższe i nauka” w zakresie poprawy jakości oferty edukacyjnej szkolnictwa wyższego i podniesienia atrakcyjności kształcenia na wybranych kierunkach dostosowanych do potrzeb gospodarki i rynku pracy oraz współpracy jednostek szkolnictwa wyższego i jednostek sektora B+R z sektorem gospodarki.
- Priorytetu IX „Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach” w zakresie wsparcia tworzenia ośrodków edukacji przedszkolnej (programy edukacji przedszkolnej); wyrównywania szans edukacyjnych uczniów; tworzenia programów rozwojowych szkół; pomocy stypendialnej i materialnej; rozwoju kształcenia ustawicznego formach szkolnych; kształcenia i doskonalenia kadr systemu oświaty (nauczycieli i pracowników administracyjnych); zmniejszenia nierówności dostępu do usług edukacyjnych, jak i ich jakości oraz podniesienia atrakcyjności i jakości kształcenia zawodowego, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich.

O możliwościach dofinansowania projektów z zakresu edukacji w ramach RPO bądź PO KL decydować będzie charakter projektu.

c) Programy współpracy transgranicznej

Projekty charakteryzujące się dużym efektem transgranicznym realizowane na obszarze wsparcia celu III „Europejska Współpraca Transgraniczna” oraz spełniające przynajmniej dwa z czterech warunków tj.: wspólne przygotowanie, wspólna realizacja, wspólne finansowanie, wspólny personel, będą realizowane w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007 – 2013 oraz Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska na lata 2007 – 2013.

4. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami finansowanymi w ramach pozostałych priorytetów RPO

- Przedsięwzięcia dotyczące wsparcia potencjału badawczo-rozwojowego nauki realizowane będą w ramach priorytetu I. W ramach priorytetu VIII w podanym zakresie wspierane będą inwestycje w infrastrukturę wykorzystywaną jedynie na cele dydaktyczne;
- Projekty dotyczące szeroko rozumianej edukacji ekologicznej realizowane będą w ramach priorytetu V; w ramach priorytetu VIII edukacja ekologiczna jest wyłączona;
- W ramach priorytetu II wspierane będzie tworzenie i wdrażanie systemów informatycznych na poziomach od regionalnego do lokalnego. Projekty dotyczące

zarządzania oświatą w Priorytecie II mogą być tylko częścią kompleksowych projektów w zakresie back-office. W priorytecie VIII współfinansowane będą projekty dotyczące systemów zarządzania oświatą, składane przez podmiot będący organem założycielskim dla jednostek oświatowych lub przez jednostki szkolnictwa wyższego,

- Projekty realizujące wsparcie infrastruktury o charakterze sportowym będą realizowane w ramach priorytetu IX. W ramach priorytetu VIII wsparciem objęte zostaną przyszkolne obiekty sportowe;
- W ramach projektów dotyczących przebudowy i remontu obiektów związanych z infrastrukturą oświaty wyłączone będą projekty polegające jedynie na termomodernizacji obiektu i wymianie źródła ciepła. Kompleksowa termomodernizacja obiektów jest możliwa do zrealizowania jedynie w ramach priorytetu V;
- W ramach priorytetu możliwe jest wsparcie projektów wyłącznie na cele edukacyjne. Kompleksowe projekty, prowadzące do osiągnięcia poza celem edukacyjnym przynajmniej jednego z wymienionych celów: kulturalny, rekreacyjny, społeczny, turystyczny finansowane będą w ramach priorytetu VI.
- Infrastruktura okołookademicka o wartości powyżej 20 mln PLN będzie objęta wsparciem w ramach priorytetu VI. W priorytecie VIII, w zakresie szkolnictwa wyższego wspierana będzie jedynie infrastruktura dydaktyczna.
- W ramach priorytetu realizowane będą projekty dotyczące budowy, przebudowy, remontu i wyposażenia bibliotek przyszkolnych oraz bibliotek w szkołach wyższych, za wyjątkiem projektów dotyczących obiektów kultury niezwiązanych z infrastrukturą dydaktyczną, które będą realizowane w ramach priorytetu IV.

Wskaźniki realizacji celów priorytetu

Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość wskaźnika w roku docelowym		Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
			2013	2015		
Wskaźniki produktu						
Liczba projektów z zakresu edukacji, w tym:	szt.	0	60	80	rocznie	IZ
infrastruktury szkolnictwa wyższego	szt.	0	18	21	rocznie	IZ
infrastruktury kształcenia ustawicznego i zawodowego	szt.	0	17	20	rocznie	IZ
Liczba obiektów dydaktycznych objętych	szt.	0	43	53	rocznie	IZ

wsparciem, w tym:						
dot. szkolnictwa wyższego	szt.	0	11	13	rocznie	IZ
dot. Kształcenia ustawicznego	szt.	0	11	13	rocznie	IZ
Liczba projektów dot. infrastruktury społeczeństwa informacyjnego	szt.	0	17	22	rocznie	IZ
Wskaźniki rezultatu						
Liczba studentów korzystających ze wspartej infrastruktury edukacyjnej	osoba	0	128 000	165 000	rocznie	IZ
Liczba uczniów korzystających ze wspartej infrastruktury edukacyjnej	osoba	0	23 000	30 000	rocznie	IZ
Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury kształcenia ustawicznego	osoba	0	7 000	9 000	rocznie	IZ

Priorytet IX Zdrowie i rekreacja

Cele

Celem głównym priorytetu jest *poprawa stanu zdrowia mieszkańców regionu*. Cel będzie realizowany poprzez następujące cele szczegółowe priorytetu:

- wzrost dostępności i poprawa jakości usług medycznych lecznictwa zamkniętego.
- wzrost dostępności i poprawa jakości usług medycznych lecznictwa otwartego.
- poprawa warunków aktywnego sposobu spędzania czasu wolnego.

Opis

W ramach priorytetu będą wspierane działania w zakresie lecznictwa zamkniętego i otwartego oraz lokalnej infrastruktury sportowej.

Wsparcie lecznictwa otwartego i zamkniętego będzie dotyczyło modernizacji obiektów związanych z infrastrukturą ochrony zdrowia, w tym sal zabiegowych i operacyjnych, obejmującej przebudowy i remonty, dostosowanie obiektów do wymogów i regulacji krajowych⁴⁹ oraz wyposażenie ich w odpowiedni sprzęt, co przyczyni się do unowocześnienia obiektu i zwiększenia jego wartości użytkowej. Dofinansowanie otrzymają również projekty budowy kompleksowych systemów zarządzania służbą zdrowia, przez które rozumie się informatyzację obiektów, realizowaną za pomocą wdrożenia systemów poprawiających zarządzanie służbą zdrowia, budowę sieci teleinformatycznych, zakup oprogramowania, w tym oprogramowania medycznego oraz komputeryzację usług świadczonych w zakresie lecznictwa. Inwestycje w obszarze ochrony zdrowia mają służyć poprawie jakości i dostępności świadczeń zdrowotnych, a nie powiększaniu ilościowemu zasobów infrastrukturalnych sektora, tj. tworzeniu nowych jednostek ochrony zdrowia, oddziałów, zwiększaniu ilości łóżek szpitalnych⁵⁰. W ramach projektów polegających na zakupie sprzętu medycznego, zwiększenie jego ilości w ramach jednostki prowadzi do poprawy jakości i/lub dostępności usług medycznych w związku z możliwością obsługi większej ilości pacjentów w krótszym czasie. W przypadku wymiany sprzętu na nowy (ilość sprzętu w ramach jednostki pozostaje niezmienna) prowadzi to do wzrostu jakości badań medycznych.

Przejawem kompleksowego podejścia do zagadnienia zdrowia jest wsparcie również przedsięwzięć prowadzących do tworzenia nowych oraz poprawy jakości istniejących obiektów o charakterze sportowym i rekreacyjnym, dostępnych dla wszystkich mieszkańców regionu. Budując i modernizując obiekty sportowe, takie jak: boiska, korty, ścieżki zdrowia, baseny i hale sportowe stwarza się warunki do podjęcia zwiększonej aktywności fizycznej sprzyjającej poprawie zdrowia mieszkańców, szczególnie na terenach, na których do tej pory nie istniała możliwość aktywnego spędzania czasu wolnego. Dlatego też podstawowym kryterium przy wyborze lokalizacji wspomnianych inwestycji będzie rzeczywiste zapotrzebowanie lokalnej społeczności mierzone niewystępowaniem w bliskim otoczeniu ogólnodostępnych obiektów infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.

Dla osiągnięcia odpowiednich rezultatów konieczne jest by wsparciu infrastruktury sportowej w RPO towarzyszyły komplementarne przedsięwzięcia promocyjno-edukacyjne zorientowane na zmianę stylu życia mieszkańców.

⁴⁹ Mowa m.in. o Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 22 czerwca 2005 roku w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia zakładu opieki zdrowotnej.

⁵⁰ Warunkiem otrzymania dotacji jest złożenie oświadczenia przez podmiot wnioskujący, iż otrzymane wsparcie będzie wykorzystane dla celów świadczeń gwarantowanych w ramach kontraktu z Instytucją Finansującą Publiczne Świadczenia Zdrowotne (np. NFZ).

W długim okresie czasu wspieranie działalności sportowej i rekreacyjnej będzie miało wpływ na podniesienie poziomu zdrowia i jakości życia mieszkańców regionu śląskiego. W celu zmierzenia efektów tego wsparcia, rozpatrzony zostanie sposób odpowiedniego monitorowania wpływu inwestycji finansowanych z RPO na poprawę stanu zdrowia mieszkańców regionu

W interesie regionu leży, by wsparte projekty z zakresu infrastruktury sportowej i rekreacyjnej nie tylko przyczyniały się do poprawy jakości zasobów ludzkich oraz wydajności pracy mieszkańców regionu, ale także pośrednio wpływały na wzrost atrakcyjności województwa.

W ramach priorytetu preferowane będą przedsięwzięcia uwzględniające w swym zakresie przystosowanie budynków do potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym usuwanie barier architektonicznych, co przyczyni się do poprawy dostępności zarówno obiektów ochrony zdrowia jak i obiektów rekreacyjnych dla osób niepełnosprawnych.

Wszystkie działania realizowane w ramach priorytetu są zgodne z założeniami Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 w obszarze dotyczącym ochrony zdrowia oraz sposobów aktywnego spędzania czasu (Priorytet: Integracja społeczna, bezpieczeństwo i zdrowie; kierunek działań 4: Upowszechnienie wśród społeczeństwa aktywnego trybu życia; kierunek działań 6: poprawa stanu zdrowia mieszkańców regionu oraz zapewnienie powszechności dostępu do świadczeń zdrowotnych)⁵¹.

Kategoria interwencji: 11, 76, 79

Główni beneficjenci

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
- zakłady opieki zdrowotnej działające w publicznym systemie ochrony zdrowia⁵²
- kościoły i inne związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i innych związków wyznaniowych
- organizacje pozarządowe
- partnerzy społeczni i gospodarczy
- spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe.

Szczegółowe kategorie beneficjentów kwalifikujące się do objęcia wsparciem wskazane są w Uszczegółowieniu RPO.

Komplementarność

1. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami finansowanymi z EFRROW

W ramach PROW nie przewiduje się wsparcia działań w zakresie infrastruktury ochrony zdrowia.

Projekty dotyczące infrastruktury sportowo-rekreacyjnej realizowane w ramach priorytetu IX RPO wykazują komplementarność z przedsięwzięciami wspieranymi w ramach 3 Osi

⁵¹ Wszystkie działania w ramach priorytetu są zgodne z Narodowym Programem Zdrowia na lata 2006-2015, który w momencie opracowywania RPO pozostawał jednak w fazie legislacyjnej.

⁵² Beneficjentem może być jedynie podmiot dostarczający świadczenia gwarantowane w ramach kontraktu z Instytucją Finansującą Publiczne Świadczenia Zdrowotne (np. NFZ).

priorytetowej “Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej”, działanie “Odnowa i rozwój wsi” PROW.

Ponadto, komplementarność z priorytetem IX RPO wykazuje Oś priorytetowa 4 LEADER, działanie „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” umożliwiające realizację na obszarze objętym lokalną strategią rozwoju (LSR) projektów w zakresie sportu i rekreacji a także innych dotyczących:

- organizacji imprez kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych na obszarze objętym działalnością LGD.

O możliwości uzyskania dofinansowania w ramach RPO lub PROW decyduje wysokość dofinansowania, umiejscowienie projektu i przedmiot projektu.

2. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami finansowanymi z EFR

W ramach PO „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i przybrzeżnych obszarów rybackich w latach 2007-2013” nie przewidziano realizacji na obszarze Województwa działań komplementarnych wobec priorytetu IX.

3. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami finansowanymi w ramach Polityki Spójności

a) PO „Infrastruktura i Środowisko”

Przedsięwzięcia realizowane w ramach priorytetu IX RPO wykazują komplementarność z projektami wspieranymi w ramach Osi priorytetowej XII “Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia” PO Infrastruktura i Środowisko w zakresie inwestycji w infrastrukturę ochrony zdrowia.

O możliwości przyznania dofinansowania w ramach RPO lub PO IŚ decydują kryteria: przedmiotu projektu oraz typ beneficjenta.

b) PO Kapitał Ludzki

Przedsięwzięcia realizowane w ramach priorytetu IX RPO są komplementarne z projektami realizowanymi w ramach Priorytetu II “Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących” Po Kapitał ludzki w zakresie inwestycji zmierzających do poprawy stanu zdrowia społeczeństwa poprzez szeroko zakrojoną profilaktykę, promocję oraz edukację zdrowotną osób w wieku produkcyjnym, a także zwiększania jakości usług w jednostkach służby zdrowia poprzez podnoszenie kwalifikacji zawodowych w ramach szkoleń i studiów podyplomowych dla personelu medycznego.

Linia demarkacyjna pomiędzy RPO a PO KL ustalona będzie w oparciu o charakter inwestycji.

4. Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami finansowanymi w ramach pozostałych priorytetów RPO

- W ramach priorytetu IX Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej mogą ubiegać się o dotację na inwestycje realizujące cele priorytetu IX, służące podnoszeniu jakości usług medycznych oraz dostosowaniu obiektów do wymogów określonych w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 22 czerwca 2005. W priorytecie I wsparcie uzyskują pozostałe projekty realizowane przez NZOZ-y, które nie zostały przewidziane w katalogu możliwych projektów w priorytecie IX, m.in.: udział przedsiębiorców w targach i wystawach czy usługi doradcze.

- W priorytecie IX współfinansowane będą projekty dotyczące informatyzacji szpitali, poprawiające zarządzanie służbą zdrowia i jakość usług medycznych. W ramach priorytetu II wspierane będzie tworzenie i wdrażanie systemów informatycznych na poziomach od regionalnego do lokalnego;
- W ramach projektów dotyczących przebudowy i remontu obiektów związanych z infrastrukturą ochrony zdrowia wyłączone będą projekty polegające jedynie na kompleksowej termomodernizacji obiektu wraz z wymianą źródła ciepła. Kompleksowa termomodernizacja obiektów jest możliwa do zrealizowania jedynie w ramach priorytetu V;
- W ramach priorytetu możliwe jest wsparcie projektów wyłącznie na cele rekreacyjne. Kompleksowe projekty, prowadzące do osiągnięcia poza celem rekreacyjnym przynajmniej jednego z wymienionych celów: kulturalny, edukacyjny, społeczny, turystyczny finansowane będą w ramach priorytetu VI;
- Projekty realizujące wsparcie infrastruktury o charakterze sportowym będą realizowane w ramach priorytetu IX. Przyszkolne obiekty sportowe realizowane będą w ramach priorytetu VIII;

Wskaźniki realizacji celów priorytetu

Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość wskaźnika w roku docelowym		Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
			2013	2015		
Wskaźniki produktu						
Liczba projektów z zakresu ochrony zdrowia, w tym:	szt.	0	170	195	rocznie	IZ
dotyczących wyłącznie zakupu aparatury i sprzętu medycznego	szt.	0	100	117	rocznie	IZ
Liczba projektów dot. infrastruktury społeczeństwa informacyjnego	szt.	0	17	22	rocznie	IZ
Liczba ośrodków zdrowia, w których przeprowadzono prace remontowe / modernizacyjne lub zakupiono/zmodernizowano sprzęt medyczny	szt.	0	150	170	rocznie	IZ
Wskaźniki rezultatu						
Liczba porad udzielonych z wykorzystaniem	tys. szt.	0	1560	2001	rocznie	IZ

infrastruktury ochrony zdrowia objętej wsparciem w ramach programu						
Potencjalna liczba badań specjalistycznych przeprowadzonych z wykorzystaniem infrastruktury ochrony zdrowia objętej wsparciem w ramach programu	tys. szt.	0	1930*	2200*	rocznie	IZ
Liczba osób korzystających z infrastruktury sportowej objętej wsparciem	tys. osób	0	310.3	400	rocznie	IZ

* wartości szacunkowe, dopuszcza się ich korektę w roku 2008, która nie będzie rozumiana jako modyfikacja programu.

Priorytet X. Pomoc techniczna

Cele

Celem głównym priorytetu jest *skuteczna absorpcja środków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013*. Będzie on realizowany poprzez następujące cele szczegółowe priorytetu:

- zapewnienie efektywnego i sprawnego systemu zarządzania RPO,
- upowszechnienie rezultatów realizacji RPO.

Opis

W ramach priorytetu wspierane będą procesy związane z przygotowaniem, zarządzaniem, monitorowaniem, oceną, kontrolą i ewaluacją realizacji RPO, działania mające na celu zwiększenie zdolności administracyjnych do wdrażania funduszy oraz informacja i promocja odnośnie Programu. Na wszystkie wymienione aktywności Instytucja Zarządzająca zapewniła dostateczne środki finansowe.

Zgodnie z założeniami priorytetu istnieje potrzeba finansowania działań organizacyjnych związanych z zarządzaniem RPO, wsparciem merytorycznym przy wyborze i ocenie projektów oraz działaniami dotyczącymi przygotowania kolejnego okresu programowania, który rozpocznie się po 2013 roku. Uzupełnieniem powyższych poczynań jest usprawnienie funkcjonowania instytucji poprzez zapewnienie odpowiednio wykształconej kadry, wystarczającej powierzchni biurowej i magazynowej, przygotowanie stanowisk i narzędzi pracy oraz sprawnego systemu informatycznego służącego obsłudze procesu realizacji RPO. Środki finansowe będą kierowane na szkolenie nowo zatrudnionych pracowników, a także na rozwój zawodowy pozostałej części kadry poprzez współfinansowanie inicjatyw, takich jak: studia specjalistyczne i doktoranckie, konferencje, seminaria, staże, szkolenia i warsztaty oraz inne formy przygotowania zawodowego. Istotnym jest zapewnienie stabilności zatrudnienia i zwiększenie motywacji pracowników poprzez stosowanie bodźców płacowych i pozapłacowych, a także wprowadzenie nowoczesnych metod zarządzania zasobami ludzkimi.

Ze środków priorytetu finansowane będą działania związane z przeprowadzeniem badań ewaluacyjnych, zarówno operacyjnych, jak i strategicznych, jak również prace związane z prowadzeniem wieloaspektowych analiz, raportów oraz ekspertyz, których celem będzie usprawnienie systemu wdrażania i zarządzania funduszami unijnymi w obecnym i przyszłym okresie programowania. Priorytet Pomoc techniczna zapewni pracownikom samorządowym dostęp do wymiany doświadczeń z innymi regionami Wspólnoty m.in: w ramach inicjatyw UE „Regiony na rzecz zmian gospodarczych” oraz „dobrych praktyk”.

Istotną rolę w ramach priorytetu Pomoc techniczna odgrywają wszelkie działania informacyjno-promocyjne, publikacja biuletynów oraz działania szkoleniowe podnoszące świadomość społeczną i wiedzę mieszkańców województwa śląskiego (potencjalnych beneficjentów) na temat Unii Europejskiej i pomocy dostępnej w ramach funduszy strukturalnych oraz upowszechniające rezultaty realizacji Programu. Od dobrego i sprawnego systemu informacji i promocji pośrednio uzależnione jest prawidłowe przygotowanie projektów oraz ich realizacja, z uwzględnieniem wymogów procedur zamówień publicznych, a w konsekwencji sprawna absorpcja środków UE.

Działania promocyjne i informacyjne będą koordynowane na poziomie krajowym z działaniami finansowanymi ze środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna oraz będą zgodne ze Strategią Komunikacji Funduszy Europejskich w Polsce na lata 2007-2013.

IZ RPO deklaruje pełne uczestnictwo w krajowym, jednolitym komputerowym systemie monitoringu. Ponadto, część środków finansowych w ramach priorytetu zostanie rozdysponowana na utworzenie Systemu Informatycznego Wdrażania i Zarządzania RPO, który będzie miał charakter uzupełniający w stosunku do systemu funkcjonującego na poziomie krajowym.

Środki w ramach Pomocy technicznej poza wspieraniem procesu zarządzania *Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Śląskiego na lata 2007-2013*, zostaną przeznaczone na finansowanie zadań związanych z zamknięciem ZPORR⁵³ oraz programowanie funduszy europejskich w perspektywie 2014-2020.

Kategorie interwencji: 85, 86

Główni beneficjenci:

- Instytucja Zarządzająca RPO
- Instytucja Pośrednicząca 2 stopnia

Komplementarność

Komplementarność i demarkacja z przedsięwzięciami realizowanymi w ramach PO „Pomoc techniczna”

Przedsięwzięcia realizowane w priorytecie X RPO są komplementarne ze wsparciem Programu Operacyjnego „Pomoc techniczna” w następującym zakresie:

- Osi priorytetowej 1 „Wsparcie zasobów ludzkich”
- Osi priorytetowej 2: „Wsparcie informatyczne realizacji RPO”
- Osi priorytetowej 3: „Wsparcie realizacji operacji funduszy strukturalnych”

O możliwości przyznania dofinansowania w ramach PO PT lub RPO decyduje typ beneficjenta

Wskaźniki realizacji celów priorytetu

Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa wskaźnika	Zakładana wartość wskaźnika w roku docelowym		Częstotliwość pomiaru wskaźnika	Źródło danych
			2013	2015		
Wskaźniki produktu						
Liczba etatów współfinansowanych z PT RPO w tym:	szt.	0	150	150	rocznie	IZ
Kobiety	szt.	0	75	75	rocznie	IZ
Mężczyźni	szt.	0	75	75	rocznie	IZ

⁵³ Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego na lata 2004-2006.

Liczba zakupionego sprzętu komputerowego	szt.	0	150	150	rocznie	IZ
Liczba zleconych ekspertyz, analiz, ocen i ewaluacji dotyczących programu	szt.	0	28	30	rocznie	IZ
Liczba akcji informacyjnych i promujących program	szt.	0	225	250	rocznie	IZ
Liczba publikacji promocyjnych i informacyjnych	szt.	0	90	100	rocznie	IZ
Wskaźniki rezultatu						
Liczba beneficjentów uczestniczących w szkoleniach, seminariach, konferencjach, spotkaniach informacyjnych nt. RPO	tys. osób	0	30	36	rocznie	IZ

IV. Przepisy wykonawcze

4.1 Koordynacja

Koordynacja na poziomie NSRO - Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego

Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego prowadzi nadzór nad prawidłowym funkcjonowaniem systemu realizacji NSRO, a także odpowiada za prowadzenie badań ewaluacyjnych na poziomie NSRO, w tym badań horyzontalnych oraz badań uzupełniających i badań *ad hoc*, wynikających z monitorowania realizacji NSRO.

Komitet Koordynujący NSRO powoła grupę roboczą, złożoną z przedstawicieli wszystkich instytucji zarządzających programami finansowanych ze środków EFRR, EFS, EFRROW i EFR. Zadaniem powyższej grupy roboczej będzie opracowanie propozycji mechanizmów kontroli krzyżowej dla inwestycji wspieranych w ramach poszczególnych programów (np. odpowiednie pytania we wnioskach o dofinansowanie, kontrole na próbie projektów, wspólny dostęp do baz danych). Celem ww. działań będzie unikanie podwójnego finansowania projektów i zagwarantowanie przestrzegania ustalonej linii demarkacyjnej.

Koordynacja 16 Regionalnych Programów Operacyjnych – Instytucja Koordynująca Regionalne Programy Operacyjne

Funkcję Instytucji Koordynującej RPO (IK RPO) pełnić będzie Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego obsługiwany w przedmiotowym zakresie przez Departament Koordynacji Programów Regionalnych (DPR) w ramach Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.

Instytucja Koordynująca RPO odpowiedzialna jest w szczególności za:

- weryfikację Regionalnych Programów Operacyjnych pod względem ich zgodności z NSRO;
- negocjowanie Regionalnych Programów Operacyjnych z KE we współpracy z Instytucjami Zarządzającymi RPO;
- zapewnienie spójności stosowanych wytycznych;
- monitorowanie efektów wdrażania RPO w regionach (analizy porównawcze).

Wzajemne relacje oraz szczegółowy zakres obowiązków i podział zadań między Instytucją Koordynującą RPO a Instytucją Zarządzającą RPO Woj. Śląskiego zostaną określone w porozumieniu zawartym między tymi instytucjami.

Koordynacja realizacji RPO z pozostałymi programami realizowanymi w ramach Polityki Spójności oraz w ramach innych polityk WE.

Celem umożliwienia koordynacji realizacji RPO z innymi programami realizowanymi w ramach NSRO (w tym PO Kapitał Ludzki 2007-2013) oraz z programami realizowanymi w ramach Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybołówstwa, wyodrębniona organizacyjnie w ramach Instytucji Zarządzającej RPO jednostka właściwa do spraw programowania rozwoju i analiz regionalnych będzie prowadziła zadania w zakresie:

- Gromadzenia danych i przeprowadzania analiz efektywności RPO w szerokim kontekście interwencji publicznej w regionie

- Analizy zakresu programów realizowanych na terenie województwa, w tym z punktu widzenia przebiegu linii demarkacyjnych między nimi.
- Analiz skutków interwencji różnych programów na terenie województwa, w kontekście ich wzajemnej koordynacji.
- Monitorowania przypadków naruszenia linii demarkacyjnej pomiędzy programami, analizowania ich wpływu na efektywność wdrażania programów operacyjnych oraz projektowania propozycji kroków naprawczych.

Kwestia koordynacji będzie również istotnym elementem prac Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Śląskiego na lata 2007-2013.

Na poziomie wdrażania programu IZ RPO wykluczy potencjalne zagrożenie podwójnego finansowania tych samych przedsięwzięć z różnych programów operacyjnych oraz funduszy, poprzez zobligowanie beneficjentów do deklaracji o realizacji projektów wyłącznie ze środków jednego funduszu, jednego programu, w tym jednej osi priorytetowej.

4.2 Zarządzanie Regionalnym Programem Operacyjnym

Instytucja Zarządzająca RPO

Instytucja Zarządzająca zgodnie z art. 25 ust.2pkt 2 *ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* jest Zarząd Województwa Śląskiego. Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Urzędu Marszałkowskiego przyjętym przez Zarząd Województwa Śląskiego obowiązki Instytucji Zarządzającej pełni Wydział Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego. Instytucja Zarządzająca, zgodnie z art. 60 rozporządzenia Rady nr 1083/2006⁵⁴, jest odpowiedzialna za zarządzanie Regionalnym Programem Operacyjnym i jego realizację zgodnie z zasadą należytego zarządzania finansami, a w szczególności za:

- zapewnienie, że operacje są wybierane do finansowania zgodnie z kryteriami mającymi zastosowanie do Regionalnego Programu Operacyjnego oraz że spełniają one mające zastosowanie zasady wspólnotowe i krajowe przez cały okres ich realizacji;
- weryfikację, że współfinansowane towary i usługi są dostarczone oraz że wydatki zadeklarowane przez beneficjentów na operacje zostały rzeczywiście poniesione i są zgodne z zasadami wspólnotowymi i krajowymi;
- zapewnienie istnienia informatycznego systemu rejestracji i przechowywania zapisów księgowych dla każdej operacji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego oraz zapewnienie, że dane na temat realizacji, niezbędne do celów zarządzania finansowego, monitorowania, weryfikacji, audytu i oceny są gromadzone;
- zapewnienie utrzymywania przez beneficjentów i inne podmioty uczestniczące w realizacji operacji odrębnego systemu księgowego albo odpowiedniego kodu księgowego dla wszystkich transakcji związanych z operacją, bez uszczerbku dla krajowych zasad księgowych;
- zapewnienie, że ocena Regionalnego Programu Operacyjnego, o której mowa w art. 48 ust. 3 rozporządzenia Rady nr 1083/2006 jest prowadzona zgodnie z art. 47 ww. rozporządzenia;

⁵⁴ Mowa o Rozporządzeniu Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006r.

- ustanowienie procedur dla zapewnienia, że wszystkie dokumenty dotyczące wydatków i audytów, wymagane do zapewnienia właściwej ścieżki audytu, są przechowywane zgodnie z wymogami art. 90 rozporządzenia Rady nr 1083/2006;
- zapewnienie otrzymywania przez Instytucję Certyfikującą wszystkich niezbędnych informacji o procedurach i weryfikacjach prowadzonych w odniesieniu do wydatków na potrzeby poświadczania;
- kierowanie pracą Komitetu Monitorującego i dostarczanie mu dokumentacji wymaganej w celu umożliwienia monitorowania jakościowego realizacji programu operacyjnego w świetle jego szczegółowych celów;
- opracowanie i przedkładanie Komisji rocznych i końcowych sprawozdań z realizacji, po ich uprzednim zatwierdzeniu przez Komitet Monitorujący;
- zapewnianie przestrzegania wymogów w zakresie informacji i promocji ustanowionych w art. 69 rozporządzenia Rady nr 1083/2006;
- dostarczanie Komisji Europejskiej informacji umożliwiających jej dokonanie oceny dużych projektów.

Zgodnie z art. 27 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju Instytucja Zarządzająca RPO może zlecić wykonywanie części swoich zadań o charakterze zarządczym lub operacyjnym do innych podmiotów. Dokonując delegacji, Instytucja Zarządzająca RPO zachowuje jednak całkowitą odpowiedzialność za całość realizacji RPO.

Instytucja Pośrednicząca II stopnia

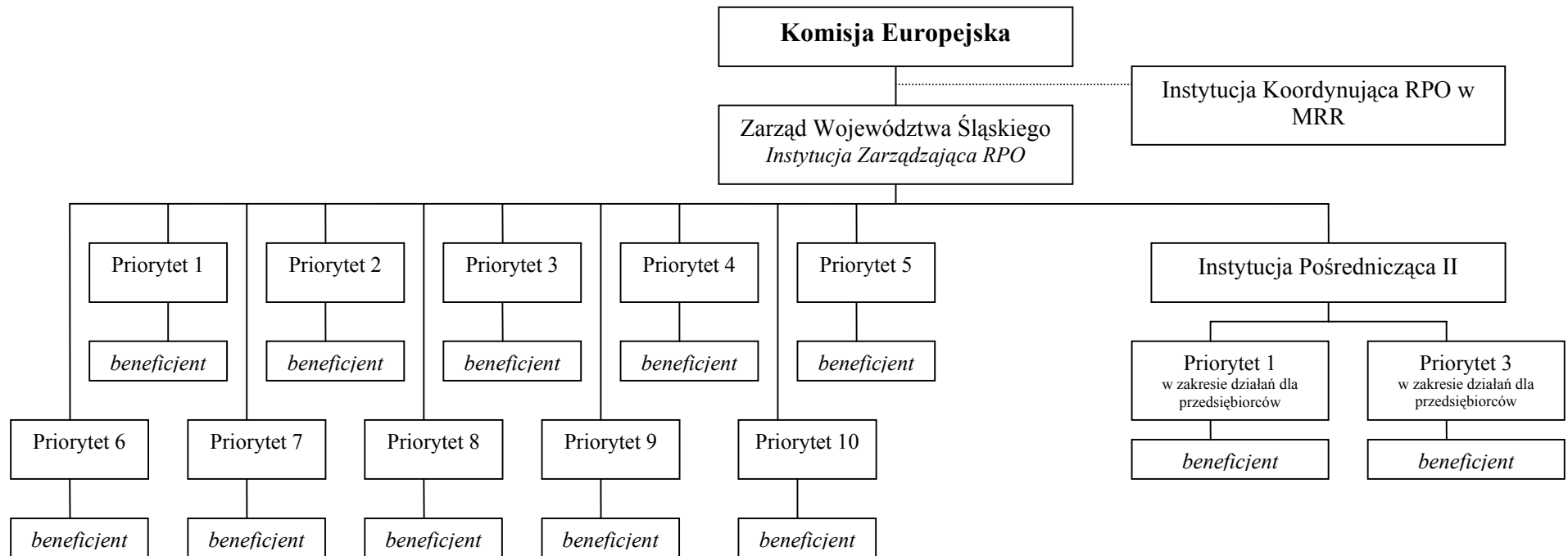
Funkcje IP II dla działań:

- 1.2 – Mikroprzedsiębiorstwa i MŚP w ramach priorytetu 1. Badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość,
- 3.1.1 – Infrastruktura zaplecza turystyczna / przedsiębiorstwa oraz 3.2.1 – Infrastruktura okołoturystyczna / przedsiębiorstwa w ramach priorytetu 3 Turystyka,

będzie pełnił podmiot wybrany w przetargu zgodnie z przepisami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenie polityki rozwoju lub jednostka organizacyjna urzędu marszałkowskiego.

Ewentualne przyszłe zmiany nazw instytucji uczestniczących w procesie wdrażania RPO będą przekazywane do informacji Komisji Europejskiej, bez konieczności modyfikacji programu zaakceptowanego wcześniej przez KE.

Schemat instytucjonalny RPO Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013

Instytucja Certyfikująca

Zgodnie z art. 35 ust. 2 pkt z ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Minister właściwy ds. rozwoju regionalnego certyfikuje Komisji Europejskiej prawidłowość poniesienia wydatków w ramach programów operacyjnych. Instytucja Certyfikująca, to komórka organizacyjna utworzona zarządzeniem ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, odpowiedzialna za certyfikację wydatków ponoszonych w ramach EFRR/EFSD/FS, która w zakresie realizowanych zadań jest komórką niezależną od komórek wykonujących funkcje Instytucji Zarządzających poszczególnymi programami operacyjnymi, wchodzących w skład odrębnych pionów podległych innym Członkom Kierownictwa Ministerstwa. Członek Kierownictwa Ministerstwa Rozwoju Regionalnego nadzorujący Instytucję Certyfikującą podlega bezpośrednio Ministrowi Rozwoju Regionalnego i podejmuje w sposób niezależny decyzje w zakresie dokonywania oraz wstrzymywania procesu poświadczania deklaracji wydatków oraz wniosków o płatność do Komisji Europejskiej. Obecnie funkcje Instytucji Certyfikującej pełni Departament Instytucji Certyfikującej.

Instytucja certyfikująca programu operacyjnego odpowiada w szczególności za:

- opracowanie i przedłożenie Komisji poświadczonych deklaracji wydatków i wniosków o płatność;
- poświadczanie, że deklaracja wydatków jest dokładna, wynika z wiarygodnych systemów księgowych i jest oparta na weryfikowalnej dokumentacji uzupełniającej;
- poświadczanie, że zadeklarowane wydatki są zgodne z mającymi zastosowanie zasadami wspólnotowymi i krajowymi oraz zostały poniesione w związku z operacjami wybranymi do finansowania zgodnie z kryteriami mającymi zastosowanie do programu i spełniają zasady wspólnotowe i krajowe;
- zapewnienie, do celów poświadczania, że otrzymała od Instytucji Zarządzającej odpowiednie informacje na temat procedur i weryfikacji prowadzonych w związku z wydatkami zawartymi w deklaracjach wydatków;
- uwzględnianie, do celów poświadczania, wyników wszystkich audytów przeprowadzanych przez instytucję audytową lub na jej odpowiedzialność;
- utrzymywanie w formie elektronicznej zapisów księgowych dotyczących wydatków zadeklarowanych Komisji;
- prowadzenie ewidencji kwot podlegających procedurze odzyskiwania i kwot wycofanych po anulowaniu całości lub części wkładu dla operacji. Kwoty odzyskane są zwracane do budżetu ogólnego Unii Europejskiej przed zamknięciem programu operacyjnego poprzez potrącenie ich z następnej deklaracji wydatków;
- uwzględnianie do celów poświadczania informacji o wykrytych nieprawidłowościach w programie operacyjnym;
- uwzględnianie do celów poświadczania wyników prowadzonych przez instytucje zarządzające kontroli systemowych oraz kontroli wydatków;
- opiniowanie do celów poświadczania wydatków instrukcji wykonawczych instytucji zarządzających programami operacyjnymi;
- przeprowadzenie w instytucji zarządzającej oraz instytucjach podległych instytucji zarządzającej lub ewentualnie u beneficjenta w zakresie realizacji programu systemowych wizyt sprawdzających oraz wizyt sprawdzających polegających na

kontroli wydatków na podstawie otrzymywanych wniosków o refundację od instytucji zarządzających;

- dokonywanie wizyt sprawdzających w Instytucji Pośredniczącej w Certyfikacji w zakresie zgodności z wymogami systemu certyfikacji RPO.

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Instytucja Certyfikująca deleguje część swoich zadań w zakresie certyfikacji do Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego pełniącego rolę Instytucji Pośredniczącej w Certyfikacji, przy zachowaniu przez Instytucję Certyfikującą w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego odpowiedzialności za delegowane zadania, zgodnie z art. 59 ust 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006. Powierzenie wykonywania części zadań Instytucji Certyfikującej następuje, zgodnie z art. 12 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006, poprzez zawarcie przez Instytucję Certyfikującą w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego z Wojewodą Śląskim pisemnego porozumienia, które określa zakres powierzanych zadań oraz obowiązki instytucji, do których zadania są delegowane. Komórki w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim, które obsługują Wojewodę Śląskiego w zakresie delegowanych zadań, są funkcjonalnie niezależne od komórek organizacyjnych, wykonujących zadania delegowane z Instytucji Zarządzających programami operacyjnymi. Do delegowanych zadań, należy w szczególności:

- otrzymywanie oraz weryfikacja pod względem formalnym i rachunkowym otrzymywanego od instytucji zarządzającej poświadczenia wydatków oraz wniosku o płatność okresową/ końcową dla RPO;
- poświadczanie przed Instytucją Certyfikującą wydatków dla Regionalnego Programu Operacyjnego, wykazanych przez Instytucję Zarządzającą w poświadczonym przez nią wniosku o płatność okresową/kończącą;
- przeprowadzanie w imieniu Instytucji Certyfikującej w Instytucji Zarządzającej oraz instytucjach podległych Instytucji Zarządzającej lub u beneficjenta w zakresie realizacji programu systemowych wizyt sprawdzających oraz wizyt sprawdzających polegających na kontroli wydatków na podstawie otrzymywanych wniosków o refundację od Instytucji Zarządzających;
- gromadzenie do celów poświadczenia wydatków instrukcji wykonawczych Instytucji Zarządzającej RPO;
- analizowanie do celów poświadczenia wydatków otrzymywanych od Instytucji Zarządzającej oraz w przypadku delegowania przez Instytucję Zarządzającą zadań w tym zakresie do instytucji jej podległych danych zawierających informacje o przeprowadzonych przez te instytucje kontrolach systemowych oraz kontrolach wydatków dotyczących RPO;
- gromadzenie od Instytucji Zarządzającej i uwzględnianie do celów poświadczenia wydatków informacji o stwierdzonych nieprawidłowościach w zakresie realizacji wydatków w ramach RPO;
- prowadzenie na podstawie danych otrzymywanych od Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym elektronicznej ewidencji kwot podlegających procedurze odzyskiwania i kwot wycofanych po anulowaniu całości lub części wkładu dla danej operacji;
- monitorowanie zasady n+3/n+2 dla danego Regionalnego Programu Operacyjnego na podstawie danych otrzymywanych od Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym.

Instytucja Audytowa

Określone w rozporządzeniu Rady nr 1083/2006 zadania Instytucji Audytowej wykonuje Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej, którego funkcję pełni sekretarz lub podsekretarz stanu w Ministerstwie Finansów, w oparciu o przepisy ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej⁵⁵. Instytucja Audytowa jest niezależna od Instytucji Zarządzającej RPO, Instytucji Pośredniczącej II stopnia oraz Instytucji Certyfikującej.

Zadania Instytucji Audytowej wykonywane są za pośrednictwem jednostek organizacyjnych kontroli skarbowej podległych Generalnemu Inspektorowi Kontroli Skarbowej, tj. wyodrębnionej komórki organizacyjnej w Ministerstwie Finansów (obecnie Departament Certyfikacji i Poświadczeń Środków z UE) oraz Urzędu Kontroli Skarbowej w Katowicach. W Urzędzie Kontroli Skarbowej w Katowicach zostały utworzone wyodrębnione komórki organizacyjne odpowiedzialne za kontrolę środków pochodzących z Unii Europejskiej.

Instytucja Audytowa odpowiedzialna jest za ogół prac związanych z wydaniem zapewnienia, że system zarządzania i kontroli RPO spełnia wymogi rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006, w tym za przygotowanie przed złożeniem pierwszego wniosku o płatność okresową, lub nie później niż w terminie 12 miesięcy od zatwierdzenia RPO, sprawozdania zawierającego wyniki oceny utworzenia systemów i opinii na temat zgodności systemu zarządzania i kontroli RPO z art. 58-62 rozporządzenia. Prace w ramach audytu zgodności przeprowadzane są przez Departament Certyfikacji i Poświadczeń Środków z Unii Europejskiej oraz Urząd Kontroli Skarbowej w Katowicach, opinię podpisuje Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej.

Instytucja Audytowa zapewnia, iż czynności audytowe uwzględniają uznane w skali międzynarodowej standardy audytu. Do głównych zadań IA należy w szczególności:

1. zapewnienie prowadzenia audytów w celu weryfikacji skutecznego funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli RPO,
2. zapewnienie prowadzenia audytów operacji na podstawie stosownej próby w celu weryfikacji zadeklarowanych wydatków,
3. przedstawianie KE, w terminie dziewięciu miesięcy od zatwierdzenia RPO, strategii audytu obejmującej podmioty, które będą przeprowadzać audyty, o których mowa w p. 1. i 2., metodologię, która zostanie zastosowana, metody doboru próbek danych dla potrzeb audytu operacji oraz indykatywny rozplanowanie audytów w celu zapewnienia przeprowadzenia audytu głównych podmiotów oraz równomiernego rozkładu audytów w całym okresie programowania,
4. do dnia 31 grudnia każdego roku w latach 2008–2015:
 - a) przedłożenie KE rocznego sprawozdania audytowego, przedstawiającego wyniki audytów przeprowadzonych w okresie poprzednich 12 miesięcy, zakończonym dnia 30 czerwca danego roku, zgodnie ze strategią audytu dla RPO Województwa Śląskiego oraz informującego o wszelkich brakach wykrytych w systemie zarządzania i kontroli RPO. Pierwsze sprawozdanie, które należy złożyć do dnia 31 grudnia 2008 r., obejmuje okres od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 30 czerwca 2008 r. Informacje dotyczące audytów przeprowadzonych po dniu 1 lipca 2015 r. zostają włączone do końcowego sprawozdania audytowego, stanowiącego uzupełnienie deklaracji zamknięcia, o której mowa w p. 5,
 - b) wydawanie opinii, na podstawie kontroli i audytów przeprowadzonych na jej odpowiedzialność, w kwestii tego, czy system zarządzania i kontroli funkcjonuje

⁵⁵ Dz. U. z 2004 r., nr 8, poz. 65 ze zmianami

- skutecznie, tak aby dawać racjonalne zapewnienie, że deklaracje wydatków przedstawione KE są prawidłowe, oraz aby dawać tym samym racjonalne zapewnienie, że transakcje będące ich podstawą są zgodne z prawem i prawidłowe,
- c) przedkładanie, częściowego zamknięcia RPO, deklaracji częściowego zamknięcia zawierającej ocenę zgodności z prawem i prawidłowości danych wydatków,
 - d) przedłożenie KE, nie później niż dnia 31 marca 2017 r., deklaracji zamknięcia, zawierającej ocenę zasadności wniosku o wypłatę salda końcowego oraz zgodności z prawem i prawidłowości transakcji będących podstawą wydatków objętych końcową deklaracją wydatków, do której dołącza się końcowe sprawozdanie audytowe.

W ramach wyżej opisanych prac Departament Certyfikacji i Poświadczeń Środków z Unii Europejskiej nadzoruje, koordynuje i zapewnia odpowiednią jakość pracy urzędu kontroli skarbowej.

Celem zapewnienia jakości prac wykonywanych przez urzędy kontroli skarbowej, Departament ten zapewnia stosowanie odpowiednich mechanizmów kontroli. Polegają one w szczególności na:

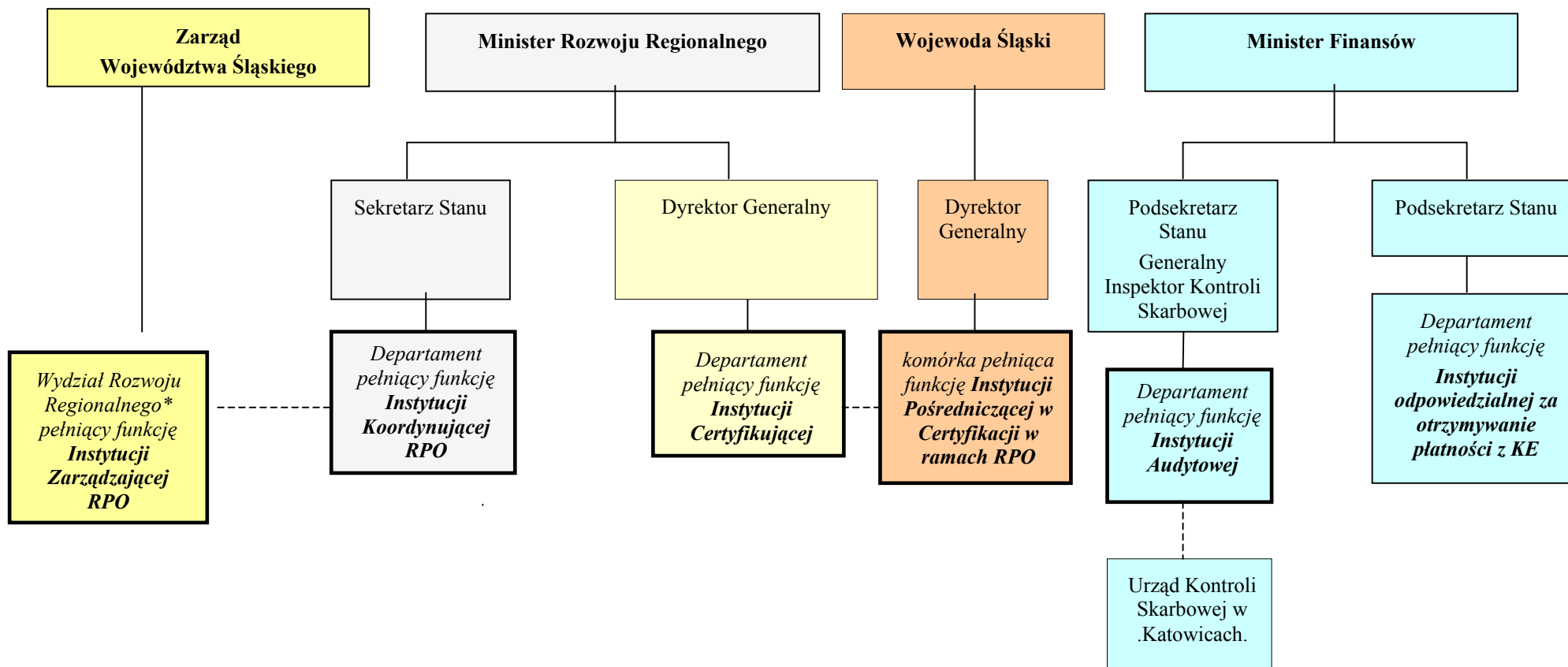
- wprowadzeniu systemu zarządzania dokumentacją (w tym określenie kryteriów jej sporządzania, weryfikacji i akceptacji, standaryzacja oraz informatyzacja dokumentacji),
- nadzorze nad wykonywaniem prac (przypisanie pracownikom odpowiedzialności za wykonanie zadania i weryfikacja jego wykonania),
- przeprowadzaniu corocznie kontroli mających na celu sprawdzenie jakości wykonanych prac (w ramach tzw. *re-performance audits* oraz audytów mających na celu weryfikację poprawności stosowania przez urzędy kontroli skarbowej metodologii).

Instytucja odpowiedzialna za otrzymywanie płatności

Instytucją odpowiedzialną za otrzymywanie płatności dokonywanych przez KE jest Ministerstwo Finansów. Zgodnie z regulaminem pracy Ministerstwa Finansów obsługą rachunków bankowych, na które będą dokonywane płatności ze środków wspólnotowych zajmuje się obecnie Departament Instytucji Płatniczej.

Środki przekazywane przez Komisję Europejską jako zaliczki oraz płatności okresowe i płatność końcowa zostaną włączone do budżetu państwa jako jego dochody.

Schemat organizacyjny wskazujący rozmieszczenie Instytucji Zarządzających RPO, Instytucji Koordynującej RPO, Instytucji Certyfikującej i Instytucji Audytowej oraz instytucji odpowiedzialnej za otrzymywanie płatności z KE

* zgodnie z regulaminem organizacyjnym Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego

4.3 Przepływy finansowe w RPO

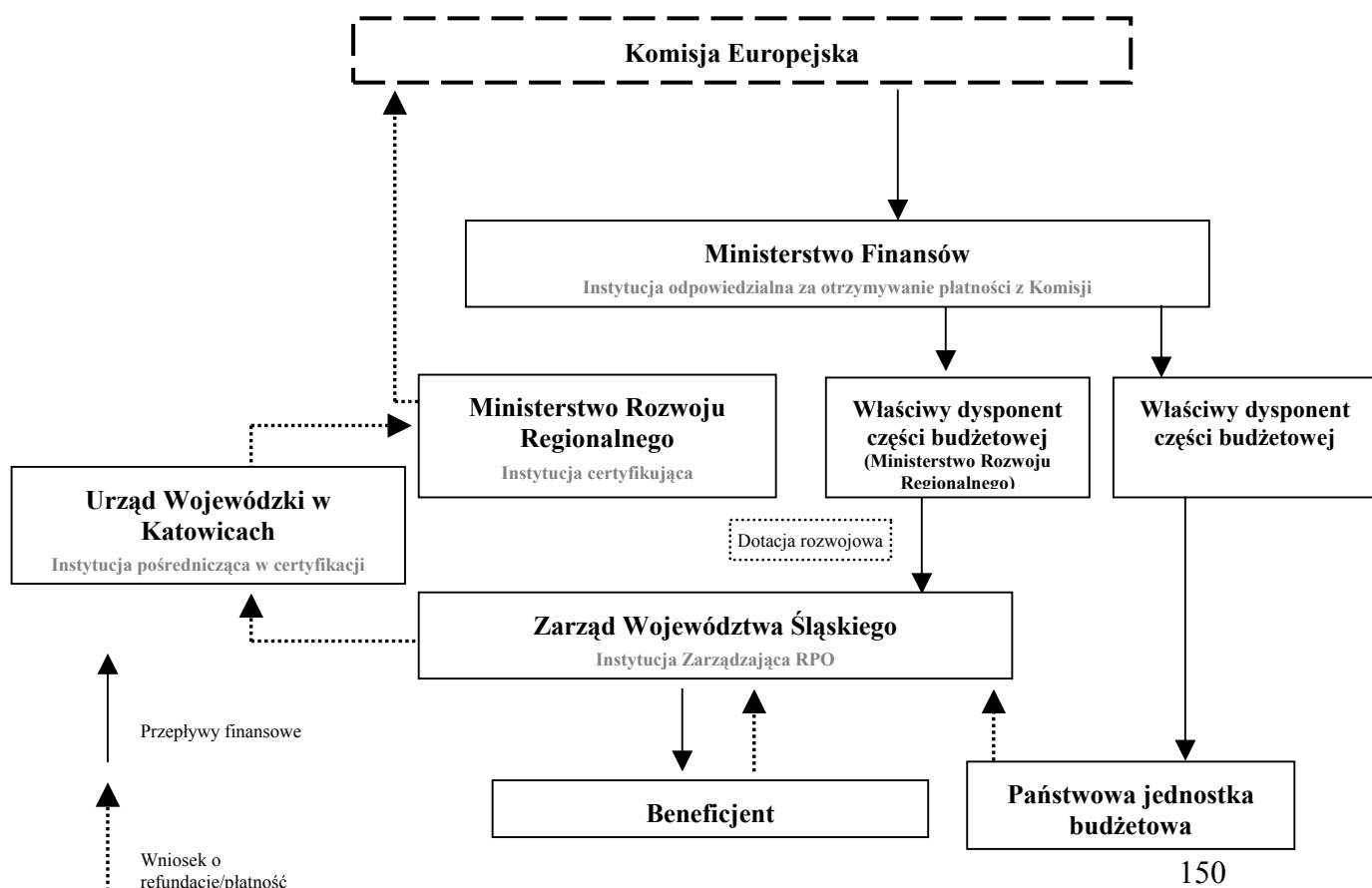
Komisja Europejska przekazuje Polsce środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności w formie płatności zaliczkowych, płatności okresowych i płatności salda końcowego. Środki przekazywane Polsce przez Komisję Europejską we wspomnianej wyżej formie wpływają na wyodrębnione rachunki bankowe, prowadzone w euro i zarządzane przez Ministra Finansów. Z rachunków tych środki, po przewalutowaniu na złote, przekazywane są na centralny rachunek dochodów budżetu państwa na podstawie dyspozycji Ministra Finansów i stanowią dochód budżetu państwa.

Wydatki na realizację programów operacyjnych planowane są w części budżetowej właściwego dysponenta, przy czym środki przeznaczone na dotacje rozwojowe dla samorządów województw pełniących rolę instytucji zarządzających w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych oraz instytucji pośredniczących w PO Kapitał Ludzki są planowane w części budżetowej, której dysponentem jest Minister Rozwoju Regionalnego, a następnie przekazywane w formie dotacji rozwojowej Samorządowi Województwa Śląskiego.

Wydatki na realizację programów operacyjnych zaplanowane w częściach budżetowych poszczególnych dysponentów, tj. ministrów właściwych przekazywane są na rzecz beneficjentów w formie zaliczki lub refundacji (bądź za pośrednictwem Instytucji Pośredniczących II stopnia z sektora lub spoza sektora finansów publicznych). W przypadku RPO Województwa Śląskiego płatności na rzecz beneficjenta dokonywane są przez Samorząd Województwa Śląskiego bądź za pośrednictwem Instytucji Pośredniczącej II stopnia.

Wysokość środków przewidzianych dla Województwa Śląskiego i przekazywanych mu w formie dotacji rozwojowej nie uwzględnia wydatków ponoszonych przez państwowe jednostki budżetowe, realizujące projekty w ramach programów operacyjnych, dla których Zarząd Województwa jest Instytucją Pośredniczącą lub Zarządzającą.

Przepływy finansowe i certyfikacja w RPO

W ramach systemu monitorowania przepływów finansowych IZ będzie monitorowała wysokość wydatków kwalifikowanych, w tym wydatków stanowiących współfinansowanie krajowe. IZ będzie dokonywała wyliczenia poziomu dofinansowania ze środków UE na poziomie osi priorytetowej w taki sposób, aby wkład funduszy UE nie przekraczał poziomu przyjętego w RPO dla danej osi priorytetowej.

Procedury dotyczące uzyskanych odsetek

W ramach programu operacyjnego odsetki narosłe od środków otrzymanych przez poszczególne instytucje biorące udział w finansowaniu RPO przeznaczone są na realizację danej osi priorytetowej/działania Programu i są wykazywane w sprawozdaniu z realizacji osi priorytetowej/działania.

Ad. art. 83:

Dla obsługi środków otrzymywanych z UE w ramach perspektywy finansowej 2007-2013 zostanie utrzymany podobny system rachunków bankowych jak dla perspektywy 2004-2006, czyli rachunki I poziomu – funduszowe i rachunki II poziomu – programowe.

Wszystkie rachunki bankowe, zarówno funduszowe jak i programowe będą oprocentowane, a odsetki będą dopisywane do stanów na rachunkach. Niezwłocznie po naliczeniu odsetek Instytucja przyjmująca środki z KE będzie przekazywała odpowiednie kwoty na rachunek dochodów Budżetu Państwa i będą one wykorzystane na współfinansowanie krajowe.

4.4 Monitorowanie

Komitet Monitorujący Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego zostanie powołany w ciągu trzech miesięcy od daty przekazania Polsce decyzji o zatwierdzeniu programu przez Komisję Europejską. W skład komitetu, zgodnie z art. 11 Rozporządzenia Ogólnego nr 1083/2006⁵⁶ wejdą przedstawiciele m.in. Instytucji Zarządzającej RPO, Instytucji Pośredniczącej PO KL w województwie śląskim, ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego jako koordynatora RPO, samorządów terytorialnych, (w tym przedstawiciele dużych miast) oraz partnerów społecznych i gospodarczych, a także inne odpowiednie podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, w tym organizacje pozarządowe. W roli obserwatora w posiedzeniach Komitetu Monitorującego uczestniczyć będzie przedstawiciel Instytucji Zarządzającej Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Komitet Monitorujący Regionalny Program Operacyjny Woj. Śląskiego upewnia się co do skuteczności i jakości realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego zgodnie z następującymi przepisami:

- analizuje i zatwierdza kryteria wyboru projektów w ramach RPO w terminie sześciu miesięcy od zatwierdzenia programu operacyjnego i zatwierdza wszelkie zmiany tych kryteriów zgodnie z potrzebami programowania;
- dokonuje okresowego przeglądu postępów na drodze do osiągnięcia konkretnych celów RPO na podstawie dokumentów przedkładanych przez Instytucję Zarządzającą;
- analizuje wyniki wdrażania, w szczególności osiągnięcie celów określonych dla każdego priorytetu oraz oceny, o której mowa w art. 48 ust. 3 rozporządzenia Rady nr 1083/2006;
- analizuje i zatwierdza roczne i końcowe sprawozdania z realizacji, o których mowa w art. 67 rozporządzenia Rady nr 1083/2006;

⁵⁶ Mowa o Rozporządzeniu Rady (WE) 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.

- jest informowany o treści rocznego sprawozdania audytowego lub jego części odnoszącej się do RPO i o wszelkich istotnych uwagach, jakie Komisja może przedstawić po przeanalizowaniu tego sprawozdania lub odnoszących się do tej części sprawozdania;
- może występować do Instytucji Zarządzającej z wnioskiem o przeprowadzenie wszelkiego rodzaju przeglądów lub analizy programu operacyjnego mogących prawdopodobnie przyczynić się do osiągnięcia celów funduszy, o których mowa w art. 3 rozporządzenia Rady nr 1083/2006, lub do usprawnienia jego zarządzania programem, w tym zarządzania finansowego;
- analizuje i zatwierdza wszelkie wnioski o zmianę treści decyzji Komisji w sprawie wkładu funduszy.

Ze względu na szeroki zakres zadań Komitetu Monitorującego przewiduje się możliwość powołania zespołów eksperckich lub podkomitetów do spraw kwestii horyzontalnych (np. obszarów wiejskich, miejskich, środowiska naturalnego, równości kobiet i mężczyzn).

Zasady i tryb sprawozdawczości beneficjentów, w tym zakres raportów będą określone ustawowo i zostaną sprecyzowane w podręcznikach: wdrażania i procedury pozakonkursowej.

4.5 Wymiana danych elektronicznych w celu spełnienia wymogów dotyczących płatności, monitoringu i oceny

Krajowy System Informatyczny na okres 2007-2013 (SIMIK 07-13)

Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego obsługiwany przez Departament Koordynacji i Zarządzania Podstawami Wsparcia Wspólnoty w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego, prowadzi nadzór nad przygotowaniem nowego systemu informatycznego i określa standardy w zakresie gromadzenia danych przez wszystkich uczestników systemu realizacji NSRO. Minister właściwy do spraw finansów publicznych, obsługiwany przez Departament Rozwoju Systemów Informatycznych w Ministerstwie Finansów odpowiada za budowę i rozwój systemu informatycznego na podstawie standardów w zakresie gromadzenia danych określonych przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

Poszczególne moduły Krajowego Systemu Informatycznego będą gotowe do użytku od lipca 2007. Pełną zdolność operacyjną w zakresie wszystkich komponentów System osiągnie pod koniec 2007 r.

Zgodnie z artykułem 58 d) oraz artykułem 60 c) rozporządzenia 1083/2006 system zarządzania i kontroli powinien posiadać wiarygodne, skomputeryzowane systemy rachunkowości i księgowości, monitorowania i sprawozdawczości finansowej mające na celu zapewnienie rejestracji i przechowywania zapisów księgowych dla każdej operacji w ramach programu operacyjnego oraz zapewnienie gromadzenia danych na temat realizacji każdej operacji niezbędnych do celów zarządzania finansowego, monitorowania, weryfikacji, audytu i oceny.

Dla celów zarządzania i sprawozdawczości, w Instytucji Zarządzającej, instytucjach pośredniczących, instytucjach pośredniczących II stopnia oraz Instytucji Certyfikującej będą wykorzystywane dwa podstawowe systemy informatyczne tj.:

- system finansowo-księgowy spełniający wymogi ustawy o rachunkowości,
- Krajowy System Informatyczny monitoringu i sprawozdawczości

oraz opcjonalnie regionalny system monitoringu i sprawozdawczości na poziomie instytucji odpowiedzialnej za wdrażanie programu operacyjnego.

Krajowy System Informatyczny jest zgodny i kompatybilny z systemem sprawozdawczości i monitorowania ustanowionym dla programu operacyjnego.

Dostęp do danych gromadzonych w Krajowym Systemie Informatycznym będą miały wszystkie podmioty uczestniczące w procesie wdrażania, tj. Instytucja Zarządzająca, Instytucje Pośredniczące, Instytucje Pośredniczące II stopnia, Instytucja Certyfikująca oraz Instytucja Audytowa, w zakresie niezbędnym dla prawidłowego realizowania zadań.

Krajowy i regionalny system monitoringu i sprawozdawczości.

Krajowy System Informatyczny (system scentralizowany) udostępniony dla potrzeb monitoringu i sprawozdawczości będzie gromadził na poziomie kraju dane niezbędne dla systemu zarządzania i kontroli ustanowionego dla programu operacyjnego.

Charakterystyka Krajowego Systemu Informatycznego

Zgodnie z przyjętymi założeniami Krajowy System Informatyczny będzie przede wszystkim systemem rejestracyjnym, tzn. będzie gromadził dane, wprowadzane do centralnej bazy danych po wystąpieniu zdarzeń. W szczególności system będzie umożliwiał gromadzenie informacji w następującym zakresie:

- ewidencja danych dotyczących programów operacyjnych,
- obsługa cyklu życia projektu, w tym:
 - ewidencjonowanie wniosków aplikacyjnych spełniających wymogi formalne,
 - ewidencjonowanie dużych projektów w zakresie określonym przez Rozporządzenie KE (WE) nr 1828/2006,
 - ewidencjonowanie umów o dofinansowanie,
 - ewidencjonowanie wniosków o płatność,
 - ewidencjonowanie danych dotyczących kontroli poszczególnych projektów,
 - ewidencja wskaźników postępu rzeczowego, w tym prowadzenie jednolitego słownika wskaźników,
- ewidencja danych dotyczących nieprawidłowości,
- prowadzenie rejestru kwot odzyskanych (w tym rejestru dłużników)

Ponadto Krajowy System Informatyczny będzie umożliwiał tworzenie określonych raportów, w szczególności:

- zestawień wydatków z poziomu instytucji pośredniczącej oraz zestawień wydatków i wniosków o płatność przygotowywanych na wyższych poziomach,
- prognozy wydatków.

System będzie obejmował i dostarczał dane określone w Załączniku III rozporządzenia implementacyjnego 1828/2006.

Architektura Krajowego Systemu Informatycznego.

Krajowy System Informatyczny zbudowany jest w oparciu o technologię webową, tzn. dostęp do danych gromadzonych w centralnej bazie danych realizowany jest za pośrednictwem przeglądarki internetowej uruchamianej na komputerze z dostępem do publicznej sieci Internet.

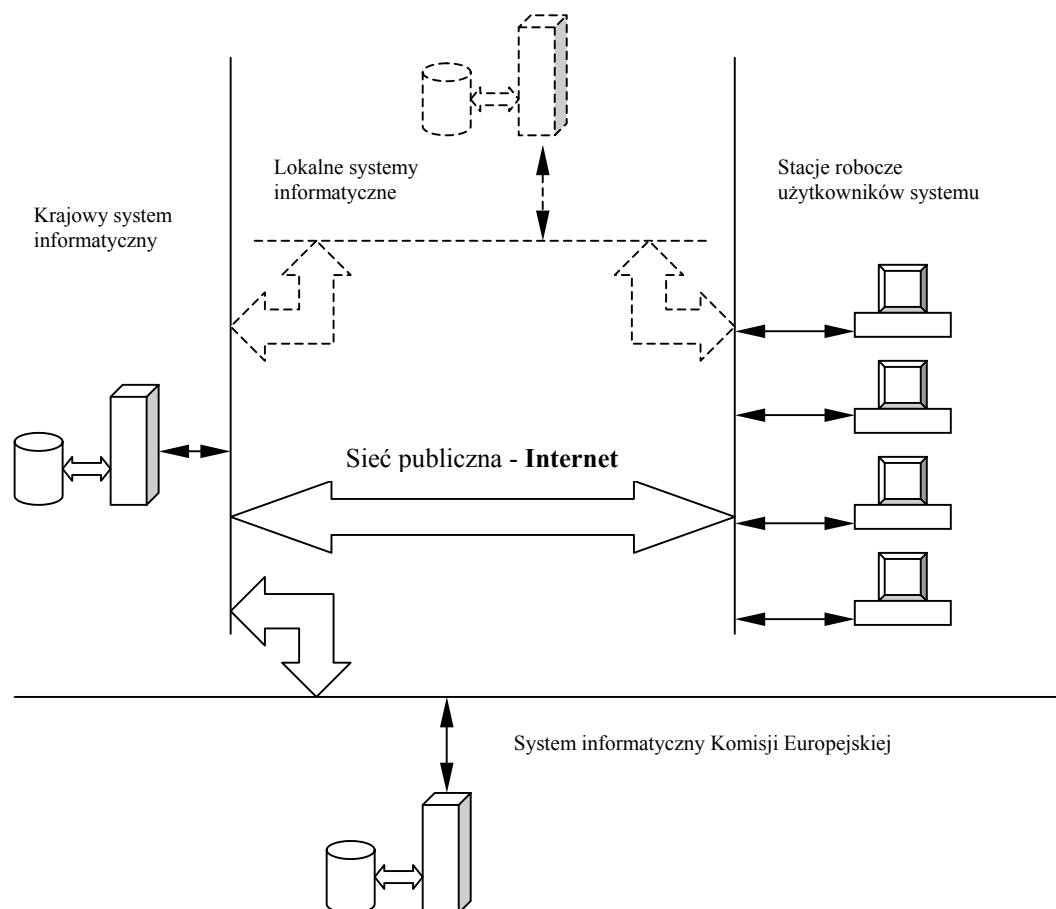
W ramach RPO Województwa Śląskiego wdrożony zostanie krajowy system informatyczny wspierający realizację NSRO, finansowany ze środków osi priorytetowej 2. Wsparcie informatyczne realizacji NSRO w ramach PO PT 2007-2013.

Instytucja Zarządzająca RPO deklaruje pełne uczestnictwo w jednolitym komputerowym systemie monitoringu.

Jednocześnie zostanie utworzony odrębny system informatyczny na potrzeby zarządzania i wdrażania RPO Województwa Śląskiego. System będzie w pełni kompatybilny z krajowym systemem informatycznym, a zakres gromadzonych i przetwarzanych w nim danych będzie

zgodny z zakresem danych określonym w załączniku III do Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r.”

Schemat architektury Krajowego Systemu Informatycznego został przedstawiony poniżej.

Regionalny System Informatyczny będzie narzędziem ułatwiającym gromadzenie danych o beneficjentach, projektach współfinansowanych ze środków RPO, a także wspierający zarządzanie RPO. Architektura systemu oraz jego funkcjonalność zostanie dopasowana do założeń Krajowego Systemu Informatycznego.

Opis procedur przewidzianych dla zapewnienia niezawodności komputerowych systemów raportowania księgowego, monitoringu i finansowego

Polityka bezpieczeństwa Krajowego Systemu Informatycznego realizowana jest na wielu płaszczyznach.

Wykorzystanie bezpiecznego protokołu https wraz odpowiednią architekturą dostępowych urządzeń sieciowych w siedzibie operatora systemu, ministra właściwego do spraw finansów publicznych obsługiwane przez Departament Rozwoju Systemów Informatycznych w Ministerstwie Finansów, minimalizuje ryzyko włamania oraz dostępu, a co za tym idzie i modyfikacji danych w systemie przez osoby nieupoważnione. Ponadto uniemożliwia zmianę danych w trakcie transmisji danych na serwer.

Rozbudowana funkcjonalność nadawania uprawnień dla użytkowników (trójwymiarowy model uprawnień: funkcja systemu, poziom wdrażania, region) powoduje, że mają oni dostęp tylko do tych danych, które są niezbędne do realizowania zadań.

Odpowiednia polityka wykonywania kopii bezpieczeństwa gwarantuje, że w przypadku poważnej awarii systemu, której skutkiem jest zniszczenie bazy danych, możliwość odtworzenia danych gromadzonych w systemie maksymalnie na jeden dzień przed wystąpieniem awarii.

Informacje dotyczące wewnętrznego obiegu informacji pomiędzy „podmiotem centralnym (MS Liaison)” oraz podmiotami zgłaszającymi zapotrzebowanie na dostęp/modyfikację praw dostępu do SFC2007

Elektroniczna wymiana danych z Komisją Europejską zgodnie z art. 39 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r.

Zasady dostępu do systemu elektronicznej wymiany danych z Komisją Europejską (SFC2007) zostały uregulowane w *Procedurze przyznawania dostępu użytkownikom do systemu elektronicznej wymiany danych z Komisją Europejską SFC2007* opracowanej przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

Zgodnie z niniejszą procedurą funkcja MS Liaison dla Europejskiego Funduszu Społecznego, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności, wynikająca z obowiązku nałożonego przepisami z art. 41 *Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006*, zgodnie z którymi Państwa Członkowskie występują o prawa dostępu do systemu SFC2007 w sposób scentralizowany, została przypisana jednostce organizacyjnej w ramach Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. Zgodnie z zasadami ustanowionymi przez Komisję, funkcje MS Liaison oraz MS Liaison Deputy pełni dwóch wyznaczonych i zatwierdzonych przez służby Komisji pracowników ww. jednostki organizacyjnej.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa dostępu do systemu SFC2007 ww. *Procedura* określa zasady na jakich użytkownicy ubiegają się o dostęp. Zgodnie z przyjętym na poziomie krajowym założeniem i strukturą *Node Hierarchy* dostęp do systemu uzyskują (jako tzw. *Key Users*) wyłącznie pracownicy następujących instytucji:

- Instytucji koordynującej na poziomie krajowym (status *Member State Authority*)
- Instytucji Zarządzającej programem (status *Member State Managing Authority*)
- Instytucji Certyfikującej (status *Certifying Authority*)
- Instytucji Audytowej (status *Audit Authority*).

Procedura określa także zasady weryfikacji zgłoszonego kandydata na użytkownika przez MS Liaison i adekwatności wnioskowanego zakresu uprawnień (*Permissions, Role*), a także zasady informowania o wszelkich zmianach dotyczących *Key Users*.

Wykaz *Key Users*, tj. osób posiadających dostęp do systemu SFC2007, jest prowadzony w jednostce organizacyjnej w ramach Ministerstwa Rozwoju Regionalnego pełniącej funkcję MS Liaison, z poszanowaniem przepisów prawnych w zakresie ochrony danych osobowych.

4.6 Ocena skuteczności i efektywności realizacji Ewaluacja (ocena) Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013

Za prowadzenie oceny programu operacyjnego odpowiada Instytucja Zarządzająca, a w jej ramach utworzona specjalnie w tym celu jednostka ewaluacyjna. Jej zadania, zgodnie z art. 48 rozporządzenia ogólnego, obejmują głównie:

- a) opracowanie Planu oceny obejmującego różne fazy realizacji programu,
- b) zapewnienie przeprowadzenia oceny ex ante – przed rozpoczęciem realizacji programu,
- c) zapewnienie przeprowadzenia oceny związanych z monitorowaniem realizacji programu, w szczególności w przypadku, gdy monitorowanie wykazuje znaczące odstępstwa od początkowo określonych celów lub gdy zgłoszone są propozycje zmian w programie,

- d) przekazanie wyników oceny związanych z monitorowaniem realizacji programu regionalnemu Komitetowi Monitorującemu oraz Komisji Europejskiej,
- e) upublicznianie wyników przeprowadzonych ocen,
- f) zapewnienie przeprowadzenia do dnia 30 czerwca 2011 roku oceny stopnia realizacji programu operacyjnego w odniesieniu do wybranych osi priorytetowych, której wyniki posłużą alokacji krajowej rezerwy wykonania,
- g) współpracę z Komisją Europejską przy ewaluacjach związanych z monitorowaniem realizacji programu oraz ewaluacjach strategicznych wykonywanych z inicjatywy Komisji,
- h) współpracę z Komisją Europejską przy oceny ex post (ocena na zakończenie programu),
- i) współpracę z Krajową Jednostką Oceny przy ewaluacjach związanych z monitorowaniem realizacji programu organizowanych przez instytucje zarządzającą oraz ewaluacjach wykonywanych z inicjatywy Krajowej Jednostki Oceny.

Szczegółowy opis działań ewaluacyjnych zostanie zawarty w Planie oceny przygotowanym przez Instytucję Zarządzającą. Dokument powinien zostać sporządzony przez IZ w terminie 3 miesięcy od dnia zatwierdzenia programu na podstawie wytycznych Krajowej Jednostki Oceny.

Plan oceny będzie obejmował w szczególności cele oceny, rodzaje/tematy badań ewaluacyjnych planowanych do realizacji, terminy, koszt i sposób ich wykonania (w tym określenie instytucji odpowiedzialnych) oraz sposób wykorzystania i podawania do publicznej wiadomości wyników oceny a także planowane działania służące budowie potencjału ewaluacyjnego.

Dokument będzie podlegał corocznej aktualizacji i uzgodnieniu z Krajową Jednostką Oceny, a następnie będzie zatwierdzany przez właściwy dla danego programu Komitet Monitorujący. Jednostka ewaluacyjna utworzona w strukturze Instytucji Zarządzającej RPO zobowiązana jest do współpracy z Krajową Jednostką Oceny w zakresie opracowania Planu oceny oraz uwzględniania wytycznych KJO. Wytyczne dotyczące Planów oceny sporządzone zostaną przez KJO przed zatwierdzeniem programów operacyjnych.

Badania ewaluacyjne będą w szczególności realizowane przez niezależne podmioty zewnętrzne, a wyniki oceny udostępniane opinii publicznej

4.7 Promocja i informacja

Zgodnie z zapisami art. 2 pkt 1 Rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1828/2006 określającym zasady wdrażania Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego ogólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności oraz Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Polska przygotowuje Strategię Komunikacji Funduszy Europejskich w Polsce na lata 2007-2013 dla wszystkich funduszy i programów. Wspólna Strategia ma na celu zapewnienie skutecznej koordynacji działań prowadzonych przez poszczególne instytucje, dzięki której wzrośnie skuteczność i efektywność działań informacyjnych i promocyjnych.

Strategia komunikacji jest przygotowywana przez Instytucję Koordynującą NSRO (umiejscowioną w strukturze ministerstwa właściwego ds. rozwoju regionalnego) we współpracy z Instytucjami Zarządzającymi. Uwzględnia ona zasady przyjęte w Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie informacji i promocji.

Strategia komunikacji określa podstawowe zasady prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych na potrzeby wszystkich programów operacyjnych i Narodowych

Strategicznych Ram Odniesienia, a w szczególności cele i idee przewodnią, określenie grup docelowych, wskazanie instytucji zaangażowanych w działania informacyjne i promocyjne, a także wymagane minimum podejmowanych działań.

Instytucja Zarządzająca opracuje dla programu operacyjnego Plan komunikacji zawierający cele działań, charakterystykę grup docelowych, opis planowanych działań informacyjnych, promocyjnych i szkoleniowych, opis podziału zadań i stopnia odpowiedzialności w zakresie działań promocyjno-informacyjnych i szkoleniowych pomiędzy IZ i IP2, opis działań IZ, IP2 i innych partnerów zaangażowanych w proces informowania i promocji w obrębie programu operacyjnego, z uwzględnieniem podmiotów, o których mowa w art. 5 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego, ramowy harmonogram, indykatywny budżet, sposób ewaluacji działań oraz zasady sprawozdawczości ze stopnia realizacji działań promocyjno-informacyjnych i szkoleniowych. Plan komunikacji PO podlega konsultacji z IK NSRO w zakresie ich zgodności ze Strategią komunikacji, a następnie akceptacji Komitetu Monitorującego dany program.

Instytucja Zarządzająca będzie przygotowywać również roczny plan działań o charakterze wykonawczym.

Plan komunikacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013

Strategicznym celem Planu Komunikacji RPO WŚ jest wsparcie realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego 2007 – 2013 tak, aby zapewnić maksymalne oraz najefektywniejsze wykorzystanie środków unijnych dostępnych dla Województwa Śląskiego. Cel strategiczny realizowany będzie poprzez cele szczegółowe:

- rozpowszechnianie informacji na temat możliwości wykorzystania środków z EFRR;
- podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności beneficjentów w zakresie korzystania z dostępnej pomocy;
- informowanie mieszkańców Województwa Śląskiego o efektach realizacji RPO WŚ i jego wpływie na rozwój regionu.

Grupy odbiorców do których skierowane są powyższe działania to:

- opinia publiczna – ogół mieszkańców regionu,
- media,
- beneficjenci i potencjalni beneficjenci funduszy strukturalnych,
- partnerzy społeczni i gospodarczy (przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe, samorządy gospodarcze i zawodowe, uczelnie wyższe).

Plan Komunikacji RPO WŚ jest narzędziem realizacji przez Zarząd Województwa Śląskiego unijnej zasady przejrzystości i jawności działań. Plan ma na celu zapewnienie beneficjentom oraz mieszkańcom regionu rzetelnej, wiarygodnej, obiektywnej i przystępnie przedstawionej informacji na temat prowadzonej polityki regionalnej w Województwie Śląskim, a także na temat działań RPO wdrażanych przez Zarząd Województwa oraz ich efektów i wpływie na codzienne życie mieszkańców. Zwiększy to świadomość mieszkańców regionu o działaniach podejmowanych i realizowanych na terenie Województwa oraz ich zaangażowanie w sprawy regionalne.

Plan Komunikacji RPO WŚ ma zapewnić spójną politykę informacyjną realizowaną zarówno na poziomie centralnym, jak na poziomie regionalnym poprzez współpracę Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, a także Wydziałów UM WŚ zaangażowanych w politykę informacji i promocji na temat fundusze europejskich realizowanej w Województwie Śląskim.

Działania informacyjne i promocyjne będą realizowane przy wykorzystaniu różnych środków przekazu: prasa, radio telewizja, Internet, a także za pomocą publikacji, szkoleń i sieci Punktów Informacyjnych.

IZ będzie prowadzić stały monitoring efektów prowadzonych działań. Monitoring będzie obejmował:

- realizację założonych w harmonogramie działań;
- przeprowadzenie ankiet wśród beneficjentów.

Ponadto, IZ prowadzić będzie sprawozdawczość z realizacji Planu Komunikacji RPO WŚ, które dokonywane będzie w formie okresowych, rocznych oraz sporządzanych na zakończenie realizacji Planu informacji o jego realizacji.

4.8 Procedura wyboru projektów

Wybór projektu uzależniony będzie od spełnienia kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący (zgodnie z art. 65 lit. B rozporządzenia 1083/2006), oraz od zatwierdzenia projektu do dofinansowania przez IZ lub IP II. Te strategiczne, formalne i merytoryczne kryteria (z wyłączeniem przygotowania odpowiedniej dokumentacji i gotowości do wdrożenia) będą jednakowe dla wszystkich potencjalnych beneficjentów wszystkich projektów dotyczących danej kategorii operacji RPO WŚ 2007-2013.

Ocena i wybór projektów prowadzone są w oparciu o kryteria wyboru projektów. Celem zastosowania systemu kryteriów wyboru projektów jest wzrost poziomu obiektywizmu i przejrzystości w zakresie wyboru projektów.

Szczegółowe kryteria wyboru etapu preselekcji, oceny formalnej, merytorycznej oraz wyboru przez zarząd województwa dla danego działania są określane przez IZ RPO oraz zatwierdzane przez KM RPO.

Procedury dotyczące wyboru operacji w ramach RPO WŚ przewidują następujące tryby realizacji :

- 1) Tryb konkursowy (zgodnie z art. 28, ust.1 pkt 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju),
- 2) Projekty kluczowe (rozumiane jako projekty indywidualne, zgodnie z Art. 28, ust. 1 pkt 1 Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju);
- 3) Programy rozwoju subregionów (rozumiane jako projekty systemowe, zgodnie z art. 28, ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju) ,
- 4) Tryb realizacji projektów pomocy technicznej.

Wybór projektów do dofinansowania w trybie konkursowym

Nabór wniosków w trybie konkursowym prowadzony jest w oparciu o zatwierdzony przez Zarząd Województwa harmonogram konkursów.

Wszystkie nabory wniosków w ramach poszczególnych Działań RPO przeprowadzane są w trybie zamkniętym.

Ogłoszenie o konkursie zamieszczane jest z zachowaniem zasady powszechnego dostępu publicznego (co najmniej na stronie internetowej IZ RPO oraz dzienniku o zasięgu regionalnym). IZ RPO określa w nim szczegółowe warunki przeprowadzania konkursu, w tym: m.in. minimalny okres trwania naboru, sposób i formę składania aplikacji.

Aplikacje (fiszki projektowe dla etapu preselekcji oraz wnioski aplikacyjne) wraz z niezbędnymi załącznikami składane są do i rejestrowane przez IZ RPO / IP2.

Etapy wyboru projektów:

- PRESELEKCJA

Jest stosowanym opcjonalnie (tylko w uzasadnionych przypadkach) wstępnym etapem weryfikacji kwalifikowalności projektu w ramach RPO.

Ocena przeprowadzona jest na podstawie fiszki projektowej wraz z niezbędnymi załącznikami. Ocena dokonywana jest przez co najmniej dwie osoby. Wyniki preselekcji zamieszczane są w karcie oceny wstępnej.

– OCENA FORMALNA

Polega ona na potwierdzeniu, że złożony wniosek o dofinansowanie realizacji projektu wraz z załącznikami jest kompletny i wypełniony zgodnie z wytycznymi oraz odpowiednimi przepisami prawa.

Ocena projektu dokonywana jest zgodnie z kryteriami formalnymi określonymi odrębnie dla danego Działania RPO, zatwierdzonymi przez KM RPO. Ocena dokonywana jest przez co najmniej dwie osoby. Wyniki oceny zamieszczane są w karcie oceny formalnej projektu.

– OCENA MERYTORYCZNA

Ocena merytoryczno-techniczna przeprowadzana jest przez pracowników IZ oraz przez niezależnych ekspertów powołanych przez IZ RPO.

Nadzór nad realizacją procesu sprawuje IZ RPO. Wyniki oceny zamieszczane są w karcie oceny merytoryczno-technicznej.

Wyboru projektów do dofinansowania dokonuje Zarząd Województwa na podstawie przedłożonej listy rankingowej projektów pozytywnie ocenionych merytorycznie.

Zarząd Województwa dokonuje wyboru projektów w oparciu o kryteria strategiczne zatwierdzone przez KM RPO.

Wybór projektów do dofinansowania w ramach Indykatywnego Planu Inwestycyjnego i Programów Rozwoju Subregionu

Szczegółowy opis procedury wyboru i zatwierdzania projektów w ramach Indykatywnego Planu Inwestycyjnego i Programów Rozwoju Subregionu został zawarty w odpowiednich Wytycznych, zatwierdzonych w dniu 10.05.2007 roku przez Zarząd Województwa Śląskiego.

Dokument przewiduje dwa tryby wyboru projektów:

1. Indykatywny Plan Inwestycyjny (IPI) na który składają się:
 - Indykatywny wykaz dużych projektów kluczowych,
 - Wykaz pozostałych projektów kluczowych.
2. Programy Rozwoju Subregionów.

Wybór projektów pomocy technicznej

W ramach odrębnych wytycznych zostanie przedstawiona procedura wyboru projektów dotyczących pomocy technicznej w ramach RPO Woj. Śląskiego na lata 2007-2013.

W zależności od charakteru danego priorytetu zapewniona zostanie odpowiednia równowaga pomiędzy różnymi trybami wyboru projektów. Zastosowanie danego trybu wyboru będzie służyć polepszaniu osiągnięcia strategicznych celów poszczególnych priorytetów RPO. Szczegóły, co do zakresu zastosowania danego trybu w danym priorytecie oraz instytucji uczestniczących w procedurze wyboru będą określone w Uszczegółowieniu RPO.

Tryb wyboru projektów zostanie uszczegółowiony w Uszczegółowieniu RPO i Wytycznych do procedury pozakonkursowej.

Tryb wyboru projektów będzie zgodny z odpowiednimi wytycznymi MRR w danym zakresie.

V. Szacunkowy plan finansowy

W ramach realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 zostanie zaangażowane 1712,98 mln EUR, ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

W niniejszym Programie przyjęto wkład Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w odniesieniu do publicznych wydatków kwalifikowanych. Wielkość środków prywatnych zaangażowanych we współfinansowanie Programu została wstępnie oszacowana na poziomie 341,82 mln EUR.

Z przygotowanego na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego raportu Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową „Ramy finansowe strategii rozwoju województw na lata 2007-2013” wynika, iż województwo śląskie ma największe wśród polskich regionów zdolność absorpcyjną i tym samym zdolność efektywnego wykorzystania środków w ramach RPO⁵⁷.

Alokacje dla poszczególnych priorytetów Programu zostały określone z uwzględnieniem następujących limitów narzuconych przez Ministra Rozwoju Regionalnego:

- działania w sferze produkcyjnej (badania i rozwój technologiczny, w tym infrastruktura szkolnictwa wyższego wspierająca działalność naukowo-badawczą; innowacje; bezpośrednie wsparcie przedsiębiorców i działalność instytucji otoczenia biznesu; społeczeństwo informacyjne; odnawialne źródła energii; turystyka, w zakresie wsparcia usług świadczonych przez przedsiębiorców) – min. 40% całkowitej przyznanej alokacji,
- infrastruktura społeczna i ochrony zdrowia - max. 7% całkowitej przyznanej alokacji (w tym max. 3% na ochronę zdrowia i opiekę nad dzieckiem),
- małe projekty infrastrukturalne (niesieciowe, niekompleksowe) – max. 20% całkowitej przyznanej alokacji,
- współpraca międzyregionalna – max. 2% całkowitej przyznanej alokacji.

Zgodnie z wymogami rozporządzenia KE ustanawiającego zasady wdrażania Rozporządzenia ogólnego⁵⁸ opracowano:

- tabelę finansową dla programu operacyjnego w podziale na lata (€),
- tabelę finansową w podziale na priorytety oraz źródła finansowania (€)
- tabelę podziału według kategorii, zaprogramowanego wykorzystania wkładu funduszy w program operacyjny (€)
- tabelę określającą wkład RPO w realizację celów Strategii Lizbońskiej według indykatywnego podziału wkładu funduszy w program operacyjny (€), na kategorie interwencji

⁵⁷ Mackiewicz M., Malinowska-Misiąg E, Misiąg W, Tomalak M, *Ramy finansowe strategii rozwoju województw na lata 2007-2013*, IBNGR, Warszawa 2006,

⁵⁸ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006, op. cit.

8. Plan finansowy dla RPO dla Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 według rocznych zobowiązań EFRR (w euro)

Lata	Fundusze Strukturalne (EFRR)	Fundusz Spójności	ogółem
	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3=1+2</i>
2007	240 137 237	-	240 137 237
2008	245 760 506	-	245 760 506
2009	251 346 748	-	251 346 748
2010	248 067 857	-	248 067 857
2011	243 435 662	-	243 435 662
2012	238 951 215	-	238 951 215
2013	245 281 078	-	245 281 078
2007-2013	1 712 980 303	-	1 712 980 303

9. Plan finansowy dla RPO dla Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 podający, dla całego okresu programowania, kwotę całkowitej alokacji finansowej EFRR, odpowiedni wkład krajowy i stopę zwrotu wg osi priorytetowej (w euro)

	Wkład wspólnoty	Wkład krajowy	Indykatorywny podział wkładu krajowego		Finansowanie ogółem	Poziom współfinansowania	Dla celów informacyjnych	
			Krajowe środki publiczne	Krajowe środki prywatne			Wkład EBI	Inne źródła finansowania
	a	b=c+d	c	d	e=a+b	f=a/e		
B+R, innowacje, przedsiębiorczość	296 238 553	52 277 392	52 277 392	-	348 515 945	85,00%		196 562 993
Społeczeństwo informacyjne	150 000 000	26 470 588	26 470 588	-	176 470 588	85,00%		15 264 706
Turystyka	110 420 000	19 485 882	19 485 882	-	129 905 882	85,00%		60 081 471
Kultura	53 274 150	9 401 321	9 401 321	-	62 675 471	85,00%		5 421 428
Środowisko	180 678 600	31 884 459	31 884 459	-	212 563 059	85,00%		18 386 705
Miasto	312 802 445	55 200 431	55 200 431	-	368 002 876	85,00%		31 832 249
Transport	426 327 555	84 244 367	84 244 367	-	510 571 922	83,50%		-
Edukacja	82 480 000	14 555 294	14 555 294	-	97 035 294	85,00%		8 393 553
Zdrowie	57 759 000	10 192 765	10 192 765	-	67 951 765	85,00%		5 877 828
Pomoc techniczna	43 000 000	-	-	-	43 000 000	100,00%		-
Ogółem	1 712 980 303	303 712 499	303 712 499		2 016 692 802	84,94%		341 820 933

Tabela 10. Indykatywny podział, według kategorii, zaprogramowanego wykorzystania wkładu funduszy w program operacyjny (euro)

Kwestie priorytetowe		Forma finansowania		Terytorium	
Kod	Kwota	Kod	Kwota	Kod	Kwota
02	28 078 553	01	1 712 980 303	01	1 359 055 268
03	46 000 000	02	-	02	106 434 567
04	54 540 000	03	-	03	-
05	9 620 000	04	-	04	-
06	-			05	204 490 468
07	-			06	-
08	134 800 000			07	-
09	103 670 000			08	-
10	95 000 000			09	-
11	58 567 100			10	-
12	-			0	43 000 000
13	47 300 000				
14	-				
15	-				
16	20 000 000				
17	-				
18	32 153 284				
19	-				
20	-				
21	-				
22	19 274 487				
23	288 149 784				
24	-				
25	-				
26	-				
27	-				
28	7 000 000				
29	-				
30	-				
31	-				
32	-				
33	-				
34	-				
35	-				
36	-				
37	-				
38	-				
39	-				
40	3 210 000				
41	3 210 000				
42	9 640 000				
43	13 000 000				
44	30 000 000				
45	14 770 000				
46	67 348 600				
47	15 000 000				
48	-				
49	-				
50	10 000 000				

51	5 500 000
52	49 750 000
53	4 000 000
54	-
55	-
56	-
57	60 620 000
58	28 702 850
59	8 487 700
60	9 800 000
61	230 732 445
62	-
63	-
64	-
65	-
66	-
67	-
68	-
69	-
70	-
71	-
72	-
73	-
74	-
75	72 055 500
76	32 000 000
77	-
78	23 000 000
79	35 000 000
80	-
81	-
82	-
83	-
84	-
85	39 000 000
86	4 000 000

Z powyższego podziału wynika, że ponad 18,5% środków finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego trafi do obszarów wiejskich i górskich.

Tabela 11. Wkład RPO w realizację celów Strategii Lizbońskiej według indykatywnego podziału wkładu funduszy w program operacyjny (€), na kategorie interwencji

Kwestie priorytetowe	
Kod	Kwota
02	28 078 553
03	46 000 000
04	54 540 000
05	9 620 000
08	134 800 000
09	103 670 000
10	95 000 000
11	58 567 100
13	47 300 000
16	20 000 000
28	7 000 000
40	3 210 000
41	3 210 000
42	9 640 000
43	13 000 000
52	49 750 000

Z powyższego podziału wynika, że 683 385 653 € - około 40% środków finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego zostało przeznaczone na realizację celów Strategii Lizbońskiej

Załącznik 1 Indykatorywny wykaz dużych projektów

Zgodnie z zapisami Rozporządzenia ogólnego⁵⁹ informacje o dużych projektach zostaną przekazane Komisji, która dokona ich oceny i podejmie decyzję o możliwości realizacji.

Lp.	Nazwa projektu	Lider projektu	Szacunkowa wartość projektu (mln EUR)	Dofinansowanie z RPO (mln EUR)
1.	Kontynuacja budowy Drogowej Trasy Średnicowej „Zachód” – odcinek Zabrze – Gliwice	Województwo Śląskie	307,00	75,00
2.	Budowa nowoczesnej hali widowiskowo-sportowej Podium	Miasto Gliwice	53,00	41,68
3.	Budowa nowego gmachu Muzeum Śląskiego w Katowicach	Muzeum Śląskie w Katowicach	60,00	51,00

⁵⁹ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006, op.cit.

Załącznik 2 Wyniki zewnętrznych ocen dokonanych na potrzeby przygotowania Regionalnego Programu Operacyjnego

I. Podsumowanie procesu Oceny Szacunkowej projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013

Ocena szacunkowa (ex-ante) projektu RPO została wykonana przez firmę doradcą WYG International sp. z o.o., w drodze zamówienia publicznego zorganizowanego przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Przedmiotem oceny ex ante była trzecia wersja „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013”, przyjęta dnia 6 czerwca 2006 r. Autorzy zwracali uwagę na problem równoległości procesów tworzenia podstaw prawnych dla programów operacyjnych, programowania i ewaluowania RPO co skutkowało formułowaniem nieaktualnych uwag w kontekście zmian które zachodziły równocześnie w dokumencie w trakcie niezależnie prowadzonych prac nad kolejną wersją RPO.

Ocena RPO zawiera wszystkie standardowe elementy, przewidziane dla oceny programów operacyjnych i uwzględnienia specyfikę regionu. Metodologia oceny jest zgodna z metodologią oceny ex-ante programów operacyjnych na lata 2007-2013, określoną przez Komisję Europejską, w październiku 2005 roku.

Zakres oceny RPO został ujęty w pięć zadań badawczych:

- weryfikacja analizy społeczno-ekonomicznej oraz jej jakości w świetle zidentyfikowanych potrzeb rozwoju regionu,
- ocena uzasadnienia ekonomicznego oraz spójności wewnętrznej części projekcyjnej RPO,
- ocena spójności zewnętrznej części RPO z politykami wspólnotowymi, krajowymi i regionalnymi,
- ocena oczekiwanego rezultatu i oddziaływania,
- ocena proponowanego systemu wdrażania programu operacyjnego.

Poniżej przedstawiono wnioski i rekomendacje wynikające z poszczególnych zadań badawczych oraz odniesienie autorów RPO do wyników ewaluacji.

Zadanie pierwsze – diagnoza programu operacyjnego.

Ewaluatorzy pozytywnie ocenili strukturę części diagnostycznej i uznali, iż spełnia ona swą funkcję, tzn. dostarcza uzasadnienia większości celów i priorytetów. Podstawowe rekomendacje dotyczyły:

- uzupełnienia analizy SWOT o komentarz, z którego jasno wynikałyby potrzeby Województwa oraz ich hierarchia. – *uznano (w porozumieniu z ewaluatorem), iż rozsądniejsze będzie podsumowanie każdego z podrozdziałów diagnozy podstawowymi problemami.*
- uzupełnienia opisu diagnostycznego tak, aby pozbyć się wątpliwości odnośnie jego spójności z SWOT – *uwaga uwzględniona*
- uzupełnienia diagnozy o komentarz z którego jasno będzie wynikała metoda jej przeprowadzenia (m.in. dlaczego wybrano podział na takie obszary diagnostyczne w charakterystyce województwa śląskiego) – *uwaga uwzględniona*
- dodania do podrozdziału 1.3 wniosków z przedstawianych zestawień – *uwaga uwzględniona*
- w szerszym zakresie wykorzystać dostępne szeregi czasowe oraz ich interpretację – *uwaga uwzględniona*

- zapisy diagnozy uzupełnić o rozpoznanie prognostyczne – uwaga częściowo uwzględniona, np. w zakresie analizy tendencji demograficznych
- we wstępie przedstawić w sposób bardziej przejrzysty strukturę treści RPO WŚ oraz sposób jego konstrukcji – uwaga uwzględniona.

Zadanie drugie – Część projekcyjna programu operacyjnego

Cała część projekcyjna RPO WŚ, zasłużyła na ogólną pozytywną opinię. Struktura części projekcyjnej została uznana za bardzo logiczną i klarowną. Rekomendacje dotyczyły:

- Uzupełnienia brakujących elementów RPO WŚ, (m.in. listy „dużych projektów”, indykatywnej listy programów pomocy publicznej) – uwaga dotyczyła elementów których dołączenie było planowane przy kolejnych wersjach dokumentu (np. lista „dużych projektów”) oraz takich których przygotowanie nie leży w gestii Instytucji Zarządzającej i może ona jedynie czekać aż Ministerstwo Rozwoju Regionalnego wywiąże się ze swoich obowiązków (np. w zakresie przygotowania programów pomocy publicznej),
- Uwypuklenie faktu, że przy opracowaniu dokumentu wzięto pod uwagę podstawy teoretyczne przyświecające planowanej interwencji i wykazano się troską o rozwój zrównoważony oraz spójność terytorialną regionu – uwaga uwzględniona.
- Zapewnienia spójności uzasadnienia celów i priorytetów, a analizą SWOT – uwaga uwzględniona.
- Szerszego omówienia mechanizmu Regionalnych Programów Rozwoju – uwaga uwzględniona.
- Dodania komentarza do podziału środków finansowych pomiędzy poszczególne priorytety i lata, który będzie się odwoływał do kryteriów alokacji środków RPO WŚ oraz do oceny ryzyka związanego z absorpcją środków SWOT – uwaga uwzględniona.

Zadanie trzecie – Spójność zewnętrzna programu operacyjnego

Spójność zewnętrzna części projekcyjnej Programu otrzymała dobrą ocenę. Ewaluatorzy zwrócili uwagę na zbieżność celów RPO WŚ z celami nadrzędnych dokumentów strategicznych. Spójność ta wynika zarówno ze wspólnych przesłanek aksjologicznych leżących u ich podstaw oraz tożsamy lub zbieżnych wniosków diagnostycznych. Poziom spójności jest wysoki szczególnie w odniesieniu do NSRO i SRW.

Zadanie czwarte – Ocena oczekiwanych rezultatów i oddziaływania

Zaproponowany zestaw wskaźników zdaniem ewaluatorów spełnia wymóg kompletności, w świetle aktualnych wymagań Komisji Europejskiej i uzgodnień dokonanych przez grupę ds. wskaźników działającą przy Ministerstwie Rozwoju Regionalnego. Nie stwierdzono braków wymagających uzupełnień w świetle wymogów UE i Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. Rekomendacje:

- Konieczne jest określenie wartości bazowych i docelowych dla wszystkich nowo wprowadzanych wskaźników – zgodnie z sugestiami Ministerstwa Rozwoju Regionalnego wartości bazowe wskaźników są pozostawione na poziomie 0. Funkcję referencyjną dla określenia wpływu programu pełnią wskaźniki kontekstowe umieszczone w załączniku do programu. Wartości docelowe sukcesywnie uzupełniono dla 3 określonych punktów w przyszłości (2010, 2013, 2015)
- Monitoring RPO Województwa Śląskiego powinien również zawierać listę wskaźników kontekstowych – tabela wskaźników kontekstowych została dołączona

dopiero gdy Ministerstwo Rozwoju Regionalnego zdołało rozstrzygnąć wątpliwe kwestie z nią związane.

Zadanie piąte – System wdrażania programu operacyjnego

Opis systemu wdrażania został uznany za dość ogólny, uwzględniający jedynie rozporządzenia unijne, NSRO i dostępne w chwili przygotowywania analizowanej wersji programu operacyjnego wytyczne Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. Ewaluatorzy przedstawili następujące rekomendacje:

- Należy oprócz wypunktowania kompetencji poszczególnych instytucji zarysować sposób ich funkcjonowania, wzajemnej współpracy na rzecz efektywnego i skutecznego wdrażania RPO – *uwaga została uwzględniona*,
- Należy wskazać również instytucje pośredniczące (ewentualnie wdrażające) przynajmniej w kontekście przedmiotowym. Oznacza to wskazanie, jakie priorytety i działania będą wydzielane na zewnątrz IZ RPO i do ilu instytucji oraz wskazanie powodów takiej decyzji – *uwaga została uwzględniona*,
- Należy dopisać do opisu zarządzania finansowego i certyfikacji urzędy wojewódzkie – *uwaga została uwzględniona*,
- Rekomenduje się (zgodnie z NSRO) skupienie w KM RPO (działającego w imieniu Zarządu Województwa) koordynacji celów strategii rozwoju danego województwa, z celami i mechanizmami realizacji na poziomie regionalnym różnych programów operacyjnych celu 1 i celu 3 polityki spójności i wspólnej polityki rolnej – *uwaga została uznana za istotną, jednak zakres zadań KM został przygotowany zgodnie z zaleceniami Instytucji Koordynującej RPO (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego)*,
- Rekomenduje się obligatoryjnie opisanie ogólnych narzędzi i instrumentów wymiany doświadczeń i tworzenia sieci na poziomie międzynarodowym, krajowym i regionalnym w kontekście tworzenia wspólnotowej wartości dodanej przez system wdrażania⁶⁰.

W odpowiedzi na rekomendacje ewaluatorów przygotowano nowy opis systemu zarządzania, który jest wypadkową wewnętrznych procedur Instytucji Zarządzającej RPO, wytycznych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego i uwagami oceniających.

II. Prognoza oddziaływania na środowisko Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu dokumentu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 została przygotowana przez niezależnego wykonawcę - Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych z siedzibą w Katowicach, zgodnie z wymaganiami wynikającymi z zapisów ustawy Prawo ochrony środowiska⁶¹. Ustawa ta nakłada obowiązek przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dokumentów o charakterze strategicznym. Obowiązek ten jest zgodny z wymaganiami unijnymi zapisanymi w Dyrektywie w sprawie oceny wpływu

⁶⁰ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006, op.cit.

⁶¹ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902)

niektórych planów i programów na środowisko⁶² oraz z Dyrektywą w sprawie dostępu do informacji dotyczących środowiska⁶³.

Celem prognozy jest określenie możliwych skutków wpływu na środowisko jakie mogą wystąpić w wyniku realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego. Prognoza ma również sprawdzić i wykazać czy przyjęte w RPO rozwiązania mają na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, oraz czy uwzględniają ochronę przed powstawaniem możliwych konfliktów i zagrożeń.

Zakres prognozy jest określony w ustawie Prawo ochrony środowiska, w art. 41 ust. 2. - precyzuje problemy, jakie powinny być przedmiotem prognozy.

Prognoza jest dokumentem pomocniczym, wspierającym proces decyzyjny i procedurę konsultacji Programu. Wskazuje zarówno na możliwe negatywne skutki, jak i określa zalecenia pozwalające im przeciwdziałać lub minimalizować. W prognozie zawarta jest ocena stopnia i sposobu uwzględniania aspektów środowiskowych w całości dokumentu jak i w poszczególnych częściach RPO. Szczególną uwagę poświęcono głównym elementom RPO tj. priorytetom i celom operacyjnym. Układ i struktura Prognozy odpowiada wprost wymaganiom zawartym w cytowanej ustawie. Dokument Prognozy składa się z dziewięciu części zasadniczych oraz wstępu, streszczenia, i bibliografii. Zasadniczymi częściami Prognozy są:

Ogólny kontekst rozwojowy, kontekst środowiskowy, znaczące trendy, integracja celów środowiskowych z celami Programu, określenie znaczących rezultatów, działania redukujące, ograniczające i rekompensujące negatywne rezultaty realizacji programu, opis procedury przygotowania prognozy, monitoring i podsumowanie.

W części **ogólny kontekst rozwojowy** przywołano główne składowe dokumentu RPO – Priorytety wynikające z „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020”, które wraz z celami zostały poddane w dalszej części Prognozy ocenie z uwzględnieniem spójności z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Kontekst środowiskowy stanowi omówienie stanu środowiska przyrodniczego Województwa Śląskiego z uwzględnieniem jego specyfiki związanej z dużym zróżnicowaniem jednostek geograficznych i wynikającym z nich bogactwem krajobrazów oraz z uwzględnieniem aspektu ochrony różnorodności biologicznej, a także analizy zagrożeń w relacji do poszczególnych komponentów środowiska.

Rozdział **Znaczące trendy** stanowi analizę symulacyjną trendów zmian stanu środowiska w województwie śląskim przyjmującą, że RPO nie jest realizowany. Przyjęte założenie wykazuje, że wariant rozwojowy województwa śląskiego bez realizacji celów zapisanych w RPO będzie stabilizował, a nawet pogarszał, choć nie znacząco, obecny stan środowiska województwa. W kontekście analizy symulacyjnej wariant wprowadzający RPO może być określony, jako przyspieszenie pozytywnych zmian środowiskowych w województwie, w przeciwieństwie do wariantu braku realizacji RPO.

Integracja celów środowiskowych z celami Programu zawiera ocenę spójności RPO z innymi dokumentami strategicznymi w zakresie celów strategicznych odnoszących się do problematyki środowiska i zrównoważonego rozwoju. Przeprowadzono ocenę spójności

⁶² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21 lipca 2001 r., str. 30; Dz. Urz. Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t.6, str. 157)

⁶³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 roku w sprawie dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylającej dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz. Urz. WE L 41 z 14 lutego 2003 r., str.26; Dz. Urz. Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 375)

z najważniejszymi dokumentami strategicznymi szczebla regionalnego i krajowego oraz ze wskazanymi regulacjami prawnymi krajowymi i unijnymi.

Część Prognozy zawierająca **określenie znaczących rezultatów** stanowi kluczowy element dokumentu. Ocenie poddano wszystkie cele szczegółowe wchodzące w zakres każdego z dziewięciu priorytetów RPO. Przyjęto, że wpływ na środowisko będzie występował w ujęciu dwupłaszczyznowym:

1. Zasobów i chłonności,
2. Ekosystemowości, bioróżnorodności i dziedzictwa przyrodniczego oraz kulturowego.

Dodatkowo w ocenie przeprowadzonej w relacji do tych dwóch płaszczyzn wprowadzono zróżnicowanie horyzontu czasowego na oddziaływanie krótko i długoterminowe oraz przyjęto stopniowanie skali przestrzennej od zasięgu lokalnego, poprzez regionalny do ponad regionalnego. Zastosowano sześciostopniową skalę oceny przyjmując za wartość:

- pewność wystąpienia negatywnych skutków środowiskowych - bariera lub zmiana celu
- wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnych skutków środowiskowych
- prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnych lub pozytywnych skutków środowiskowych w zależności od uwarunkowań i okoliczności
- prawdopodobieństwo wystąpienia pozytywnych skutków środowiskowych
- pewność wystąpienia korzystnych skutków środowiskowych – poparcie celu ze względów środowiskowych
- nieistotne skutki środowiskowe

Ocena wpływu poszczególnych celów planowanych do realizacji w ramach RPO w ujęciu wskazanych dziewięciu priorytetów jest generalnie pozytywna. Niektóre z działań planowanych dla osiągnięcia przyjętego celu będą wymagały zwiększonej uwagi i staranności, a w niektórych przypadkach podjęcia działań o charakterze zabezpieczającym.

Działania zapobiegające, redukujące, rekompensujące negatywne efekty realizacji Programu przedstawiono w kolejnej części Prognozy. Przyjęto zasadę, że działania zapobiegające, redukujące lub rekompensujące negatywne efekty realizacji RPO zostaną wskazane w ślad za oceną poszczególnych celów szczegółowych sformułowanych w ramach priorytetów. W przypadku Priorytetu I *Badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość* podkreśla się szczególnie potrzebę zwrócenia uwagi na aspekty środowiskowe przy lokalizacji przedsięwzięć. Zwraca się uwagę na konieczność ponownego wykorzystania przestrzeni, czyli lokalizowania działalności gospodarczej na terenach, gdzie w przeszłości była ona realizowana. Ponadto, należy zwrócić uwagę na ochronę terenów przyrodniczo cennych, a także stosować kompensację przyrodniczą w przypadku bezwzględnej konieczności naruszenia obszaru cennego przyrodniczo. W Priorytecie III *Turystyka* działania minimalizujące odnoszą się do celu szczegółowego *Poprawa jakości infrastruktury turystycznej regionu* oraz do celu szczegółowego *Tworzenie i rozwój regionalnych produktów turystycznych*. Podkreślono szczególnie konieczność ochrony obszarów przyrodniczo-cennych ze szczególnym uwzględnieniem Jury Krakowsko-Częstochowskiej oraz konieczność zastosowania zasady nieprzekraczania pojemności i chłonności środowiska oraz uwzględniania w planowaniu przestrzennym form ochrony przyrody i NATURA 2000. Priorytet V *Środowisko* wymaga również zastosowania szczególnych zasad w przypadku celów szczegółowych *Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz poprawa bezpieczeństwa powodziowego* zarówno w relacji do działalności związanej z oczyszczalniami ścieków, jak i regulacji rzek oraz budowie zbiorników małej retencji.

W Priorytecie VII *Transport* cel szczegółowy *Udrożnienie sieci drogowej województwa* wiąże się ze wzrostem długości dróg, realizacja tego priorytetu związana jest z istotnymi skutkami środowiskowymi w postaci zanieczyszczenia powietrza oraz pogorszenia klimatu akustycznego w otoczeniu dróg. Dlatego konieczne jest przestrzeganie środowiskowych zasad projektowania i budowy rozwiązań komunikacyjnych

Opis procedury przygotowania Prognozy stanowi zawartość kolejnej części dokumentu Prognozy. Procedura przygotowania prognozy oddziaływania na środowisko miała charakter interaktywny, łączyła pracę dwóch zespołów: zespołu ekspertów opracowujących dokument RPO oraz zespołu ekspertów dokonujących prognozy i oceniających ten dokument z punktu widzenia spełnienia kryteriów środowiskowych i zrównoważonego rozwoju przy wykorzystaniu Techniki Grupy Imiennej. Przedmiotem Prognozy były kolejne wersje RPO (grudzień 2005, luty 2006, czerwiec 2006).

Prognoza została poddana powszechnym **konsultacjom społecznym** w lipcu 2006 roku. Pozytywne opinie odnośnie dokumentu wystosowali również wojewoda śląski i inspektor sanitarny. Stosowna informacja zostanie dodana do RPO

Monitoring stanowi ostatnią przed **Podsumowaniem** część Prognozy. System monitoringu skutków środowiskowych poszczególnych projektów realizowanych w ramach RPO powinien być elementem systemu monitoringu RPO. Zgodnie z zapisami w RPO przewiduje się powołanie Regionalnego Komitetu Monitorującego (RKM) Do głównych zadań Komitetu Monitorującego RPO należy:

- rekomendowanie działań i kryteriów wyboru projektów w ramach RPO (kryteria te podlegają rewizji w zależności od potrzeb),
- rozpatrywanie propozycji przesunięć środków w ramach priorytetów RPO,
- okresowe badanie postępu w zakresie osiągnięcia celów RPO,
- rozpatrywanie i zatwierdzanie przygotowanych przez Instytucję Zarządzającą sprawozdań,
- opiniowanie zmian „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013”.

Podsumowanie stanowi zamknięcie dokumentu Prognozy sformułowaniem, że „Negatywne skutki środowiskowe, jeśli wystąpią, będą przede wszystkim lokalne i krótkotrwałe zarówno w odniesieniu do zasobów środowiskowych, chłonności środowiska, a także wpływu na ekosystemy, różnorodność biologiczną oraz dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe”.

III. Wyniki ocen wpływu makroekonomicznego RPO na gospodarkę regionu.

Wpływ realizacji RPO na gospodarkę województwa był analizowany z wykorzystaniem dwóch modeli makroekonomicznych: HERMIN i MaMoR2. Model HERMIN bazuje na mechanizmach keynesowskich, a badanie z jego pomocą przeprowadziła Wrocławska Agencja Rozwoju Regionalnego. Badanie modelem MaMoR2 (model ogólnej równowagi rynkowej) przeprowadził Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową. Obie oceny były oparte na podobnych założeniach tzn. stawiały sobie za zadanie określenie hipotetycznego scenariusza zmian gospodarczych, które zaszłyby w województwie przy założeniu braku realizacji RPO oraz stworzenie scenariusza rozwoju województwa z wdrażanym Programem. Następnie szacowane były odchylenia scenariusza ‘szokowego’ z realizacją RPO od scenariusza bazowego, czyli określenie zmian, które będą miały miejsce na skutek realizacji RPO. Warto pamiętać że scenariusze zmian na skutek realizacji RPO nie uwzględniają efektów, które dla gospodarki województwa przyniesie wdrożenie programów operacyjnych zarządzanych na poziomie centralnym, oraz innych efektów zewnętrznych (np. zmian poziomu inwestycji zagranicznych)⁶⁴.

Zgodnie z symulacją przeprowadzoną modelem Hermin⁶⁵, realizacja RPO powinna wywołać następujące efekty⁶⁶ (zmiany w stosunku do scenariusza bazowego) w 2015 roku: wyraźny wzrost poziomu PKB – 5,03%, wzrost poziomu zatrudnienia o 1,52% i o ok. 27000 pracujących w liczbach bezwzględnych, spadek stopy bezrobocia o 1,38% i wzrost poziomu inwestycji w środki trwałe o 5,37%.

Według symulacji modelem MaMoR2 odchylenia od scenariusza bazowego w 2015 r. będą wynosiły: wzrost poziomu PKB – 1,7%, wzrost poziomu inwestycji - 3%, wzrost zatrudnienia - 8,5 tysiąca pracujących, wzrost dochodów ludności – 1,58%, wzrost wydajności pracy - 1,03%.

Pełne treści raportu z Oceny Szacunkowej (ex-ante), Prognozy Oddziaływania na Środowisko oraz wyników ocen wpływu makroekonomicznego RPO dostępne są na stronie www.rpo.silesia-region.pl.

⁶⁴ Co oznacza, że podane poniżej wartości wskaźników są z założenia mniej optymistyczne, niż spodziewane całościowe efekty realizacji NSRO dla województwa.

⁶⁵ Przedstawione wyniki nie są zgodne z wartościami podanymi przez autorów raportu z WARR, gdyż zostały one oszacowane samodzielnie, przy zaktualizowanych danych odnośnie dostępnych strumieni środków.

⁶⁶ Są to szacunki efektów przy optymistycznym założeniu wysokich elastyczności (tzw. spillover impact) wykorzystania wsparcia strukturalnego w ramach Programu. Przy niskich elastycznościach wyniki są relatywnie gorsze.

Załącznik 3 Konsultacje z partnerami społecznymi i gospodarczymi Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego 2007 - 2013

Proces konsultacji „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013” przebiegał w oparciu o *Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 stycznia 2005 roku w sprawie trybu i terminów konsultacji, współdziałania i współpracy przy opracowywaniu Narodowego Planu Rozwoju, programów operacyjnych i strategii wykorzystania Funduszu Spójności (Dz. U. 05.10.74)*. Obejmował zarówno prace nad pierwszą, drugą, jak i nad trzecią wersją wstępnego projektu *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013*.

W wyniku przeprowadzonych konsultacji społecznych w Programie wprowadzono szereg zmian m.in.:

- Sporządzono listę projektów kluczowych (indykatory plan finansowy) uwzględniającą propozycje przedstawicieli subregionów.
- Stworzono instrument współdecydowania przez jednostki samorządu terytorialnego o wyborze projektów do dofinansowania – Zintegrowane Subregionalne Programy Rozwoju,
- Zwiększono znacznie alokację na priorytet III Turystyka,
- Zapewniono szanse uzyskania środków gminom wiejskim poprzez odrębne konkursy
- Rozszerzono listę beneficjentów,
- Modyfikowano zakres przedmiotowy Programu.

Na proces konsultacji pierwszej wersji RPO złożyły się następujące elementy:

Badanie ankietowe

W ramach przygotowania „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013” (RPO) Zarząd Województwa Śląskiego zorganizował w dniach 9 sierpnia – 9 września 2005 roku badanie ankietowe, którego celem było zebranie informacji o potrzebach społeczności regionalnej oraz opinii odnośnie działań, które powinny znaleźć się w Programie, a także konkretnych projektów istotnych dla poszczególnych instytucji, których realizację Program powinien wspierać. Badanie ankietowe, w którym wzięło udział 215 instytucji, zostało przeprowadzone w formie ankiety on-line.

Warsztaty

W dniach 4 i 7 października 2005 roku odbyły się warsztaty skupione w czterech grupach tematycznych. Uczestnikami warsztatów byli partnerzy społeczni, którzy brali również udział w przygotowaniu Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020. Celem warsztatów było doprecyzowanie typów i kryteriów wyboru projektów oraz określenie kategorii beneficjentów. Materiał zgromadzony w wyniku warsztatów stanowił istotny wkład w zawartość merytoryczną Regionalnego Programu Operacyjnego. Moderatorami warsztatów byli regionalni konsultanci RPO – eksperci Akademii Ekonomicznej w Katowicach.

Promocja „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013” w czasie konsultacji społecznych

Program operacyjny był prezentowany podczas licznych spotkań z udziałem przedstawicieli świata nauki, sektora biznesu oraz przedstawicieli instytucji otoczenia biznesu.

Została również utworzona strona internetowa www.rpo.silesia-region.pl poświęcona w całości zagadnieniom związanym z przygotowaniem RPO na lata 2007 – 2013. Stanie się ona jednym z narzędzi pomocnych w procesie wdrażania RPO. Do dnia 13 września 2006 roku stronę odwiedziło ponad 26 tysięcy osób.

Subregionalne spotkania konsultacyjne

W ramach prac nad projektem „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013” na przełomie listopada i grudnia 2005 roku Zarząd Województwa Śląskiego zorganizował cykl konsultacji społecznych w czterech subregionach: północnym, południowym, zachodnim i środkowym. W spotkaniach uczestniczyło 283 przedstawiciele samorządu terytorialnego, organizacji gospodarczych, szkół wyższych i innych organizacji z terenu województwa. Konsultacje rozpoczęły się konferencją otwierającą w dniu 3 listopada br.

Konsultacje społeczne miały następujący przebieg:

Lp.	Termin	Współorganizator	Miejsce	Subregion
1.	8 listopada 2005 roku,	Międzywydziałowy Zespół Zadaniowy w Częstochowie, Prezydent Miasta Częstochowy	Śląski Urząd Wojewódzki w Częstochowie	Północny
2.	9 listopada 2005 roku	Międzywydziałowy Zespół Zadaniowy w Bielsku-Białej, Prezydent Miasta Bielska-Białej	Międzywydziałowy Zespół Zadaniowy w Bielsku-Białej	Południowy
3.	16 listopada 2005 roku	Związek Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego	Urząd Miasta w Rybniku	Zachodni
4.	21 listopada 2005 roku, godz. 11:00	Prezydent Miasta Katowice	Katowice, Urząd Marszałkowski	Środkowy

Ponadto w ramach konsultacji Zarząd Województwa zorganizował:

- Spotkanie z ekspertami zagranicznymi - z Niemiec, Grecji i Włoch, w dniu 10 listopada 2005 roku,
- Regionalną Konferencję Rektorów Uczelni Akademickich w dniu 27 listopada 2005 roku,
- Spotkanie Zespołu Zadaniowego w dniu 30 listopada 2005 roku,
- Spotkanie ze Śląskimi Parlamentarzystami i Radnymi Sejmiku Województwa Śląskiego w dniu 5 grudnia 2005 roku,
- Spotkanie ze Śląskim Konsorcjum Instytucji Wsparcia Przedsiębiorczości w dniu 17 grudnia 2005 roku.

Proces konsultacji społecznych został przeprowadzony zgodnie z zasadą partnerstwa, z wykorzystaniem modelu konsultacji, który sprawdził się w pracach nad aktualizacją Strategii. Celami konsultacji były: prezentacja „Wstępnego Projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013”, przedstawienie obszarów problemowych programu oraz zebranie uwag i opinii na temat programu, które posłużą jako materiał do dalszych prac nad projektem „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 -2013”. W wyniku konsultacji społecznych otrzymano 368 uwag i propozycji zapisów dot. Wstępnego Projektu RPO.

Dnia 28 lutego 2006 roku Zarząd Województwa Śląskiego przyjął drugą wersję „Wstępnego projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013”. Dokument został opracowany na kanwie pierwszej wersji „Wstępnego projektu Regionalnego

Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013” oraz przy uwzględnieniu uwag zgłoszonych w wyniku konsultacji społecznych. Na proces konsultacji drugiej wersji dokumentu złożyły się następujące elementy:

Konsultacje sektorowe RPO

Druga wersja Wstępnego projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 poddana została w maju 2006 roku procesowi konsultacji sektorowych. Każdemu z dziewięciu priorytetów nowego RPO poświęcone było jedno spotkanie konsultacyjne, w którym uczestniczyli przedstawiciele instytucji regionalnych, reprezentanci śląskiej kadry naukowej, konsultanci wojewódzcy oraz przedstawiciele Urzędu Wojewódzkiego oraz samorządów województwa. Łącznie we wszystkich spotkaniach sektorowych wzięło udział około 150 osób. Spotkania odbywały się w następujących terminach:

Lp.	Termin	Nazwa priorytetu
1	10.05.2006	Priorytet II: Społeczeństwo informacyjne
2	12.05.2006	Priorytet III: Turystyka
3	15.05.2006	Priorytet IV: Kultura
4	17.05.2006	Priorytet V: Środowisko
5	19.05.2006	Priorytet VI: Zrównoważony rozwój miast
6	24.05.2006	Priorytet VII: Transport
7	26.05.2006	Priorytet VIII: Infrastruktura edukacyjna
8	29.05.2006	Priorytet IX: Zdrowie i rekreacja
9	30.05.2006	Priorytet I: Badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość

Celem konsultacji sektorowych było doprecyzowanie wewnętrznej struktury poszczególnych priorytetów RPO (uzupełnienie listy beneficjentów, typów projektów, zmiany celów i kryteriów wyboru projektów), a także ukonkretnienie zapisów zawartych w Uszczegółowieniu RPO. Efektem prac poszczególnych grup eksperckich jest nowa – trzecia wersja „Wstępnego projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa śląskiego na lata 2007-2013”.

Spotkanie dwustronne z przedstawicielami Ministerstwa Rozwoju Regionalnego

Dnia 22 maja 2006 roku odbyło się konsultacyjne spotkanie dwustronne dotyczące prac nad Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Śląskiego na lata 2007-2013, w którym wzięli udział reprezentanci interesów Województwa Śląskiego oraz przedstawiciele Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. Konsekwencją spotkania są zmiany w strukturze dokumentu, obejmujące swoim zasięgiem rozdział RPO poświęcony pomocy publicznej, diagnozę województwa, a także zmiany planu finansowego oraz zmiany konstrukcyjno-kompozycyjne poszczególnych priorytetów.

Baza PARTNER II

W maju 2006 roku rozpoczęły się konsultacje społeczne RPO przeprowadzane za pośrednictwem internetowej bazy PARTNER II, która jest kontynuacją bazy PARTNER, biorącej udział w konsultacjach społecznych pierwszej wersji RPO. Baza PARTNER powstała w wyniku realizacji projektu „Sieć partnerstwa samorządowego w ramach przygotowania Województwa Śląskiego do absorpcji Funduszy Strukturalnych”. Projekt PARTNER posłużył dobremu przygotowaniu samorządów województwa śląskiego do efektywnego wykorzystania środków dostępnych w ramach Funduszy Strukturalnych w latach 2004 – 2006. Funkcjonujący do dzisiaj system stał się narzędziem szybkiego przepływu informacji pomiędzy poszczególnymi aktorami rozwoju regionalnego. Z bazy, poza samorządami terytorialnymi, korzystają także inne podmioty (np. organizacje pozarządowe, organizacje okołobiznesowe, uczelnie, jednostki badawczo - rozwojowe) mogące ubiegać się o finansowanie w ramach funduszy strukturalnych oraz z innych zewnętrznych źródeł finansowania.

Wszystkie informacje dotyczące prac nad RPO umieszczane są ponadto na stronie internetowej programu: www.rpo.silesia-region.pl

Konsultacje powiatowe trzeciej wersji RPO

Dnia 1 czerwca 2006 roku rozpoczął się cykl konsultacji powiatowych trzeciej wersji „Wstępnego projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013”. Konsultacje trwały do końca lipca 2006 roku. Spotkania konsultacyjne w powiatach i miastach województwa odbywały się zgodnie z przedstawionym poniżej harmonogramem:

Lp.	Termin	Współorganizator
1	01.06.2006	Starostwo Powiatowe Cieszyn
2		Starostwo Powiatowe Żywiec
3	05.06.2006	Starostwo Powiatowe Bielsko-Biała
4		Urząd Miejski Bielsko-Biała Starostwo Powiatowe Pszczyna
5	07.06.2006	Starostwo Powiatowe Wodzisław Śląski
6		Starostwo Powiatowe Racibórz
7	12.06.2006	Starostwo Powiatowe Rybnik Urząd Miejski Rybnik
8	19.06.2006	Urząd Miasta Żory
9		Urząd Miasta Jastrzębie Zdrój
10	22.06.2006	Starostwo Powiatowe Mikołów
11		Starostwo Powiatowe Bieruń
12		Urząd Miasta Tychy
13	26.06.2006	Urząd Miasta Katowice
14		Urząd Miasta Chorzów
15		Urząd Miasta Siemianowice Śląskie
16	28.06.2006	Urząd Miejski Ruda Śląska
17		Urząd Miasta Świętochłowice
18		Urząd Miejski Bytom
19	06.07.2006	Urząd Miasta Piekary Śląskie
20		Starostwo Powiatowe Tarnowskie Góry
21	10.07.2006	Urząd Miasta Myslowice
22		Urząd Miasta Jaworzno
23		Urząd Miejski Sosnowiec
24	13.07.2006	Urząd Miasta Dąbrowa Górnicza
25		Starostwo Powiatowe Będzin
26	17.07.2006	Starostwo Powiatowe Zawiercie

27		Starostwo Powiatowe Myszków
28	20.07.2006	Starostwo Powiatowe Częstochowa Urząd Miasta Częstochowa
29	24.07.2006	Starostwo Powiatowe Kłobuck
30		Starostwo Powiatowe Lubliniec
31	27.07.2006	Starostwo Powiatowe Gliwice
32		Urząd Miasta Gliwice Urząd Miejski Zabrze

Uczestnikami poszczególnych spotkań konsultacyjnych były między innymi: jednostki samorządu terytorialnego, przedstawiciele administracji rządowej, szkoły wyższe, organizacje pozarządowe, organizacje prowadzące działalność edukacyjną, kościoły i związki wyznaniowe, przedstawiciele służby zdrowia, instytucje rynku pracy, jednostki naukowe, organizacje turystyczne, jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych, instytucje strefy B+R, inkubatory przedsiębiorczości.

Celem powiatowych spotkań konsultacyjnych było doprecyzowanie zapisów *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013, Podręcznika wdrażania RPO 2007-2013* oraz typów projektów, które mogą uzyskać dofinansowanie z funduszy strukturalnych w latach 2007-2013.

Konsultacje subregionalne dotyczące projektów kluczowych

Na przełomie sierpnia i września 2006 roku w ramach prac nad *Regionalnym Programem Operacyjnym województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013* miały miejsce 3 spotkania konsultacyjne z przedstawicielami subregionów województwa. W wyniku spotkań zostały zgłoszone subregionalne propozycje projektów kluczowych oraz propozycje Zarządu Województwa. Subregionalne listy projektów były szeroko konsultowane i powstały w uzgodnieniu z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego poszczególnych subregionów. Projekty kluczowe zostaną przyjęte w formie listy projektów kluczowych RPO, po zaakceptowaniu przez Regionalny Komitet Monitorujący kryteriów wyboru projektów.

Konsultacje międzyresortowe

Dnia 5 października 2006 r. *Wstępny projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013* został przekazany przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego do konsultacji międzyresortowych. W wyniku konsultacji resorty zgłosiły 64 uwagi, spośród których Zarząd Województwa Śląskiego zaakceptował 40. W dniu 16 listopada 2006 r. program został przyjęty kierunkowo przez Komitet Rady Ministrów.

Załącznik 4 nr Wskaźniki kontekstowe RPO

Zmienna/Wskaźnik	Jednostka miary	Przekrój terytorialny (NTS)	Źródło	Wartość wskaźnika	Uwagi*
SPOŁECZEŃSTWO					
Wskaźnik zatrudnienia: wg grup wieku: 15-24 25-34 35-44 45-54 55 i więcej	%	NTS 2 miasto/wieś	GUS 2006	42,3	kontekst dla wsk. Priorytetu I i III
23,1					
69,1					
77,2					
56,7					
10,4					
wg płci: kobiety mężczyźni				36,1 49,4	
miasto wieś				42,7 40,6	
Pracujący ogółem w tym (rok poprzedni=100): w sektorze prywatnym w MSP	tys. %	NTS 2	GUS 2006	1505,0 100,9 105,2 97,8	kontekst dla wsk. Priorytetu I i II
Stopa bezrobocia wg BAEL w tym kobiety	%	NTS 2 miasto/wieś	GUS 2006	19 21,4	kontekst dla wsk. Priorytetu I i III
Rejestrowanego w tym kobiety	%	NTS 2	GUS 2006	15,5 17,4	
Gospodarstwa domowe wyposażone w komputer osobisty z dostępem do Internetu	tys.	NTS 2	GUS 2006	41,7	kontekst dla wsk. Priorytetu II
Gospodarstwa domowe wyposażone w komputer osobisty z dostępem do Internetu w % ogółu gospodarstw domowych	%			27,3	
Pracownice komputerowe w szkołach ogółem	tys.			2,7	
Udział szkół wyposażonych w komputery według poziomu kształcenia szkoły podstawowe gimnazja szkoły ponadpodstawowe i ponadgimnazjalne policealne	%	NTS 2, miasto/wieś	GUS 2006	91,5 83,6 42,9 30,1	kontekst dla wsk. Priorytetu VIII
Wykształcenie ludności w wieku 15 lat i więcej: średnie (łącznie z zasadniczym zawodowym i policealnym) wyższe w tym na wsi	%	NTS 2	GUS 2006	34,6 13,5 4,3	kontekst dla wsk. Priorytetu VIII

Absolwenci szkół: Podstawowych Gimnazja Szkoły ponadpodstawowe i ponadgimnazjalnej Policealne Wyższe	tys.	NTS 2	GUS 2006	242,0 55,8 61,6 65,7 14 44,9	kontekst dla wsk. Priorytetu VIII
Porady udzielone przez lekarzy i lekarzy dentystów Lekarskie Stomatologiczne	tys.	NTS 2	GUS 2006	35456,3 31925,0 3531,3	kontekst dla wsk. Priorytetu IX
Liczba osób korzystających z obiektów kultury w tym: kina teatry i instytucje muzyczne muzea	tys.	NTS 2	GUS 2006	3120,5 1248,3 721,8	kontekst dla wsk. Priorytetu IV
Udzielone noclegi w turystycznych obiektych zbiorowego zakwaterowania na 1 000 mieszkańców w tym turystom zagranicznym	tys.	NTS 2	GUS 2006	812,1 134,3	kontekst dla wsk. Priorytetu III
Ofiary śmiertelne wypadków drogowych: na 100 tys. ludności; rok poprzedni=100	liczby bezwz. %	NTS 2	GUS 2006	9 90,2	kontekst dla wsk. Priorytetu VII
Saldo migracji: w miastach na wsi zagranicznych	liczby bezwz.	NTS 2	GUS 2006	-3075 -7273 4198 -5623	kontekst dla wsk. Priorytetu VI
Liczba ludności korzystającej z przewozów komunikacji miejskiej/ ludność w miastach obsługiwana przez zakłady komunikacji miejskiej	tys.	NTS 2	GUS 2006	3510	kontekst dla wsk. Priorytetu VII
Długość dróg wojewódzkich gminnych powiatowych	km	NTS 2	GUS 2006	1419 11577 6071	kontekst dla wsk. Priorytetu VII
Długość linii kolejowych	km	NTS 2	GUS 2006	2127	kontekst dla wsk. Priorytetu VII
GOSPODARKA					
Produkt krajowy brutto (w PPS) na 1 mieszkańca	tys. zł	NTS 2	GUS 2006	27,2	kontekst dla wsk. Priorytetu I i III
Produkt krajowy brutto (w PPS) na 1 mieszkańca EU-27=100	%	NTS 2	Eurostat 2004	57	kontekst dla wsk. Priorytetu I i III
Wzrost PKB (w cenach stałych) 2004=100	%	NTS 2	GUS 2006	112,4	kontekst dla wsk. Priorytetu I i III
Wartość dodana brutto wg sektorów ekonomicznych: na 1 pracującego ogółem rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo, rybactwo przemysł budownictwo usługi rynkowe usługi nierynkowe	zł	NTS 2	GUS 2006	72497 15568 84064 63799 83605 49840	kontekst dla wsk. Priorytetu I i III

Struktura pracujących wg sektorów ekonomicznych: - województwo=100 rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo, rybactwo przemysł w tym przetwórstwo przemysłowe budownictwo usługi rynkowe usługi nierynkowe	%	NTS 2	GUS 2006	4,7 32,0 21,4 6,0 39,7 17,9	kontekst dla wsk. Priorytetu I i III
- rok poprzedni=100 rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo; rybactwo przemysł w tym: przetwórstwo przemysłowe budownictwo usługi rynkowe usługi nierynkowe				99,5 100,0 99,7 100,6 104,5 99,4 102,7	
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w tym: MSP	liczby bezwz.	NTS 2 Miasto/wieś	GUS 2006	426266 698 698	kontekst dla wsk. Priorytetu I i III
Nakłady inwestycyjne na środki trwałe na 1 mieszkańca; w tym udział sektora prywatnego	zł	NTS 2	GUS 2006	2142,2 1959	kontekst dla wsk. Priorytetu I i III
Nakłady na działalność badawczo-rozwojową (ceny bieżące) w relacji do PKB	%	NTS 2	GUS 2004	0,33	kontekst dla wsk. Priorytetu I
ŚRODOWISKO					
Całkowita emisja zanieczyszczeń powietrza: pyłowych; rok poprzedni=100 dwutlenku siarki (bez CO ₂); rok poprzedni=100 tlenków azotu rok poprzedni=100	t/ km ² % t/ km ² % t/ km %	NTS 2	GUS 2006	1,82 84,5 11,9 95,6 5,9 96,7	kontekst dla wsk. Priorytetu V
Ludność korzystająca z kanalizacji w tym na wsi Ludność korzystająca z kanalizacji w % ludności ogółem w tym na wsi	tys. %	NTS 2	GUS 2006	3126,2 183,4 66,5 18,4	kontekst dla wsk. Priorytetu V
Ludność korzystająca z wodociągów w tym na wsi Ludność korzystająca z wodociągów w % ludności ogółem w tym na wsi	tys. %	NTS 2	GUS 2006	4361,3 77,1 92,8 77,9	kontekst dla wsk. Priorytetu V
Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków w % ogólnej liczby ludności, w tym na wsi	%	NTS 2	GUS 2006	80,1 21,1	kontekst dla wsk. Priorytetu V
Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane: na hm ³ powierzchni w % ścieków wymagających oczyszczenia	%	NTS 2	GUS 2006	314,9 87	kontekst dla wsk. Priorytetu V
Udział odpadów poddanych odzyskowi w ogólnej ilości odpadów	%	NTS 2	GUS 2006	4,7	kontekst dla wsk. Priorytetu V

Odpady komunalne wytworzone na 1 mieszkańca (w ciągu roku)	kg	NTS 2	GUS 2006	269	kontekst dla wsk. Priorytetu V
Udział produkcji energii z OZE w produkcji ogółem	%	NTS 2	Min. Gospodarki, Prezes Urzędu Regulacji Energetyki/ GUS 2005	0,03	kontekst dla wsk. Priorytetu V
Energia pochodząca z odnawialnych źródeł (moc zainstalowana)	MW	NTS 2	Agencja Rynku Energii 2005	539,0	kontekst dla wsk. Priorytetu V
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w % powierzchni ogólnej	%	NTS 2	GUS 2006	22,0	kontekst dla wsk. Priorytetu V
Powierzchnia zrekultywowanych i zagospodarowanych terenów przemysłowych i innych zdegradowanych do ogółem	%	NTS 2	GUS 2006	0,02	kontekst dla wsk. Priorytetu I i VI
Emisja CO ₂	kT	NTS 2	GUS 2005	41521,9	kontekst dla wsk. Priorytetu V

Załącznik 5 Wykaz map, rysunków, wykresów i tabel

Spis map:

- Mapa 1. Województwo śląskie w przestrzeni Unii Europejskiej
- Mapa 2. Subregiony województwa
- Mapa 3. System transportowy

Spis wykresów:

- Wykres 1. Struktura ludności w województwie (dane historyczne i prognoza)
- Wykres 2. Wskaźnik zatrudnienia
- Wykres 3. Bezrobocie rejestrowane w województwie śląskim
- Wykres 4. Udział województwa w tworzeniu PKB Polski
- Wykres 5. Produkt Krajowy Brutto
- Wykres 6. Liczba MSP na 10 000 mieszkańców
- Wykres 7. Nakłady na działalność badawczą i rozwojową jako % PKB
- Wykres 8. Turyści i miejsca noclegowe (w odniesieniu do liczby ludności)
- Wykres 9. Uczestniczący w kulturze w województwie śląskim w latach
- Wykres 10. Porównanie stanu środowiska
- Wykres 11. Powierzchnia nieużytków oraz terenów zdewastowanych i zdegradowanych w stosunku do całkowitej powierzchni
- Wykres 12. Liczba osób na jedno mieszkanie
- Wykres 13. Studenci na 10 000 mieszkańców
- Wykres 14. Ilość łóżek szpitalnych na 10 000 mieszkańców
- Wykres 15. Źródła uzyskanego wsparcia w % w latach 2000-2006

Spis tabel:

- Tabela 1. Wybrane charakterystyki województwa śląskiego w przekroju subregionalnym
- Tabela 2. Zróżnicowania wewnątrzregionalne w podziale na subregiony.
- Tabela 3. Województwo śląskie na tle kraju i Unii Europejskiej w 2004 r.
- Tabela 4. Nakłady finansowe na poszczególne dziedziny wsparcia (w mln PLN)
- Tabela 5. Struktura Strategii
- Tabela 6. Cel główny Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013 i strategia jego osiągnięcia
- Tabela 7. Odniesienie priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013 do SWW, NSRO i Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020
- Tabela 8. Tabela 7. Plan finansowy dla RPO dla Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 podający roczne zobowiązania (w euro)
- Tabela 9. Plan finansowy dla RPO dla Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 podający, dla całego okresu programowania, kwotę całkowitej alokacji finansowej EFRR, odpowiedni wkład krajowy i stopę zwrotu wg osi priorytetowej (w euro)
- Tabela 10. Tabela podziału według kategorii, zaprogramowanego wykorzystania wkładu funduszy w program operacyjny (€)
- Tabela 11. Wkład RPO w realizację celów Strategii Lizbońskiej według indykatywnego podziału wkładu funduszy w program operacyjny (€), na kategorii interwencji